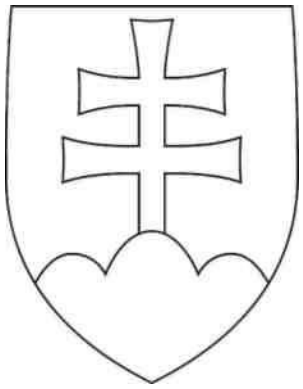

ZBIERKA

STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU A ROZHODNUTÍ SÚDOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

2/2022

OBSAH

Rozhodnutia vo veciach občianskoprávnych

3. **Náhrada nemajetkovej ujmy. Zmluvné poistenie. Premlčanie.**

Právo na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hradeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

Premlčacia doba na jeho uplatnenie začína plynúť rok po poistnej udalosti (§ 104 Občianskeho zákonníka). **6**

4. **Poistná zmluva.**

Zaplatením poistného vo výške určenej v návrhu poistnej zmluvy a v lehote stanovenej v ustanovení § 792 ods. 1 Občianskeho zákonníka vzniká poistná zmluva konkludentne, len ak jej uzavretie navrhol poistiteľ. **17**

5. **Predkupné právo. Relatívna neplatnosť.**

Účel predkupného práva, predmetom ktorého je spoluvlastnícky podiel a spôsob jeho realizácie, vylučuje čiastočnú relatívnu neplatnosť právneho úkonu. **22**

6. **Vecná legitimácia. Postúpenie pohľadávky banky.**

V sporoch s ochranou slabšej strany súd skúma vecnú legitimáciu z úradnej povinnosti. Dôkazné bremeno preukázania splnenia podmienok podľa § 92 ods. 8 vety prvej Zákona o bankách pred postúpením pohľadávky zaťažuje veriteľa, a to aj v prípade, že spotrebiteľ nepoprel s tým súvisiace skutkové tvrdenia veriteľa. **30**

7. **Najlepší záujem dieťaťa. Úprava styku.**

Najdôležitejším hľadiskom pri rozhodovaní súdu o spôsobe realizácie styku rodiča s maloletým dieťaťom v prípade rodičov žijúcich v rôznych miestach bydliska musí byť najlepší záujem dieťaťa, pričom tento treba posudzovať s ohľadom na okolnosti každého prípadu individuálne a pri zachovaní spravodlivej rovnováhy medzi záujmami dieťaťa a rodičov. **37**

8. **Zapretie otcovstva. Asistovaná reprodukcia. Analógia legis.**

Súhlas muža so zákrokom asistovanej reprodukcie je právnou skutočnosťou, na základe ktorej sa určuje jeho otcovstvo k dieťaťu narodenému po úspešnom zákroku, namiesto biologického vzťahu medzi otcom a dieťaťom.

Analogické použitie ustanovenia § 87 ods. 2 Zákona o rodine na prípady zapretia otcovstva, ktoré bolo určené súhlasným vyhlásením podľa § 90 a § 91 Zákona o rodine po zákroku asistovanej reprodukcie so súhlasom muža, ktorý nie je manželom matky, je prípustné. **54**

9. **Náhrada škody. Poškodenie zdravia. Bytový dom. Správca.**

Prístupové schodisko ku dverám bytového domu a vstupná plocha pred nimi sú spoločnými časťami domu [§ 6 ods. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov], ktorých zimnú údržbu je správca bytového domu povinný zabezpečovať podľa aktuálnej poveternostnej situácie. **69**

10. **Ochrana spotrebiteľa. Spotrebiteľský úver. Sankcia.**

Zmluva o poskytnutí úveru na iný účel než uvedený v § 1 ods. 2 písm. a/ zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov alebo aj bez uvedenia účelu, uzavretá za účinnosti tohto zákona je zmluvou o spotrebiteľskom úvere riadiacou sa – s výnimkami ustanovenými v § 25 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov – týmto zákonom.

Podanie žaloby o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru v režime zákona č. 258/2001 Z. z. umožňuje zákon o ochrane spotrebiteľa.

Sankcia v podobe bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru podľa § 4 ods. 2 a 3 zákona č. 258/2001 Z. z. v znení platnom a účinnom od 1. januára 2008 dopadá aj na úroky a poplatky z úverov dojednaných zmluvami uzavretými pred účinnosťou zákona č. 568/2007 Z. z., na ktoré vznikne nárok po 1. januári 2008. ..... **74**

11. **Družstevný byt. Prevod. Neplatnosť.**

Neplatnosť zmluvy o nadobudnutí vlastníckeho práva k družstevnému bytu, nárok na prevod ktorého mal v zmysle § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov len jeden z manželov, nezakladá skutočnosť, že zmluvu ako nadobúdatelia uzatvorili obaja manželia. **81**

12. **Spotrebiteľský úver. Započítanie poplatku.**

Započítanie poplatku za poskytnutie úveru do ročnej percentuálnej miery nákladov je v súlade s § 9 ods. 2 písm. j) v znení účinnom do 31. marca 2015 [písm. k) v znení účinnom od 1. apríla 2015]“ zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. **91**

13. **Spotrebiteľský úver. Náležitosť. Druh úveru.**

Zákonná náležitosť uvedenia druhu spotrebiteľského úveru podľa § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov je splnená, ak z obsahu zmluvy o spotrebiteľskom úvere vyplýva, že sa jedná o bezúčelový spotrebiteľský úver.. ..... **96**

14. **Spotrebiteľský úver. Bezdôvodné obohatenie. Premlčanie.**

Pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, ktoré je bezúročné a bez poplatkov je podstatná skutočná vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve. **102**

15. **Spotrebiteľský úver. Bezdôvodné obohatenie. Premlčanie. Premlčacia doba. Subsidiarita.**

Analogická aplikácia desaťročnej objektívnej premlčacej doby súdmi Slovenskej republiky pri práve spotrebiteľa na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka) získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, je právnym dôsledkom prednosti rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C - 485/19 zo dňa 22. apríla 2021 v právnom poriadku Slovenskej republiky. ... **115**

16. **Spotrebiteľský úver. Náležitosť. Splatnosť.**

V zmluvách o spotrebiteľských úveroch uzatváraných podľa zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom do 30. apríla 2018 nie je potrebné uvádzať presný termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru. Náležitosti uvedené v ustanovení § 9 ods. 2 písm. f/ zákona sú splnené, ak zmluva obsahuje údaj o dobe trvania zmluvy a údaje, z ktorých možno určiť, dokedy povinnosť platiť úver s príslušenstvom trvá. **121**

17. Pracovnoprávny vzťah. Štatutárny orgán. Škola.

I. Ak je štatutárny orgán právnickej osoby v pracovnoprávnom vzťahu, je zamestnancom tej právnickej osoby, ktorú riadi; nie je zamestnancom jej zriaďovateľa.

II. V pracovnoprávnych vzťahoch riaditeľa školy koná za zamestnávateľa (v jeho mene a nie v mene jeho zriaďovateľa) starosta obce. Pracovnoprávne úkony, ktoré inak voči podriadeným zamestnancom robí v mene zamestnávateľa riaditeľ školy, bude voči riaditeľovi školy robiť starosta. Pôjde pritom o úkony v mene školy.

III. V prípade žaloby odvolaného riaditeľa školy o neplatnosť skončenia jeho pracovného pomeru treba dôsledne rozlišovať funkčný vzťah riaditeľa ku škole a k zriaďovateľovi školy a pracovnoprávny vzťah riaditeľa k škole. **131**

18. Zodpovednosť za škodu. Zmluva. Tretia osoba.

Rozširovanie zmluvnej zodpovednosti aj na škodu, ktorá vznikla tretej osobe je možné iba výnimočne, ak identita resp. vymedzenie a ochrana tretej osoby museli byť druhej strane pri uzatváraní zmluvy známe.

Banka, ktorá zmluvou so svojím klientom prevzala na seba povinnosť trvalými príkazmi klienta hradiť záväzky tretej osoby, môže niesť zodpovednosť za škodu spôsobenú tejto osobe iba vtedy, ak pri uzavretí zmluvy s klientom mohla rozumne predpokladať, že práva tretej osoby môžu byť dotknuté porušením tejto povinnosti. **138**

19. Zodpovednosť štátu. Nemajetková ujma.

Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania na základe nezákonného uznesenia o jeho začatí podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, uvedenej ústavným zákonom č. 23/1991 Zb. **144**

20. Vecné bremeno. Náhrada. Výrok. Rozsudok.

Vecné bremeno podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka zriadi súd len za primeranú náhradu.

Ide o vzájomne podmienený vzťah, čo musí vyplývať z výroku súdneho rozhodnutia, a to aj v prípade, že sa takej náhrady nikto v spore nedomáhal. Vzájomná podmienenosť je dôsledkom aplikácie článku 20 ods. 4 v spojení s článkom 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky súdmi Slovenskej republiky**151**

21. Odvolanie. Odmietnutie. Neodkladné opatrenie.

Dôvodom odmietnutia odvolania proti uzneseniu o nariadení neodkladného opatrenia je, okrem prípadov uvedených v ustanovení § 386 Civilného sporového poriadku, aj zánik neodkladného opatrenia uplynutím času, na ktorý bolo nariadené. **157**

22. Zodpovednosť za škodu. Zdravie. Zdravotnícke zariadenie. Zdravotná starostlivosť.

Samotné konštatovanie znalca, že postup zdravotníckeho zariadenia pri výkone operácie pacienta bol *lege artis*, teda že pri ňom neboli použité žiadne zakázané medicínske postupy alebo zdravotne závadné materiály, nepostačuje pre záver súdu o nenaplnení predpokladov zodpovednosti zdravotníckeho zariadenia za škodu (ujmu) spôsobenú pacientovi. Iba náležité zistenie, že zdravotná starostlivosť bola poskytnutá správne nielen za podmienky, že bola poskytnutá štandardnými postupmi v súlade so súčasnými dostupnými poznatkami lekárskej vedy, za súčasne zohľadneného individuálneho stavu pacienta, t. j. stavbu jeho tela, zdravotný stav, vek či ďalšie rozhodujúce faktory opodstatňuje záver, že postup zdravotníckeho zariadenia bol *de lege artis medicinae*. **163**

23. **Nesprávne obsadený súd.**

Skutočnosť, že pri rozhodovaní vo veci na odvolacom súde bol sudcom spravodajcom člen odvolacieho senátu, ktorého riadiaci predseda senátu pôvodne nepoveril jej referovaním, ešte sama osebe neznamená, že vo veci rozhodol nesprávne obsadený súd podľa § 420 písm. e/ Civilného sporového poriadku. **173**

24. **Žaloba na obnovu konania. Prípustnosť.**

Vo vzťahu k prípustnosti obnovy konania podľa § 397 písm. a/ Civilného sporového poriadku je právne relevantná iba nemožnosť použitia určitého dôkazu a nie jeho neexistencia. **184**

25. **Uznanie nároku. Rozsudok pre uznanie. Spotrebiteľský spor.**

V spotrebiteľskom spore možno za relevantný prejav spotrebiteľa, že uznáva nárok dodávateľa (§ 282 Civilného sporového poriadku) považovať iba jednoznačný, pochybnosti nevyvolávajúci prejav spotrebiteľa, ku ktorému pristúpil až po osobitnom poučení súdom v zmysle § 292 písm. b) Civilného sporového poriadku. Bez takéhoto poučenia súdom samo vyjadrenie spotrebiteľa, že „si je vedomý dlhu“ a „chce dlžnú sumu zaplatiť“ nemožno považovať za uznanie nároku. **190**

3.

R O Z H O D N U T I E

Právo na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hradeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

Premlčacia doba na jeho uplatnenie začína plynúť rok po poistnej udalosti (§ 104 Občianskeho zákonníka).

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. marca 2022, sp. zn. 7 Cdo 252/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Napadnutým rozsudkom zo dňa 2. marca 2021, č. k. 23Co/7/2020-187 Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov (ďalej ako „súd prvej inštancie“) zo dňa 19. septembra 2019, č. k. 11C/330/2014-95, ktorým súd prvej inštancie žalovaných v 1.) a 2.) rade zaviazal zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobkyni sumu vo výške 20.000,- eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za neoprávnený zásah do rodinného života, s tým, že plnením jedného žalovaného zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného, žalovaných v 1.) a 2.) rade zaviazal zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobkyni sumu vo výške 1.880,82 eur titulom nákladov spojených s pohrebom manžela s 5,05% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 25.11.2014 do zaplatenia s tým, že plnením jedného žalovaného zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného. O trovách konania rozhodol tak, že priznal žalobkyni nárok na náhradu trov konania voči žalovaným v plnom rozsahu.

2. Odvolací súd poukázal mal za to, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností prijal správny právny záver. K porušeniu práva na ochranu osobnosti žalobkyne, a to práva na ochranu súkromia a rodinného života, došlo v dôsledku protiprávneho konania žalovaného v 1.) rade, ktorý zavinil dopravnú nehodu pri ktorej usmrtil manžela žalobkyne. Rozsudkom Okresného súdu Prešov zo dňa 10. augusta 2017, č. k. 5T/88/2012 - 742 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove zo dňa 13. decembra 2018, č. k. 3To/38/2017 - 785, bol žalovaný 1) uznaný vinným z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1a ods. 2 písm. a) Trestného zákona, za použitia § 138 písm. h) Trestného zákona. Za toto protiprávne konanie mu súd uložil trest odňatia slobody na 2 roky, ktorého výkon podmienečne odložil a bola mu stanovená skúšobná doba na 3 roky a 6 mesiacov. Zároveň mu bol uložený trest zákazu činnosti riadiť všetky druhy motorových vozidiel na 3 roky a 6 mesiacov. Nečakaným úmrtím manžela

žalobkyne došlo k vážnemu zásahu do jej osobnostných práv, pričom následok zásahu je nezvratný.

3. Krajský súd uviedol, že základnými kritériami určenia výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti sú závažnosť vzniknutej ujmy, ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (ktoré môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila). V dôsledku neoprávneného zásahu žalovaného v 1.) rade, došlo v danom prípade k násilnému pretrhnutiu rodinných a citových väzieb vyplývajúcich predovšetkým z intenzity vzťahu žalobkyne s manželom. Táto intenzita je daná už len tým, že boli manželmi 30 rokov, a keďže ich manželstvo bolo bezdetné, o to viac boli vzájomne na seba naviazaní, pričom všetok voľný čas trávili spoločne. Žalobkyňa pocítila stratu aj po finančnej stránke, keď bola nútená presťahovať sa zo spoločného 3-izbového bytu do 1-izbového bytu. V konaní bolo nepochybne preukázané, aký negatívny vplyv mala smrť manžela na život žalobkyne, ktorá v dôsledku straty manžela je sledovaná na psychiatrickej ambulancii u M. K. W. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní správne prijal právny záver, že konaním žalovaného v 1.) rade došlo k usmrteniu manžela žalobkyne, čím nastal nereparovateľný následok a žalobkyňa stratila akúkoľvek možnosť rozvíjať a napĺňať svoj ďalší manželský život, a tak uspokojovať aj svoje vlastné citové potreby. Následky protiprávneho konania žalovaného v 1.) rade v danom prípade nebolo možné odstrániť morálnou satisfakciou, bolo potrebné prihliadať na intenzitu, rozsah a trvanie zásahu pri zohľadnení vzťahu žalobkyne a jej nebohého manžela.

4. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd prvej inštancie pri určení výšky priznanej nemajetkovej ujmy správne zohľadnil jednak závažnosť ujmy, ale aj to, v akej miere vo vzťahu k žalobkyni uvedená satisfakcia by mohla pôsobiť na zmiernenie zásahu tak, aby nepôsobila na žalovaných likvidačne. Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že žalovaný v 1.) rade svojim protiprávnym konaním zavinil dopravnú nehodu, následkom ktorej zahynul manžel žalobkyne, čím závažným spôsobom zasiahol do súkromia žalobkyne. Súčasťou práva na súkromie je aj rodinný život, ktorý zahŕňa vzťahy medzi blízkymi príbuznými, ktorou žalobkyňa nepochybne vo vzťahu k manželovi je, pričom strata manžela žalobkyne z vyššie uvedených dôvodov nepochybne je neodčiniteľnou ujmou, postihujúcou žalobkyňu. Preto náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie, považoval za primerané zadosťučinenie. Odvolací súd sa stotožnil so súdom prvej inštancie aj s výškou poskytnutej náhrady 20.000,- eur. Súd prvej inštancie pri určení výšky náhrady správne prihliadal na závažnosť vzniknutej ujmy žalobkyni a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

5. V konaní bolo preukázané, že smrť manžela žalobkyne bola spôsobená dopravnou nehodou spôsobenou žalovaným v 1.) rade. Zavinenie žalovaného bolo preukázané trestným rozsudkom Okresného súdu Prešov zo dňa 10.08.2017, č. k. 5T/88/2012 - 742 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove zo dňa 13.12.2018, č. k. 3To/38/2017 - 785. Citovanými rozhodnutiami bol žalovaný v 1.) rade uznaný vinným, že dňa 10.10.2011, v Prešove viedol v klesajúcom úseku cesty ulice X. smerom k ulici X., osobné motorové vozidlo značky L., EVČ: XXXX, vozidlo viedol vyššou rýchlosťou, ako bola dovolená (65 km/h) a zrazil chodca - manžela žalobkyne, prechádzajúceho cez cestu spoza radu zaparkovaných vozidiel z pravej stany v smere

jazdy vozidla, pričom chodec utrpel zranenie, ktorému podľahol. Podľa názoru odvolacieho súdu, uvedené trestné rozhodnutia jednoznačne preukazujú príčinnú súvislosť medzi konaním žalovaného v 1.) rade a smrťou nebohého manžela žalobkyne. V trestnom konaní sa súdy dôsledne zaoberali a vysporiadali nielen s otázkou ustálenia viny, ale aj s dôvodmi, pre ktoré posudzovaná trestná činnosť bola právne kvalifikovaná podľa § 149 ods. 2 písm. a) Trestného zákona, teda ako prečin usmrtenia spáchaný závažnejším spôsobom konania, t.j., že žalovaný v 1.) rade porušil dôležitú povinnosť uloženú mu zákonom o cestnej premávke, keď v uzavretej obci s maximálne dovolenou rýchlosťou do 50 km/hod., túto prekročil za situácie, že išlo o večernú dobu na mestskom sídlisku v mieste, kde ústi chodník určený pre chodcov prichádzajúcich z časti sídliska X a v mieste, kde po oboch okrajoch vozovky boli odstavené motorové vozidlá a kde je možné predpokladať pohyb chodcov, či osôb z vystupujúcich vozidiel.

6. S odvolacími námietkami žalovaných vo vzťahu k spoluzavineniu nebohého manžela žalobkyne sa vysporiadal súd prvej inštancie v bode 63. rozsudku. Je potrebné vziať do úvahy pomer spoluzavinenia nebohého manžela žalobkyne k pomeru spoluzavinenia žalovaného ako vodiča. Žalovaný v 1.) rade ako vodič, porušil dôležitú povinnosť uloženú mu zákonom o cestnej premávke, keď v uzavretej obci s maximálne dovolenou rýchlosťou do 50 km/hod., túto prekročil, t. j. neviedol motorové vozidlo rýchlosťou predpísanou za situácie, že išlo o večernú dobu na mestskom sídlisku v mieste, kde ústi chodník určený pre chodcov a v mieste, kde po oboch okrajoch vozovky boli odstavené motorové vozidlá a kde je možné predpokladať pohyb chodcov, či osôb z vystupujúcich vozidiel. Takto vymedzené porušenie dôležitej povinnosti žalovaného ako vodiča postačuje na záver o naplnení kvalifikačného znaku závažnejším spôsobom konania podľa § 138 písm. h) Trestného zákona. Naproti tomu, ak nebohý chodec prechádzal mimo prechodu pre chodcov, pri takomto konaní nedochádza k ohrozeniu iných osôb. Z uvedeného jednoznačne vyplýva omnoho závažnejšie porušenie povinností na strane žalovaného v 1.) rade, t.j. vodiča, ako u nebohého chodca. Naviac žalobkyňa si mohla v predmetnom konaní uplatniť vyššiu náhradu a pri výške žalobkyňou uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, správne postupoval súd, ak v žiadanej výške žalobkyni priznal 20.000,- eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Súd prvej inštancie prihliadal na veľkú psychickú ujmu na strane žalobkyne, ale aj na okolnosti na strane žalovaného v 1.) rade, keď z jeho strany išlo o konanie neúmyselné, avšak s poukazom na to, že v čase nehody neviedol motorové vozidlo rýchlosťou predpísanou, ale vyššou rýchlosťou, čo vyplynulo z trestného konania. Odvolací súd sa preto stotožnil so súdom prvej inštancie, že suma 20.000,- eur je primeranou náhradou za neoprávnený zásah do práv žalobkyne, a to aj s prihliadnutím na konanie samotného nebohého.

7. K odvolacej námietke žalovaných o premlčaní uplatneného nároku odvolací súd zdôraznil, že žalobkyňa v predmetnom konaní uplatnila dva samostatné nároky, t. j. nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a nárok na náhradu škody vo výške 1.880,82 eur s príslušenstvom titulom nákladov spojených s pohrebom. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnený na základe § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe. Začiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby náhrady za nemateriálnu ujmu, je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Keďže k zásahu do osobnostných práv

žalobkyne došlo smrťou manžela dňa 10. októbra 2011, nasledujúcim dňom začala plynúť trojročná všeobecná premlčacia doba, ktorá uplynula 11. októbra 2014. Žaloba bola podaná na súde dňa 26. septembra 2014, teda vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe. Táto trojročná premlčacia doba sa uplatní v zmysle § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. aj voči poisťovateľovi. Ustanovenie § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. je potrebné totiž vykladať tak, že poistenie zodpovednosti v zmysle tohto zákona kryje aj nároky pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu im spôsobenej nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka a títo pozostalí môžu svoje nároky v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. uplatniť priamo proti poisťovateľovi, a to rovnako ako všetky ostatné nároky na náhradu škody (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 17.04.2008, sp. zn. 3Cdo/234/2017).

8. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú ani námietku premlčania vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody titulom nákladov spojených s pohrebom. Žalobkyňa si v adhéznom konaní včas a riadne uplatnila nárok na náhradu škody voči žalovanému v 1.) rade, vtedy ako obvinenému vo výške 2.998,- eur. Ak nemajetková ujma je likvidovaná z povinného zmluvného poistenia, potom aj náhrada nákladov spojených s pohrebom je likvidovaná z povinného zmluvného poistenia. Ak poškodená v trestnom konaní sp. zn. 5T/88/2012 Okresného súdu Prešov uplatnila nárok na náhradu škody riadne a včas, potom s poukazom na povinné zmluvné poistenie tento nárok je včas uplatnený aj vo vzťahu k žalovanej v 2.) rade. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa žalobou podanou na súde dňa 26. septembra 2014, si uplatnila náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom súd prvej inštancie uznesením zo dňa 19.12.2014, č. k. 11C/330/2014 - 21, prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vo veci vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 5T/88/2012, teda vo veci proti žalovanému v 1.) rade, pričom tento v predmetnom konaní bol uznaný vinným z prečinu usmrtenia a podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku a poškodená žalobkyňa bola so svojím nárokom na náhradu škody odkázaná na civilný proces. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť 13. decembra 2018 a žalobkyňa po skončení trestného konania, uplatnila nárok na náhradu škody titulom nákladov spojených s pohrebom v predmetnom konaní dňa 06. mája 2019, teda nepochybne v rámci dvojročnej premlčacej doby, ktorá začala plynúť od právoplatnosti rozsudku vo veci sp. zn. 5T/88/2012. Pokiaľ ide o výšku priznanej náhrady škody titulom nákladov za pohreb a pomník súd v bode 48 rozsudku odôvodnil ako dospel k priznanej výške škody.

9. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná v 2.) rade (ďalej len „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzovala z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), resp. c) CSP.

10. Dovolateľka poukázala na to, že odvolací súd pri stanovení výšky náhrady za nemajetkovú ujmu nepostupoval v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorej sa pridržiavajú aj nižšie súdy, navyše bez dôkladného odôvodnenia odvolacieho súdu.

11. Dovolateľka poukázala na judikát R 29/2001: „Samotná závažnosť ujmy vzniknutej v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri určení tejto výšky musí súd prihliadať aj na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva. Tieto okolnosti môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila.“ A teda súd musí zohľadniť

aj správanie postihnutej osoby a toto premietnuť do výšky priznanej nemajetkovej ujmy, a to bez ohľadu na to, či si žalobkyňa mohla alebo nemohla žiadať aj vyšší nárok na odškodnenie svojej nemajetkovej ujmy. Odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie, nevzal vôbec do úvahy skutkové okolnosti prípadu, kedy nebohý manžel prechádzal cez cestu mimo prechodu pre chodcov v mieste, kde pracoval, a musela mu byť známa dopravná situácia v danom mieste, ako aj nebezpečenstvo vyplývajúce zo zaparkovaných motorových vozidiel na nepovolenom mieste. Naviac prechod pre chodcov bol v blízkosti inkriminovaného miesta dopravnej nehody, nebohý manžel žalobkyne ho napriek tomu nevyužil. Odvolací súd sa zameral výlučne na zavinenie žalovaného v l.) rade, pričom z výsledkov dokazovania v trestnom konaní vyplynulo, že podiel na vzniku kolíznej situácie mal aj nebohý manžel žalobkyne. Okrem vodiča motorového vozidla je aj chodec účastníkom cestnej premávky, a teda okrem všeobecnej prevenčnej povinnosti, je tiež povinný dodržiavať pravidlá cestnej premávky. V zmysle § 53 zák. č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke je chodec pri prechádzaní cez cestu povinný prednostne použiť priechod pre chodcov, nadchod alebo podchod. Chodec nesmie vstupovať na vozovku, a to ani pri použití priechodu pre chodcov, ak vzhľadom na rýchlosť a vzdialenosť prichádzajúcich vozidiel nemôže cez vozovku bezpečne prejsť. Mimo priechodu pre chodcov sa smie cez vozovku prechádzať len kolmo na jej os. Chodci smú prechádzať cez vozovku mimo priechodu pre chodcov, len ak s ohľadom na vzdialenosť a rýchlosť jazdy prichádzajúcich vozidiel nedonútia ich vodičov na zmenu smeru alebo rýchlosti jazdy. Pred vstupom na vozovku sa chodec musí presvedčiť, či tak môže urobiť bez nebezpečenstva. Dovolateľka namietala, že odvolací súd vyššie uvedené okolnosti v rozpore s ustálenou judikatúrou opomenul zohľadniť pri rozhodovaní o výške priznanej nemajetkovej ujmy, čo iba stručne odôvodnil tým, že porušenie povinností nebohého manžela žalobkyne nebolo také závažné, ako porušenie povinností vodiča, nakoľko chodec pri takomto konaní neohrozuje iné osoby. Pritom aj porušenie povinností chodca ako účastníka cestnej premávky môže ohroziť iné osoby. Dovolateľka pritom v odvolacom konaní poukazovala aj na rozhodnutia nižších súdov, ktoré striktne vychádzajú z vyššie citovaného judikátu. Z ustálenej rozhodovacej praxe súdov je zrejmé, že aj otázka spoluzavinenia usmrtenej osoby je podstatná pri rozhodovaní o výške uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Dovolateľka poukazovala napr. na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp.zn. 12Co/215/2018 z 26. júla 2019. S ohľadom na princíp proporcionality, dovolateľka poukazovala aj na niektoré súdne rozhodnutia v obdobných veciach, a to rozsudok Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 7Co/178/2018 z 29. apríla 2019, rozsudok Krajského súdu v Nitre, sp.zn. 9Co/273/2018 zo dňa 26. septembra 2019, rozsudok Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 18Co/188/2018 z 24. apríla 2019, rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 10Co/38/2017 z 28. marca 2019.

12. K spoluzavineniu (analogicky aplikovanému na nemajetkovú ujmu) dovolateľka uviedla, že súd je povinný v súlade s § 441 Občianskeho zákonníka v konaní o žalobách na náhradu škody aj bez návrhu skúmať či sú dané dôvody pre obmedzenie zodpovednosti žalovaného v dôsledku spoluzavinenia poškodeného (R 22/1979). Škodca zodpovedá za škodu len v tom rozsahu, v akom je jeho konanie alebo v príčinnej súvislosti so škodlivým následkom. Ak sa podieľa na vzniku škody i poškodeného, prípadne akékoľvek okolnosti na jeho strane, ktoré sú vo vzťahu príčinnej súvislosti s následkom, v tom rozsahu nemôže byť daná zodpovednosť žalovaného. Poškodenému sa pripočítajú všetky okolnosti na jeho strane, ktoré prispeli ku škodlivému následku, bez ohľadu na to, či boli zavinené alebo nie. Ak bola škoda spôsobená aj konaním poškodeného, či

objektívnymi okolnosťami na strane poškodeného, v tomto rozsahu je vylúčená zodpovednosť škodcu. Chýba totiž jeden zo základných predpokladov zodpovednosti za škodu, a to príčinná súvislosť medzi vznikom škody a protiprávnym konaním škodcu, za ktorú žalovaný zodpovedá na objektívnom princípe.

13. Ďalej dovolateľka namietala, že žalobkyňa si okrem nároku na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnila aj nárok na náhradu škody za uhradené pohrebné náklady. K premlčaniu nároku na náhradu pohrebných nákladov dovolateľka poukázala na to, že odvolací súd postupoval v rozpore s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, keď otázku premlčania nároku na náhradu škody titulom pohrebných nákladov vyhodnotil s odôvodnením, že ak si žalobkyňa včas uplatnila nárok na náhradu pohrebných nákladov v trestnom konaní voči žalovanému v 1.) rade, uplatnila si ho včas aj voči jeho poisťovateľovi. Takýto argument nemá oporu v povahe nárokov, ktoré si žalobkyňa uplatňovala voči žalovaným, čo sa premietlo aj do nesprávneho výroku súdneho rozhodnutia, kedy žalovaní boli nesprávne zaviazaní plniť spoločne a nerozdielne. Je pritom nepochybné, že nároky si žalobkyňa v konaní uplatňovala voči žalovanému v 1.) rade na základe odlišného právneho titulu ako voči žalovanej v 2.) rade [zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o PZP")]. Dovolateľka v odvolacom konaní poukazovala na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp.,zn. 13Co/1028/2013 zo dňa 17. decembra 2013, potvrdený uznesením Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo/117/2014 zo dňa 17. marca 2016. Odvolací súd nesprávne argumentoval, že žalobkyňa si nároky uplatnila včas v trestnom konaní, pritom nebral do úvahy, že žalovaná poisťovňa nebola účastníčkou uvedeného trestného konania, o uplatnených nárokoch ani nemala vedomosť, preto nemohlo voči nej dôjsť k spočívaniu premlčacej lehoty.

14. K prípustnosti dovolania podľa § 420 f) CSP dovolateľka uviedla, že táto je založená nedostatočným odôvodnením súdnych rozhodnutí. K výške nároku na pohrebné náklady, dovolateľka jeho dôvodnosť vo svojom odvolaní argumentovala s poukazom na relevantnú právnu úpravu, čo však odvolací súd odignoroval a z jeho rozhodnutia teda nie je zrejmé, prečo bol žalobkyni priznaný nárok na náhradu pohrebných nákladov v ňou požadovanej výške. Dovolateľka poukazovala na § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP a § 449 ods. 2 Občianskeho zákonníka zo znenia ktorých vyplýva, že sa v rámci tohto nároku nehradia všetky náklady v skutočne vynaloženej výške, ale náhrada týchto nákladov je obmedzená hľadiskom primeranosti. Posúdenie primeranosti nákladov spojených s pohrebom je úlohou súdu, ktorý je pri tomto posúdení viazaný limitmi stanovenými v právnych predpisoch, ktorým je aj Nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z.z. Výška nákladov na pohreb sa na základe § 2 Nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z. určuje podľa pracovnoprávnych predpisov, t.j. zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý limitoval pre rok 2011 výšku náhrady nákladov spojených s pohrebom maximálnou paušálnou sumou 2.366,30 eur, a teda súdom priznaný doplatok spolu s už dovolateľkou poskytnutou úhradou prevyšuje zákonom stanovenú maximálnu paušálnu sumu, pričom žalobkyňa dovolateľke vynaloženie nákladov nad sumu 1.569,24 eur ani v súlade s § 4 ods. 2 písm. a) zák. o PZP nepreukázala. Dovolateľka navrhovala, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

15. Žalobkyňa vo vyjadrení k podanému dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalovanej v 2.) rade odmietol ako neprípustné. Poukázala na to, že odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozsudku dôsledne zaoberal námietkami žalovanej v 2.) rade vo vzťahu k nároku na náhradu pohrebných nákladov, k dôvodnosti, k premlčaniu aj k výške nároku na pohrebné náklady. Spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Podľa žalobkyne z obsahu podaného dovolania vo vzťahu k tomuto dovolaciemu dôvodu nevyplýva, že by dovolateľka postupovala pri vymedzení tohto dovolacieho dôvodu správne, resp. tak, aby jej dovolanie bolo prípustné podľa tohto dovolacieho dôvodu. Nekonkretizovala právnu otázku riešenú odvolacím súdom, neuviedla, ako ju riešil odvolací súd, nevysvetlila, v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a neuviedla, ako mala byť táto otázka správne riešená. S námietkou o spoluzavinení sa odvolací súd vysporiadal v bodoch 48. až 49. odôvodnenia svojho rozhodnutia. Odvolací súd sa dôsledne zaoberal aj námietkou premlčania nároku na náhradu pohrebných nákladov v bodoch 53. až 54. odôvodnenia rozsudku. Z obsahu podaného dovolania žiadnym spôsobom nevyplýva ani vymedzenie právnej otázky, ktorá by mala byť dovolacím súdu riešená rozdielne.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), za splnenia podmienky ustanovenej v § 429 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej v 2.) rade je dôvodné.

17. V danom prípade dovolací súd zistil odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej činnosti v zmysle § 421 ods. 1, písm. a) CSP.

18. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej dovolací súd už určitú právnu otázku vyriešil, rozhodovanie jeho senátov sa ustálilo na zvolenom riešení tejto otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. Najvyšší súd k tomu v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 6/2017 uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená“.

19. V danom prípade žalovaná v 2.) rade v dovolaní vymedzila právnu otázku, ktorá môže byť právne významná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Išlo o otázku zohľadnenia správania postihnutej osoby pri určení výšky priznanej nemajetkovej ujmy príbuzným obetí dopravných nehôd. Zostalo posúdiť, či ide o otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, na ktorú dovolateľka zároveň poukázala. Dovolateľka poukázala na judikát R 29/2001.

20. Ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/6/2017, 6Cdo/21/2017, 7Cdo/101/2018).

21. Žalobkyňa sa žalobou po úprave domáhala zaplatenia spolu sumy 21.880,82 eur s príslušenstvom, zloženej z dvoch nárokov. Prvým je suma 20.000,- eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch na základe dopravnej nehody, pri ktorej došlo k úmrtiu manžela žalobkyne a suma 1.880,82 eur s príslušenstvom titulom náhrady škody titulom nákladov vzniknutých žalobkyni v súvislosti s pohrebom jej nebohého manžela, t.j. poškodeného pri dopravnej nehode. Okresný súd Prešov rozsudkom č. k. 5T/88/2012-742 zo dňa 10. augusta 2018 uznal vinným žalovaného v 1.) rade ako obvineného z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákona za použitia § 138 písm. h) Trestného zákona. Uznesením Krajského súdu v Prešove, č. k. 3To 38/2017-785 zo dňa 13.12.2018, boli odvolania prokurátora, obžalovaného a poškodenej zamietnuté. V predmetnom trestnom konaní boli vypracované 3 znalecké posudky, na základe ktorých odvolací súd uzavrel, že súd prvej inštancie k posúdeniu spoluzavinenia poškodeného vo vzťahu k výške nemajetkovej ujmy uviedol v bode 63. rozsudku, že „Čo sa týka argumentácie žalovaného v 1. rade vo vzťahu k zavineniu nebohého súd konštatuje, že aj napriek skutočnosti, že chodec prechádzal mimo prechodu pre chodcov je z elementárnej logiky jasné, že je to vždy vodič motorového vozidla, ktorý je vo „výhodnejšej“ pozícii, keďže je chránený samotným motorovým vozidlom. V danom prípade navyše žalovaný v 1. rade - vodič bezosporu neviedol motorové vozidlo rýchlosťou predpísanou, ale vyššou rýchlosťou, čo vyplynulo aj v trestnom konaní.“ Následne odvolací súd k posúdeniu spoluzavinenia poškodeného vo vzťahu k výške nemajetkovej ujmy uviedol v bode 49. napadnutého rozsudku, že „je potrebné vziať do úvahy pomer spoluzavinenia nebohého manžela žalobkyne k pomeru spoluzavinenia žalovaného ako vodiča. V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že žalovaný ako vodič, porušil dôležitú povinnosť uloženú mu zákonom o cestnej premávke, keď v uzavretej obci s maximálne dovolenou rýchlosťou do 50 km/hod., túto prekročil, t. j. neviedol motorové vozidlo rýchlosťou predpísanou za situácie, že išlo o večernú dobu na mestskom sídlisku v mieste, kde ústi chodník určený pre chodcov a v mieste, kde po oboch okrajoch vozovky boli odstavené motorové vozidlá a kde je možné predpokladať pohyb chodcov, či osôb z vystupujúcich vozidiel. Naproti tomu, ak nebohý chodec prechádzal mimo prechodu pre chodcov, pri takomto konaní nedochádza k ohrozeniu iných osôb. Z uvedeného jednoznačne vyplýva omnoho závažnejšie porušenie povinností na strane žalovaného vodiča, ako u nebohého chodca. Naviac v súlade s citovanými rozhodnutiami súdov o výške priznanej nemajetkovej ujmy odvolací súd poznamenáva, že žalobkyňa si mohla v predmetnom konaní uplatniť vyššiu náhradu a pri výške žalobkyňou uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, správne postupoval súd, ak v žiadanej výške žalobkyni priznal 20.000,- eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.“ Postup a rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto časti nemožno považovať za správne. Zo samotného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia však nevyplýva, že by súdy nižších inštancií skutočne

posúdili mieru spoluzavinenia poškodeného a túto následne aj zohľadnili pri určovaní výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, pričom nestačí strohé konštatovanie, že treba prihliadať aj na mieru zavinenia poškodeného, ale táto miera sa musí posúdiť aj v skutočnosti.

22. V nadväznosti na judikát R 29/2011 dovolací súd konštatuje, že ak odvolací súd nezohľadnenie spoluzavinenia chodca dôvodil nízkou výškou uplatňovanej náhrady nemajetkovej ujmy, táto argumentácia neobstojí. V zmysle zásady iudex ne eat ultra petita partium, (§ 216 ods. 1 CSP v spojení s § 215 ods. 1 CSP) sa skutkové okolnosti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života zavinením dopravnej nehody (§ 13 ods. 2 OZ) musia posudzovať vo vzťahu k nároku uplatnenému k žalobe, ktorý nárok predstavuje množinu 100% pre skutkové okolnosti zisťované dokazovaním. Je úlohou určiť vzájomný pomer okolností u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila.

23. V súvislosti s touto dovolacou námietkou dovolací súd poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010, sp. zn. 1Cdo/77/2009, podľa ktorého „Na to, aby žalobcovia mohli byť úspešní pri uplatňovaní nároku na ochranu ich osobnosti podľa § 13 OZ v prípade, keď žalovaný neoprávnene (protiprávne) zasiahol do ich osobnostných práv zavinením dopravnej nehody, pri ktorej zahynul ich blízky príbuzný, nie je zásadne nutné, aby konanie samej dotknutej osoby (nebohého syna a brata žalobcov) muselo byť po právnej stránke bezzávadné. V súlade s citovaným ustanovením § 13 ods. 1 OZ na to, aby oprávnená osoba mala právo domáhať sa ochrany osobnosti, sa vyžaduje a zároveň stačí, aby išlo o neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti. V prípade existencie takéhoto neoprávneného zásahu ide potom o objektívnu zodpovednosť, bez ohľadu na zavinenie. Správanie samej dotknutej osoby pri neoprávnenom zásahu sa stáva právne významným až pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 OZ), ktorú výšku určuje súd podľa závažnosti ujmy a podľa okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo (§ 13 ods. 3 OZ). Týmito okolnosťami sú nielen okolnosti na strane samotného škodcu, ale súčasne sú to aj okolnosti na strane dotknutej osoby, na ktoré okolnosti správne súdy nižších stupňov prihliadali.“ Dovolateľkou nastolené otázky boli najvyšším súdom posudzované v súlade so závermi vyjadrenými v uvedenom rozhodnutí aj v rozhodnutí R 29/2001, v zmysle ktorého „Samotná závažnosť ujmy vzniknutej v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri určení tejto výšky súd musí prihliadnuť aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Tieto okolnosti môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila.“ Tieto rozhodnutia považuje dovolací súd za rozhodnutia, ktoré predstavujú ustálenú rozhodovaciu prax v riešení otázky zohľadnenia miery spoluzavinenia poškodeného pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch, od ktorej sa odvolací súd v tomto spore odklonil. Na základe uvedeného, teda bolo v tejto časti dovolanie žalovanej v 2.) rade podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP prípustné i dôvodné. V danom prípade odvolací súd musí určiť percentuálny podiel poškodeného na vzniku dopravnej nehody, ktorá bola príčinou zásahu do práva na súkromný rodinný život žalobkyne a jej zosnulého manžela. Napriek tomu, že tento podiel poškodeného nebol rozhodujúcou príčinou dopravnej nehody, zo znaleckého posudku vyplýva, že objektívne sa podieľal na vzniku nehodového deja. Obsah znaleckého posudku naznačuje, že tento podiel nebol výrazný, ale musí byť odvolacím súdom určený.

24. Dovolací súd ďalej konštatuje existenciu dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods.1, písm. a) CSP v časti výroku o nároku žalobkyne na náhradu škody titulom nákladov spojených s pohrebom. Dovolateľka správne poukazovala na § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP a § 449 ods. 2 Občianskeho zákonníka zo znenia ktorých vyplýva, že sa v rámci tohto nároku nehradia všetky náklady v skutočne vynaloženej výške, ale náhrada týchto nákladov je zákonom limitovaná. Posúdenie primeranosti nákladov spojených s pohrebom je úlohou súdu, ktorý je pri tomto posúdení viazaný limitmi stanovenými v právnych predpisoch, ktorým je aj Nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z.z. Výška nákladov na pohreb sa na základe § 2 Nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z. určuje podľa pracovnoprávnych predpisov, t.j. podľa § 101 ods.1, 3 zák. č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení.

25. Dovolací súd nepovažoval dovolanie za dôvodné ohľadne tvrdeného premlčania prvého nároku voči žalovanému 2). Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života zavinením dopravnej nehody (§ 13 ods.2 OZ) je nárokom hradeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej „zák. č. 381/2001 Z. z.). Podľa § 104 OZ pri právach na plnenie z poistenia začína plynúť premlčacia doba za rok po poistnej udalosti. Poistná udalosť (dopravná nehoda) nastala dňa 10.10.2011. Žaloba bola proti obom žalovaným podaná na Okresnom súde v Prešove dňa 26.09.2014.

26. Pokiaľ ide o premlčanie nároku na náklady spojené s pohrebom vo výške 1880,82,- € s prísl., ten bol uplatnený žalobkyňou na súde elektronickým podaním zo dňa 06.05.2019 (čl. 60), po uplynutí 3 ročnej premlčacej doby. K uvedenej právnej otázke existuje prejudikatúra najvyššieho súdu, a to rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. apríla 2020, sp. zn. 5Cdo/102/2017, podľa ktorého: „Dovolací súd zastáva názor, že uvedená interpretácia § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. a z nej vyvodený právny záver je nesprávny. Toto ustanovenie (ktoré má charakter lex specialis) je potrebné vykladať tak, že na premlčanie nároku na náhradu škody, a ako vyplýva z vyššie uvedeného odôvodnenia (bod 14 odôvodnenia) i na premlčanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy platí rovnaká právna úprava vo vzťahu k osobe, ktorá škodu spôsobila (škodcovi) i vo vzťahu k poisťovateľovi (poisťovni) tejto osoby a to v tom smere, že vo vzťahu k obidvom subjektom sa aplikuje právna úprava premlčania vyplývajúca z ustanovenia § 101 Občianskeho zákonníka (ktorá má charakter lex generalis), podľa ktorej sa toto právo premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, pretože právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, je právom majetkovej povahy (viď napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2012, sp. zn. 2 Cdo 194/2011, publikovaný pod R 58/2014, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 17. februára 201,1 sp. zn. 5 Cdo 265/2009, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. februára 2017, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. novembra 2017, sp. zn. 8 Cdo 24/2017, ale i uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. septembra 2013, sp. zn. IV. ÚS 542/2013-18). Inak povedané, uvedené ustanovenie upravuje (iba) to, že vo vzťahu k obidvom subjektom sa uplatňuje rovnaká právna úprava dĺžky premlčacej doby, ale v žiadnom prípade ho nemožno interpretovať tak, že napr. eventuálne spočívanie plynutia premlčacej doby týkajúce sa jedného subjektu predstavuje automaticky spočívanie plynutia premlčacej doby týkajúce sa druhého subjektu. Objektívne môže

nastať situácia (ako v prejednávanom spore), keď si poškodený (resp. poškodení) uplatnil (uplatnili) nárok v trestnom konaní voči osobe, ktorá škodu spôsobila (škodcovi) a teda v takom prípade logicky dôjde k spočívaniu premlčacej doby (len) vo vzťahu k tejto osobe.“ K totožnému záveru dospel Najvyšší súd SR v uznesení sp. zn. 4 Cdo 146/2020 zo dňa 21. októbra 2020. K uvedenému je nevyhnutné poznamenať, že ide o premlčanie priameho nároku poškodeného voči poisťovni (§ 15 ods. 2 zák. č. 381/2000 Z. z.), ktoré sa však nedotýka povinnosti poisťovne poskytnúť poistné plnenie za poisteného (v mene poisteného) poškodenému (§ 4 ods. 2, písm. a) zák. č. 381/2000 Z. z.), a to na základe rozsudku vydanému iba voči poistenému.

4.

R O Z H O D N U T I E

Zaplatením poistného vo výške určenej v návrhu poistnej zmluvy a v lehote stanovenej v ustanovení § 792 ods. 1 Občianskeho zákonníka vzniká poistná zmluva konkludentne, len ak jej uzavretie navrhol poistiteľ.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2020, sp. zn. 4 Cdo 102/2019)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 12. októbra 2016, č. k. 38C/253/2015-71 uložil žalovanému zaplatiť žalobkyni 2 400,-eur s 5,05% ročným úrokom z omeškania od 18. decembra 2014 do zaplatenia. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Vyslovil, že žalobkyňa má právo na náhradu trov konania v rozsahu 100%. V odôvodnení uviedol, že z vykonaného dokazovania mal preukázané, že dňa 26. novembra 2013 žalobkyňa ako poistník a poistený vyplnila a podpísala návrh poistnej zmluvy č. XXXXX so žalovaným prostredníctvom sprostredkovateľa (spoločnosť CONSEQUIT s. r. o.), predmetom ktorej malo byť Eurové investičné životné poistenie Pannónia Pro za účelom strednodobého zhodnocovania finančných prostriedkov na báze pravidelných ročných vkladov. O spísaní návrhu vydal písomnú informáciu zástupca sprostredkovateľa, ktorý návrh podpísaný žalobkyňou prevzal. V návrhu na uzavretie poistnej zmluvy nebol určený začiatok poistenia, doba trvania bola určená „na celý život“ a doba platenia bola určená na 15 rokov, s počiatočným vkladom 2 400,-eur, ktorý bol splatný ročne, avšak bez uvedenia konkrétneho dátumu splatnosti. Podľa obsahu návrhu poistnej zmluvy žalobkyňa neprehlásila, že by pristupovala k Všeobecným podmienkam CIG Pannónia Életbiztosító Nyrt. a Osobitným podmienkam investičného životného poistenia Pannónia Pro, avšak v návrhu na uzavretie poistnej zmluvy z 26. novembra 2013 potvrdila ich prevzatie, ako aj prevzatie ďalších listín. Žalovaný dňa 5. januára 2015 vystavil žalobkyni poistnú zmluvu - kópiu pod č. XXXXX, v ktorej potvrdil údaje z návrhu poistnej zmluvy z 26. novembra 2013 ohľadne zmluvných strán, začiatku a konca poistenia, výšky poistenia, oprávnených osôb v prípade úmrtia poistenca. V rozpore s návrhom poistnej zmluvy však zmenil počiatočnú poistnú sumu poistenia na sumu 2 520,-eur. Súd prvej inštancie poukázal na výklad ustanovenia § 792 v spojení s § 43 a nasl. Občianskeho zákonníka a uviedol, že bez akceptácie návrhu žalobkyne na uzavretie poistnej zmluvy zo strany žalovaného v zmysle § 792 ods. 1 Občianskeho zákonníka k uzavretiu poistnej zmluvy nedošlo. Bolo nesporné, že žalobkyňa dňa 27. novembra 2013 zaplatila prvé poistné v sume 2 400,-eur, avšak nemožno to považovať za uzavretie poistnej zmluvy, lebo v zmysle § 792 ods. 2 Občianskeho zákonníka by muselo ísť o návrh zo strany poisťovateľa a nie zo strany budúceho poistníka. V danom prípade však k akceptácii návrhu na uzavretie poistnej zmluvy z 26. novembra 2013 na základe úkonu žalovaného v lehote podľa § 792 Občianskeho zákonníka

nedošlo. V súlade s ustanoveniami § 451, § 456, § 457 Občianskeho zákonníka súd prvej inštancie zaviazal žalovaného vydať žalobkyni prijaté plnenie v sume 2 400,-eur spolu s 5,05% úrokom z omeškania od 18. decembra 2014 do zaplatenia v súlade s ustanoveniami § 517, § 563 Občianskeho zákonníka. V prevyšujúcej časti žalobu ohľadne uplatneného úroku z omeškania od 27. novembra 2013 do 17. decembra 2013 ako nedôvodnú zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na základe podaného odvolania žalovaným, rozsudkom z 8. augusta 2018, sp. zn. 1Co/256/2017 rozhodnutie súdu prvej inštancie vo vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania potvrdil. Uložil žalovanému povinnosť nahradiť žalobkyni trovy odvolacieho konania v celom rozsahu. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že bez akceptácie návrhu žalobkyne na uzavretie poistnej zmluvy zo strany žalovaného v zmysle ustanovenia § 792 ods. 1 Občianskeho zákonníka k uzavretiu poistnej zmluvy medzi stranami sporu nikdy nedošlo. Uviedol, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, ako aj správne právne vec posúdil. Stotožnil sa odôvodnením uvedeným súdom prvej inštancie a dodal, že z vykonaného dokazovania nevyplynulo, aby dohodou strán bola účinnosť prijatia návrhu na uzavretie poistnej zmluvy určená k inému okamihu. Za dohodu strán nebolo možné považovať ani odkaz žalovaného na všeobecné poistné podmienky životného poistenia, podľa ktorých poistenie vznikne aj vtedy, ak žalovaný nezaujme stanovisko k poistnému návrhu do 15 dní, keďže všeobecné poistné podmienky sú súčasťou poistnej zmluvy, k uzatvoreniu ktorej podľa záveru odvolacieho súdu nedošlo. Z vykonaného dokazovania nevyplynul podľa odvolacieho súdu ani skutkový záver, v zmysle ktorého by žalobkyňa vyjadrila svoju vôľu byť viazaná svojím návrhom na uzavretie poistnej zmluvy v prípade, že žalovaný do 15 dní nezaujme stanovisko k jej návrhu. Napokon konštatoval, že k uzavretiu poistnej zmluvy medzi stranami sporu nemohlo dôjsť ani z dôvodu, že žalovaný neakceptoval obsah návrhu v nezmenenej podobe a v rozpore s návrhom žalobkyne zmenil v poistnej zmluve (jej kópii) výšku počiatočnej poistnej sumy poistenia. Napadnutý rozsudok vo vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 C. s. p. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 C. s. p.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie z dôvodu, že súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C. s. p.). Namietal, že odvolací súd založil rozhodnutie „nečakane“ na iných právnych záveroch, než súd prvej inštancie, čím mu bolo odňaté právo namietať správnosť (novozaujatého) právneho názoru. Uviedol, že odvolací súd svoj právny záver ohľadom všeobecných podmienok poistenia a uzatvorenia poistnej zmluvy vyvodil zo skutočností, ktoré súd prvej inštancie výslovne právne neposudzoval. Ďalej uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od riešenia otázok, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené (§ 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.). Podľa názoru žalovaného, odvolací súd nesprávne právne posúdil otázky:

i) či sú poistné podmienky súčasťou návrhu na uzavretie poistnej zmluvy;

ii) či môže byť účastníkmi poistnej zmluvy uzavretá konkludentne dohoda, že akceptácia návrhu zmluvy nadobudne účinnosť k inému okamihu, ako to vyplýva z § 792 ods. 1

Občianskeho zákonníka. Poukázal na ustanovenie § 788 ods. 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého sú všeobecné poistné podmienky obligatórnou súčasťou každej poistnej zmluvy a z tohto dôvodu musia byť súčasťou aj návrhu na uzavretie poistnej zmluvy. Vychádzajúc z uvedeného potom v zmysle bodu 4. písm. b) všeobecných podmienok poistenia, predložením návrhu žalobkyňa vyjadrila svoju vôľu byť viazaná svojim návrhom v prípade, že žalovaný do 15 dní k nemu nezaujme stanovisko. Konštatoval, že tým došlo medzi účastníkmi ku konkludentnej dohode o vzniku predmetnej poistnej zmluvy k inému okamihu. Dodal, že princíp zmluvnej voľnosti umožňuje zmluvným stranám upravovať si vzájomné pomery podľa svojich potrieb a záujmov. V danom prípade bolo v záujme oboch strán uzavrieť poistnú zmluvu. Dodal, že poistná suma v listine „poistná zmluva - kópia zo dňa 5. januára 2015“ nebola zmenená, keďže žalovaný tento úkon urobil oprávnene na základe uzavretej poistnej zmluvy, a to na základe bodu 10. „Osobitných podmienok Eurového investičného životného poistenia Pannónia Pro“. Navrhol zrušiť napadnuté rozhodnutie a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že súdy nižších inštancií správne konštatovali, že k vzniku poistnej zmluvy medzi stranami sporu nikdy nedošlo, pretože žalobkyňa v lehote podľa § 792 ods. 1 Občianskeho zákonníka nedostala od žalovaného oznámenie o prijatí svojho návrhu. Poukázala na nepravdivé tvrdenie žalovaného, že sa súdy nevenovali posudzovaniu všeobecných podmienok poistenia, keďže jednoznačne uviedli a odôvodnili nemožnosť aplikácie všeobecných podmienok poistenia na návrh poistnej zmluvy, pričom konštatovali, že poistné podmienky sa vzťahujú len na platnú poistnú zmluvu, o čo v danom prípade nešlo. Žalobkyňa uzavrela, že rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo založené na iných právnych názoroch, ako rozhodnutie súdu prvej inštancie, ale práve naopak, odvolací súd v plnej miere poukázal na jeho správnosť, pričom rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe zahŕňa aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Navrhla dovolanie žalovaného odmietnuť, resp. zamietnuť. Uplatnila si náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“), príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.), po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 C. s. p.) a či sú splnené podmienky podľa § 429 C. s. p., v rámci dovolacieho prieskumu, dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné, a preto ho zamietol (§ 448 C. s. p.).

6. V preskúmavanej veci dovolací súd prioritne skúmal podmienky dovolacieho prieskumu z hľadiska prípustnosti dovolania a uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p.

7. Žalovaný namietal nesprávne právne posúdenie skutkových okolností týkajúcich sa okamihu uzatvorenia poistnej zmluvy. Podľa jeho názoru, súdy nižších inštancií nesprávne právne posúdili dohodu účastníkov poistnej zmluvy vo vzťahu k okamihu jej uzavretia, ak uviedli, že poistná zmluva medzi nimi nevznikla. Poukázal na ustanovenie § 788 ods. 3 Občianskeho zákonníka, týkajúce sa všeobecných poistných podmienok, ktoré majú byť súčasťou poistnej

zmluvy. V súlade so zásadou zmluvnej voľnosti uviedol, že všeobecné poistné podmienky žalovaného boli súčasťou poistnej zmluvy č. 1200756819, z ktorých vyplýva, že poistenie vznikne aj vtedy, ak žalovaný nezaujme stanovisko k poistnému návrhu do 15 dní (bod 4 písm. b). Pred uzavretím poistnej zmluvy sa žalobkyňa s nimi oboznámila, lebo boli súčasťou návrhu zmluvy, ktorú skutočnosť konštatoval aj súd prvej inštancie. Tým došlo konkludentne k dohode o vzniku poistnej zmluvy k inému okamžiku, než k okamžiku, keď vyjadrenie súhlasu s obsahom návrhu dôjde späť žalobkyni. Podľa jeho názoru, prijatie návrhu žalobkyne na uzavretie poistnej zmluvy v inom okamžiku, ako to ustanovuje ustanovenie § 792 ods. 1 Občianskeho zákonníka, bolo naplnené „iným včasným konaním“ žalovaného v zmysle § 43c ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to tým, že žalovaný v súlade s vôľou žalobkyne nezaujal žiadne stanovisko k jej návrhu na uzavretie poistnej zmluvy v lehote ňou stanovenej. Aj keď prijatie návrhu nebolo urobené písomne, podľa žalovaného došlo k uzavretiu poistnej zmluvy 16-tým dňom odo dňa 26. novembra 2013, teda dňom 12. decembra 2013.

8. Podľa § 792 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, na uzavretie poistnej zmluvy je potrebné, aby bol návrh prijatý v lehote, ktorú určil navrhovateľ, a ak ju neurčil, do jedného mesiaca odo dňa, keď druhý účastník návrh dostal. Poistná zmluva je uzavretá okamihom, keď navrhovateľ dostane oznámenie o prijatí svojho návrhu. Návrh poistiteľa možno prijať tiež zaplatením poistného vo výške uvedenej v návrhu, ak sa tak stane v lehote podľa odseku 1; poistná zmluva je v takom prípade uzavretá, len čo bolo poistné zaplatené.

9. V preskúmavanej veci z výsledkov vykonaného dokazovania vyplýva, že zo strany žalovaného ako poistiteľa nedošlo k akceptácii návrhu poistnej zmluvy predloženého žalobkyňou (č. l. 6 spisu), v dôsledku čoho nedošlo uplynutím hmotnoprávnej prekluzívnej lehoty k vzniku poistného vzťahu medzi stranami sporu. Pre uzavretie zmluvy všeobecne platí, že ak zmluvné strany osobne jednajú a je uskutočnený ústny návrh, ktorý nie je prijatý ihneď, návrh zaniká (§ 43b ods. 2 Občianskeho zákonníka). V prípade návrhu poistnej zmluvy zákon vyžaduje okrem splnenia informačných povinností v zmysle § 792a Občianskeho zákonníka aj akceptáciu návrhu v lehote, ktorú uviedol v návrhu, resp. ak ju neuviedol, tak návrh je možné prijať v lehote jedného mesiaca od dňa, keď druhý účastník návrh dostal. Oneskorená akceptácia návrhu však nemá za následok vznik poistnej zmluvy, poistná zmluva vzniká okamihom, keď predkladateľ návrhu dostane oznámenie o prijatí, ktoré však bolo včasné. Žalovaný v spore nepreukázal, žeby došlo k včasnej akceptácii návrhu na uzavretie poistnej zmluvy žalobkyňou, a preto súdy nižších inštancií správne konštatovali, že poistná zmluva nevznikla.

10. K vymedzenej právnej otázke, týkajúcej sa posúdenia, či môže byť dohodou účastníkov poistnej zmluvy, uzavretej konkludentne o tom, že akceptácia návrhu zmluvy nadobudne účinnosť k inému okamžiku, ako to vyplýva z ustanovenia § 792 ods. 1 Občianskeho zákonníka, dovolací súd uvádza, že medzi stranami nedošlo k žiadnej dohode o akceptácii návrhu na prijatie poistnej zmluvy v inej ako zákonnej lehote. Táto lehota nevyplýva z návrhu poistnej zmluvy predloženej žalobkyňou, a preto platí lehota jedného mesiaca vyplývajúca z ustanovenia § 792 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žalovaný v spore nepreukázal, že by bola dojednaná iná lehota na akceptáciu návrhu. Navyše z obsahu návrhu poistnej zmluvy nevyplýva, žeby jeho súčasťou boli všeobecné poistné podmienky, resp. že by žalobkyňa bola s ich obsahom oboznámená. Nevyplýva

to ani z označenia druhu poistenia, lebo z návrhu poistnej zmluvy len vyplýva, označenie produktu „Eurové investičné životné poistenie Pannónia Pro PXXXX, č. návrhu XXXX, podľa Všeobecných podmienok CIG Pannónia Életbiztosító Nyrt. a Osobitných podmienok Eurového investičného životného poistenia Pannónia Pro“. Podpisom návrhu poistnej zmluvy žalobkyňou nedošlo k ich prijatiu, ani ku konkludentnej akceptácii návrhu na prijatie uplynutím 15 dní od predloženia návrhu, ktorá lehota mala vyplývať zo všeobecných poistných podmienok.

11. Poistenie je dvojstranný, niekedy viacstranný záväzkový vzťah, v ktorom majú účastníci na oboch stranách vzťahu práva a povinnosti. Listina obsahujúca všetky náležitosti poistnej zmluvy nemôže sama osebe odôvodniť úsudok o vzniku poistnej zmluvy podľa ustanovenia § 792 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pokiaľ z nej alebo iných okolností nemožno urobiť zistenia o tom, že navrhovateľ dostal oznámenie akceptantom o prijatí svojho návrhu. Z iného konania akceptantom (napríklad, že sa správal tak, ako by zmluva vznikla, alebo že vyzýval navrhovateľa na zaplatenie poistného), nemožno vznik poistnej zmluvy vyvodiť.

12. Ani zaplatením poistného žalobkyňou v sume 2 400,-eur nedošlo k uzavretiu poistnej zmluvy. Výnimka z obligatórnej písomnej formy poistnej zmluvy, vyplývajúca z ustanovenia § 792 ods. 2 Občianskeho zákonníka, sa vzťahuje na prípad predloženia návrhu na uzavretie poistnej zmluvy poistiteľom. Za prejav prijatia návrhu poistiteľa zodpovedajúci písomnej forme sa považuje aj zaplatenie poistného v plnej výške a včas. V takom prípade k uzavretiu zmluvy dochádza konkludentným spôsobom.

13. Z obsahu spisu ale vyplýva, že žalovaný ako poistiteľ predložil žalobkyni kópiu poistnej zmluvy č. XXXX, vystavenú dňa 5. januára 2015 (č. l. 8 spisu), so stanovením počiatočnej poistnej sumy poistenia vo výške 2 520,-eur za rok. V návrhu poistnej zmluvy predloženej žalobkyňou z 26. novembra 2013 bolo stanovené počiatočné ročné poistné v sume 2 400,-eur, ktorú sumu žalobkyňa zaplatila dňa 27. novembra 2013 (č. l. 15 spisu), ktorého vrátenia sa domáha z titulu bezdôvodného obohatenia. Zmenou výšky počiatočnej poistnej sumy nedošlo k akceptácii návrhu poistnej zmluvy predloženého žalobkyňou.

5.

R O Z H O D N U T I E

Účel predkupného práva, predmetom ktorého je spoluvlastnícky podiel a spôsob jeho realizácie, vylučuje čiastočnú relatívnu neplatnosť právneho úkonu.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2021, sp. zn. 8 Cdo 208/2019)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Žalobcovia 1/, 2/ sa žalobou doručenou na Okresný súd Partizánske (ďalej len „súd prvej inštancie“) 27. novembra 2017 domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy XXXXX z 1. októbra 2015 - 183/15, ktorú uzavreli žalovaný 1/ a žalovaný 2/. Podanie žaloby odôvodnili tým, že spolu so žalovaným 1/ sú spoluvlastníkmi pozemkov parc. č. XXX, XXX, XXX zapísaných na LV č. XXX pre katastrálne územie X. Žalovaný 2/ v dedičskom konaní získal podiel 1/20 po zomrelom X.Y. Napriek upozorneniu žalobcov 1/, 2/ predal žalovaný 2/ tento podiel žalovanému 1/ v rozpore s § 140 Občianskeho zákonníka, čím boli žalobcovia 1/, 2/ vylúčení z uplatnenia zákonného predkupného práva.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom z 5. septembra 2018, č. k. 6C/79/2017-73 určil, že kúpna zmluva XXX z 1. októbra 2015 – XXX/X medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/, ktorej vklad bol povolený Správou katastra X., je neplatná (výrok I.) a rozhodol, že žalobcovia 1/, 2/ spoločne a nerozdielne majú proti žalovaným 1/, 2/ spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.). V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že v danej veci nebola sporná skutočnosť, že prevodom podielu 1/20 k dotknutým pozemkom zo strany žalovaného 2/ na žalovaného 1/ došlo k porušeniu predkupného práva žalobcov 1/, 2/. Sporné však bolo rozdielne právne posúdenie nárokov z porušenia predkupného práva. Súd prvej inštancie v prvom rade uviedol, že možnosť žalobcov 1/, 2/ domáhať sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu vyplýva priamo zo zákona (§ 40a v spojení s § 140 Občianskeho zákonníka), t. j. podaná určovacia žaloba [§ 137 písm. c/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“)] je procesne prípustná. Po vecnom posúdení sporu dospel k záveru, že žaloba bola podaná dôvodne. Dôvodil, že v prípade porušenia predkupného práva má ten, koho predkupné právo bolo porušené, možnosť domáhať sa, aby mu nadobúdateľ vec ponúkol na predaj, môže si ponechať svoje predkupné právo zachované alebo sa môže domáhať (relatívnej) neplatnosti právneho úkonu, ktorým bolo predkupné právo porušené (§ 40a a § 140 Občianskeho zákonníka). V posudzovanej veci si žalobcovia 1/, 2/ zvolili poslednú možnosť. Vo vzťahu k otázke, či sa žalobcovia 1/, 2/ môžu domáhať určenia relatívnej neplatnosti celého právneho úkonu alebo len jeho časti podľa pomeru ich spoluvlastníckych podielov (k spoluvlastníckym podielom ostatných spoluvlastníkov) sa priklonil k záveru, že relatívna neplatnosť sa týka celého právneho úkonu a nielen jeho časti. Vyslovil právny názor, že princípy platiace pre iný spôsob realizácie

predkupného práva (kúpu prevádzaného podielu oprávneným spoluvlastníkom) nie je možné vzťahovať aj na uplatnenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu v dôsledku porušenia predkupného práva. Zdôraznil, že zmyslom určenia relatívnej neplatnosti právneho úkonu v prípade porušenia predkupného práva je navrátenie do predošlého právneho stavu, t. j. stavu pred prevodom. V tejto súvislosti citoval z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 12. mája 2009, sp. zn. 2Cdo/91/2008. Toto by však nebolo možné dosiahnuť vtedy, ak by sa mohli spoluvlastníci, ktorých predkupné právo bolo porušené, domáhať určenia neplatnosti len časti právneho úkonu. V dôsledku porušenia predkupného práva by tak v danom spore došlo k nedôvodnej výhode v prospech žalovaného 1/ spočívajúcej v tom, že žalovaný 1/ (ako jeden z podielových spoluvlastníkov) by mal možnosť v prípade predaja spoluvlastníckeho podielu v budúcnosti vykúpiť väčšiu časť spoluvlastníckeho podielu ako v prípade, ak by bol neplatný celý právny úkon. Žalovaný 1/ by tak namiesto predkupného práva zodpovedajúceho podielu 173/2640 mal predkupné právo zodpovedajúce podielom 173/2640 (pôvodný podiel) + 287/9120 (novonadobudnutý podiel pri porušení predkupného práva), čo by nezodpovedalo účelu relatívnej neplatnosti, ktorým je navrátenie do pôvodného stavu. Na margo rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/91/2008 uviedol, že toto sa týka iného riešenia porušenia predkupného práva, a to predaja podľa spoluvlastníckych podielov dotknutých spoluvlastníkov. Podstatou riešenia obsiahnutého v citovanom rozhodnutí najvyššieho súdu je iný právny stav - spoluvlastníci, ktorých predkupné právo bolo porušené, sa môžu rozhodnúť, že nebudú trvať na navrátení do pôvodného stavu, ale sa uspokoja so zvýšením svojho spoluvlastníckeho podielu jeho kúpou. Zmyslom tohto spôsobu uplatnenia predkupného práva nie je zachovanie (navrátenie) doterajších pomerov, ale v prípade, ak si predkupné právo uplatnia všetci spoluvlastníci okrem prevodcu, tak zabránenie účasti tretej osoby vo vlastníckom vzťahu a v prípade, ak si ho uplatnia len niektorí, „kompenzácia“ zmeneného postavenia pôvodných spoluvlastníkov tým, že môžu zväčšiť svoj spoluvlastnícky podiel. Z tohto dôvodu nie je možné princípy aplikované v citovanom rozhodnutí (pomerné uplatnenie predkupného práva) uplatniť na určenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

3. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných 1/, 2/ rozsudkom z 26. marca 2019, sp. zn. 6Co/206/2018 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) a žalobcom 1/, 2/ nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok II.). Po preskúmaní veci sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že zákonné predkupné právo k prevádzanému spoluvlastníckemu podielu má svoj základ v § 140 Občianskeho zákonníka, pričom z hľadiska obsahu účinkov a výkonu treba aj na toto predkupné právo, s uplatnením analógie legis podľa § 853 Občianskeho zákonníka, aplikovať všeobecnú úpravu o predkupnom práve upravenú v druhej hlave 8. časti Občianskeho zákonníka, konkrétne § 602 ods. 1, § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Uviedol, že v § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka je pri porušení predkupného práva upravené primárne pravidlo, podľa ktorého je oprávnenému daná možnosť domáhať sa od nadobúdateľa buď ponúknutia veci na kúpu alebo toho, aby mu zostalo predkupné právo zachované. Sekundárnym oprávnením z porušenia predkupného práva je právo oprávneného na reparáciu protiprávneho stavu do právneho stavu, aký tu bol pred jeho porušením, t. j. navrátením do pôvodného stavu, k čomu slúži inštitút dovolania sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu v zmysle § 40a Občianskeho zákonníka. Skonštatoval, že správnosť záveru súdu prvej inštancie o neplatnosti celého právneho úkonu (kúpnej zmluvy) je podporená aj ustálenou rozhodovacou

praxou všeobecných súdov Slovenskej republiky, podľa ktorej dôjdením dovolania sa neplatnosti právneho úkonu ostatným účastníkom právneho úkonu sa končí relatívna neplatnosť právneho úkonu a nastáva neplatnosť, ktorú svojimi účinkami možno prirovnávať k absolútnej neplatnosti (na tomto mieste poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu z 20. októbra 2010, sp. zn. 4Cdo/136/2009 a z 31. augusta 2010, sp. zn. 5Cdo/211/2009). Dôvodil, že dotknutou kúpnou zmluvou došlo k porušeniu predkupného práva žalobcov 1/, 2/ v rozsahu, ako bol definovaný predmet prevodu (1/20 z celku vlastnícky patriaca žalovanému 2/ bola prevedená na žalovaného 1/), t. j. súd prvej inštancie správne určil za neplatnú celú kúpnu zmluvu, nakoľko je potrebné vychádzať z rozsahu jej predmetu a nie z pomeru podielu žalobcov 1/, 2/ na nehnuteľnosti. Zhodne so súdom prvej inštancie uviedol, že v danej veci nie je možné aplikovať rozhodnutie najvyššieho súdu z 12. mája 2009, sp. zn. 2Cdo/91/2008, keďže toto vychádza z odlišných skutkových okolností. Predmetom konania v citovanom rozhodnutí najvyššieho súdu bolo oprávnenie spoluvlastníka v zmysle § 140 v spojení s § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka, pričom predmetom tohto sporu je nárok vyplývajúci z § 40a v spojení s § 140 Občianskeho zákonníka. Dodal, že podľa konštantnej judikatúry sa vymenované nároky navzájom vylučujú (poukázal na uznesenie najvyššieho súdu z 26. mája 2010, sp. zn. 2Cdo/28/2009), čo znamená, že právne závery najvyššieho súdu vyjadrené v uvedenom rozhodnutí sa nemôžu týkať súdenej (odlišnej) veci. Vzhľadom na uvedené rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1, 2 CSP. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 396 ods. l, § 262 ods. l a § 255 ods. 1 CSP.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu výroku I. podal žalovaný 1/ (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. Argumentoval, že pri porušení predkupného práva viacerých spoluvlastníkov, ktoré majú podľa § 140 Občianskeho zákonníka, ide o relatívnu neplatnosť tohto právneho úkonu v zmysle § 40a Občianskeho zákonníka, ale táto sa v celom rozsahu (pri celom právnom úkone) prejaví iba vtedy, ak je dotknutým spoluvlastníkom iba jediný spoluvlastník, ktorý sa riadne a včas relatívnej neplatnosti dovolá. Ak sú dotknutí dvaja a viacerí spoluvlastníci, relatívna neplatnosť sa prejaví len v takom rozsahu, ktorý zodpovedá počtu dotknutých spoluvlastníkov, ktorí sa riadne a včas relatívnej neplatnosti dovolajú, a výške ich podielov k podielom zvyšných nekonajúcich spoluvlastníkov. V tejto súvislosti v dovolaní nastolil otázku, či „pri existencii viacerých dotknutých spoluvlastníkov aktivita iba jedného z nich postačuje na to, aby bol celý právny úkon vyhlásený za neplatný alebo či kroky takéhoto spoluvlastníka sú účinné iba v rozsahu, ktorý zodpovedá pomeru jeho podielu podielom ostatných dotknutých spoluvlastníkov (§ 137 v spojení s § 140 Občianskeho zákonníka).“ Tento problém podľa dovolateľa priamo súvisí aj s odpoveďou na otázku, či „takýto právny úkon v prípade uplatnenia relatívnej neplatnosti iba jedným z dotknutých spoluvlastníkov je úkonom deliteľným alebo nie.“ Nesúhlasil s názorom odvolacieho súdu, že rozhodnutie najvyššieho súdu z 12. mája 2009, sp. zn. 2Cdo/91/2008 sa týka iného riešenia porušenia predkupného práva, a preto ho nie je možné v posudzovanej veci použiť. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania záverom skonštatoval, že v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je v danej veci ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu vyššie uvedené rozhodnutie z 12. mája 2009, sp. zn. 2Cdo/91/2008, ktoré obsahuje odpoveď na právnu otázku položenú v podanom dovolaní. Ak by však dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd sa od tohto rozhodnutia

neodklonil, uplatnil aj dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Rozsudok odvolacieho súdu navrhol zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

5. Žalobcovia 1/, 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že nesúhlasia s tvrdeniami, ktoré dovolateľ uvádza ako dôvody dovolania a plne sa stotožnili s rozhodnutím súdu prvej inštancie, ktoré odvolací súd potvrdil.

6. Žalovaný 2/ sa k dovolaniu nevyjadril.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalovaný 1/ zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

8. V posudzovanom prípade dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP.

9. Dovolateľ za podstatnú právnu otázku považuje to, či pri existencii viacerých dotknutých spoluvlastníkov aktivita iba jedného z nich postačuje na to, aby bol celý právny úkon vyhlásený za neplatný alebo či kroky takéhoto spoluvlastníka sú účinné iba v rozsahu, ktorý zodpovedá pomeru jeho podielu k podielom ostatných dotknutých spoluvlastníkov (§ 137 v spojení s § 140 Občianskeho zákonníka). Dovolateľ argumentoval, že odvolací súd túto otázku vyriešil právne nesprávne, pričom sa mal odkloniť od rozhodnutia najvyššieho súdu z 12. mája 2009, sp. zn. 2Cdo/91/2008 (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP (a to z hľadiska všetkých troch procesných situácií upravených v uvedenom ustanovení pod písmenom a/ až c/) rozhoduje dovolací súd. Spornou otázkou podliehajúcou prieskumu dovolacieho súdu v citovanom rozhodnutí najvyššieho súdu bolo to, či v prípade porušenia predkupného práva, keď nebol daný žiadny priestor na dohodu ostatných spoluvlastníkov o výkone predkupného práva, sa môže jeden z nich domáhať prevodu celého podielu – predmetu prevodu, pokiaľ ostatní spoluvlastníci (v danom prípade jeden) zostávajú pasívni v obrane svojich práv, t. j. dovolací súd tu neriešil takú právnu otázku, akú dovolateľ vymedzil v podanom dovolaní. Dovolací súd preto posudzoval prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP majúc za to, že predmetná právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP). Vzhľadom na kvalifikované vymedzenie právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 v spojení s § 432 ods. 2 CSP je podané dovolanie prípustné. Následne dovolací súd skúmal, či je aj dôvodné, avšak dospel k záveru, že tomu tak nie je.

10. Pred posúdením dovolacej otázky, či relatívna neplatnosť právneho úkonu o prevode spoluvlastníckeho podielu z dôvodu nedodržania predkupného práva, je úplná alebo môže byť aj len čiastočná, je nevyhnutné zhrnúť niekoľko základných premís týkajúcich sa predkupného práva.

11. Predkupné právo je dlhodobo uplatňovaným inštitútom v slovenskom právnom poriadku. Jeho predmetom je právny vzťah medzi oprávneným subjektom, ktorý má predkupné

právo, a povinným subjektom, ktorý má predkupnú povinnosť - povinnosť ponúknuť prevod svojho vlastníctva oprávnenému subjektu. V právnej úprave rozoznávame predkupné právo zákonné (ex lege) a zmluvné (dobrovoľné alebo povinné). Zákonné predkupné právo je upravené vo viacerých právnych predpisoch – v Občianskom zákonníku ako všeobecnom právnom predpise a v rade ďalších špeciálnych zákonoch, napr. v zákone č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov či zákone č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov. K elementárnym typom zákonného predkupného práva patrí predkupné právo spoluvlastníkov. Jeho podstata je obsahom § 140 Občianskeho zákonníka, ktorého znenie od roku 1992 (na rozdiel od Českej republiky) neprešlo žiadnou legislatívnou zmenou. Sporné aplikačné problémy spojené s predkupným právom spoluvlastníkov sú prenechané súdnej judikatúre.

12. Účel a zmysel predkupného práva spoluvlastníkov je výstižne zhrnutý v právnej doktríne (Kober, J. Spoluvlastnické předkupní právo v rovině právní normy a v rovině právnědogmatické jako gordický uzel zdějdí civilistiky? In: Právník, 2014, č. 4, s. 848 až 943). Za najdôležitejšiu funkciu predkupného práva je považovaná právna istota ostatných spoluvlastníkov alebo inak znemožnenie vstupu spoluvlastníkom nepohodlnej tretej osoby do spoluvlastníctva. Predkupné právo spoluvlastníkov tiež posilňuje ich postavenie vo vzťahu k spoločne vlastnenej veci. Okrem toho predstavuje prevenciu právnych sporov, pretože zjednocuje vlastníctvo k veci a zmenšuje počet spoluvlastníkov. Inštitút predkupného práva spoluvlastníkov však neslúži len ako prevencia právnych sporov, ale aj ako prevencia mimoprávnych tenzií. Navyše, zjednocovaním vlastníctva (zmenšovaním počtu spoluvlastníkov) sa zvyšuje samotná atraktivita spoluvlastníctva. Nakoniec, predkupné právo spoluvlastníkov vyvažuje niektoré kľúčové nevýhody spoluvlastníctva. Právna rovnováha zabezpečovaná týmto inštitútom na jednej strane rešpektuje právo každého spoluvlastníka previesť svoj podiel a na strane druhej rešpektuje oprávnený záujem ostatných spoluvlastníkov.

13. Základné princípy predkupného práva spoluvlastníkov spočívajú najmä v tom, že predkupné právo a/ vyplýva priamo zo zákona, b/ má vecnú povahu, t. j. vzťahuje sa k veci, s ktorou prechádza na nadobúdateľa, c/ je časovo neobmedzené, d/ vzniká až vtedy, keď povinná osoba reálne chce vec predať alebo darovať, e/ netýka sa prevodov na blízke osoby, f/ nemá žiadny vplyv na užívanie veci, t. j. vlastník môže neobmedzene realizovať všetky oprávnenia, ktoré mu ako vlastníkovi prináležia (napr. zaťaženie nehnuteľnosti záložným právom, vecným bremenom).

14. Napriek tomu, že slovenská právna úprava predkupného práva spoluvlastníkov je dlhodobo nemenná (§ 140 Občianskeho zákonníka), nesporne má mimoriadne stručný, rámcový charakter. Postupnou judikatórnou činnosťou súdov sa ustálilo, že ustanovenia o zmluvnom predkupnom práve (§ 602 až § 606 Občianskeho zákonníka) sa primerane vzťahujú aj na predkupné právo spoluvlastníkov. Týka sa to aj porušenia predkupného práva spoluvlastníkov, ktoré ako súčasť podielového spoluvlastníctva prirodzene vedie k množstvu právnych sporov („communio est mater rixarum“). K porušeniu povinnosti z predkupného práva spoluvlastníkov najčastejšie dochádza v týchto prípadoch: a/ ponuka voči oprávneným spoluvlastníkom nebola vôbec urobená (teda vlastníci nemohli uplatniť svoje predkupné právo), b/ ponuka bola síce urobená, ale za podstatne vyššiu cenu, než za ktorú bol spoluvlastnícky podiel nakoniec predaný,

c/ podiel bol prevedený na nového nadobúdateľa za podmienok výhodnejších oproti ponuke (napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 22Cdo/1996/2005), d/ podiel bol prevedený skôr, než uplynula dohodnutá alebo doba na predaj uvedená v zákone (napr. rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. I. ÚS 156/2006), e/ ak ponuka doručená oprávnenému podielovému spoluvlastníkovi neobsahovala údaje o splatnosti kúpnych cien a predávajúci uzavrel kúpne zmluvy, ktoré obsahovali individuálnu splatnosť kúpnych cien. V tomto kontexte sa vyprofilovali nasledujúce právne prostriedky, ktorými sa oprávnený spoluvlastník môže domáhať nápravy porušenia predkupného práva spoluvlastníkov: a/ možnosť domáhať sa vyslovenia neplatnosti právneho úkonu medzi spoluvlastníkom (zaviazanou osobou) a nadobúdateľom (treťou osobou) z dôvodu tzv. relatívnej neplatnosti právneho úkonu (§ 40a Občianskeho zákonníka), b/ možnosť domáhať sa mimosúdne od tretej osoby (nadobúdateľa spoluvlastníckeho podielu), aby mu predaný spoluvlastnícky podiel ponúkla na kúpu, a to za rovnakých podmienok, za ktorých kúpil spoluvlastnícky podiel od povinnej osoby (§ 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka); a ak tak tretia osoba (nadobúdateľ spoluvlastníckeho podielu) neurobí dobrovoľne, má oprávnený spoluvlastník právo domáhať sa na súde vydania rozhodnutia, ktorým by bol nahradený pri kúpnej zmluve prejav vôle nadobúdateľa (§ 229 CSP), c/ naďalej si ponechať predkupné právo, ktoré však začne pôsobiť odteraz voči novému nadobúdateľovi podielu (§ 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Výber právneho prostriedku oprávneného vlastníka smerujúceho k náprave dôsledkov porušenia jeho predkupného práva je plne v jeho autonómii.

15. Aj napriek tomu, že oprávnený spoluvlastník má možnosť výberu z uvedených právnych možností, ich kumulácia je vylúčená (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/91/2008). V prípade rôznych súdnych žalôb musí súd vždy uprednostniť riešenie neplatnosti právneho úkonu, s ktorým expressis verbis počíta aj samotný zákonodarca v § 40a Občianskeho zákonníka. Ostatné spôsoby nápravy odvodené od porušenia zmluvného predkupného práva predstavujú len komplementárny (individuálny) spôsob ochrany oprávneného vlastníka. Dokonca v prípade žaloby o nahradenie prejavu vôle nadobúdateľa pri prevode spoluvlastníckeho podielu za porušenie predkupného práva, je možné aj odstúpenie od zmluvy, keďže jej platnosť a právne účinky zostávajú zachované [bližšie uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 131/2018]. Základný rozdiel medzi uvedenými spôsobmi spočíva v rozsahu poskytnutej ochrany oprávnenému vlastníkovi. Kým v prípade úspešnosti žaloby o relatívnu neplatnosť právneho úkonu sa na tento právny úkon hľadí, akoby k nemu nedošlo, t. j. dochádza k navráteniu veci do pôvodného stavu („restitutio in integrum“), ostatné prostriedky nápravy poskytujú právnu ochranu len tej konkrétnej osobe, ktorá sa jej dovoláva, teda sa nevzťahuje aj na ostatných „nečinných“ oprávnených spoluvlastníkov. Slovami ústavného súdu: „Momentom účinného dovolania sa relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu (vyslovením relatívnej neplatnosti) nastáva stav, ako keby právny úkon nebol urobený. Znamená to, že táto možnosť nápravy porušenia predkupného práva spôsobuje navrátenie vlastníckych práv do pôvodného stavu pred uzavretím relatívne neplatnej zmluvy, včítane práv a povinností vyplývajúcich z predkupného práva.“ (IV. ÚS 324/2011). Podobne tak uvádzajú aj rozhodnutia najvyššieho súdu, sp. zn. 4Cdo/48/2009, 5Cdo/211/2009, 1Cdo/216/2009. Dovolaním sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu, čo aj len jedným z oprávnených spoluvlastníkov, sa tento právny úkon stáva neplatným od počiatku. Z tohto dôvodu sa už ani nemožno s úspechom dovolávať žaloby o nahradenie prejavu vôle od nadobúdateľa, ak o nej súčasne prebieha iný civilný spor.

Nedeliteľnosť relatívnej neplatnosti právneho úkonu (zmluvy o prevode spoluvlastníckeho podielu) je potrebné odvodiť od samotného zmyslu a účelu predkupného práva spoluvlastníka (uvedeného vyššie) a spôsobu jeho realizácie. Ak je viac oprávnených spoluvlastníkov z predkupného práva, zákonodarca predpokladá dohodu spoluvlastníkov o jeho výkone, hoci podrobnosti bližšie nešpecifikuje. Spoluvlastníci sa môžu dohodnúť, že predkupné právo využije len niektorý z nich alebo i viacerí. Len ak sa oprávnení spoluvlastníci nedohodnú na výkone predkupného práva, vzniká im právo vykúpiť podiel pomerne podľa veľkosti podielov (§ 140 Občianskeho zákonníka).

16. Z uvedeného je zrejmé, že realizácia predkupného práva oprávnenými vlastníkmi má (v ideálnom prípade) minimálne tieto fázy:

- fáza ponuky povinného spoluvlastníka na odkúpenie podielu oprávneným spoluvlastníkom (formu zákonodarca nepredpisuje, avšak ak ide o nehnuteľnosť, ponuka musí mať písomnú formu), ponuka musí byť učinená všetkým spoluvlastníkom,
- dohodovacia fáza medzi oprávnenými spoluvlastníkmi, v priebehu ktorej oprávnení vlastníci vyjadria svoj záujem, resp. nezáujem o uplatnenie predkupného práva a vzdajú sa svojho predkupného práva (primerane aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/13/2018). Ak prejavia záujem o predkupné právo viacerí, avšak nevedia sa na jeho výkone dohodnúť, majú právo vykúpiť podiel pomerne podľa veľkosti svojich podielov,
- akceptácia ponuky oprávneného spoluvlastníka/oprávnených spoluvlastníkov zo strany povinného spoluvlastníka (prijatie ponuky a následne vyplatenie ceny podielu oprávnenou osobou/oprávnenými osobami), prípadne jej neakceptácia.

Ak teda súd vysloví právny úkon za relatívne neplatný, otvára sa realizácia predkupného práva od prvej fázy, t. j. ponuky až po jej akceptáciu či neakceptáciu. Tohto konania sa môžu zúčastniť všetci oprávnení spoluvlastníci bez ohľadu na to, či podali žalobu o neplatnosť právneho úkonu na príslušnom súde. Aj tí oprávnení spoluvlastníci, ktorí dali jednoznačne najavo svoj nezáujem o predkupné právo, sa môžu dohodnúť na výkone predkupného práva v prospech toho oprávneného spoluvlastníka, ktorý o jeho využitie záujem má.

17. Zákonodarca stabilnou právnou úpravou predkupného práva spoluvlastníkov dal najavo záujem uchovať tento inštitút v slovenskom práve, pretože ho považuje za vhodný a výhodný pre ochranu oprávnených spoluvlastníkov, tak ako je tomu v rade iných zahraničných právnych úprav (napr. Švajčiarsko, Nórsko, Španielsko, Portugalsko). Napriek tomu, že dodnes platné znenie § 140 Občianskeho zákonníka bolo aj spoločným československým právnym predpisom, aktuálna česká právna úprava v podstate zrušila tento inštitút, pričom sa dlhodobo odlišovala aj judikatúra českých súdov od judikatúry slovenských súdov (bližšie aj uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 186/2012). Z tohto dôvodu už neprichádza do úvahy ani nazeranie na aplikačné problémy inštitúty predkupného práva výlučne prizmou českej súdnej judikatúry.

18. S poukazom na uvedené má dovolací súd za to, že iba úplná relatívna neplatnosť právneho úkonu môže naplniť účel a zmysel predkupného práva a plne zaručiť ochranu oprávnených spoluvlastníkov pri prevode spoluvlastníckeho podielu. Odvolací súd tak správne uzavrel, že dovolanie sa relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy žalobcami 1/, 2/ má za následok

neplatnosť celej kúpnej zmluvy, nakoľko je potrebné vychádzať z rozsahu jej predmetu a nie z pomeru podielu žalobcov 1/, 2/ na dotknutej nehnuteľnosti.

6.

R O Z H O D N U T I E

V sporoch s ochranou slabšej strany súd skúma vecnú legitimáciu z úradnej povinnosti. Dôkazné bremeno preukázania splnenia podmienok podľa § 92 ods. 8 vety prvej Zákona o bankách pred postúpením pohľadávky zaťažuje veriteľa, a to aj v prípade, že spotrebiteľ nepoprel s tým súvisiace skutkové tvrdenia veriteľa.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2021, sp. zn. 4Cdo 162/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Piešťany (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom č. k. 14 C 91/2014 – 126 z 22. novembra 2018 v spojení s doplňacím rozsudkom z 2. apríla 2019, č. k. 14 C 91/2014 – 193 konanie v časti o zaplatenie 142,96 eura s 8,75 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 832,92 eura od 7. augusta 2012 až do zaplatenia zastavil. V prevyšujúcej časti o zaplatenie sumy 5 300,40 eura spolu s úrokom z omeškania zo splátok od 21. februára 2011 do 6. augusta 2012 v sume 89,73 eura a s 8,75 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 5 300,40 eura od 7. augusta 2012 až do zaplatenia žalobu zamietol. Konanie v časti o zaplatenie sumy 832,92 eura zastavil. Žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal.

1.1. V odôvodnení poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, zistený skutkový stav a uviedol, že medzi právnym predchodcom žalobkyne – Slovenskou sporiteľňou, a. s. a žalovaným bola uzavretá zmluva o splátkovom úvere č. XXXXX z 18. decembra 2006, na základe ktorej Slovenská sporiteľňa, a. s. jednorazovo poskytla žalovanému bezhotovostný, bezúčelový, spotrebný úver v sume 150 000,- Sk (4 979,09 eura) s premenlivou úrokovou sadzbou, ktorá bola v deň uzavretia zmluvy vo výške 12,60 % p. a. a žalovaný sa zaviazal zaplatiť poplatok za poskytnutie úveru v sume 3 000,- Sk (99,58 eura) a poplatok za správu úveru vo výške 60,- Sk (1,99 eura) mesačne. Istinu úveru, úrok z úveru a poplatky za správu úveru sa žalovaný zaviazal zaplatiť v 119 mesačných splátkach po 2 281,- Sk (75,72 eura) s tým, že splatnosť prvej splátky bola 20. januára 2007, ďalšie splátky boli splatné vždy k 20.-temu dňu v kalendárnom mesiaci s termínom konečnej splatnosti úveru 20. novembra 2016 a s ročnou percentuálnou mierou nákladov (ďalej len „RPMN“) vo výške 14,92 %.

1.2. Následne právne vec posúdil podľa ustanovení § 497 Obchodného zákonníka, § 23a zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa, § 2 písm. a), b), § 3 ods. 1, 2, § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov, § 52 ods. 1, 2, 3, § 53 ods. 1, 4, § 121 ods. 3, § 517 ods. 2, § 524 ods. 1, 2, § 526 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o splátkovom úvere, § 52 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 1. januára 2008, § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z.

o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o postúpení pohľadávok (ďalej len „Zákona o bankách“), § 39 Občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o postúpení pohľadávok. Žalovaný úver nesplácal riadne a včas, pričom uhradil banke sumu 1 773,46 eura. Slovenská sporiteľňa, a. s. uzavrela 28. júna 2012 zmluvu o postúpení pohľadávok so žalobkyňou, na základe ktorej postúpila žalobkyni viacero pohľadávok, pričom predmetom postúpenia mala byť aj pohľadávka voči žalovanému z predmetného úveru v celkovej sume 8 000,79 eura vrátane príslušenstva. Súd prvej inštancie nepovažoval však za preukázané, že žalovanému bola doručená alebo odoslaná na poštovú prepravu akákoľvek výzva Slovenskej sporiteľne, a. s. na zaplatenie dlžnej sumy z predmetného úveru, a teda, že žalovaný bol v omeškaní po doručení výzvy banky na plnenie nepretržite dlhšie ako 90 dní a že až potom banka postúpila predmetnú pohľadávku voči žalovanému z predmetnej zmluvy o splátkovom úvere žalobkyni.

1.3. Konštatoval, že oznámenie banky o postúpení pohľadávky samo osebe nekonvaliduje neplatnosť zmluvy o postúpení pohľadávok. Uzavrel, že žalobkyni neprináleží aktívna vecná legitimácia v tomto spore, nakoľko postúpenie pohľadávky voči žalovanému spotrebiteľovi bankou žalobkyni ako nebankovému subjektu bolo v priamom rozpore s § 92 ods. 8 Zákona o bankách, pričom všeobecný súhlas spotrebiteľa v čl. 19.16 všeobecných obchodných podmienok s postúpením pohľadávky bankou akejkoľvek tretej osobe bol uzavretý v priamom rozpore s § 92 ods. 8 Zákona o bankách. V danom čase neexistovala úprava v § 89 ods. 1 Zákona o bankách, ktorá by umožňovala odchýlne dojednanie od zákonných ustanovení. Predmetné dojednanie preto, ktoré bolo súčasťou 30-stranového dokumentu v predtlačenej podobe a ktorého obsah nemohol spotrebiteľ žiadnym obsahom ovplyvniť, vyhodnotil ako neprijateľnú podmienku podľa § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy. Na záver konštatoval, že postúpenie pohľadávky banky žalobkyni bolo absolútne neplatné, a preto žalobkyni neprináležalo ani oprávnenie vyhlásiť mimoriadnu splatnosť predmetného úveru. Žalobkyňa nie je nositeľom práva voči žalovanému na zaplatenie pohľadávky z predmetného bankového úveru zo spotrebiteľskej zmluvy, a preto žalobu ako nedôvodnú zamietol. V časti späťvzatia žaloby konanie v časti zastavil v súlade s § 144, § 145 ods. 2, § 146 CSP. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, 2, § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom č. k. 24 Co 150/2019-221 z 8. januára 2020 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku II. a v závislom výroku III. o nároku na náhradu trov konania potvrdil. Žalovanému nepriznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V odôvodnení konštatoval správnosť záverov súdu prvej inštancie ohľadne nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobkyne, ktoré si odvolací súd osvojil, ako poukázal na správne a presvedčivé odôvodnenie písomného vyhotovenia napadnutého rozhodnutia. Na zdôraznenie správnosti uviedol, že postupca, ktorému bola pohľadávka postúpená bankou, je povinný tvrdiť a preukázať, že pred postúpením pohľadávky banka klienta (dlžníka) písomne vyzvala na splnenie jeho záväzku a klient napriek tomu zostal v omeškaní so splatením svojho záväzku aspoň 90 dní. Nepreukázanie týchto skutočností má za následok nepreukázanie aktívnej legitimácie postupníka. Žalobkyňa síce v konaní predložila výzvu Slovenskej sporiteľne, a. s. z 18. marca 2019 adresovanú žalovanému, ktorá sa týkala splácania dlhu z úveru vo výške 294,73 eura vyčísleného k 28. februáru 2009, avšak dôkaz preukazujúci doručenie výzvy žalovanému súdu prvej inštancie

žalobkyňa nepredložila. Znamená to, že žalobkyňa nepreukázala, že by jej právny predchodca vyzval žalovaného akýmkoľvek spôsobom na splnenie jeho záväzku zo zmluvy o úvere vzniknutého za obdobie pred postúpením pohľadávky, a teda nepreukázala, že pohľadávka voči žalovanému bola v čase jej postúpenia na žalobkyňu spôsobilá na postúpenie v zmysle ustanovenia § 92 ods. 8 Zákona o bankách.

2.2. Odvolací súd nemal za preukázané platné postúpenie predmetnej pohľadávky na žalobkyňu a ani oprávnenie žalobkyne uplatňovať predmetnú pohľadávku voči žalovanému súdnou cestou. V tejto súvislosti odvolací súd navyše konštatoval, že dôkaz o existencii a doručení výzvy banky žalovanému pred postúpením pohľadávky bol súdom prvej inštancie vyhodnotený ako relevantný, a preto ho súd mohol vykonať aj bez návrhu. Za stavu, kedy súd v spotrebiteľskom spore trvá na dôkaze, pričom dodávateľ, resp. jeho právny nástupca nepreukáže existenciu ním tvrdenej skutočnosti, ktorá má byť dokazovaním preukázaná, ustanovenie § 151 ods. 1 CSP o nespornosti nepopretých skutkových tvrdení sa neuplatní. Súd je totiž vždy povinný *ex officio* skúmať aktívnu legitimáciu žalobcu a taktiež je *ex officio* povinný poskytnúť ochranu spotrebiteľovi ako slabšej zmluvnej strane, a to aj v prípade, že sa spotrebiteľ svojich práv v konaní nedovoláva. Napadnuté rozhodnutie v zamietajúcom výroku a výroku o trovách konania ako vecne správne potvrdil v súlade s § 387 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, § 262 a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“), dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala s ustanovení § 420 písm. f) CSP (posúdením podľa obsahu § 124 v spojení s čl. 11 ods. 1-3 Základných princípov CSP) a § 421 ods. 1 písm. b), ako aj písm. c) CSP s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Podľa názoru dovolateľky sa jedná *„o otázku skutkového tvrdenia, in concreto doručovania písomností, o ktorej žalobkyňa tvrdila a tvrdí, že bola žalovanému riadne doručená a žalovaný túto skutočnosť žiadnym kvalifikovaným spôsobom nepoprel.“* V tejto súvislosti namietala, že ňou tvrdené skutkové tvrdenia neboli počas celého konania protistranou žiadnym spôsobom popreté pričom žalovaný bol v konaní absolútne pasívny. Podľa dovolateľky došlo zo strany súdov nižších inštancií k nesprávnemu právnemu posúdeniu ustanovenia § 151 ods. 1 v spojení s § 295 CSP, pretože v sporovom konaní súd nevykonáva dôkazy na preukázanie nesporných skutkových tvrdení strán. Zdôraznila, že nesporné skutkové tvrdenia si súd osvojí ako zistený skutkový stav, z ktorého vychádza v meritórnom rozhodnutí a keďže bol žalovaný v konaní pasívny, nemožno hovoriť o akomkoľvek účinnom popretí, pretože sa k žalobkyňou tvrdeným skutočnostiam vôbec nevyjadril. Podľa jej názoru, otázka doručenia výzvy je skutkovou otázkou a žalovaný tvrdenie žalobkyne žiadnym spôsobom nepoprel, ani nenavrhol vykonanie žiadnych dôkazov, a preto je predmetné skutkové tvrdenie žalobkyne potrebné považovať za nesporné a nemožno hovoriť o vykonaní dôkazov, ktoré spotrebiteľ nenavrhol. Zároveň poukázala na diametrálne odlišné rozhodnutie odvolacieho súdu v skutkovo zhodnom prípade sp. zn. 24 Co/152/2018 z 19. decembra 2018, v ktorom nepovažoval otázku doručenia skutkového tvrdenie, ktoré z dôvodu jeho nespornosti nebolo potrebné ďalej preukazovať. Uvedený rozpor v napadnutom rozhodnutí považovala dovolateľka za neprípustný, arbitrárny a v rozpore s princípom právnej istoty. Poukázala na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, III. ÚS 356/06), ako uznesenie najvyššieho súdu

sp. zn. 5ECdo/192/2014, v zmysle ktorého, k zásadám právneho štátu, ktorými je sudca viazaný, patrí aj princíp právnej istoty“.

3.1. Na záver zdôraznila, že diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010, PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Postup súdu prvej inštancie, ktorý vyhľadáva v mene slabšej strany dôkazy pre zamietnutie nároku žalobkyne na zaplatenie dlžnej sumy proti žalovanému, považovala za neprípustný zásah do práva na nezávislý a nestranný súd. Podotkla, že nesporné skutkové tvrdenie nebolo potrebné ďalej preukazovať, či výzvu z 18. januára 2009 žalovanému v súlade s § 92 ods. 8 Zákona o bankách riadne doručili, a preto je v spore aktívne legitimovanou stranou. Navrhla napadnuté rozhodnutie spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Uplatnila si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaný sa k dovolaniu žalobkyne písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, nie však dôvodné.

6. V súvislosti s namietaným *rozporom v rozhodovacej činnosti odvolacieho súdu,* ako aj *rozporom s ustanoveniami § 151 ods. 1 v spojení s § 295 CSP*, dovolateľka namietala neprípustnosť, arbitrárnosť, ako aj porušenie princípu právnej istoty odvolacím súdom tým, že považoval za potrebné preukázať skutkové tvrdenie o doručení výzvy právneho predchodcu žalobkyne (banky) žalovanému pred postúpením pohľadávky v zmysle ustanovenia § 92 ods. 8 Zákona o bankách.

7. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie (I. ÚS 26/94). Porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

9. V sporovom konaní je súd limitovaný skutkovými tvrdeniami strán sporu. Sporové konanie sa riadi zásadou formálnej pravdy a posúdenie otázky, ktorá strana sporu je povinná tvrdiť a aký je obsah jej povinnosti tvrdiť, teda kto a aké tvrdenia má uviesť, sa odvíja od hmotného práva. Platí, že strana sporu je povinná tvrdiť skutočnosti, ktoré sú na základe hmotného práva spôsobilé privodiť jej úspech v spore. Každý má tvrdiť (v zásade) tie právne skutočnosti, ktoré spôsobujú vznik jeho nároku alebo zánik jeho povinnosti. Povinnosť strany sporu má kľúčový význam a predstavuje jeden zo základných princípov civilného procesu (čl. 8 Základných princípov CSP). Rozsudok v sporovom konaní zodpovedá tomu, čo strany zhodne tvrdili (§ 186 ods. 2 CSP) a (v zásade) nezohľadňuje to, čo žiadna zo strán sporu netvrdila. Súd má však možnosť v materiálnom zmysle určitej korekcie, môže strany vyzvať na doplnenie skutkových tvrdení (§150 ods. 2 CSP), výnimočne môže vykonať dôkaz, ktorý strany nenavrhli, a takto zistiť skutočnosť, ktorá nebola stranami tvrdená (§ 185 ods. 2 a 3 CSP), prípadne sa môže výnimočne odkloniť od zhodných tvrdení strán (§ 186 ods. 2 CSP). Účelom tohto korektívu je v rozumnej miere zmierniť prísne formálne následky nesplnenia povinnosti tvrdiť (*Števček,M, Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M.,a kol.* Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H. Beck, 2016, 569 s.).

10. V danom prípade súdy nižších inštancií správne postupovali, ak *ex officio* na preukázanie aktívnej vecnej legitimácie žalobkyne v spore skúmali splnenie zákonných podmienok pre postúpenie pohľadávky bankou na nebankový subjekt v súlade s § 92 ods. 8 Zákona o bankách. Vecnou legitimáciou je stav vyplývajúci z hmotného práva, kedy jeden účastník občianskeho súdneho konania (navrhovateľ) je subjektom hmotnoprávneho oprávnenia, o ktoré v konaní ide (je aktívne vecne legitimovaný) a účastník na opačnej procesnej strane (odporca) je subjektom hmotnoprávnej povinnosti (je pasívne vecne legitimovaný).

11. Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 22/04). Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/04).

12. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné ani neudržateľné.

13. Dovolací súd len poznamenáva, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmavať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení

nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (I. ÚS 6/2018).

14. Napadnuté rozhodnutie nemožno preto považovať za neprípustné, arbitrárne, ani rozporné s princípom právnej istoty. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Procesný postup súdov nižších inštancií nemožno vyhodnotiť ako rozporný s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ani v rozpore s princípom právnej istoty (čl. 2 Základných princípov CSP), a preto dovolateľka neopodstatnene namietala porušenie jej procesných práv. Uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je dôvodný.

15. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie *otázky týkajúcej sa doručovania písomnosti (výzvy banky dlžníka na splnenie jeho záväzku pred postúpením pohľadávky) o ktorej tvrdila, že bola žalovanému riadne doručená a žalovaný túto skutočnosť žiadnym kvalifikovaným spôsobom nepoprel (*§ 151 ods. 1 v spojení s § 295 CSP).

16. Dovolací súd pri skúmaní procesnej prípustnosti dovolania dospel k záveru, že vymedzená právna otázka, od riešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, a preto dovolanie podané v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je prípustné. Následne dovolací súd skúmal jeho dôvodnosť (§ 432 ods. 1 CSP).

17. V *sporoch s ochranou slabšej strany* súd môže vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. Súd aj bez návrhu obstará alebo zabezpečí taký dôkaz (§ 295 CSP). Zároveň je potrebné v individuálnych spotrebiteľských sporoch dôsledne aplikovať aj ustanovenie § 132 ods. 3 CSP, lebo nemôže byť na ťarchu spotrebiteľa, ak žalobca v žalobe iba označí, ale nepripojí všetky dôkazy na podporu svojich tvrdení. V dôsledku informačného deficitu, ktorý je pre spotrebiteľa v spotrebiteľských sporoch obvyklý, musí dôkaznú povinnosť za spotrebiteľa suplovať súd, a to aj v prípade, ak spotrebiteľ nepredložil alebo nemôže predložiť dôkazy vlastnou vinou. Z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (C-40/08, C-618/10, C-243/08) vyplýva, že v spotrebiteľských sporoch je revitalizovaná nielen dôkazná povinnosť spotrebiteľa, ale aj jeho povinnosť tvrdenia. Toto pravidlo neplatí jedine vtedy, ak spotrebiteľ s takýmto postupom nesúhlasí, teda prejaví vôľu byť neprijateľnou zmluvnou podmienkou naďalej viazaný (*Števček,M, Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M.,a kol.* Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H. Beck, 2016, 1030-1031 s.).

18. *Zásada koncentrácie konania sa uplatňuje výlučne v sporovom konaní. Jej použitie v sporoch s ochranou slabšej strany je limitované. Zo základného princípu zakotveného v článku 6 Základných princípov CSP vyplýva, že ak povaha prejednávanej veci vyžaduje zvýšenú ochranu*

strany sporu s cieľom vyvažovať prirodzene nerovnovážne postavenie strán sporu, je prípustné modifikovať všeobecné pravidlo, že strany sporu majú možnosť uplatňovať prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany v rovnakej miere. Slabšia strana (vo význame ustanovení § 290 až 323 CSP) je zvýhodnená pri realizácii tohto procesného práva. Procesné úkony slabšej strany nepodliehajú sudcovskej koncentrácii konania, zákonná koncentrácia v materiálnom význame de facto existuje aj v konaniach s ochranou slabšej strany (*Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M.,a kol.* Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H. Beck, 2016, 579 s., 584 s.).

19. Pasivita žalovaného v konaní nemôže mať za následok aplikáciou ustanovenia § 151 ods. 1 a 2 CSP povinnosť všeobecného súdu priznať akýkoľvek uplatnený nárok *(uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. júna 2019, sp. zn. I. ÚS 246/2019).*

20. Jednou zo základných procesných povinností strán sporu, je povinnosť tvrdiť. Stranu sporu zaťažuje bremeno tvrdenia (onus dicendi). Schopnosť strany sporu uniesť bremeno tvrdenia spolu s dôkazným bremenom (onus probandi) je predpokladom pre úspech v spore. Nesplnenie povinnosti tvrdiť, resp. nesplnenie povinnosti „relevantne“ tvrdiť (uviesť tvrdenia z hľadiska ich kvality pravdivé, úplné, podstatné a rozhodujúce) má pre stranu sporu procesnoprávnu sankciu, ktorá sa prejaví v meritórnom rozhodnutí veci.

21. Dovolateľka v spore nepreukázala aktívnu vecnú legitimáciu z dôvodu nepreukázania splnenia podmienok pred postúpením pohľadávky bankou podľa § 92 ods. 8 vety prvej Zákona o bankách na nebankový subjekt, bez splnenia ktorých je postúpenie pohľadávky v zmysle § 525 ods. 2 Občianskeho zákonníka vylúčené a následne postúpenie pohľadávky banky, ku ktorému došlo v rozpore s týmto ustanovením je neplatným právnym úkonom v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka. Na absolútnu neplatnosť postúpenia musí súd prihliadnuť aj bez námietky (z úradnej povinnosti) (R 60/2018). Zároveň aj vecnú legitimáciu súd skúma z úradnej povinnosti, ktorej nedostatok má za následok zamietnutie žaloby bez vecného prejednania.

22. Nepreukázanie písomnej výzvy právneho predchodcu žalobcu z 18. marca 2009 žalovanému pred postúpením pohľadávky, malo za následok nedostatok aktívnej vecnej legitimácie na uplatnenie pohľadávky, ako aj nedostatok oprávnenia na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru (napr. rozhodnutie najvyššieho súdu z 28. marca 2018, sp. zn. 7 Cdo 26/2017). Uplatnený dovolací dôvod týkajúci sa nesprávneho právneho posúdenia skutkových tvrdení žalobcu o nepreukázaní splnenia osobitných podmienok podľa § 92 ods. 8 vety prvej Zákona o bankách v spore s ochranou slabšej strany preto nebol dôvodný.

7.

R O Z H O D N U T I E

Najdôležitejším hľadiskom pri rozhodovaní súdu o spôsobe realizácie styku rodiča s maloletým dieťaťom v prípade rodičov žijúcich v rôznych miestach bydliska musí byť najlepší záujem dieťaťa, pričom tento treba posudzovať s ohľadom na okolnosti každého prípadu individuálne a pri zachovaní spravodlivej rovnováhy medzi záujmami dieťaťa a rodičov.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. júla 2021, sp. zn. 5Cdo 53/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Námestovo (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 1P/31/2017-526 zo dňa 18. februára 2019 zveril maloletého X. Y., nar. XXXX do osobnej starostlivosti matky s tým, že zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok sú oprávnení obaja rodičia (I. výrok), otcovi maloletého uložil povinnosť prispievať na výživu mal. X. sumou 200 eur mesačne, počnúc dňom 24.08.2017 do 09.04.2018 a sumou 250 eur mesačne počnúc dňom 10.04.2018 do budúcna, vždy do každého 15. dňa v mesiaci vopred do rúk matky maloletého (II. výrok), pričom zameškané výživné za obdobie od 24.08. 2017 do 18.02.2019 vo výške 50 eur je otec dieťaťa povinný zaplatiť spolu s bežným výživným, splatným v mesiaci nasledujúcom po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku (III. výrok). Rozhodol, že otec je oprávnený stretávať sa s dieťaťom každý párny kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtku 9.00 hod. do pondelka 14.00 hod. a ďalej každý párny rok v čase jarných prázdnin, a to v čase od 9.00 hod. soboty nasledujúcej po poslednom dni školského vyučovania pred prázdninami do nedele nasledujúceho týždňa do 14.00 hod., každý nepárny rok v čase jesenných prázdnin od 9:00 hod. dňa, ktorým sa prázdniny začínajú do 14.00 hod. dňa, ktorým sa prázdniny končia, každý nepárny kalendárny rok v čase od 23.12. od 10.00 hod. do 27.12. do 18.00 hod., každý párny kalendárny rok v čase od 30.12. od 10.00 hod. do 02.01. nasledujúceho kalendárneho roka do 18.00 hod., každý nepárny kalendárny rok počas veľkonočných sviatkov v čase od štvrtka, ktorý predchádza veľkonočnému piatku od 10.00 hod. do utorka, ktorý nasleduje po veľkonočnom pondelku do 18.00 hod. a každý párny kalendárny rok v čase narodenín a menín maloletého si otec dieťaťa prevezme dieťa v mieste bydliska matky o 10.00 hod., do 18.00 hod. s tým, že na začiatku styku si otec prevezme maloletého v mieste bydliska matky a po ukončení styku jej dieťa v mieste jej bydliska odovzdá. Matke uložil povinnosť maloleté dieťa na styk s otcom pripraviť a v stanovenom čase v mieste bydliska matky otcovi dieťa odovzdať a po ukončení styku dieťa v mieste bydliska matky od otca prevziať (IV. výrok). Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (V. výrok) a otcovi dieťaťa uložil povinnosť nahradiť trovy konania štátu vo výške 178,48 eura účet Okresného súdu Námestovo, do troch dní od právoplatnosti rozsudku (VI. výrok).

1.1. Z dôvodov rozsudku vyplynulo, že predmetom konania začatého 03.07.2017 bola úprava výkonu rodičovských práv a povinností k mal. X.Y., ktorý sa narodil dňa XXXX. z partnerského vzťahu rodičov. Po rozpade vzťahu rodičov (v súčasnosti rodičia mal. dieťaťa spolu nežijú a nevedú spoločnú domácnosť) X. žije od svojho narodenia s matkou, otec ho navštevuje. Otec maloletého pôvodne navrhol, aby dieťa bolo zverené do striedavej osobnej starostlivosti rodičov, neskôr súhlasil s jeho zverením do osobnej starostlivosti matky, pričom okresný súd upravil v širšom rozsahu ich styk tak, aby v zmysle § 24 ods. 4 Zákona o rodine bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť obidvoch rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržovanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi. Okresný súd neurčil styk otca s dieťaťom každý druhý týždeň od štvrtku do utorka nasledujúceho týždňa, ako navrhoval otec, ale určil do pondelka. Tento záver odôvodnil vyjadrením svedkyne X.Y. (ktorá vyhotovila vo veci znalecký posudok, no medzičasom, rozhodnutím MS SR zo dňa 20. 12. 2018 bola vyčiarknutá zo zoznamu znalcov), že mal. dieťa len nedávno dovŕšilo vek troch rokov, kedy sa skončil proces separácie dieťaťa od matky. Súd prvej inštancie nepovažoval za vhodné pre dieťa v takom útlom veku, aby bolo od matky vzdialené na taký dlhý čas, ako navrhol otec, zvlášť, ak s otcom doteraz trávilo len dva dni za dva týždne. Takto určený styk otca s dieťaťom postačí na ďalší rozvoj vzťahu otca a dieťaťa, na to, aby otec ako rodič mohol vplývať na výchovu dieťaťa a aby dieťa trávilo dostatok času aj s matkou a v predškolskom zariadení v kolektíve rovesníkov.

1.2. Súd prvej inštancie neakceptoval požiadavku otca, aby si matka po skončení styku prevzala dieťa od otca v mieste jeho bydliska v X. Otec túto požiadavku odôvodnil tým, že obaja rodičia sa majú podieľať na nákladoch spojených so stykom otca s dieťaťom, za ktoré nemožno považovať len peňažné výdavky, ale aj stratu času a množstvo energie na cestovanie. Okresný súd ustálil, že na týchto nákladoch sa majú podieľať obaja rodičia, pretože právo na osobný styk s rodičmi je právom dieťaťa vyplývajúcim z § 24 ods. 4 Zákona o rodine (nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. I ÚS 2996/17 zo dňa 29. 05. 2018), no uloženie povinnosti matke prevziať dieťa v otcovom bydlisku by neúmerne zaťažilo nielen matku, ale predovšetkým mal. dieťa. Okresný súd prihliadol na to, že matka na rozdiel od otca nemá motorové vozidlo a bola by nútená cestovať prostriedkami verejnej dopravy. Dopravné spojenie medzi X. (bydlisko otca) a Y. (bydlisko matky) ani zďaleka nie je optimálne, cesta trvá 5 - 6 hodín, čo by musel spolu s matkou znášať aj maloletý, pre ktorého by toto cestovanie vzhľadom na jeho útly vek - 3 roky bolo príliš zaťažujúce. Súd prvej inštancie výdavky na cestovanie za maloletým považoval za odôvodnené výdavky otca a zohľadnil ich v rozhodnutí o úprave rodičovských práv a povinností k mal. dieťaťu tak, že (na rozdiel od v poradí prvého zrušeného rozsudku) neuložil otcovi dieťaťa povinnosť prispievať dieťaťu na tvorbu úspor.

1.3. Vyživovaciu povinnosť otca na maloletého po zistení osobných, majetkových a zárobkových pomerov rodičov a nákladov na výživu mal. X., okresný súd určil do 09.04.2018 sumou 200 eur a sumou 250 eur mesačne od 10.4.2018 z dôvodu, že od tohto obdobia mala matka zvýšené výdavky na stravu pre maloletého (zistená potravinová alergia). Vzhľadom na to, že otec dieťaťa začal platiť výživné 250 eur mesačne už od vydania prvého rozsudku, okresný súd mu uložil povinnosť zaplatiť zameškané výživné za obdobie od 24.08.2017 do 18.02.2019 vo výške 50 eur.

1.4. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) tak, že ich náhradu nepriznal žiadnemu z účastníkov. Matka navrhla,

aby jej súd voči otcovi priznal náhradu trov konania, nepreukázala ale ani netvrdila existenciu takých okolností, ktoré by umožňovali aplikáciu § 55 Civilného mimosporového poriadku a okresný súd existenciu takýchto okolností nezistil.

1.5. Okresný súd uložil otcovi povinnosť nahradiť trovy konania štátu (znalečné za znalecký posudok). Uviedol, že rozhodol v zmysle tohto znaleckého posudku, keď zveril dieťa do osobnej starostlivosti matky, čím neakceptoval pôvodný návrh otca maloletého, ktorý navrhoval zverenie dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti a svoj návrh zmenil až po vypočutí na pojednávaní dňa 18.02.2019 svedkyne X.Y., ktorá zotrvala na tom, že striedavá osobná starostlivosť v tomto prípade nie je vhodná, a tiež po vyjadrení odvolacieho Krajského súdu v Žiline v zrušujúcom uznesení č. k. 11CoP/63/2018-408 zo dňa 29.11.2018, v ktorom odvolací súd vyslovil, že už len vzhľadom na vek mal. dieťaťa, vzdialenosť bydliska otca od bydliska matky a na otcovu pracovnú vyťaženosť sa striedavá starostlivosť nejaví ako vhodná.

2. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 8Cdo/85/2020 zo dňa 25. júna 2020 zrušil rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2019, sp.zn. 11CoP/51/2019 v časti výroku, ktorou bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o styku otca s maloletým (bod IV. rozsudku súdu prvej inštancie) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie po zistení vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Z dôvodov tohto uznesenia dovolacieho súdu vyplynulo, že súdy v odôvodneniach svojich rozhodnutí neuviedli, na základe čoho dospeli k záveru o úprave styku otca s mal. X. okrem iného každý párny kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtku 9.00 hod. do pondelku 14.00 hod., a nie do utorka, ako navrhol otec dieťaťa, a to aj vzhľadom na výpoveď znalkyne, prečo je takáto úprava styku pre maloleté dieťa vhodnejšia, pokiaľ na dlhší čas (9 dní) upravili styk otca s maloletým dieťaťom počas jesenných prázdnin. Dovolací súd považoval za nedostatočné vysporiadanie sa s podstatnou námietkou otca, pokiaľ odvolací súd nepovažoval nerozhodnutie o úprave styku s maloletým počas letných prázdnin len za opomenutie okresného súdu a považoval za potrebné, aby sa určitý čas, pokiaľ možno bezproblémovo, realizoval styk otca so synom a až potom možno uvažovať o dlhšom pobyte dieťaťa u otca. Odvolací súd sa nevysporiadal ani s ďalšou podstatnou námietkou otca vo vzťahu k určeniu miesta odovzdania a preberania dieťaťa, že matka bola vlastníčkou motorového vozidla, ktoré však v priebehu konania podľa neho účelovo predala, pokiaľ súd prvej inštancie v odôvodnení len uviedol, že uloženie takejto povinnosti by nezaťažilo len matku, ktorá nedisponuje motorovým vozidlom ako otec, ale predovšetkým dieťa. Rozhodnutie odvolacieho súdu malo ozrejmiť skutkové a právne závery takým spôsobom, aby účastník nemusel hľadať odpoveď pre vec rozhodujúce skutočnosti v rovine dohadov a aby mohol skutkovo aj právne proti rozhodnutiu argumentovať. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu uvedené obsahové náležitosti nemá, preto je nepreskúmateľné a nepresvedčivé.

3. Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom sp. zn. 11CoP/50/2020 zo dňa 24. novembra 2020 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku IV., ktorým upravil styk otca s dieťaťom tak, že „...otec je oprávnený stretávať sa s dieťaťom každý párny kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtka 9.00 hod. do pondelka 14.00 hod. a ďalej je otec dieťaťa oprávnený sa s dieťaťom stretávať: - každý párny rok v čase jarných prázdnin, a to v čase od 9.00 hod. soboty nasledujúcej po poslednom dni školského vyučovania pred prázdninami do nedele nasledujúceho týždňa do 14.00 hod.; - každý nepárny rok v čase jesenných prázdnin od 9.00 hod. dňa, ktorým sa

prázdniny začínajú do 14.00 hod. dňa, ktorým sa prázdniny končia; - každý nepárny kalendárny rok v čase od 23.12. od 10.00 hod. do 27.12. do 18.00 hod.; - každý párny kalendárny rok v čase od 30.12. od 10.00 hod. do 02.01. nasledujúceho kalendárneho roka do 18.00 hod.; - každý nepárny kalendárny rok počas veľkonočných sviatkov v čase od štvrtka, ktorý predchádza veľkonočnému piatku od 10.00 hod. do utorka, ktorý nasleduje po Veľkonočnom pondelku do 18.00 hod.; - každý párny kalendárny rok v čase narodenín a menín maloletého si otec dieťaťa prevezme dieťa v mieste bydliska matky o 10.00 hod., do 18.00 hod., s tým, že na začiatku styku si otec prevezme maloletého v mieste bydliska matky a po ukončení styku jej dieťa v mieste jej bydliska odovzdá. Matke uložil súd povinnosť maloleté dieťa na styk s otcom pripraviť a v stanovenom čase v mieste bydliska matky otcovi dieťa odovzdať a po ukončení styku dieťa v mieste bydliska matky od otca prevziať...“ potvrdil (prvý výrok) a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania (druhý výrok).

3.1. Odvolací súd po opise dovtedajšieho priebehu konania v dôvodoch rozsudku uviedol, že preskúmal napadnutý rozsudok na základe odvolania oboch rodičov v intenciách ust. § 65 až § 67 CMP a rozsudok okresného súdu vo výroku IV. (o úprave styku) potvrdil v zmysle ust. § 387 ods. 1, 2 CSP.

3.2. Odvolací súd sa vzhľadom na to, že ostatné výroky rozsudku okresného súdu nadobudli právoplatnosť, v dôvodoch svojho (v poradí druhého) rozsudku sústredil na odstránenie vád vytknutých dovolacím súdom. Po opätovnom preskúmaní obsahu spisového materiálu doplnil, že úprava styku otca s dieťaťom do pondelka, nie do utorka je pre maloleté dieťa vhodnejšia napriek tomu, že na dlhší čas (9 dní) upravil styk otca s maloletým dieťaťom počas jesenných prázdnin, a to s poukazom na jeho vek (v čase rozhodnutia okresného súdu mal maloletý 3 roky, v čase rozhodovania odvolacieho súdu bol 5-ročný), na vytvorené silné citové väzby k matke, čo je vzhľadom k samotnému veku prirodzené a čo v konečnom dôsledku akceptoval aj jeho otec. Znalkyňa odporučila úpravu od štvrtka do pondelka, prípadne do utorka. Dieťa je právoplatne zverené do osobnej starostlivosti matky, od ktorej bude odlúčené na 5 dní, od prostredia, v ktorom vyrastá, má svoj denný režim, navštevuje materskú školu. Odvolací súd preto dobu 5 dní považoval za dostatočnú pre realizovanie práva otca na styk s dieťaťom s ohľadom na zachovanie stability prostredia, v ktorom dieťa vyrastá. Odvolací súd uviedol, že v konečnom dôsledku, ak by bolo dieťa u otca 6 dní, v podstate by de facto išlo o priblíženie sa modelu striedavej osobnej starostlivosti, vhodnosť ktorého v danej veci vzhľadom k jej okolnostiam nebola odporučená (znalecký posudok, výsluch znalkyne a predchádzajúce zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu), čo akceptoval aj otec dieťaťa.

3.3. Za nedostatočné vysporiadanie sa s podstatnou námietkou otca dovolací súd označil časť rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorej uviedol, že „...neupravenie styku s maloletým počas letných prázdnin nepovažoval len za opomenutie okresného súdu tak, ako to deklaroval otec dieťaťa, pričom je potrebné, aby sa určitý čas, pokiaľ možno bezproblémovo, realizoval styk otca so synom a až potom možno uvažovať o dlhšom pobyte dieťaťa u otca...“. Dovolací súd neuviedol, že súdy nižších inštancií pochybili, keď neupravili (vzhľadom k výsledkom vykonaného dokazovania) styk otca s maloletým aj počas letných prázdnin. Odvolací súd po opätovnom oboznámení sa s tým, čo doposiaľ v konaní vyšlo najavo, opäť dospel k záveru, že nie je v záujme maloletého, aby bol upravený styk s otcom aj počas letných prázdnin, pretože doposiaľ sa javí ako problematický už styk otca s dieťaťom počas bežného roka, rodičia nevedia riadne komunikovať ani sa dohodnúť vo veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, ktoré je stále v útlom veku, nie je

ani školopovinné. Odvolací súd je presvedčený, že skôr, ako by dieťa malo stráviť polovicu z každého z letných mesiacov s otcom (ako to žiadal), by si s ním malo najskôr vytvoriť riadny, pevný citový vzťah tak, aby sa cítilo bezpečne v prostredí, v ktorom bude u otca vyrastať a bude v ňom tráviť dlhší čas. Odvolací súd nevylúčil, že v budúcnosti môže dôjsť k úprave styku počas letných prázdnin, resp. k úplne inej úprave styku otca s dieťaťom, pokiaľ sa vzťahy medzi rodičmi navzájom, ako aj vo vzťahu k dieťaťu zlepšia na takú úroveň, kedy bude možné určiť rozsah styku iným spôsobom. To, že odvolací súd ako vecne správny potvrdil výrok okresného súdu o úprave styku otca s maloletým počas jesenných prázdnin, pričom v tomto období sa bude otec stýkať s dieťaťom až 9 dní, nepovažoval za rozporné napriek neupraveniu styku počas letných prázdnin. Zdôraznil, že rozsudok okresného súdu bol vyhlásený dňa 18. februára 2019 a otec sa s dieťaťom mal/má stretávať od štvrtka do pondelka bežného roku, t. j. počas 5 dní až do jesenných prázdnin, t. j. zhruba po obdobie pol roka, počas ktorých si majú otec aj dieťa zvyknúť, vytvoriť si riadnu citovú väzbu a otec mal vybudovať prostredie, v ktorom má dieťa vychovávať. Počas jesenných prázdnin malo byť dieťa prvýkrát u otca dlhšie, a to po dobu 9 dní. Obdobie letných prázdnin predchádzalo jesenným prázdninám. Otec žiadal počas letných prázdnin úpravu styku v rozsahu 15 dní každý mesiac, t. j. júl aj august. Z týchto dôvodov úpravu styku počas letných prázdnin odvolací súd v čase jeho predchádzajúceho rozhodovania dňa 29.10.2019 považoval za predčasnú, ale zároveň nevylúčil, že otec sa nemôže s dieťaťom stýkať dlhší čas, preto aj obdobie jesenných prázdnin, v rámci ktorých sa má otec stretávať s dieťaťom 9 dní (o 4 dni dlhšie ako v bežnom roku) považoval za primerané okolnostiam danej veci.

3.4. Pokiaľ dovolací súd vytkol odvolacieho súdu, že sa nevysporiadal s námietkou otca vo vzťahu k určeniu miesta odovzdávania a preberania dieťaťa spočívajúcou v tvrdení, že matka bola vlastníčkou motorového vozidla, ktoré v priebehu konania účelovo predala, odvolací súd uviedol, že ide o konanie vo veci starostlivosti o maloletého, v ktorom má v prvom rade rozhodovať v súlade so záujmami maloletého dieťaťa. Za súladné s jeho záujmami odvolací súd považuje odovzdávanie dieťaťa matke v pondelok v mieste jej bydliska. Otcovi uvedená skutočnosť môže spôsobovať problémy a je zvýšenou záťažou pre jeho osobu, avšak bola súdmi určitým spôsobom zohľadnená tým, že otcovi nebola určená povinnosť prispievať na tvorbu úspor maloletého. K námietke účelovosti predaja motorového vozidla odvolací súd doplnil, že matka tvrdenia otca poprela, uviedla, že motorové vozidlo už bolo staršie, vyžadovalo si náročnejšie opravy, čo bol skutočný dôvod jeho predaja. Podľa odvolacieho súdu nemožno ani od starých rodičov maloletého vyžadovať, aby dieťa vozili, pokiaľ otec vo svojich odvolacích námietkach k uvedenému smeroval tým, keď zdôraznil, že motorové vozidlo majú aj starí rodičia dieťaťa. Tu by potom bolo namieste skúmať, či je v záujme maloletého, vzhľadom na značnú vzdialenosť medzi X. a Y., či sú matka resp. starí rodičia dieťaťa dostatočne skúsení vodiči, aby dieťa prevážali na takúto vzdialenosť a či takýto otcom želaný spôsob prepravy by bol v záujme maloletého.

3.5. O trovách odvolacieho a dovolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 52 CMP tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na ich náhradu.

4. Proti časti IV. výroku rozsudku odvolacieho súdu, v ktorej odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o stretávaní sa otca s dieťaťom každý párny kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtka 09.00 hod. do pondelka 14.00 hod., proti tomu, že v rámci IV. výroku nebol upravený styk otca s maloletým počas letných školských prázdnin v kalendárnom roku a proti potvrdeniu časti IV. výroku rozsudku okresného súdu, ktorou súd rozhodol tak,

že na začiatku styku si otec prevezme maloletého v mieste bydliska matky a po ukončení styku jej dieťa v mieste jej bydliska odovzdá a Matke uložil povinnosť maloleté dieťa na styk s otcom pripraviť a v stanovenom čase v mieste bydliska matky otcovi dieťa odovzdať a po ukončení styku dieťa v mieste bydliska matky od otca prevziať, podal otec maloletého dovolanie z dôvodov uvedených v § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku navrhnúc, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil a rozhodol, že otec dieťaťa je oprávnený stretávať sa s dieťaťom každý párny kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtka od 9.00 hod. do utorka 14.00 hod. a tiež každý kalendárny rok v čase letných školských prázdnin od 01.07. od 10.00 hod. nepretržite do 15.07. do 18.00 hod. a v čase od 01.08. od 10.00 hod. nepretržite do 15.08. do 18.00 hod. Pri každom výkone styku otca s maloletým na začiatku styku si otec prevezme maloletého v určený čas a hodinu v mieste bydliska matky a po ukončení styku s maloletým si matka prevezme maloletého v určený čas a hodinu v mieste bydliska otca. Matka je povinná maloleté dieťa na styk s otcom riadne pripraviť a v stanovenom čase v mieste bydliska matky otcovi dieťa odovzdať a po ukončení styku v stanovenom čase dieťa v mieste bydliska otca od otca prevziať. Vo zvyšnej časti navrhol potvrdenie výroku IV. rozsudku súdu prvej inštancie. Uplatnil si náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

4.1. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP otec maloletého X. (ďalej aj „dovolateľ“) namietol nesprávny procesný postup odvolacieho súdu spočívajúci v arbitrárnosti a svojvoľnosti. Odvolaciemu súdu vytkol, že rozhodol bez akéhokoľvek doplnenia dokazovania, bez vysporiadania sa s relevantnými námietkami otca vznesenými v odvolaní a bez zdôvodnenia, prečo sa námietkami otca nezaoberal a ak sa zaoberal, ako ich vyhodnotil. Odvolaciemu súdu vytkol, že prosto opísal dôvody pôvodného (zrušeného) rozsudku a v bode 15. prekrúca závery najvyššieho súdu.

4.1.1. Dovolateľ zdôraznil, že súhlasil so zverením maloletého X. do osobnej starostlivosti matky pod podmienkou, že jeho styk s dieťaťom bude upravený v širšom, ním navrhovanom rozsahu, konkrétne každý párny kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtka od 09.00 hod. do utorka do 14.00 hod., na čom zotrváva aj v dovolaní. Súdy v základnom konaní pritom jeho styk s maloletým upravili každý párny kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtka od 09.00 hod. do pondelka 14.00 hod. Uviedol, že najvyšší súd v prvom dovolacom konaní považoval za svojvoľné, nelogické a arbitrárne rozhodnutie, ktorým súdy nižších stupňov na jednej strane upravili styk otca s dieťaťom do pondelka, čo odôvodnili tým, že sa ešte len skončil proces separácie dieťaťa od matky, na druhej strane počas jesenných prázdnin tento upravili v rozsahu 9 dní. Odvolací súd v rozhodnutí napadnutom v tomto dovolacom konaní podľa dovolateľa rozhodol v rozpore s názorom najvyššieho súdu aj v rozpore so závermi znalkyne a nezodpovedal, prečo nemôže byť styk otca s dieťaťom upravený do utorka, keď dieťa má už 5 rokov a styk otca s maloletým prebieha dlhodobo bezproblémovo po dobu 5 dní. Poukázal na medzičasom vydané ďalšie neodkladné opatrenie (uznesenie Okresného súdu Námestovo, č. k. 12P/37/2020-43 zo dňa 03.09.2020, potvrdené uznesením Krajského súdu v Žiline, č. k. 9CoP/62/2020-109 zo dňa 19.01.2021), ktorým bol upravený styk dovolateľa s maloletým X. okrem iného aj každý párny kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtka 9.00 hod. do nasledujúceho utorka do 14.00 hod.

4.1.2. Dovolateľ tiež odvolaciemu súdu vytkol, že nevyhovel jeho odvolaniu a neupravil osobitným spôsobom styk s mal. X. v čase letných prázdnin, hoci najvyšší súd v prvom dovolacom konaní uviedol, že námietka otca bola v tomto smere podstatná a odvolací súd sa s ňou nevysporiadal dostatočne. V novom rozhodnutí sa podľa dovolateľa odvolací súd s touto otázkou

vysporiadal iba zjednodušene a svoj záver nedostatočne zdôvodnil, jeho záver nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Ohradil sa voči tomu, že *„súdu sa javí ako problematický už styk otca s dieťaťom počas bežného roka“*. Otec zdôraznil, že je v záujme maloletého, ktorý bude musieť absolvovať cesty z X. do Y. a späť, aby jeho pobyt u otca bol dlhší a súvislejší, nakoľko z rozsahu dní strávených u otca je potrebné odpočítať dva dni, kedy už dieťa bude cestovať. V záujme maloletého a jeho práva na výchovu aj zo strany otca je tiež to, aby sa táto výchova mohla realizovať pravidelne, aspoň v menších časových úsekoch, teda aspoň celistvé 4 dni (2 dni sú strávené cestou). Maloletý X. pritom už opakovane bez problémov u otca strávil dlhší čas (napr. počas Silvestra v čase od 29.12.2018 do 02.01.2019 – 5 dní, počas Veľkonočných sviatkov v čase od 18.04.2019 do 23.04.2019 – 6 dní, počas Vianočných sviatkov od 23.12 do 30.12.2019 – 8 dní, v čase jarných prázdnin 2020 od 20.2. do 1.3.2020 – 11 dní, v čase od 10.12 do 16.12.2020 – 7 dní), preto nemá žiadny racionálny základ neupravenie styku otca s maloletým v požadovanom rozsahu po 15 dní z každého letného prázdninového mesiaca. Za svojvoľný dovolateľ označil záver odvolacieho súdu, že si mal otec v období od 18. februára 2019, kedy bolo rozhodnuté o bežnom styku v rozsahu 5 dní, do obdobia jesenných prázdnin, t. j. zhruba v období pol roka, vybudovať prostredie, v ktorom má dieťa vychovávať. Poukázal na to, že na pojednávaní dňa 16.10.2017 kolízny opatrovník maloletého dieťaťa predložil správu zo zisťovania rodinných, bytových a sociálnych pomerov u otca. Vyplýva z nej, že otec má vytvorené vhodné bytové podmienky pre výchovu dieťaťa, maloletý má svoju samostatnú zariadenú detskú izbu v byte na XXXX. č. X. v XXX. Dovolateľ poukázal na nálezy ústavného súdu sp.zn. III. ÚS 1206/09, I. ÚS 266/10 a I. ÚS 2482/13.

4.1.3. V ďalšej časti dovolania prejavil dovolateľ nesúhlas so záverom odvolacieho súdu, ktorý za miesto odovzdania a prevzatia maloletého pri začatí a po ukončení styku s otcom určil bydlisko matky. Tvrdil tiež, že odvolací súd svoj záver, že *„Za súladné so záujmami maloletého dieťaťa odvolací súd považuje to, že otec bude dieťa v rámci realizácie styku odovzdávať matke v pondelok v mieste jej bydliska, z čoho logicky vyplýva povinnosť otca priviezť maloleté dieťa z X. do Y.“* neodôvodnil. Dovolateľ zopakoval, že matka maloletého vlastnila motorové vozidlo zn. XXXX, EČV: XXX, ktoré v priebehu konania bezprostredne po tom, čo otec vzniesol požiadavku v novom návrhu na vydanie neodkladného opatrenia zo dňa 06.06.2018, aby sa aj ona podieľala na odovzdávaní a preberaní dieťaťa tým, že si ho bude preberať v mieste bydliska otca, rýchlo predala. Odvolací súd túto otázku považoval za nepodstatnú a obmedzil sa, bez akéhokoľvek skúmania a dokazovania, len na skonštatovanie, že *„matka uviedla, že motorové vozidlo bolo staršie, vyžadovalo si náročnejšie opravy, čo bol skutočný dôvod, pre ktorý ho predala.“* Otec v dovolaní nesúhlasil ani s tým, že otázka preberania dieťaťa bola kompenzovaná znížením vyživovacej povinnosti, keď otcovi nebola uložená povinnosť tvorby úspor pre maloletého. Dovolateľ argumentoval, že maloletý je počas každých dvoch týždňov 6 dní s otcom (od štvrtka do utorka) a 8 dní s matkou a aj napriek tomu, že sa aj otec o maloletého osobne stará, mu bolo ešte určené výživné vo výške 250 eur, ktoré riadne platí. Na rozdiel od odvolacieho súdu je podľa dovolateľa namieste skúmať, či je v záujme maloletého dieťaťa vzhľadom na značnú vzdialenosť medzi X. a Y., či sú matka resp. starí rodičia dieťaťa dostatočne skúsení vodiči, aby dieťa prevážali na takú vzdialenosť, keď otec navrhoval aj iné varianty prepravy, napr. aj prepravu vlakom, s čím sa odvolací súd nevysporiadal. Otázka rovnomerného zaťaženia oboch rodičov z pohľadu cestovania nebola nikdy predmetom dokazovania ani na jednom zo súdov, takže súd dospel k nesprávnym právnym záverom, ktoré nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní.

4.2. Za právnu otázku, od vyriešenia ktorej závisí rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte doposiaľ nebola riešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) dovolateľ označil otázku, či má byť rozvrhnuté preberanie a odovzdávanie dieťaťa v rámci styku rodiča s maloletým dieťaťom v prípade rodičov žijúcich v rôznych miestach bydliska medzi obidvoch rodičov približne rovnocenne, aby sa obidvaja rodičia podieľali rovnakou mierou na zabezpečení realizácie výkonu styku s maloletým. V tejto súvislosti dovolateľ uviedol, že súd musí zohľadňovať, že na trávení času na cestách za a pre maloletého syna sa majú rovnomerne podieľať obaja rodičia, keď v prípade otca je to na úkor času, ktorý môže plnohodnotne inak stráviť s maloletým synom.

5. Matka maloletého prostredníctvom svojho právneho zástupcu vo vyjadrení k dovolaniu poukázala na to, že dovolanie je podané v čase, keď má mal. X. viac ako 5 rokov a od septembra bude navštevovať povinnú predškolskú dochádzku, následne povinnú školskú dochádzku a rozšírený styk s otcom nebude v jeho prospech, keďže X. žije v X. a otec v Y. Rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 11CoP/50/2020-768 zo dňa 24.11.2020 bol vydaný v súlade so záujmami maloletého dieťaťa a nie so záujmami, potrebami a želaniami rodičov. Navrhla dovolanie otca zamietnuť.

5.1. V konkrétnostiach matka uviedla, že styk rozšírený o utorok zasahuje do záujmov mal. dieťaťa, ktoré už druhý ročník navštevuje v utorky krúžok ľudového tanca, ktorý ho veľmi baví a veľmi sa naň teší. Už navštevovanie športového krúžku bol syn donútený obmedziť len na každý nepárny štvrtok, kedy musí dobiehať absencie. Rozšíreným stykom sa zabraňuje matke vytvárať vhodné podmienky pre všestranný rozvoj osobnosti dieťaťa.

5.2. Matka citovala záver znaleckého posudku č. 5/2018 znalkyne XYXY.: *„Ako ďalšiu prekážku uvádzam fakt, že X. pôjde do predškolského zariadenia, kde potrebuje pre správny vývin stabilné prostredie škôlky a stabilitu učiteľky a kolektívu rovesníkov. Spochybňovanie kompetencie matky otcom, osočovanie jej osoby vedie k úvahe, či v prípade modelu SOS by dokázal otec viesť dieťa k úcte ku matke. Aj tento fakt je prekážkou pre striedanie rodičov pri výchove a starostlivosti o dieťa. Citujem: „X. nepozná svojho biologického otca, matka ho vyhodila, hľadali sme ho v X, takýto istý scenár sa opakoval aká matka, taká Katka.“ „Ona je lenivá žena, o môjho syna sa stará jej matka, ja chcem iba dieťa.“ „Ja som vymenovaný ako prísediaci sudca, je to veľavážená funkcia, jediná vec, čo chcem, je byť so synom.“ „Našiel som ženu, ktorá miluje moje dieťa, váži si ma ako chlapa.“ Uvedené vyjadrenia otca svedčia o tom, že jeho potreba mať syna nerešpektuje potrebu syna mať otca. Dieťa má matku, ktorá ho vrúcne miluje, X. nepotrebuje žiadnu inú ženu, ktorá ho podľa vyjadrenia otca miluje a otca si váži ako chlapa. Priateľka otca je priateľka otca a nie matka dieťaťa. Potreba dieťaťa a obzvlášť X. je, aby otec akceptoval jeho matku, viedol ho k úcte k matke a nehľadal mu ďalšiu milujúcu ženu. Počas rozhovoru s otcom som nikde nezaznamenala, že by toto otec vnímal ako dôležitú potrebu svojho syna. Otec vníma intenzívne vlastnú potrebu, a to mať syna: „ja chcem iba dieťa.“* Zdôraznila tiež záver odvolacieho súdu: *„Dieťa však už je právoplatne zverené do osobnej starostlivosti matky, pričom podľa súčasnej právnej úpravy bude od nej odlúčené na dobu 5 dní, od prostredia, v ktorom vyrastá, má svoj denný režim, navštevuje materskú školu, a preto odvolací súd dobu 5 dní považoval za dostatočnú pre realizáciu práva otca na styk s dieťaťom s ohľadom na zachovanie stability prostredia, v ktorom dieťa vyrastá. V konečnom dôsledku, ak by bolo dieťa až 6 dní u otca, v podstate de facto by už išlo o priblíženie sa modelu striedavej osobnej starostlivosti, vhodnosť ktorého však v danej*

veci vzhľadom k jej okolnostiam nebola odporučená (viď znalecký posudok, výsluch znalkyne a predchádzajúce zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu), čo akceptoval aj otec dieťaťa."

5.3. Matka zdôraznila, že podľa správy z konzultácie u psychologičky XYXY zo dňa 26.03.2021 *„V kontakte je dieťa veľmi úzkostné a obavné, trasie sa, zrýchlene žmurká, šúcha si oči. Spontánne sa hrá s autíčkami, hra primeraná veku, nápodobivá, rozvíja témy. Tempo reči zrýchlené s výskytom balbuties. Pri rozhovore o otcovi sa stáva nepokojným, rozhorčene popisuje svoje pocity, je zmätený („ocino hovorí o mamine také reči a ja neviem, kde je pravda... kto klame"). „S ocinom býva teta XYX, mám zakázané rozprávať..." U dieťaťa zaznamenávame zmätenosť, zvýšené intrapsychické napätie a emocionálnu labilitu, sklon k negativizmu ako reakcia nepriaznivú situáciu v rodine, neistota. V popredí prežívania je zvýraznená úzkosť z odlúčenia od matky, frustrácia vyúsťujúca do porúch správania."*

5.4. Matka tiež uviedla, že Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Námestovo, pracovisko v XYX. (ďalej len „UPSVaR") podaním zo dňa 26.03.2021oznámila, že otec zavolal políciu, nakoľko v čase, keď malo ísť dieťa k nemu, neveril matke, že mala pozitívny test na covid a vyhlasoval, že test je falošný. Oznámila, že syn má po návrate od otca stavy, keď sa hocikedy rozplakal, schoval sa do kúta, nechcel povedať, čo mu je, alebo povedal, že to nemôže povedať, ak sa napr. náhodou pomýlil a povedal mama /doma matku oslovuje maminka/, schoval sa alebo vykrikoval „som hlupák, som hlupák, ja som hlupák". Paranoidné správanie, nedôvera a sústavné vymýšľanie dôkazov, že je neschopná matka nie sú v záujme dieťaťa, ktoré to už vníma. Otec riešenie tejto situácie spoločným sedením u psychológa odmietol. Z oznámenia adresovaného UPSVaR-u zo dňa 16.03.2021 vyplýva, že syn sa dožaduje vysvetlenia, prečo ho otec nevozí domov v pondelok, ale v utorok, na čo mu otec odpovedá, že on sa tak rozhodol, on je tu šéf. Oznámenie matky Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Námestovo zo dňa 26.03.2021 a oznámenie matky Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Námestovo zo dňa 16.03.2021 matka pripojila k vyjadreniu k dovolaniu. Aj z tohto dôvodu nesúhlasila, aby bol upravený styk otca s mal. X. počas letných prázdnin.

5.5. Matka tiež uviedla, že otec vytrhol z kontextu slovné spojenie odvolacieho súdu, že sa „*javí problematický už styk otca s dieťaťom počas bežného roka"*. V kontexte celého znenia má podľa matky toto odôvodnenie zmysel: *„Doposiaľ sa javí problematický už styk otca s dieťaťom počas bežného roka, rodiča nevedia riadne komunikovať, nevedia sa dohodnúť vo veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, ktoré je ešte stále v útlom veku, nie je školopovinné, a preto je odvolací súd stále presvedčený, že skôr, ako by dieťa malo stráviť polovicu z každého letných mesiacov s otcom (ako žiadal), by si malo najskôr vytvoriť riadny, pevný citový vzťah tak, aby sa cítilo dieťa bezpečne v prostredí, v ktorom bude u otca vyrastať a bude v ňom tráviť dlhý čas."*

5.6. Za nevhodné matka označila opierať tvrdenia otca o uznesenie okresného súdu č. k. 12P/37/2020-43 zo dňa 03.09.2020 o nariadení neodkladného opatrenia a styku s otcom s dieťaťom až do utorka, nakoľko z § 120 ods. 1 CMP vyplýva, že súd má rozhodovať o úprave styku rozsudkom. Je záujmom spoločnosti, aby o rodičovských právach a právach dieťaťa na starostlivosť oboch rodičov súd rozhodol na základe riadne zisteného skutočného stavu veci meritórnym rozhodnutím, nie na základe osvedčenia skutkového stavu.

5.7. K určeniu miesta odovzdania a preberania dieťaťa matka uviedla, že sa jej dňa XXXXX narodil ďalší syn W.D. a je pre ňu absolútne nemožné chodiť po mal. X. do Y. alebo na pol cesty, aj keby auto mala. Argumentáciu X. otca pokladá za irelevantnú a neriešiteľnú, pretože

je v záujme nielen mal. X. a jeho matky, ale hlavne v záujme mal. W., aby matka bola hlavne v prvých rokoch neustále v blízkosti mal. W.

5.8. Matka zhrnula, že vzhľadom na správanie sa otca maloletého, na znalecký posudok a na novovzniknutú situáciu v rodine matky (narodenie druhého syna a potreba budovania súrodeneckých vzťahov medzi X. a W.) by mal súd prihliadať na záujmy mal. X. a upraviť jeho stretávanie s otcom len v rozmedzí, ktoré by bolo v súlade so záujmami a správnym psychickým vývojom maloletého.

6. Kolízny opatrovník mal. X. navrhol dovolanie otca zamietnuť súhlasiac s rozsudkom odvolacieho súdu vzhľadom na to, že súd rozhodol v súlade so záujmom mal. dieťaťa.

7. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku *na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.*

Podľa § 2 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku *na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.*

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu (účastník konania), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

9. Dovolací súd najskôr skúmal existenciu prvého z dovolateľom uplatnených dovolacích dôvodov, ktorým je tzv. vada zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

10. Z hľadiska obsahového (§ 124 ods. 1 CSP) dovolateľ v dovolaní namietal nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu, jeho nedostatočné odôvodnenie ako aj nedostatočne zistený skutočný stav veci majúci svoj základ v neobjektívnom hodnotení dôkazov.

11. V súvislosti s nedostatočne zisteným skutočným stavom veci namietaným dovolateľom v spojení s hodnotením dôkazov dovolací súd pripomína, že dokazovanie je časťou civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom mimosporovom konaní viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané je vecou súdu, a nie účastníkov konania. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania (prípadne) nevykonal všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nejde o procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (viď R 125/1999).

12. Dovolací súd zdôrazňuje, že jedným zo základných atribútov rozhodovania v ktoromkoľvek štádiu súdneho konania (sporového aj nesporového) je, že *pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia* (§ 217 ods. 1 prvá veta CSP). Ku dňu vyhlásenia rozsudku teda musí byť ustálený jeho skutkový aj právny základ, existujúci v danom čase. Prípadné zmeny tohto stavu, ktoré nastali v budúcnosti, nemôžu spätne (napr. v dovolacom konaní) meniť pohľad na správnosť rozsudku v čase jeho vyhlásenia. Výnimkou nie je ani rozhodnutie súdu o výkone rodičovských práv a povinností, pri ktorom však hmotnoprávna úprava umožňuje zmenu rozsudku v prípade podstatnej zmeny okolností, z ktorých pôvodné rozhodnutie vychádzalo. Dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového/skutočného stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a nie je oprávnený preskúmavať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní súd nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

13. Vo svetle uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu napadnutý dovolaním otca spĺňa kritériá pre odôvodnenie rozhodnutia v zmysle § 220 ods. 2 CSP, preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľný, neodôvodnený, či zjavne arbitrárny (svojvoľný). Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o úprave styku otca s mal. X. ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1, 2 CSP. Z odôvodnení rozhodnutí obidvoch súdov nižších stupňov, chápaných v ich organickej jednote ako celok (I. ÚS 259/2018) je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil. Odôvodnenie jeho rozsudku zodpovedá aj základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia, vyplýva z neho vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Odvolací súd sa stručným, ale dostatočným spôsobom vysporiadal s relevantnými odvolacími námietkami otca dieťaťa. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné. Závery, ku ktorým odvolací súd dospel sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Dovolací súd pripomína, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Dovolateľ v dovolaní neuvádza relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v základnom konaní.

14. Dovolateľ v prvom rade tvrdil, že odvolací súd dostatočne a presvedčivo nezdôvodnil rozsah jeho styku s mal. X. každý párny týždeň mesiaca od štvrtka od 09.00 hod. do pondelka 14.00 hod. oproti otcom požadovanému styku do utorka 14.00 hod. Dovolací súd dáva do pozornosti, že odvolací súd konkrétne (v nadväznosti na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/85/2020 zo dňa 25. júna 2020) v bode 17. odôvodnenia svojho rozsudku uviedol:

„...dovolací súd vytkol odvolaciemu súdu to, že neuviedol, prečo je úprava styku otca s dieťaťom do utorka a nie do pondelka pre maloleté dieťa vhodnejšia, pokiaľ na dlhší čas (9 dní) upravil styk otca s maloletým dieťaťom počas jesenných prázdnin. K predmetnému odvolací súd uvádza, že po opätovnom preskúmaní obsahu celého spisového materiálu dospel k rovnakému záveru ako v predchádzajúcom rozhodnutí a síce, že úprava styku otca s dieťaťom od štvrtka do pondelka a nie do utorka je pre maloleté dieťa vhodnejšia, a to s poukazom na jeho vek (v čase rozhodnutia okresného súdu mal maloletý 3 roky, aktuálne je 5-ročný), má vytvorené silné citové väzby ku svojej matke, čo je vzhľadom k samotnému veku prirodzené a čo v konečnom dôsledku akceptoval aj jeho otec. Samotná znalkyňa odporučila úpravu od štvrtka do pondelka, prípadne do utorka. Dieťa však už je právoplatne zverené do osobnej starostlivosti matky, pričom podľa súčasnej úpravy bude od nej odlúčené na dobu 5 dní od prostredia, v ktorom vyrastá, má svoj denný režim, navštevuje materskú školu, a preto odvolací súd dobu 5 dní považoval za dostatočnú pre realizovanie práva otca na styk s dieťaťom s ohľadom na zachovanie stability prostredia, v ktorom dieťa vyrastá. V konečnom dôsledku, ak by bolo dieťa až 6 dní u otca, v podstate de facto by už išlo o priblíženie sa modelu striedavej osobnej starostlivosti, vhodnosť ktorého však v danej veci vzhľadom k jej okolnostiam nebola odporučená (viď znalecký posudok, výsluch znalkyne a predchádzajúce zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu), čo akceptoval aj otec dieťaťa.“ Dovolací súd v tejto súvislosti dodáva, že takéto odôvodnenie odvolacieho súdu dostatočne vysvetľuje rozsudočnú úpravu styku otca s maloletým X. (ktorý mal v čase vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie, o odvolaní proti ktorému rozhodoval odvolací súd, 3 roky) rozlišujúc medzi úpravou styku a striedavou osobnou starostlivosťou. Súdna znalkyňa XYXY., ktorá v konaní vypracovala znalecký posudok a na závery ktorej dovolateľ poukazuje, v pozícii svedkyne (po vyčiarknutí zo zoznamu znalcov) na pojednávaní dňa 18.02.2019 uviedla, že: *„Na druhej strane je dobre, že dieťa má otca a ten má oň záujem a pokiaľ by sa napr. otec s dieťaťom stretával napr. od štvrtku do pondelka alebo utorka, tak by som povedala, že je to v záujme dieťaťa.“* Je teda pravdou, že znalkyňa (svedkyňa) „nevidela žiadny problém“ v stretávaní mal. X. s otcom aj do utorka v čase, keď malo dieťa 3 roky, ako tvrdí dovolateľ, no rovnako „nevidela žiadny problém“ ani v jeho stretávaní sa do pondelka. Tým skôr potom ustálenie, či sa má maloletý s dovolateľom stretávať do pondelka, alebo do utorka nezáležalo len od záverov odborného skúmania, ale súdy nižších stupňov správne hodnotili aj ostatné vykonané dôkazy a brali do úvahy aj ďalšie skutkové okolnosti tak, ako je uvedené vyššie.

14.1. V kontexte uvedeného treba zdôrazniť, že odvolací súd rozhodoval dňa 24.11.2020 o odvolaní otca podanom proti rozsudku súdu prvej inštancie zo dňa 18.02.2019. Ďalšie neodkladné opatrenie, ktorým bol styk otca s maloletým upravený do utorka do 14.00 hod., bolo vydané po uplynutí dlhšieho časového obdobia, ktoré samo osebe z hľadiska vývoja medziľudských vzťahov predstavuje zmenu skutkových okolností, v inom, samostatnom súdnom konaní (uznesenie okresného súdu č. k. 12P/37/2020-43) dňa 03.09.2020, právoplatnosť po jeho potvrdení uznesením odvolacieho súdu č. k. 9CoP/62/2020-109 nadobudlo dňa 19.01.2021, teda po vydaní rozhodnutia odvolacieho súdu napadnutého dovolaním.

15. Odvolací súd dospel zhodne so súdom prvej inštancie k záveru, že nie je v záujme maloletého, aby bol upravený jeho styk s otcom (osobitným spôsobom, pozn. dovolacieho súdu) počas letných prázdnin. Svoje zistenie v bode 17. rozsudku napadnutého dovolaním odôvodnil tak, že: *„.... doposiaľ sa javí ako problematický už styk otca s dieťaťom počas bežného roka,*

rodičia nevedia riadne komunikovať, nevedia sa dohodnúť vo veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, ktoré je ešte stále v útlom veku, nie je ani školopovinné, a preto je odvolací súd stále presvedčený, že skôr, ako by dieťa malo stráviť polovicu z každého z letných mesiacov s otcom (ako to žiadal), by si mal najskôr s ním vytvoriť riadny, pevný citový vzťah tak, aby sa cítilo dieťa bezpečne v prostredí, v ktorom bude u otca vyrastať a bude v ňom tráviť dlhší čas. Odvolací súd tak, ako v predchádzajúcom rozhodnutí, nevylučuje, že v budúcnosti môže dôjsť aj k úprave styku počas letných prázdnin, resp. k úplne inej úprave styku otca s dieťaťom, pokiaľ sa vzťahy medzi rodičmi navzájom, ako aj vo vzťahu k dieťaťu, zlepšia na takú úroveň, kedy bude možné určiť rozsah styku iným spôsobom. To, že odvolací súd ako vecne správny potvrdil výrok, ktorým okresný súd úpravu styku otca s maloletým dieťaťom počas jesenných prázdnin, pričom v tomto období sa bude otec stýkať s dieťaťom až 9 dní, nepovažoval za rozporné, a to napriek predchádzajúcim záverom o neupravení styku počas letných prázdnin, v nadväznosti na uvedené je potrebné zdôrazniť, že rozsudok okresného súdu bol vyhlásený dňa 18. februára 2019. V zmysle predmetného rozsudku sa otec s dieťaťom mal/má stretávať od štvrtka do pondelka bežného roku, t. j. počas 5 dní. Takto mal styk prebiehať až do jesenných prázdnin, t. j. zhruba po obdobie pol roka, počas ktorých si majú tak otec, ako aj dieťa, zvyknúť na úpravu styku, vytvoriť si riadnu citovú väzbu a otec mal vybudovať prostredie, v ktorom má dieťa vychovávať. Počas jesenných prázdnin malo byť dieťa prvýkrát u otca dlhšie, a to po dobu 9 dní. Obdobie letných prázdnin predchádzalo jesenným prázdninám a počas letných prázdnin otec žiadal úpravu styku až v rozsahu 15 dní každý mesiac, t. j. júl aj august. Z vyššie uvedených dôvodov úpravu styku počas letných prázdnin odvolací súd v čase jeho predchádzajúceho rozhodovania dňa 29.10.2019 považoval za predčasnú, ale zároveň vo svojom rozhodnutí nevylúčil, že otec sa nemôže s dieťaťom stýkať dlhší čas, preto aj obdobie jesenných prázdnin, v rámci ktorých sa má otec stretávať s dieťaťom až 9 dní (teda o 4 dni dlhšie ako v bežnom roku), považoval za primerané okolnostiam danej veci." Dovolací súd konštatuje, že v tejto časti odvolací súd vysvetlil aj to, prečo je pre maloleté dieťa vhodnejšia úprava styku s otcom do pondelka, nie do utorka, hoci súdy na dlhší čas (9 dní) upravili styk otca s maloletým počas jesenných prázdnin. Takéto zdôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu aj v tejto časti spĺňa procesné kritériá odôvodnenia dané v § 220 ods. 2 CSP (bližšie špecifikované v bode 11. a 14. v spojení s bodom 13. tohto rozhodnutia dovolacieho súdu). Odvolací súd zdôvodnil svoj záver skutkovo aj právne v súlade s vykonanými dôkazmi a obsahom spisu podľa stavu v čase rozhodovania súdov v základnom konaní. Dovolací súd pripomína, že je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom (v mimosporových konaniach skutočným stavom) tak, ako ho zistil odvolací súd (pred dovolacím súdom je dokazovanie okrem preukazovania včasnosti a prípustnosti dovolania vylúčené). Na margo dovolacieho vyjadrenia dovolateľa, že *„s takýmto odôvodnením zásadne nesúhlasíme"* dovolací súd s odkazom (aj) na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky konštatuje, že iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06).

15.1. Výhrada otca ku konštatovaniu odvolacieho súdu, že *„doposiaľ sa javí ako problematický už styk otca s dieťaťom počas bežného roka",* ktoré dovolateľ označil v dovolaní za klamlivé, zavádzajúce a ničím nepodložené, tiež nie je dôvodná. Odvolací súd totiž doslovne uviedol, že *„doposiaľ sa javí ako problematický už styk otca s dieťaťom počas bežného roka, rodičia nevedia riadne komunikovať, nevedia sa dohodnúť vo veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, ktoré je ešte stále v útlom veku, nie je ani školopovinné, a preto je odvolací*

súd stále presvedčený, že skôr, ako by dieťa malo stráviť polovicu z každého z letných mesiacov s otcom (ako to žiadal), by si mal najskôr s ním vytvoriť riadny, pevný citový vzťah tak, aby sa cítilo dieťa bezpečne v prostredí, v ktorom bude u otca vyrastať a bude v ňom tráviť dlhší čas.“ Skutočnosť, že rodičia naozaj nevedia spolu komunikovať, resp. komunikujú neefektívne a len veľmi ťažko vedia dospieť k dohode týkajúcej sa záležitostí mal. X., čo má vplyv na jeho výchovu, je zrejmá z obsahu spisu od začatia konania až po vyjadrenia rodičov v dovolacom konaní.

15.2. V časti o neupravení styku otca s mal. X. osobitne počas letných prázdnin dovolateľ namietol aj rozpor záveru odvolacieho súdu o poskytnutí časového priestoru v rozsahu cca pol roka na vybudovanie prostredia, v ktorom bude otec dieťa vychovávať, so správou kolízneho opatrovníka zo dňa 16.10.2017 konštatujúcou, že otec má vytvorené vhodné bytové podmienky pre výchovu dieťaťa, maloletý má v mieste bydliska otca zariadenú detskú izbu. Dovolací súd iba stručne poukazuje na to, že prostredím, v ktorom rodič vychováva svoje dieťa, je potrebné rozumieť nielen bytové podmienky; súčasťou tvorby tohto prostredia je napr. aj osobná a psychická zdatnosť a pripravenosť rodiča na zmenu v jeho živote spočívajúcu v zabezpečovaní (celodennej) výlučnej osobnej starostlivosti o maloleté dieťa, pripravenosť dieťaťa tráviť čas s rodičom, s ktorým nezdieľa spoločnú domácnosť, budovanie a rozvoj vzájomného pozitívneho citového vzťahu rodiča a dieťaťa, sociálne väzby dieťaťa s príbuznými rodiča, patrí sem napr. aj zabezpečenie návštev (pred)školského zariadenia, záujmových krúžkov, vybudovanie kontaktov dieťaťa s jeho rovesníkmi a pod.

16. Odvolací súd v dôvodoch rozsudku napadnutého dovolaním vysvetlil, že v konaní vo veciach starostlivosti o maloletých má súd v prvom rade rozhodovať v súlade so záujmami maloletého dieťaťa. Za súladné so záujmami mal. X. odvolací súd považoval, aby otec maloletého v rámci realizácie styku odovzdával matke v pondelok v mieste jej bydliska, z čoho vyplýva otcova povinnosť priviezť maloletého z X. do Y. Dovolateľ namietol, že dôvody, pre ktoré to odvolací súd považuje za súladné so záujmami maloletého v rozhodnutí odvolacieho súdu absentujú a táto otázka nie je v odôvodnení právne zdôvodnená. Dovolací súd poukazuje na ods. 17. odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku, v ktorom odvolací súd uviedol, že chápe, že otcovi uvedená povinnosť môže spôsobovať problémy a ide o zvýšenú záťaž pre jeho osobu, no táto povinnosť bola určitým spôsobom zohľadnená súdom prvej inštancie aj odvolacím súdom tým, že otcovi nebola určená povinnosť prispievať na tvorbu úspor maloletého dieťaťa. Podľa odvolacieho súdu aj z otcom koncipovaných vyjadrení je zrejmé, že takéto rozhodnutie súdu chápe, keď vo vyjadrení k odvolaniu matky na č. l. 603 a nasl. uviedol, že „...okresný súd legitímne rozhodol, že nie je povinný prispievať na tvorbu úspor maloletého z dôvodu jeho nadmernej časovej a finančnej zaťaženosti pri realizácii styku...“. Vyznieva preto podľa odvolacieho súdu protirečivo otcova terajšia odvolacia a dovolacia argumentácia, že uloženie povinnosti priviezť dieťa matke považuje za nesprávne, pretože by sa obaja rodičia mali podieľať rovnakou mierou na preberaní dieťaťa v rámci úpravy styku, keďže žijú v rôznych miestach bydliska. K námietke účelovosti predaja motorového vozidla odvolací súd uviedol, že matka tvrdenia otca poprela a dostatočne objasnila skutočný dôvod predaja motorového vozidla, ktorým bola potreba náročnejších opráv, keďže motorové vozidlo bolo staršie. Podľa odvolacieho súdu nemožno vyžadovať od starých rodičov maloletého, aby dieťa vozili oni ako vlastníci motorového vozidla. Tu by bolo potom podľa odvolacieho súdu namieste skúmať aj to, či je v záujme maloletého dieťaťa vzhľadom na značnú vzdialenosť medzi X. a Y., či sú matka, resp. starí rodičia dostatočne skúsení vodiči,

aby dieťa prevážali na takúto vzdialenosť a či takýto otcom želaný spôsob prepravy by bol v záujme maloletého dieťaťa. Dovolací súd uzatvára, že odvolací súd svoje rozhodnutie riadne zdôvodnil aj pokiaľ ide o miesto, v ktorom bude dochádzať k odovzdávaniu mal. X. na začiatku jeho stretnutia s otcom a k jeho preberaniu po ukončení tohto stretnutia a v súlade so skorším pokynom dovolacieho súdu sa vysporiadal aj s otázkou predaja motorového vozidla matkou počas súdneho konania.

16.1. Nedôvodná je aj dovolacia námietka otca, že otázka rovnomerného zaťaženia rodičov z pohľadu cestovania nebola predmetom dokazovania ani na jednom zo súdov. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku, na ktoré v zmysle § 387 ods. 2 CSP odkázal aj odvolací súd, vysvetlil, že neakceptoval požiadavku otca, aby si matka po skončení styku dieťaťa prevzala dieťa od otca v mieste jeho bydliska v X. Okresný súd v odseku 7. odôvodnenia rozsudku uviedol, že *„Otec túto požiadavku odôvodnil tým, že obaja rodičia sa majú podieľať na nákladoch, spojených so stykom otca s dieťaťom, pričom tieto náklady nemožno považovať len za peňažné výdavky, ale otec dieťaťa je v súvislosti so stretávaním s maloletým nútený stráviť cestovaním aj množstvo času a vynaložiť veľa energie. Súd síce súhlasí s tvrdením otca, že na týchto nákladoch sa majú podieľať obaja rodičia, pretože právo na osobný styk s rodičmi je právom dieťaťa, ako to vyplýva z ust. § 24 ods. 4 Zákona o rodine, a teda na nákladoch spojených s realizáciou tohto práva sa majú podieľať obaja rodičia (viď napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I ÚS 2996/17 zo dňa 29.05.2018), no uloženie povinnosti matke na prevzatie dieťaťa u otca v jeho bydlisku by neúmerne zaťažilo nielen matku, ale predovšetkým mal. dieťa. Matka na rozdiel od otca nemá motorové vozidlo a bola by nútená na tieto cesty využívať len prostriedky verejnej dopravy, pričom dopravné spojenie medzi X. (bydlisko otca) a Y. (bydlisko matky) ani zďaleka nie je optimálne - cesta trvá 5 - 6 hodín, čo by muselo spolu s matkou znášať aj mal. dieťa, pre ktoré by toto cestovanie vzhľadom na jeho útly vek - 3 roky, bolo príliš zaťažujúce. Súd však výdavky na cestovanie za maloletým dieťaťom považuje za odôvodnené výdavky otca dieťaťa a zohľadnil ich v rozhodnutí o úprave rodičovských práv a povinností k mal. dieťaťu tým spôsobom, že (na rozdiel od v poradí prvého rozsudku) neuložil otcovi dieťaťa povinnosť prispievať dieťaťu na tvorbu úspor.“*

16.2. Dovolateľ v súvislosti s určením miesta odovzdávania a preberania mal. dieťaťa na styk s otcom vytýkal odvolaciemu súdu, že uveril tvrdeniam matky o potrebe predaja motorového vozidla, ktorý otec označil za účelový. Dovolací súd pripomína, že ide o námietku týkajúcu sa hodnotenia výpovede účastníka konania, ktorá je dôkazným prostriedkom. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Súčasťou práva na spravodlivý súdny proces nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97,

II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Doposiaľ vykonané dokazovanie dostatočne odôvodňuje prijaté závery súdu prvej inštancie i súdu odvolacieho v kontexte skúmania najlepšieho záujmu mal. X., ktorý je prioritný. Dovolací súd uvádza, že v hodnotení dôkazov súdmi nižších stupňov nezistil pochybenie, ktoré by bolo v extrémnom rozpore s obsahom spisu. Iba taká skutočnosť by totiž zakladala odňatie spravodlivosti.

17. Dovolací súd po zistení, že dovolanie otca maloletého dieťaťa je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, avšak nedôvodné, pristúpil k skúmaniu existencie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

18. Za právnu otázku, od vyriešenia ktorej závisí rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte doposiaľ nebola riešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) dovolateľ označil otázku, či má byť rozvrhnuté preberanie a odovzdávanie dieťaťa v rámci styku rodiča s maloletým dieťaťom v prípade rodičov žijúcich v rôznych miestach bydliska medzi obidvoch rodičov približne rovnocenne, aby sa obidvaja rodičia podieľali rovnakou mierou na zabezpečení realizácie výkonu styku s maloletým.

19. Podľa § 24 ods. 4 Zákona o rodine *súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností alebo pri schvaľovaní dohody rodičov rešpektuje právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom a vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby, vývinové potreby, stabilitu budúceho výchovného prostredia a ku schopnosti rodiča dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o dieťa s druhým rodičom. Súd dbá, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržovanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi.*

20. Súd prvej inštancie, s ktorého záverom sa podľa § 387 ods. 2 CSP stotožnil odvolací súd, vo svojom rozsudku (s odkazom na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2996/17 zo dňa 29.05.2018) súhlasil s tvrdením otca, že na nákladoch spojených so stykom otca s dieťaťom sa majú podieľať obaja rodičia, pretože právo na osobný styk s rodičmi je právom dieťaťa vyplývajúcim z § 24 ods. 4 Zákona o rodine. Otec za náklady spojené so stykom s dieťaťom označil nielen peňažné výdavky, ale množstvo času a vynaloženej energie spojených s cestovaním. Okresný súd (ako je uvedené v bode 17.1. tohto dovolacieho rozsudku) neakceptoval uvedený návrh otca, zohľadňujúc neúmerné zaťaženie nielen matky, ale predovšetkým maloletého dieťaťa, vyvolané uložením takejto povinnosti. Uviedol, že matka nevlastniaca motorové vozidlo by bola nútená na tieto cesty využívať len prostriedky verejnej dopravy, pričom dopravné spojenie medzi X. a Y. ani zďaleka nie je optimálne, cesta trvá 5 - 6 hodín, čo by muselo spolu s matkou znášať aj mal. dieťa, pre ktoré by toto cestovanie vzhľadom na jeho útly vek (3 roky) bolo príliš zaťažujúce. Súd prvej inštancie ale výdavky otca na cestovanie za maloletým dieťaťom považoval za odôvodnené a zohľadnil ich tak, že neuložil otcovi dieťaťa povinnosť prispievať dieťaťu na tvorbu úspor. Odvolací súd v tejto časti rozhodnutia (pozri bod 17. tohto rozsudku) zdôraznil, že v konaní vo veci starostlivosti o maloletého má súd v prvom rade rozhodovať v súlade so záujmami maloletého dieťaťa.

21. Podľa článku 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi, najlepší záujem dieťaťa. Na najlepší záujem dieťaťa odkazuje Dohovor o právach dieťaťa aj vo svojom článku 18 (rodičovská zodpovednosť). Ako konštatuje Výbor pre práva dieťaťa vo Všeobecnom komentári č. 14 (2013) z 29.05.2013 o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa), obsah komplexného pojmu najlepší záujem dieťaťa treba stanovovať podľa konkrétnych prípadov. Najlepší záujem dieťaťa ako pružný a adaptabilný pojem treba prispôsobiť a definovať podľa konkrétnej situácie dotknutého dieťaťa, zohľadniť jeho osobný kontext, situáciu a potreby. Najlepší záujem dieťaťa treba pri jednotlivom rozhodnutí určiť vo svetle špecifických okolností situácie konkrétneho dieťaťa. Najlepší záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri prijímaní všetkých potrebných opatrení. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa je jedinečnou činnosťou, ktorú treba uskutočniť v každom jednom prípade vo svetle konkrétnych okolností každého dieťaťa súvisiacich s jeho individuálnymi charakteristikami ako sú napr. vek, pohlavie, stupeň zrelosti, skúsenosti, telesné, zmyslové alebo intelektuálne postihnutie, sociálny kontext, v ktorom dieťa žije (prítomnosť alebo absencia rodičov, kvalita vzťahov dieťaťa s rodičmi, prostredie, v ktorom dieťa žije z pohľadu bezpečnosti) atď. Do posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa zahŕňame aj jeho názory, identitu, starostlivosť, ochranu a bezpečnosť, zraniteľnosť dieťaťa (zdravotné postihnutie, príslušnosť k menšinovej skupine, štatút utečenca alebo žiadateľa o azyl, obeť násilia, život na ulici atď.), právo na zdravie, na vzdelanie.

22. V prípade potenciálneho oddelenia dieťaťa od jeho rodiča je nevyhnutné posúdiť a určiť najlepší záujem dieťaťa (čl. 9, 18 a 20 Dohovoru o právach dieťaťa). Dohovor chráni právo dieťaťa na rodinný život. Dieťa oddelené od rodiča má právo na pravidelné udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s obidvoma svojimi rodičmi, ak to nie je v rozpore s jeho najlepším záujmom (čl. 9 ods. 3).

23. Ustanovenie § 24 ods. 4 Zákona o rodine zdôrazňuje dôležitosť kooperácie rodičov maloletého dieťaťa a dôležitosť prítomnosti oboch rodičov pri výchove ich dieťaťa, ak o ňu majú obidvaja záujem a ak je dieťaťu na prospech. Súčasťou práv maloletého dieťaťa je aj udržovanie rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi. Nad záujem maloletého dieťaťa ale nemožno nadraďovať spôsob fungovania vzťahov jeho rodičov. Súdy nižších inštancií, vychádzajúc zo stavu veci v čase ich rozhodovania zodpovedali podľa názoru dovolacieho súdu na dovolateľom položenú dovolaciu otázku správne, keď uzavreli, že na nákladoch spojených so stykom otca s dieťaťom sa majú podieľať obaja rodičia, pretože právo na osobný styk s rodičmi je právom dieťaťa vyplývajúcim z § 24 ods. 4 Zákona o rodine. Rovnako správne ale podľa stavu veci existujúceho v čase ich rozhodovania dospeli k záveru, že v tomto individuálnom, konkrétnom posudzovanom prípade nebolo v záujme mal. X., aby sa na znášaní týchto nákladov v podobe financií a času stráveného cestovaním podieľala jeho matka.

8.

R O Z H O D N U T I E

Súhlas muža so zákrokom asistovanej reprodukcie je právnou skutočnosťou, na základe ktorej sa určuje jeho otcovstvo k dieťaťu narodenému po úspešnom zákroku, namiesto biologického vzťahu medzi otcom a dieťaťom.

Analogické použitie ustanovenia § 87 ods. 2 Zákona o rodine na prípady zapretia otcovstva, ktoré bolo určené súhlasným vyhlásením podľa § 90 a § 91 Zákona o rodine po zákroku asistovanej reprodukcie so súhlasom muža, ktorý nie je manželom matky, je prípustné.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. januára 2022 sp. zn. 5Cdo 121/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Návrhom podaným 7. februára 2020 na Okresnom súde Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) navrhovateľka – matka žiadala súd, aby určil, že X.Y. nie je otcom maloletej Q. W. narodenej XXXX. Svoj návrh odôvodnila tým, že od septembra 2013 začala žiť v partnerskom vzťahu s X.Y. (ďalej aj ako „odporca“) ako druh a družka. Dohodli sa, že navrhovateľka podstúpi umelé oplodnenie s tým, že darca spermií bude anonymný. Keď sa po zákroku asistovanej reprodukcie narodila navrhovateľke XXXX dcéra Q., tak v nemocnici napísala meno odporcu ako meno otca, aj keď pohlavná bunka nebola jeho. Následne spolu s odporcom na matrike zapísali ako otca odporcu aj do rodného listu dieťaťa. Matka uviedla, že v danom prípade sa jedná o tzv. druhú domnienku otcovstva, a to súhlasné vyhlásenie rodičov pred matričným úradom. Jedná sa o domnienku vyvrátiteľnú, a to dôkazom opaku. Na základe vyššie uvedených skutočností navrhla, aby boli vykonané testy krvnou skúškou, z ktorých jednoznačne vyplynie, že odporca nie je biologickým otcom mal. Q.W.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom z 13. júla 2020, č. k. 29Pc/11/2020-48, návrh zamietol a o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu. Podľa názoru súdu pri posudzovaní zapretia otcovstva bolo potrebné aplikovať analogicky príslušné ustanovenie zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej v texte aj „Zákon o rodine“), konkrétne ustanovenie § 87 ods. 2, pojednávajúce práve o možnosti/nemožnosti zapretia otcovstva po uskutočnení zákroku asistovanej reprodukcie u manželky. Zákon o rodine v tejto súvislosti vylučuje právo zaprieť otcovstvo v prípade, ak manžel poskytol svoj súhlas na umelé oplodnenie manželky. Poskytnutie súhlasu sa pritom zistí zo zdravotnej dokumentácie. Z vykonaného dokazovania v tomto konaní bolo zrejmé, že obaja rodičia, tak matka, ako aj otec poskytli súhlas na umelé oplodnenie navrhovateľky, súčasťou ktorého bolo aj poučenie o právnych následkoch

umelého oplodnenia. V prípade naplnenia všetkých podmienok vychádzajúc z predpokladanej vôle manželov/partnerov, ktorí pristúpili k takémuto kroku, ako aj potreby stabilizácie právneho statusu takéhoto dieťaťa, zákon neumožňuje zaprieť otcovstvo manžela/partnera k takémuto dieťaťu ako výnimku zo všeobecného zapieracieho práva. V prípade heterológnej inseminácie (spermiami neznámeho darcu) je irelevantné, že manžel/partner matky dieťa nesplodil, možno len dokazovať, že otehotnela inak ako po zákroku asistovanej reprodukcie. Súd prvej inštancie poukázal i na potrebu chrániť záujmy dieťaťa. Kolízny opatrovník žiadal návrh zamietnuť a navrhnuté doplnenie dokazovania považoval za nadbytočné, resp. právne irelevantné.

3. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 30. marca 2021, sp. zn. 24CoP/151/2020, odvolaním navrhovateľky napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a zároveň rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie správne konštatoval, že slovenská právna úprava nemyslí na prípady asistovanej reprodukcie pri nezosobášených partneroch, a to spôsobom, ako je tomu v prípade manželov (§ 87 ods. 2 Zákona o rodine). V rámci informovaného súhlasu sa účastníci podriadili právnej úprave v Českej republike. Boli uzrozumení s tým, že po narodení dieťaťa sa stanú rodičmi dieťaťa. V konečnom dôsledku mužovi, ktorý dal na asistovanú reprodukciu súhlas, svedčí domnienka otcovstva v súlade s ust. § 778 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník. Maloletá Q. sa narodila na území Slovenskej republiky a keďže účastníci konania neboli manželia, pre účely administratívneho zápisu otca do rodného listu sa vyžadovalo súhlasné vyhlásenie rodičov, ktoré účastníci konania pred úradom matriky vykonali v súlade s ust. § 90 a nasl. Zákona o rodine. Odvolací súd uviedol, že od určenia otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov matka odvodzuje možnosť jeho zapretia za podmienok ustanovených podľa § 93 Zákona o rodine. Asistovaná reprodukcia je však vysoko špecifickým prípadom splodenia dieťaťa, ktorý prirodzene vyžaduje odklon od všeobecných podmienok zapretia otcovstva podľa § 93 Zákona o rodine. V predmetnom prípade totiž nie je možné, aby mal. dieťa malo v rodnom liste zapísaného biologického otca, vylučuje to samotná podstata asistovanej reprodukcie, založená na použití biologického materiálu tretej osoby - anonymného muža. V dôsledku absencie právnej úpravy asistovanej reprodukcie nezosobášených rodičov, súd prvej inštancie správne hľadal právnu normu, čo do obsahu úpravy najbližšiu. Z hľadiska právneho poriadku Slovenskej republiky sa účastníci konania po vykonaní asistovanej reprodukcie de facto nachádzajú v rovnakom postavení, ako by tomu bolo v prípade manželov. Predpoklady zapretia otcovstva k mal. dieťaťu je preto potrebné abstrahovať z dikcie ust. § 87 ods. 2 Zákona o rodine, a teda otcovstvo voči dieťaťu narodenému v čase medzi stoosemdesiatym dňom a trojstým dňom od vykonania zákroku asistovanej reprodukcie so súhlasom partnera matky, možno zaprieť len ak by sa preukázalo, že matka otehotnela inak. Maloletá sa narodila v časovom rozhraní uvedenom v § 87 ods. 2 Zákona o rodine. Navyše, matka v konaní netvrdila, že by otehotnela inak, ako v dôsledku vykonanej asistovanej reprodukcie. Za daného stavu zapretie otcovstva voči mal. Q. je zo zákona vylúčené. V kontexte odvolacích námietok súd uviedol, že všetky tieto skutočnosti sú vo vzťahu k zapretiu otcovstva bez relevancie.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka (ďalej aj ako „dovolateľka“) podľa ustanovení § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Uviedla, že odvolací

súd konal bez jej účasti, pričom v predmetnej veci bolo potrebné nariadiť odvolacie pojednávanie. V ďalšej časti vymedzila právnu otázku, ktorú je treba v predmetnej veci riešiť, a to *„či **na** prípady zapretia otcovstva pri asistovanej reprodukcii IVF od anonymného darcu zárodočných buniek možno použiť analógiu legis a postupovať podľa zákonného ustanovenia, ktoré upravuje zapretie otcovstva v prípade manžela matky (§ 87 ods. 2 Zákona o rodine), keď nejde o manželov“.*

5. Muž, ktorého otcovstvo má byť zapreté, X.Y. navrhol dovolanie ako neopodstatnené v celom rozsahu zamietnuť. Náhradu trov dovolacieho konania nežiadal.

6. Kolízny opatrovník sa k dovolaniu nevyjadril.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) na tento procesný úkon oprávnený subjekt zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľky treba zamietnuť.

8. Navrhovateľka vyvodila prípustnosť svojho dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP. V zmysle tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (písm. b/) resp. je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. c/). Z týchto dvoch dôvodov prípustnosti dovolania sa dovolací súd ďalej zaoberal len dôvodom podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Dovolacím dôvodom v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP sa dovolací súd nezaoberal z dôvodu vnútorného rozporu medzi ustanoveniami § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP, pretože nimi nie je možné odôvodňovať prípustnosť dovolania zároveň. Prípustnosť podľa písm. c/, keď je poukazované na existujúcu prax a zároveň aj písm. b/, ktoré má postihovať prípady judikatúrnej núdze, je pojmovo aj logicky vylúčená. Naviac dovolateľka na žiadnu (rozpornú/rozdielnu) rozhodovaciu prax dovolacieho súdu neodkazovala, ani dovolací súd ju s ohľadom na vymedzenú právnu otázku nezistil.

9. Rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky, či na prípady zapretia otcovstva pri asistovanej reprodukcii IVF *(In vitro fertilizácia)* od anonymného darcu zárodočných buniek možno použiť analógiu legis a postupovať podľa zákonného ustanovenia, ktoré upravuje zapretie otcovstva v prípade manžela matky (§ 87 ods. 2 Zákona o rodine), keď nejde o manželov.

10. Takto vymedzená právna otázka (vyplývajúca podľa dovolacieho súdu zo spôsobu, ako odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie a z toho, ako dovolateľka odôvodňuje svoje dovolanie) dosiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená nebola. Uvedené zistenie viedlo dovolací súd k záveru o prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

11.1. Podľa ustanovenia § 84 Zákona o rodine otcovstvo sa určuje na základe domnienok otcovstva ustanovených v tomto zákone súhlasným vyhlásením rodičov alebo rozhodnutím súdu.

11.2. Podľa ustanovenia § 85 ods. 1 Zákona o rodine, ak sa narodí dieťa v čase od uzavretia manželstva do uplynutia trojstého dňa po zániku manželstva alebo po jeho vyhlásení za neplatné, považuje sa za otca manžel matky.

11.3. Podľa ustanovenia § 87 ods. 2 Zákona o rodine otcovstvo voči dieťaťu narodenému v čase medzi stoosemdesiatym dňom a trojstým dňom od vykonania zákroku asistovanej reprodukcie so súhlasom manžela matky nemožno zaprieť. Otcovstvo však možno zaprieť, ak by sa preukázalo, že matka dieťaťa otehotnela inak.

11.4. Podľa ustanovení § 90, § 91 ods. 1 a 2 Zákona o rodine, ak nie je otcovstvo určené podľa domnienky otcovstva manžela matky, možno ho určiť súhlasným vyhlásením oboch rodičov. Za otca sa považuje muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov. Súhlasné vyhlásenie rodičov musí byť urobené pred matričným úradom alebo pred súdom.

11.5. Podľa ustanovení § 93 ods. 1 a 2 Zákona o rodine muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov, môže otcovstvo pred súdom zaprieť do troch rokov odo dňa jeho určenia, len ak je vylúčené, že by mohol byť otcom dieťaťa; táto lehota sa neskončí pred uplynutím troch rokov od narodenia dieťaťa. Aj matka dieťaťa môže v rovnakej lehote zaprieť, že otcom dieťaťa je muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov.

11.6. Podľa čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach.

11.7. Podľa čl. 41 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky deti narodené v manželstve i mimo neho majú rovnaké práva.

11.8. Podľa ustanovenia § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie.

12.1. Riešením predmetného sporu má byť záver o oprávnenosti a primeranosti použitia analógie zákona v danom prípade. Okresný aj krajský súd na problematiku zapretia otcovstva určeného súhlasným vyhlásením účastníkov (2. domnienka otcovstva, § 90 Zákona o rodine) po absolvovaní liečebnej procedúry asistovanej reprodukcie so súhlasom odporcu, aplikovali ustanovenie § 87 ods. 2 Zákona o rodine, ktoré upravuje (ne-)možnosť zapretia otcovstva určeného podľa 1. domnienky otcovstva manželom matky (§ 85 ods. 1 Zákona o rodine) po zákroku asistovanej reprodukcie vykonanej so súhlasom manžela.

12.2. Analógia zákona (analogia legis) je použitie *„práva na prípady, ktoré nie sú upravené v žiadnom ustanovení právneho predpisu, t. j. nachádzanie práva v oblasti mimo rozsah pojmu“* (Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C. H. BECK, 2010. s. 211). Analógia je metodologický nástroj na uzavretie medzier zákona, ktorej podstatou je to, že *„spája právne dôsledky (dispozíciu) noriem s prípadmi, ktoré nie sú zahrnuté do ich jazykového vyjadrenia v právnych predpisoch.“* (s. 240). Prípustnosť analógie musí vyplynúť z objektívnej teleologickej argumentácie, teda v zásade z účelu právneho predpisu (jeho teleologického pozadia) a z vyvažovania právnych princípov (pozri s. 240 - 241). Analógia zákona spočíva v tom, že sa na skutkovú podstatu zákonom neriešenú aplikuje ustanovenie zákona upravujúceho obdobnú skutkovú podstatu. Analogické použitie zákona dovoľuje niekedy vyslovene zákon sám. Analógia zákona je však prípustná i vtedy, keď na ňu zákon výslovne neodkazuje. Použitie analógie má však svoje medze. (Knapp, V.: Teorie práva, 1. Vydání. Praha, C. H. Beck 1995, s. 172, 173) (pre

porovnanie pozri uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/85/2014 i rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 336/2012 a I. ÚS 450/2017).

12.3. Všeobecný súd by si pri aplikácii práva mal položiť otázku, či jeho interpretačný záver, na základe jazykového (gramatického) výkladu nezakladá bezdôvodnú diferenciáciu, čo by bolo v rozpore s princípom bezrozpornosti právneho poriadku a princípom rovnosti. Tieto princípy sú legitímnym dôvodom na dotváranie práva cestou analógie legis (za pomoci argumentu a simili či a fortiori). Nejde o tvorbu práva, ale o dotváranie práva, ktorým sudca „iba“ domýšľa existujúci právny poriadok do dôsledkov, čím sudca stále zostáva na pôde platného práva a iba vychádza z prezumpcie racionálneho zákonodarcu. Toto dotváranie práva je treba odlíšiť od právne politickej predstavy sudcu rozpornej s platným právom, jej realizácia by bola možná len cestou zmeny zákona (pozri rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 3960/16). Ak by v predmetnej veci súdy išli iba cestou jazykového výkladu a osvojili si argumentáciu dovolateľky o nemožnosti použitia analógie v tomto prípade, nemali by inú možnosť iba návrhu vyhovieť, keďže X.Y. nie je biologickým otcom maloletej, pretože súhlasil so zákrokom asistovanej reprodukcie spermiami anonymného darcu a otcovstvo na základe súhlasného vyhlásenia podľa ustanovenia § 90 Zákona o rodine by bolo úspešne zapreté. Za stavu, že otcovstvu muža, ktorý súhlasil s takýmto zákrokom, ale je manželom matky, zákon poskytuje vyššiu ochranu pred zapretím, bolo namieste zvažovať, či by nedošlo k bezdôvodnej diferenciácii, a teda rozporu s princípom rovnosti a bezrozpornosti právneho poriadku. Keď súdy pristúpili v tejto situácii k použitiu analógie, podľa názoru dovolacieho súdu postupovali správne. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/137/2010 povinnosť súdu nachádzať právo neznamená iba vyhľadávať priame a výslovné pokyny v zákonnom texte, ale tiež povinnosť zisťovať a formulovať, čo je konkrétnym právom i tam, kde ide o interpretáciu abstraktných noriem alebo noriem nejasných či legislatívne nepresných (pozri i rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 105/2013). Z teoretického hľadiska právna metodológia rozlišuje dve základné metódy nachádzania práva: (i) výklad právnych predpisov a (ii) dotváranie práva (Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C. H. BECK, 2010. s. 79). Analógia je metódou dotvárania práva.

13.1. Predpokladom použitia analógie legis aj akéhokoľvek dotvárania práva je existencia tzv. medzery v zákone. Pri hľadaní medzery v zákone porovnávame jazykový význam ustanovení právnych predpisov s tým, aký by tento význam mal byť, aby boli rešpektované existujúce hodnotové rozhodnutia v právnom poriadku a nedošlo tak k hodnotovým rozporom, a jednak aby bola rešpektovaná hierarchistická výstavba právneho poriadku (zjednodušene hovoríme o hodnotovom pozadí právneho poriadku). Pokiaľ žiadny z jazykovo možných výkladov ustanovení právnych prepisov nie je zlučiteľný s hodnotovým pozadím právneho poriadku, ktoré sú súčasťou právneho poriadku, objavili sme medzeru v zákone (Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C. H. BECK, 2010. s. 221-222). Medzerou je neúplnosť písaného práva (jeho absencia) v porovnaní s explicitnou úpravou obdobných prípadov, t. j. neúplnosť z pohľadu princípu rovnosti alebo z pohľadu všeobecných právnych princípov možno normatívne vyplniť pomocou ústavne konformnej interpretácie príslušnej zákonnej úpravy. Inštrument k potlačeniu týchto dôsledkov je však k dispozícii už v rovine podústavného práva a predstavuje jej štandardné výkladové pravidlo v podobe analogie legis, ktorá umožňuje právny pomer výslovne normatívne neupravený posúdiť

podľa pravidla v norme zakotveného pre prípady blízke, resp. svojou povahou obdobné (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp. zn. PL. ÚS 3/06).

13.2. V súdenej veci súd prvej inštancie aj odvolací súd identifikovali, že slovenská právna úprava nemyslí na prípady asistovanej reprodukcie pri nezosobášených partneroch, pokiaľ ide o (ne-)možnosť zapretia otcovstva voči dieťaťu narodenému po takomto zákroku. Základným ústavným princípom vyplývajúcim z čl. 12 ods. 1 Ústavy SR je rovnosť v právach. Zákon o rodine v § 84 a nasl. formuluje pravidlá určovania otcovstva na základe domnienok. Skutočnosť, že domnienky určenia otcovstva sú tri, je spôsobená rozličnými životnými situáciami, z ktorých otcovstvo môže vyplynúť a do akých situácií a pomerov sa rodia deti. Zákon rozlišuje medzi spôsobmi určovania otcovstva iba na „vstupe“, teda pri východiskách, z ktorých otcovstvo môže vyplývať. Výsledkom („výstupom“) je otcovstvo jednotné, ktoré už nerozlišuje, akým spôsobom k určeniu došlo a práva a povinnosti z neho vyplývajú bez ohľadu, či došlo k určeniu na základe prvej, druhej, alebo tretej domnienky otcovstva. Ak teda účelom predmetnej úpravy je určenie otcovstva, z ktorého vyplývajú rovnaké práva a povinnosti, je v rozpore s princípom rovnosti v právach, keď otcovstvo dieťaťa, ktoré sa narodilo nezosobášeným rodičom následkom zákroku asistovanej reprodukcie, je neporovnateľne ľahšie spochybniteľné ako otcovstvo dieťaťa, ktoré sa po rovnakom zákroku narodilo manželom. Podstatou hypotézy ustanovenia § 87 ods. 2 s ktorou spája Zákon o rodine následky - osobitnú úpravu (ne-) možnosti zapretia otcovstva po zákroku asistovanej produkcie - je súhlas otca s touto medicínskou procedúrou. „Domnienka“ otcovstva teda dopadá iba na muža, ktorý dal na zákrok súhlas. Súhlas muža v danom prípade nahrádza biologickú realitu, biologickú podstatu otcovstva (pozri aj - „Biela kniha“ o zásadách týkajúcich sa založenia a právnych dôsledkov rodičovstva – Správa prijatá plénom kolokvia o európskom práve v roku 2004, zásady 9. až 13.). Český zákonodarca i právna teória v danom prípade išli ďalej a konštruujú osobitnú domnienku otcovstva „sui generis“, pri deťoch narodených po zákroku asistovanej reprodukcie (pozri FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)*. Wolters Kluwer [cit. 2021-10-6]. ASPI_ID KO89_b2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, k § 778).

13.3. Slovenská právna úprava otcovstva muža, ktorý súhlasil so zákrokom asistovanej reprodukcie, poskytuje odlišnú ochranu, podľa okolnosti, či je tento muž manželom matky alebo nie. Bezdôvodne z nej teda vyplýva porušenie princípu rovnosti a bezrozpornosti právneho poriadku a je teda namieste pokúsiť sa túto medzeru v zákone zatvoriť. Kľúčovým faktorom je tu súhlas muža s týmto zákrokom, ktorý nahrádza otcovstvo v biologickom zmysle. Zákon o rodine v ustanovení § 87 ods. 2 vo svojej podstate stanovuje ďalšiu domnienku otcovstva „sui generis“, keď sa za otca dieťaťa narodeného vo vymedzenom čase od zákroku asistovanej reprodukcie považuje manžel ženy, ktorá sa tomuto zákroku podrobila, pričom nie je podstatné, či je aj otcom biologickým, stačí, že s uvedenou procedúrou súhlasil. Jediný prípustný spôsob ako toto otcovstvo spochybniť (zaprieť) je preukázať, že k otehotneniu prišlo inak. V tomto prípade teda zákon konštruuje zákonné otcovstvo nie na základe biologických reálií, ale podľa právnych úkonov. Príchod techník asistovanej reprodukcie zbavil biológiu „statusu predchádzajúcej skutočnosti“ pri určovaní otcovstva. Zákon vyhlasuje otcovstvo nie na základe pravdepodobného biologického pôvodu dieťaťa, ale jednoducho na základe skutočnosti, že určitý muž tvoril so ženou neplodný pár a súhlasil s jej umelým oplodnením darovanou spermiou (Frinta, O.: Asistovaná reprodukce: nová právní úprava. Právní fórum. Praha: ASPI Publishing, 2007, 4(4), str. 123-130). Pokiaľ udelí partner matky, resp. muž z neplodného páru v súlade s osobitným zákonom súhlas k umelému

oplodneniu svojej partnerky a ak sa narodí tejto nevydatej žene dieťa, ktoré bolo počaté umelým oplodnením, za otca sa bude považovať ex lege muž, ktorý dal k umelému oplodneniu súhlas. Podmienkou na vykonanie zákroku asistovanej reprodukcie je výslovný súhlas muža z neplodného páru. Ak nebude v súlade so zákonom udelený, statusový pomer otec – dieťa nevznikne. (KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. § 778 [Domněnka v případě umělého oplodnění neprovdané matky]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655−975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, marg. č. 1. a 3.). Práve osobitná povaha asistovanej reprodukcie a súhlasu otca s jej uskutočnením je tým pevným bodom, od ktorého je sa možné odraziť pri uzatváraní medzery v zákone (pozri Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C. H. BECK, 2010. s. 243).

13.4. Vzhľadom k tomu, že predmetom konania je rozhodovanie o zapretí otcovstva k maloletej, je kľúčovou otázkou, či rozhodnutie o zapretí otcovstva X.Y. v úzkej súvislosti so špecifikami tohto prípadu bolo v súlade so záujmami maloletej a nehrozilo v prípade vyhovenia návrhu, porušenie jej základných práv a slobôd chránených Ústavou SR (čl. 41 ods. 3), Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Chartou základných práv Európskej únie a Dohovorom o právach dieťaťa. V tejto súvislosti bolo dôležité posúdiť, či by vyhovením návrhu nemohlo dôjsť k nerovnakému zaobchádzaniu s maloletou, keďže s možnosťou zaprieť otcovstvo po zákroku asistovanej reprodukcie, Zákon o rodine nestanovuje rovnaké podmienky pre deti, ktorých rodičia sú manželmi a ktorých rodičia manželmi nie sú (pozri Marckxová proti Belgicku, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESĽP“) z 13. júna 1979, L. proti Holandsku, rozsudok ESĽP z 1. júna 2004, č. 45582/99).

13.5. Nemožno pritom obísť ani postavenie muža, ktorého otcovstvo sa navrhuje zaprieť, ktorý by vyhovujúcim rozsudkom a záverom o nemožnosti použiť analógiu legis mohol byť rovnako neodôvodnene diskriminovaný, pokiaľ ide o jeho rodičovské práva ako aj jeho práva podľa čl. 8 Európskeho dohovoru o ochrane práv a základných osôb, keďže zjednodušene povedané, by mohol byť zbavený svojho otcovstva neporovnateľne „jednoduchšie“ ako iný muž, ktorý sa stal otcom po zákroku asistovanej reprodukcie, s jediným rozdielom, ktorým by bolo uzavreté manželstvo s matkou dieťaťa v prospech ženatého muža (rovnako Marckxová proti Belgicku; Schvizgebel v. Švajčiarsko, č. 25762/07). Pokiaľ ale ide o muža, ktorý sa spolu so svojou partnerkou zúčastnil rovnakej procedúry s rovnakým výsledkom, ale neboli manželmi, jeho otcovstvo by bolo veľmi jednoducho spochybniteľné aj zapreté, keďže minimálne pri heterológnej inseminácií (biologickým materiálom darcu – iného muža ako je otec) nie je medzi otcom a dieťaťom žiadne biologické puto.

13.6. V súvislosti s možnými následkami vyhovujúceho meritórneho rozhodnutia je potrebné proporcionálne zvážiť, či záujem na dodržaní jazykového (gramatického) výkladu Zákona o rodine si zaslúži väčšiu ochranu práva ako následky, ktoré pre maloletú a otca dieťaťa z pozitívneho rozhodnutia o zapretí otcovstva vyplývajú. Vzhľadom na horeuvedené argumenty by zásah do práv odporcu i maloletej bol natoľko závažný, že nemožno ani v najmenšom uvažovať, že jednoduchý jazykový výklad by bol pre posúdenie predmetnej veci dostatočný. Porušenie princípu rovnosti ale i bezrozpornosti právneho poriadku by bolo očividné. Na základe týchto zistení možno jednoznačne konštatovať medzeru v zákone.

14.1. V Zákone o rodine sa od 1. januára 2016 (pozri zákon č. 175/2015 Z. z.) rozšírili základné zásady rodinného práva a okrem iného ustanovili kritérium „*najlepšieho záujmu*

dieťaťa“, ktoré je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa dieťaťa týkajú. Napriek tomu, že čl. 5 Zákona o rodine príkladne uvádza kritériá, ktoré sa zohľadňujú pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa a tiež, že na záujem dieťaťa odkazuje niekoľko ustanovení normatívnej časti Zákona o rodine (napr. § 23, § 24, § 44, § 54, § 59), ako i ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, nový zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.), tento pojem nebol doposiaľ definovaný a neboli stanovené ani jeho určujúce kritériá.

14.2. Je preto podľa dovolacieho súdu namieste poukázať na to, že čl. 3 odsek 1 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „Dohovor“) zaručuje dieťaťu právo na posúdenie jeho najlepších záujmov a ich prvoradé zohľadnenie pri akýchkoľvek krokoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú, tak vo verejnej, ako aj v súkromnej sfére. Toto právo vyjadruje jednu zo základných hodnôt Dohovoru. Výbor pre práva dieťaťa (ďalej len „Výbor“) označil článok 3 ods. 1 za jednu zo štyroch základných zásad Dohovoru pre interpretáciu vykonávania všetkých práv dieťaťa a aplikuje ju ako dynamickú koncepciu, ktorá si vyžaduje posúdenie primerané konkrétnemu kontextu.

14.3. Podľa Všeobecného komentára č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1), prijatého Výborom na jeho šesťdesiatom-druhom zasadnutí (14. január – 1. február 2013) je pojem *„najlepší záujem dieťaťa“* nesmierne komplexný a jeho obsah treba stanoviť podľa konkrétnych prípadov. Zákonodarca, sudca, správny, sociálny alebo školský orgán práve prostredníctvom výkladu a vykonávania čl. 3 ods. 1 v súlade s ostatnými ustanoveniami Dohovoru budú schopní vyjasniť tento pojem a použiť ho v konkrétnej situácii. Najlepší záujem dieťaťa je však zároveň pojmom pružným a adaptabilným. Treba ho prispôsobiť a definovať podľa konkrétnej situácie dotknutého dieťaťa alebo detí, zohľadniť pritom ich osobný kontext, situáciu a potreby. Pri jednotlivých rozhodnutiach je potrebné posúdiť najlepší záujem dieťaťa a určiť ho vo svetle špecifických okolností situácie konkrétneho dieťaťa.

14.4. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/492/2015 zákonodarca v Slovenskej republike upravil právne určenie otcovstva na základe systému troch zákonných domnienok otcovstva, ktoré sa vzájomne vylučujú. Cieľom tejto úpravy je vytvoriť v čo najkratšom čase právnu istotu dieťaťa tak, aby každé dieťa malo matku a otca ako nositeľov rodičovských práv a povinností, a tým bola zabezpečená jeho ochrana a starostlivosť (viď Cpj 41/79) aj v zmysle záväzkov vyplývajúcich Slovenskej republike z medzinárodných zmlúv [najmä Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (1950) - publikovaného pod č. 209/1992 Zb., Dohovoru o právach dieťaťa (1989) - publikovaného pod č. 104/1991 Zb.].

14.5. V zmysle § 91 ods. 1 Zákona o rodine v prípade určenia otcovstva druhou zákonnou domnienkou sa za otca dieťaťa považuje muž, ktorý vyhlásenie urobil. Citované ustanovenie nevyžaduje k vzniku otcovstva splnenie žiadnej ďalšej hmotnoprávnej podmienky, pričom aj z použitého pojmu „muž“ - vyplýva, že muž vyhlasujúci, že je otcom dieťaťa, sa stane otcom v zmysle práva, hoci nemusí byť zároveň aj biologickým otcom dieťaťa, čo sa však predpokladá. Zákonodarca pri tomto spôsobe určenia otcovstva vychádza z predpokladu, že muž, ktorý robí vyhlásenie o otcovstve k dieťaťu, koná slobodne a vážne, vedomý si dôsledkov tohto svojho úkonu a zodpovednosti, ktorú na seba berie. Súčasne vyhlásenie robí aj matka dieťaťa, ktorá takto prejaví svoj úmysel zabezpečiť spoločnú starostlivosť o dieťa s konkrétnym mužom. Súhlasným

(dobrovoľným) vyhlásením rodičia dieťaťa manifestujú, že ich spolužitie - i keď nejde o manželstvo - funguje riadne a že obaja rodičia sú v zhode pripraviť pre dieťa plnohodnotné výchovné prostredie, v ktorom sa mu budú obaja venovať podľa svojich možností a schopností. (Frinta, O.: Asistovaná reprodukce: nová právní úprava. Právní fórum. Praha: ASPI Publishing, 2007, 4(4), str. 123-130). Druhá domnienka otcovstva teda vychádza z rešpektovania slobodnej vôle dvoch ľudí, ktorí sa dobrovoľne rozhodnú starať o spoločné dieťa. Práve takýto dobrovoľný a slobodný záväzok dáva vyššiu mieru garancie, že dieťa bude mať vytvorené stabilné, bezpečné a harmonické rodinné zázemie. Táto konštrukcia určenia otcovstva, i keď nemusí za každých okolností zodpovedať skutočnému stavu rodičovstva a môže prípadne viesť aj k obmedzeniu práv biologického otca, vychádza z uprednostnenia právnej istoty a záujmov dieťaťa. Je premietnutím práv dieťaťa a ochrany jeho záujmov v zmysle Dohovoru.

14.6. Ako vyplýva z bodov 21.1. až 21.5. aj z teleologického náhľadu na predmetnú problematiku, možno dať za pravdu konajúcim súdom, že právna úprava pri zapretí otcovstva detí narodených nezosobášeným rodičom, resp. jej jazykové vyjadrenie dôsledne nechráni účel Zákona o rodine. Účelom Zákona o rodine, ako aj inej rodinnoprávnej úpravy, pokiaľ ide o maloleté deti, je v prvom rade zabezpečenie najlepšieho záujmu dieťaťa (pozri napr. čl. 5 Zákona o rodine). Dovolací súd konštatuje, že v predmetnej veci by vyhovujúci rozsudok nebol ani v súlade s najlepším záujmom dieťaťa, keďže už len z povahy skutkových okolností by maloletá po aplikácii jazykového výkladu bez použitia analógie nemala žiadneho otca, keďže bola splodená spermiami anonymného darcu, ktorého anonymita je osobitne chránená. Určenie otcovstva darcovi semena je z dôvodu ochrany jeho anonymity vylúčené. (PAVELKOVÁ, Bronislava. § 87 [Podmienky pre zapretie otcovstva určeného I. domnienkou]. In: PAVELKOVÁ, Bronislava. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. 3. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 540.).

14.7. Pokiaľ v zmysle uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/492/2015 je v najlepšom záujme dieťaťa vytvoriť v čo najkratšom čase právnu istotu dieťaťa tak, aby každé dieťa malo matku a otca ako nositeľov rodičovských práv a povinností, pričom biologické spojenie nie je rozhodujúce a vyhovujúcim rozsudkom by o otca prišlo, a to bez šance, aby sa otcom stal jej otec biologický, je zrejmé, že takéto rozhodnutie by nebolo v súlade s najlepším záujmom dieťaťa (pozri Krisztián Barnabás Tóth proti Maďarsku, rozsudok z 12.2.2013, č. 48494/06 i uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/130/2017). Už len tieto skutočnosti samotné by boli dostatočným dôvodom na zamietnutie podaného návrhu. Záujem dieťaťa musí byť nadriadený záujmu rodiča nad zapretím otcovstva (pozri rozsudok ESĽP A.L. proti Poľsku č. 28609/08; Yildirim proti Rakúsku rozhodnutie o prijateľnosti sťažnosti č. 34308/96 z 19. októbra 1999; Kňákal proti Českej republike (rozh.), č. 39277/06, 8. január 2007; a Wulff proti Dánsku (rozh.), č. 35016/07, 9. marec 2010). Bolo preto namieste v predmetnej veci konštatovať medzeru v zákone, aj pokiaľ ide o zabezpečenie najlepšieho záujmu maloletej.

15.1. Ako bolo v predchádzajúcom texte vysvetlené, súd prvej inštancie aj súd odvolací správne a odôvodnene konštatovali medzeru v zákone, ktorú sa rozhodli uzavrieť prostredníctvom použitia analógie legis. Metodologicky korektnou cestou na zatvorenie takejto medzery v zákone je analógia legis - za pomoci argumentu a simili či a fortiori (rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp. zn. II. ÚS 2264/2013). Ak by sa preukázalo, že ide o vedomú medzeru v zákone, bola by jasne stanovená hranica dotvárania práva lex lata a analógiu legis by na prejednávaný prípad nebolo možné použiť. Aby bolo možné hovoriť o takejto vedomej medzere, bolo by potrebné mať jasne

preukázaný úmysel (historického) zákonodarcu. V prejednávanej veci, však o takomto prípade hovoriť nemožno.

15.2. Osobitná úprava pre zapretie otcovstva po zákroku asistovanej reprodukcie (§ 87 ods. 2 Zákona o rodine) je súčasťou Zákona o rodine od jeho nadobudnutia účinnosti 1. apríla 2005. Dôvodová správa k Zákonu o rodine v súvislosti s úpravou určenia a zapretia otcovstva uvádza, že preberá predchádzajúcu právnu úpravu. Ustanovenie obdobné § 87 ods. 2 Zákona o rodine sa dostalo do pôvodne platného zákona č. 94/1963 Zb. o rodine (§ 58 ods. 2) jeho novelizáciou zákonom č. 132/1982. Faktom je, že v čase prijatia tejto právnej úpravy (1982) bolo možné, aby sa terapii asistovanej reprodukcie mohli podriadiť iba manželské páry. Právna úprava je v súčasnej dobe pomerne nejasná, čiastočne ju upravujú zákony o zdravotnej starostlivosti, čiastočne iné, podzákonné predpisy. Komplexne je upravená v Opatrení Ministerstva zdravotníctva SSR č. 24/1983 Vestníka o úprave podmienok pre umelé oplodnenie (č. Z-8600/1983-D/2). Problematika asistovanej reprodukcie je prudko rozvíjajúce sa odvetvie, tak v oblasti medicíny ako aj v oblasti práva (zmeny v medicínskych postupoch, asistovaná reprodukcia a jej podmieňovanie osobným statusom žiadateľa, darcovstvo genetického materiálu, surogačné materstvo a pod.). Avšak slovenské právo sa zatiaľ jednoznačne a uspokojivo dokázalo vysporiadať len s jedným z nich – s umelým oplodnením vajíčka (vydatej) ženy – rodičky (artificiálna inseminácia) spermiami buď manžela matky (homologná inseminácia), alebo iného muža (heterologná inseminácia). (PAVELKOVÁ, Bronislava. § 82 [Matka dieťaťa]. In: PAVELKOVÁ, Bronislava. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. 3. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 522.). Ak aj bolo zámerom zákonodarcu v roku 1982 obmedziť použitie terapie asistovanej reprodukcie len na zosobášených rodičov a malo by predstavovať vôľu zákonodarcu, v danom prípade platí výhrada zmenených podmienok, ktoré sa podľa názoru dovolacieho súdu zmenili odvtedy natoľko, že na pôvodné úmysly historického zákonodarcu nie je možné prihliadať (pozri Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C. H. BECK, 2010. s. 234). Zákonodarca v roku 1982 asi ťažko mohol predpokladať, že dôjde k spoločenským zmenám odštartovaným v novembri 1989, rozpadu Československa, rozdielnemu mentálnemu, spoločenského i právnemu vývoju nástupnických krajín a ich spoločnému vstupu do Európskej únie, ktorá je založená na slobode pohybu osôb, tovaru, služieb a kapitálu v celom priestore EÚ. Nepredvídal vedecký pokrok v oblasti asistovanej reprodukcie. Nepomyslel, že nemanželský pár bude môcť legálne vycestovať do zahraničia, podrobiť sa zákroku asistovanej reprodukcie a následne otcovstvo narodeného dieťaťa určiť súhlasným vyhlásením. Zámerom historického zákonodarcu bolo poskytnúť otcovstvu po zákroku asistovanej reprodukcie osobitnú ochranu, keď najmä v prípade oplodnenia prostredníctvom biologického materiálu anonymného darcu, by bolo ľahko spochybniteľné v konaní o zapretí otcovstva, pretože biologická väzba medzi otcom a dieťaťom tu z povahy veci nie je možná. Túto možnosť obmedzil len na otcovstvo manžela matky, pretože v dobe nadobudnutia účinnosti tejto právnej úpravy, bola asistovaná reprodukcia umožnená iba manželským párom. To sa vzhľadom k rigidnej právnej úprave nezmenilo, ale keďže spoločenský vývoj umožnil aj nezosobášeným párom podrobiť sa týmto zákrokom napríklad v zahraničí, nie je už možné na pôvodné úmysly historického zákonodarcu prihliadať. Zákonodarca v roku 2005 staršiu právnu úpravu prebral, ale ani takejto „reprodukčnej turistike“ nijakým spôsobom osobitne nebráni. Nemožno teda hovoriť o tom, že ide zo strany zákonodarcu o úmysel (úmyselný zákaz),

ide skôr o nedokonalosť právnej úpravy, keď zákonodarcovi neboli jasné všetky nuansy, ktoré časom môžu z prijatej právnej úpravy vyplynúť.

15.3. Možno tu ďalej poukázať na rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 388/2018 a III. ÚS 44/2011, ktoré uvádzajú, že zákonodarca pri tvorbe právneho predpisu spravidla vychádza z toho, čo je bežné z tzv. normálnych prípadov, pričom osobitné, špecifické situácie, ktoré život prináša, môžu uniknúť jeho pozornosti. V takýchto prípadoch nemôžu súdy postupovať formalisticky a zohľadniť iba doslovné znenie zákona, ktorého aplikácia môže mať protiústavné dôsledky. V prípadoch medzery zákona, ak sú dané podmienky pre dotváranie práva súdom, je súd k dotváraniu práva nielenže oprávnený, ale vychádzajúc z princípu rovnosti, dokonca povinný. Inštitút analógie je tak legitímnou metódou aplikácie práva a využíva sa v prípadoch, ak určitý spoločenský vzťah nie je upravený konkrétnym ustanovením príslušného zákona, resp. iného právneho predpisu (analogia legis), resp. ak existuje spoločenský vzťah, na ktorý nepamätá právna norma, ktorá by ho regulovala (analogia iuris) (II. ÚS 317/09).

15.4. V posudzovanom prípade nejde zo strany súdu o snahu obísť riadny legislatívny proces a vôľu zákonodarcu a „zlegalizovať“ možnosť podstúpiť zákroky asistovanej reprodukcie aj nezosobášeným párom. Právny poriadok Slovenskej republiky nijakým spôsobom nezakazuje, ani nijako neobmedzuje ani nereguluje možnosť podrobiť sa týmto zákrokom v zahraničí. Súdy teda museli riešiť situáciu, ktorú podľa názoru dovolacieho súdu ani zákonodarca samotný doposiaľ nepredpokladal (v tejto i predchádzajúcej súvislosti pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 25Cdo/754/2010). Odkaz rodičom, že pokiaľ sa takémuto zákroku podrobili v zahraničí, mali rátať s problematickými dôsledkami, ktoré môžu nastať v Slovenskej republike, by iste nebol správny. Použitie jazykového (a dovolateľkou preferovaného) výkladu by na jednej strane bolo nenáležite „tvrdé“ voči rodičom, najmä voči odporcovi, proti ktorému by sa obdobný návrh na zapretie otcovstva podal. Pritom znevýhodneným odporcom nemusí byť otec; i pre matku v inej rodinnej situácii by dovolateľkou preferovaný výklad práva mohol byť mimoriadne neprimeraný. V neposlednom rade by boli výrazným spôsobom zasiahnuté práva a záujmy dieťaťa, najmä právo poznať svojich rodičov, stabilita rodinného prostredia a pod. Uvedený prístup k osobnému statusu maloletej by bol v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa, napriek tomu, že je v tom „nevinne“. Dieťa by v danom prípade neprimerane nieslo následok za konanie svojich rodičov, ktorí sa podrobili liečebným procedúram spôsobom, ktorý síce nie je nelegálny, len ho zákonodarca istým spôsobom „nepreferuje“. Takémuto výkladu by nemohol dovolací súd v žiadnom prípade poskytnúť ochranu, šlo by o jasný rozpor s princípom materiálneho právneho štátu (pozri PL. ÚS 12/05).

16. Na základe uvedeného je možné vyvodiť záver o tom, že v predmetnej veci konajúce súdy nižších stupňov správne identifikovali medzeru v zákone, keď Zákon o rodine nerieši zapretie otcovstva po zákroku asistovanej reprodukcie, pokiaľ bolo rodičovstvo určené podľa 2. domnienky otcovstva. Dovolací súd ani nezistil, že by šlo o medzeru v zákone vedomú. Na uzatvorenie medzery v zákone konajúce súdy použili analógiu legis, keď na predmetnú situáciu aplikovali ustanovenie § 87 ods. 2 Zákona o rodine. Ďalej bolo potrebné preskúmať, či aplikovali správne „účelom najbližšie“ analogické ustanovenie (§ 87 ods. 2) a či postupovali pri analógii metodologicky správne.

17.1. Okrem existencie medzery v zákone je ďalším predpokladom použitia analógie legis podobnosť právnej úpravy, slovami zákonodarcu je potrebné nájsť a aplikovať ustanovenia „ktoré sú im účelom najbližšie“ (pozri § 853 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Sudca vypĺňa medzeru v právnom predpise spôsobom, ktorý zachováva vnútornú harmóniu medzi neúplným právnym predpisom (právnou normou) a právnou normou, ktorú svojou činnosťou „vytvára“ (porov. Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton: Princeton University Press, 2005, s. 71 - 72). Deje sa tak predovšetkým za pomoci analógie použitej za reštriktívnych, prísnych podmienok (porov. rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka 1 BvR 1905/02 zo 6.12.2005, bod 56), tzn. aplikáciou základných princípov (ustanovení) toho istého všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré upravujú skutkovú podstatu najpodobnejšiu danému skutkovému stavu či právnej otázky (analógia legis) alebo aplikáciou základných princípov (ustanovení) všeobecne záväzného právneho predpisu svojím obsahom najbližšieho (analógia iuris) k aplikovanému všeobecne záväznému právnemu predpisu, v ktorom absentuje relevantná právna norma. Vylúčené však nie je ani odvolávanie sa na všeobecné princípy vlastné ústavnému poriadku, princípy spravodlivosti a pod. (Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 46/2015, publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení pod č. 32/2015). V prípade analógie zákona (analógia legis) ide o prenesenie zákonného hodnotiaceho meradla na zákonom (alebo iným právnym predpisom) neupravenú právnu otázku na základe podobnosti. Posúdenie, resp. výklad, či v danom prípade ide o takú otázku, ktorá môže byť predmetom analógie zákona, ako aj prípadné použitie analógie zákona (podobného právneho predpisu na podobný vecný stav), a rozhodnutie na základe jej použitia patrí zásadne do právomoci všeobecného súdu (m. m. II. ÚS 122/03). Podstata analógie spočíva v tom, že právny následok normovaný v tomto ustanovení sa aplikuje aj na prípady, ktoré jeho dikcia nezahŕňa. Podobnosť spočíva práve v tom, že oba prípady, t. j. tak v dikcii zahrnutý, tak i ten, na ktorý sa dikcia nevzťahuje, majú aspoň v podstatných bodoch rovnaký alebo podobný teleologický základ (Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C. H. BECK, 2010. s. 242).

17.2. Účelom ustanovenia § 87 ods. 2 Zákona o rodine je osobitná úprava zapretia otcovstva, pokiaľ došlo k vykonaniu zákroku asistovanej reprodukcie so súhlasom manžela matky. Kľúčovou vlastnosťou je osobitná povaha asistovanej reprodukcie, pri ktorej súhlasom k zákroku dochádza k nahradeniu biologickej reality, ktorá je v iných prípadoch východiskom otcovstva, resp. je podstatné ju zohľadniť minimálne v prípade konania o zapretí otcovstva, kedy je (ne)preukázanie biologickej väzby rozhodujúcim dôvodom meritórneho rozhodnutia (§ 93 Zákona o rodine). Podstatným je fakt, že najmä pri heterológnej inseminácii (spermiami neznámeho darcu) ide o postup, výsledkom ktorého je narodenie dieťaťa, ktoré nemá s otcom skutočnú biologickú väzbu.

17.3. V prejednávanej veci je predmetom zapretia rovnako otcovstvo po zákroku asistovanej reprodukcie, pričom muž, ktorý súhlasil so zákrokom (a neskôr spoločne s matkou súhlasne určili otcovstvo spoločným vyhlásením) nebol manželom matky. Ako je uvedené vyššie, dovolací súd dospel k tomu, že by bolo popretím účelu Zákona o rodine a viacerých právnych princípov, ak by bola odopretá ochrana osobitnému druhu otcovstva pred možnosťou „ľahko“ zapierať otcovstvo. Bolo potrebné nájsť skutkovú podstatu k posudzovanej situácii najpodobnejšiu, ktorá by bola k danému prípadu najbližšia. Skutková situácia (podstata) alebo aj hypotéza právnej normy, ktorá je obsahom ustanovenia § 87 ods. 2 Zákona o rodine, má rovnakú podstatu aj rovnaký účel a tým je ochrana otcovstva muža, ktorý súhlasil so zákrokom asistovanej

reprodukcie pred ľahko spochybniteľným zapretím otcovstva z biologických dôvodov. Ide o takmer identickú situáciu ako v prejednávanej veci. Rozdiel je len v tom, že bolo otcovstvo určené prvou domnienkou (§ 87 ods. 2 Zákona o rodine) a nie druhou domnienkou ako v prejednávanej veci. Ide jednoznačne o dva prípady najpodobnejšie, a preto bol postup pri analógii legis, ktorý zvolili konajúce súdy prostredníctvom argumentu a simili správny, aj pokiaľ ide o hľadanie ustanovenia najpodobnejšieho a účelom im najbližšieho. Rovnako je analogické použitie § 87 ods. 2 Zákona o rodine najvhodnejším riešením, aj pokiaľ ide o dosiahnutie čo najlepšieho záujmu dieťaťa. Dovolací súd nevidí dôvod, pre ktorý by sa predmetná regulácia ustanovená v § 87 ods. 2 Zákona o rodine nemohla aplikovať aj na prípady, kedy je podaný návrh na zapretie otcovstva určeného súhlasným vyhlásením po zákroku asistovanej reprodukcie so súhlasom otca.

18. Použitie analógie je namieste v prípadoch, kedy je zistená tzv. medzera v zákone, teda keď žiadna hypotéza právnej normy neupravuje situáciu, ktorá bola ustálená skutkovými zisteniami. V preskúmavanej veci bola zistená absencia právnej úpravy, na prípady zapretia otcovstva detí narodených po zákrokoch asistovanej reprodukcie rodičom, ktorí nie sú zosobášení, kedy právna úprava neustanovuje otcovstvu žiadnu osobitnú ochranu, na rozdiel od prípadov, ak zosobášení sú. Ako už bolo uvedené vyššie z podrobne rozoberaných dôvodov, nie je možné pristúpiť k formálnemu jazykovému výkladu s tým, že nezosobášeným rodičom zákonodarca úmyselne nemal v pláne podobnú ochranu poskytnúť. Takýmto výkladom by došlo k vysvetleným zásadným ujmám na právach tak dieťaťa ako aj otca, porušeniu právnych princípov, a preto tento výklad nie je prípustný. Taktiež by takýto výklad bol v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa, ktorý je hlavným účelom Zákona o rodine.

19.1. V rodinnom práve, ktoré v prvom rade predstavuje Zákon o rodine, ako v odvetví súkromného práva je analógia v zásade možná. Nie je možné ju vylúčiť ani v prípadoch, ak sa riešia otázky osobného stavu (Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C. H. BECK, 2010. s. 258, 259). V porovnaní s inými oblasťami súkromného práva, citlivosť niektorých tém a vysokú spoločenskú emocionálnu zaangažovanosť v týchto otázkach, je na mieste zdôrazňovať zdržanlivosť, pokiaľ ide o extenzívny výklad zákona, prípadne dotváranie práva nad rámec zákonodarcom schváleného paragrafového znenia. S prihliadnutím aj na tento dosah napadnutých rozhodnutí, však možno konštatovať opodstatnenosť výkladu a použitia analógie legis, ktoré si konajúce súdy osvojili. Pokiaľ totiž došlo k situácii, ktorú (historický) zákonodarca nepredpokladal, keď vznikla medzera v zákone, bolo nevyhnutné ju nejakým spôsobom uzatvoriť. Spoločenskú významnosť manželstva resp. výhradnosť možnosti podrobiť sa liečebným procedúram asistovanej reprodukcie manželom neznižuje, pokiaľ súd právom dovolenými prostriedkami, v súlade so základnými princípmi a zásadami Zákona o rodine (najlepší záujem dieťaťa) ale aj celého právneho a ústavného poriadku vôbec (zákaz diskriminácie, princíp rovnosti a bezrozpornosti právneho poriadku), poskytne ochranu prípadu (v danom prípade otcovstvu uznanému podľa § 90 Zákona o rodine po vykonaní asistovanej reprodukcie), ktorý sa už „stal“, zákonodarca ho nezakazuje, ani s ním nespája osobitný (znevýhodňujúci) právny režim. Ak by mala byť prejavom „znevýhodnenia“ absencia obdobného „ochranného“ ustanovenia ako v § 87 ods. 2 Zákona o rodine pri otcovstve určenom podľa druhej domnienky, nebol by takýto spôsob vôbec šťastným a dovolací súd takúto alternatívu v predchádzajúcich častiach tohto rozhodnutia aj vyvrátil. Inými slovami zámeru zákonodarcu (v danom prípade naviac spornému)

neodporuje analogické použitie ustanovenia § 87 ods. 2 Zákona o rodine aj pre prípady otcovstva určeného súhlasným vyhlásením po absolvovaní zákroku asistovanej reprodukcie. Tento záver vychádza z účelu právnej úpravy, ktorou je ochrana otcovstva po zákroku asistovanej reprodukcie pred možnosťou ho zaprieť, ktorá je potrebná v dôsledku osobitnej povahy týchto procedúr, keďže výsledkom je otcovstvo, ktoré (môže) postrádať biologickú väzbu medzi otcom a dieťaťom a pritom nejde o anomáliu, ale súčasť podstaty veci.

19.2. Pokiaľ by aj bolo jedným zo zámerov zákonodarcu neupraviť (ne)možnosť zapretia otcovstva po zákroku asistovanej reprodukcie pre nezosobášených otcov (a matky), pretože predpokladal, že takýto zákrok je v podmienkach Slovenskej republiky vyhradený iba pre manželov a tento stav ostane zachovaný, nie je možné takémuto predpokladu priznať určujúcu váhu. Nemôže byť totiž na príťaž občana/strany v konaní/účastníka konania, že konal (v zahraničí, v priestore Európskej únie) spôsobom plne v súlade s miestnou právnou úpravou, pokiaľ ani domáce zákonodarstvo túto možnosť (podrobiť sa niektorej z liečebných procedúr asistovanej reprodukcie v zahraničí) nezakazuje, ani s ňou nespája osobitný právny režim. Inými slovami je v rozpore s princípom jednotnosti a bezrozpornosti právneho poriadku (pozri rozhodnutie Ústavného súdu SR PL. ÚS 30/95), pokiaľ by zákonodarca „sankcionoval“ zníženou právnou ochranou rodičovstvo nezosobášených otcov pri zákrokoch asistovanej reprodukcie, pokiaľ zákon postup vedený k takýmto záverom nezakazuje, ani ho výslovne neobmedzuje.

20. Najvyšší súd nespochybňuje zásadné a dôležité právo dieťaťa na to, aby poznalo svoju osobnú totožnosť, myslenú v súvislosti so súdenou vecou najmä poznaním biologického otca. Je široko judikovaná v rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Odievre v. Francúzsko, č. 42326/98, Mennesson v. Francúzsko, č. 65192/11, Jäggi v. Švajčiarsko, Mikulič v. Chorvátsko), Najvyššieho súdu SR, ale i početnou odbornou spisbou (napr. Hodas, M.: Zapretie otcovstva určeného v rozpore s biologickou realitou a právo na informované sebaurčenie, Právny obzor, č. 2007, č. 5 s. 414). V súdenej veci však je potrebné na túto stránku veci prihliadať inak. Vyplýva to najmä z osobitnej povahy asistovanej reprodukcie a osobitnej povahy súhlasu muža s podrobením sa liečebným procedúram tohto druhu a so závažnými dôsledkami, ktoré sú s nimi spojené. Súhlasom otca s terapiou asistovanej reprodukcie sa nahrádza biologické spojenie medzi otcom a dieťaťom a všetky súvislosti biologickej rodiny sa na takéto spojenie vzťahujú. Taktiež je potrebné brať do úvahy aj práva darcu biologického materiálu, ktorého anonymita je osobitne chránená.

21. Pozoruhodnou sa javí aj skutočnosť, že návrh na zapretie otcovstva podala matka maloletej, nie otec ani samotné dieťa (v danom prípade zákonným spôsobom zastúpené). Matka v prvom rade sama iniciovala umelé oplodnenie, ktoré s ňou odporca v zahraničí absolvoval a obaja v rámci zníženia pravdepodobnosti právnych problémov vyplývajúcich z tejto situácie, súhlasným vyhlásením označili odporcu za otca maloletej. Matka pritom vedela, že biologickým otcom byť nemôže. V danom čase o jeho spôsobilosti byť otcom vôbec nepochybovala a ak áno, nie práve najzodpovednejším spôsobom sa zachovala, keď s ním predmetnú liečebnú procedúru absolvovala a situáciu do ktorej sa dostala vlastným pričinením, chcela na základe nedôslednej právnej úpravy využiť. Počatie dieťaťa je vždy závažným rozhodnutím, či ho už konajú manželia alebo partneri, či už môžu počať cestou prirodzenou alebo musia použiť metódy asistovanej reprodukcie.

Spoločnosť má záujem na tom, aby sa deti rodili predovšetkým do rodín fungujúcich, v ktorých aktívne participujú obaja rodičia. Nemožno preto pripustiť, aby rozhodnutie, či počať dieťa pomocou asistovanej reprodukcie mohlo byť urobené z akéhokoľvek dôvodu ľahkovážnejšie než pri jeho počatí cestou prirodzenou. (Frinta, O.: Asistovaná reprodukce: nová právní úprava. Právní fórum. Praha: ASPI Publishing, 2007, 4(4), str. 123-130). Predmetom tohto konania nie je spôsobilosť rodičov na riadnu výchovu maloletej, ale jeho účelom je objasnenie úplne iných skutočností ako je spôsobilosť muža byť otcom podľa predstáv matky. Je potrebné, aby si matka uvedomila, že jej záujmy a záujmy maloletej Q. nie sú identické. Osobnou nechuťou k X.Y. jeho väzbu k maloletej, ktorá vznikla (aj) matkinými úkonmi v súlade s právom nezruší, skôr bude maloletej v ďalšom živote na obtiaž.

22. Vzhľadom k tomu, že v istých súvislostiach konštatoval dovolací súd možnú diskrimináciu na základe narodenia (dieťa nezosobášených rodičov), resp. na základe iného postavenia (manžel/nemanžel), je možno uvažovať o protiústavnosti právnej úpravy Zákona o rodine, keďže diskriminácia je porušením rovnosti obyvateľov Slovenskej republiky (čl. 12 ods. 1, 2) a osobitne detí (čl. 41 ods. 3), i v rozpore s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, ktoré sú súčasťou nášho ústavného poriadku (č. 14 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd). V danom prípade však nebolo možné zo strany súdu využiť svoju návrhovú právomoc podľa ustanovenia čl. 130 ods. 1 písm. d/ Ústavy SR a v zmysle ustanovenia čl. 125 ods. 1 písm. a/ Ústavy SR spôsobom ustanoveným v čl. 144 ods. 2 Ústavy SR iniciovať konanie o súlade Zákona o rodine s Ústavou SR. Nebolo to možné z prozaického dôvodu, lebo ústavný súd v predmetnom konaní by nemohol konštatovať protiústavnosť Zákona o rodine, pretože protiústavnou je samotná absencia právnej úpravy. Túto skutočnosť však všeobecný súd nemôže v zmysle ústavy nechať nepovšimnutú, a preto je povinný ju uzatvoriť analógiou legis.

9.

R O Z H O D N U T I E

Prístupové schodisko ku dverám bytového domu a vstupná plocha pred nimi sú spoločnými časťami domu [§ 6 ods. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov], ktorých zimnú údržbu je správca bytového domu povinný zabezpečovať podľa aktuálnej poveternostnej situácie.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2021, sp. zn. 7Cdo 93/2018)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Pezinok (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. júla 2016, č.k. 5C/336/2010-258 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 8.022,55 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku žalobu zamietol. Súd konanie v časti istiny 3000,- € zastavil. Uviedol, že o trovách konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej samostatným uznesením. Súd prvej inštancie uviedol, že žalobca sa domáhal, aby súd zaviazal žalovaného na zaplatenie 11.022,55 €, ktorá pozostáva z bolestného 1.735,20 €, z náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia 2313,60 €, škody spôsobenej výpadkom príjmu 3.973,75 €, náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do žalobcovej osobnosti a zdravia 3.000,- €, trovy konania a trovy právneho zastúpenia.

1.1. Uviedol, že žalobca svoj nárok odôvodnil tým, že 25. februára 2009 o 5.25 hod. ráno na ceste do práce vychádzal z vchodu v bytovom dome na X. ulici v X., šmykol sa na zľadovatenom a neposypanom schodisku a spadol na hranu schodov. Pádom na hranu schodov a následným skĺznutím po schodisku utrpel vážnu viacnásobnú trieštivú faktúru pravého ramena. Úraz si vyžiadal okamžitú hospitalizáciu. Svedkom udalosti bol S. D., ktorý žalobcu okamžite odviezol do nemocnice. Z podkladov Sociálnej poisťovne o skončení dočasnej pracovnej neschopnosti vyplýva, že žalobca bol od 25. februára 2009 do 1. septembra 2010, t.j. viac ako 6 mesiacov. V lekárskom posudku o hodnotení bolestného z 10. októbra 2009 konštatoval úrazový chirurg M. P.O. komplexnú zlomeninu diafýzy ramennej kosti, ktorá bola prakticky inoperabilná, dlhodobý proces konsalidácie zlomeniny s nutnosťou dlhodobej imobilizácie. Žalobca si ďalej uplatnil škodu, ktorá mu bola spôsobená tým, že nemohol 6 mesiacov pracovať. Rovnako si uplatnil aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do jeho zdravia podľa § 11 Občianskeho zákonníka a to vo výške 3.000,- €. Na základe vykonaného dokazovania dospel súd prvej inštancie k záveru, že boli splnené všetky predpoklady občianskoprávnej zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka.

1.2. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s právnym názorom žalovaného, že pri výkone údržby chodníkov nemožno od príslušného správcu spravodlivo požadovať jej zabezpečenie 24 hodín denne. Je toho názoru, že správca hlavne v zimnom období, by mal zabezpečiť údržbu spoločných priestorov tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví nepretržite 24 hodín denne. Mal by byť ostražitý a predvídať a vzhľadom na meteorologické predpovede zabezpečiť

schodnosť vstupnej brány schodiska tak, aby si vlastníci bytov nespôsobili škodu na zdraví. Súd prvej inštancie sa taktiež nestotožnil s obranou žalovaného, že žalobca zodpovedá za vzniknutú škodou spôsobenú v dôsledku svojej neopatrnosti. Toto svoje tvrdenie ničím nepreukázal. Žalobca sám uviedol, že mal zimnú obuv a pošmyknutiu nemal ako zabrániť. To, či už urobil krok, dva na uvedenom nič nemení v opisovanom skutkovom stave o priebehu deja.

1.3. Súd prvej inštancie mal za preukázanú aj príčinnú súvislosť medzi porušením povinnosti žalobcu a vznikom škody. Objektívna zodpovednosť žalovaného za starostlivosť o zimnú údržbu priľahlých pozemkov vyplýva podľa neho z čl. II zmluvy o výkone správy - úlohy, záväzky a povinnosti správcu, na základe ktorej bol žalovaný poverený vlastníkmi bytov a nebytových priestorov (pred ktorým sa úraz stal) údržbou spoločných častí domu, ku ktorému patrí aj vchod pred vstupom do bytového domu a schody. Súd prvej inštancie poukázal, že Zmluva o výkone správy bola uzatvorená podľa ustanovenia § 8 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, pričom v zmluve nie je uvedené, že niektoré práva a povinnosti budú upravené odchylne podľa tohto zákona.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 28. septembra 2017 na odvolanie žalovaného potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd uviedol, že po čiastočnom späťvzatí žaloby žalobcom v časti o zaplatenie istiny 3.000,- €, sa domáhal zaplatenia za škodu 1.735,20 €, titulom bolestného, sťaženia spoločenského uplatnenia sumy 2.313,60 € a škodu spočívajúcu v strate na zárobku v sume 3.975,75 €.

2.1. Nestotožnil sa s argumentáciou žalovaného v odvolaní, že jeho povinnosťou nebolo zabezpečovať zimnú údržbu, keďže nevyplýva nielen zo Zmluvy o výkone správy domu, ale ani zo zákona, z dôvodu ktorého za škodu, ktorá žalobcovi na jeho zdraví vznikla v dôsledku pádu na zľadovatenom povrchu pred vchodom bytového domu nezodpovedá, nakoľko táto povinnosť podľa odvolacieho súdu vyplýva správcovi bytového domu alebo spoločenstvu vlastníkov bytov a nebytových priestorov priamo zo zákona, a preto ju vôbec nie je nutné do zmluvných povinností správcu bytového domu špeciálne zakomponovať. Odvolací súd konštatoval, že z dikcie ustanovenia § 6 ods. 2 písm. a/ zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej aj „zákon o vlastníctve bytov“) jednoznačne vyplýva, že o schodnosť chodníkov pri dome sa musia starať vlastníci, resp. spoločenstvo vlastníkov bytov alebo, ako je to v posudzovanej veci poverený správca, ktorý je zároveň povinný všetky závady v schodnosti chodníkov, priľahlých k nehnuteľnostiam, ktoré hraničia s cestou alebo miestnou komunikáciou bez prieťahov odstraňovať v prípade, ak vznikli znečistením, poľadovicou alebo snehom, keď čistením chodníkov počas zimnej údržby sa rozumie ich zametanie, odstraňovanie snehu, ľadu, blata a pod. Poukázal na to, že povinnosť zabezpečiť zimnú údržbu alebo prevádzku prístupových komunikácii k domu vyplýva správcovi zo zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, keďže nepochybne ide o zabezpečenie činnosti, ktorá bezprostredne súvisí s užívaním domu alebo celku jednotlivými vlastníkmi bytov a nebytových priestorov v dome s tým, že pokiaľ ide o pojem „zabezpečovanie iných činností“, tento zahŕňa akékoľvek ďalšie činnosti, ktoré expressis verbis zo zákonného ustanovenia § 6 ods. 2 zákona o vlastníctve bytov nevyplývajú, avšak predpokladom subsumpcie je, že tieto činnosti bezprostredne súvisia s užívaním domu ako celku.

2.2. K tvrdeniu žalovaného, že napriek tomu, že povinnosť vykonávať zimnú údržbu mu zo Zmluvy o výkone správy nevyplýva, zabezpečoval ju prostredníctvom A.D. mladšieho, avšak

iba v čase od 6:00 hod do 22:00 hod., t.j. v čase škodovej udalosti o 5:25 hod. túto povinnosť nemal, odvolací súd uvádza, že je povinnosťou každého účastníka občianskoprávnych vzťahov predchádzať škodám, t.j. dodržiavať nielen to, čo je stanovené zákonom alebo zmluvou, ale aj konať tak, aby k škodám nedochádzalo (tzv. priorita prevencie), z čoho podľa názoru odvolacieho súdu jednoznačne vyplýva, že v prípade zlých poveternostných podmienok je nutné zimnú údržbu vykonávať a najmä zabezpečovať podľa potreby, keď je zároveň nesporné, že konať tak, aby k škodám nedochádzalo, znamená tiež starať sa o to, aby boli vykonané opatrenia zamedzujúce či znižujúce možnosť vzniku škody v dôsledku námrazy, resp. poľadovice alebo aspoň na možnosť takéhoto nebezpečenstva na danom mieste upozorniť.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Právnu otázku, ktorú považoval za nevyriešenú: „či žalovaný ako správca bytového domu mal priamo zo zákona povinnosť zabezpečovať zimnú údržbu prístupového schodiska a vstupnej plochy pred vchodom do bytového domu a ak áno, v akom rozsahu mal túto povinnosť.“ Žalovaný má za to, že nebolo preukázané porušenie právnej povinnosti z jeho strany, ktoré je základným predpokladom zodpovednosti za škodu vzniknutú žalobcovi a že takáto povinnosť mu nevyplýva ani z uzavretej zmluvy o výkone správy, ani zo zákona č. 182/1993 Z.z. Namieta, že odvolací súd považoval povinnosť správcu vykonávať zimnú údržbu ako jednoznačne vyplývajúcu zo zákona o vlastníctve bytov, a teda právne posúdil vec odlišne ako súd prvej inštancie. Poukazuje tiež na to, že odvolací súd podáva definíciu pojmu „prevádzka“, ktorá podľa jeho názoru zahŕňa o.i. odstraňovanie snehu a zimnú údržbu prístupových komunikácií k domu. Odvolací súd pritom ani neuvádza, odkiaľ čerpal takúto ním použitú definíciu, ktorá mala zásadný význam pre jeho právny záver o porušení právnej povinnosti žalovaným, avšak táto jeho definícia hovorí len o zimnej údržbe prístupových komunikácií k domu (za ktoré nemožno považovať schodisko, ani vstupnú plochu priamo pred vchodom, kde sa stal uvedený úraz. Odvolací súd podľa žalovaného nepostupoval dôsledne pri posudzovaní právnej otázky porušenia právnej povinnosti žalovaným, nakoľko „považuje skutkové zistenia súdu prvej inštancie za úplné a ich právne posúdenie súdom prvej inštancie za správne“, pritom z odôvodnenia odvolacieho rozsudku je nepochybne jasné, že odvolací súd posúdil zodpovednosť žalovaného úplne odlišne (na základe zákona) oproti súdu prvej inštancie (na základe zmluvy). Právna otázka, ktorá nebola riešená: „či medzi povinnosti správcu bytového domu patrí zo zákona o vlastníctve bytov aj zimná údržba spoločných častí, zariadení a príslušenstva bytového domu (resp. aj prístupových chodníkov k domu).“ „Ak by pritom aj takáto povinnosť správcom zo zákona o vlastníctve bytov aj vyplývala, nie je následne vyriešené, či takáto povinnosť správcov platí neobmedzene (24 hodín denne).“ Žalovaný dodáva, že odvolací súd uvádza, že o schodnosť chodníkov pri dome, resp. o zimnú údržbu prístupových komunikácií k domu je povinný sa starať v danom prípade správca. Podľa žalovaného ide o irelevantný záver, nakoľko k pošmyknutiu žalobcu nedošlo na prístupovom chodníku či komunikácii k domu, čo je skutočnosť nesporná. Odvolací súd mal podľa neho vyhodnocovať, či žalovaný bol povinný realizovať zimnú údržbu na schodisku ku vchodu a na prístupovej ploche pred vchodom. Správa bytového domu podľa § 6 ods. 2 zákona o vlastníctve bytov sa týka iba spoločných častí domu, spoločných zariadení domu príslušenstva a priľahlého pozemku. Chodník pri dome, resp. prístupová komunikácia k domu takýto charakter nemá, čo

napokon odvolací súd ani netvrdí. Nebránilo mu to však (bez akejkoľvek úvahy) rozšíriť rozsah správy bytového domu aj o chodník pri dome, resp. prístupovú komunikáciu, čo je nesprávne. Žalovaný sa tiež nestotožňuje so záverom, že pod prevádzkou v zmysle § 6 ods. 2 písm. a/ zákona o vlastníctve bytov treba rozumieť aj realizovanie zimnej údržby. Žalovaný žiada zrušiť rozsudok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie a zároveň žiada aj o odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žiadal dovolanie odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) predovšetkým nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti (dovolaním) napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 CSP a v súlade s ustálenou praxou dovolacieho súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalovaný zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

7. V posudzovanom prípade dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

8. Dovolateľ za podstatnú právnu otázku považuje: „či schodisko k vchodovým dverám domu a plocha pred vchodovými dverami domu sú spoločnými časťami domu.“

8.1. Dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 2 ods. 4 zákona o vlastníctve bytov, z ktorého vyplýva, že schodisko ku vchodovým dverám je spoločnou časťou domu.: „Spoločnými časťami domu sa na účely tohto zákona rozumejú časti domu nevyhnutné na jeho podstatu a bezpečnosť, najmä základy domu, strechy, chodby, obvodové múry, priečelia, vchody, schodištia, spoločné terasy, podkrovia, povaly, vodorovné nosné a izolačné konštrukcie a zvislé nosné konštrukcie.“

9. Ďalšiu otázku, ktorú považuje žalovaný za neriešenú označil „či je povinnosťou správcu zabezpečovať zimnú údržbu“. Zákon o vlastníctve bytov nepozná pojem zimná údržba – prevádzka si môže vyžadovať osobité prístupy v závislosti od počasia. Legálnym pojmom je prevádzka. Podľa § 6 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov sa správa domu vykonáva počas celého roka.

10. Za neriešenú právnu otázku považuje žalovaný aj to, „či medzi povinnosti správcu bytového domu patrí zo zákona o vlastníctve bytov aj zimná údržba spoločných častí, zariadení a príslušenstva bytového domu (resp. aj prístupových chodníkov k domu).“

10.1. Najvyšší súd uvádza, že medzi povinnosti správcu bytového domu patrí zo zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov aj zimná údržba spoločných častí, zariadení a príslušenstva bytového domu a tým aj prístupových chodníkov k domu, čo vyplýva z ustanovenia § 6 ods. 2 zákona o vlastníctve bytov:

Správa domu je obstarávanie služieb a tovaru, ktorými správca alebo spoločenstvo zabezpečuje pre vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome
a) prevádzku, údržbu, opravy, rekonštrukciu a modernizáciu spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, priľahlého pozemku a príslušenstva,
b) služby spojené s užívaním bytu alebo nebytového priestoru,
c) vedenie účtu domu v banke,
d) vymáhanie škody, nedoplatkov vo fonde prevádzky, údržby a opráv a iných pohľadávok a nárokov,
e) iné činnosti, ktoré bezprostredne súvisia s užívaním domu ako celku jednotlivými vlastníkmi bytov a nebytových priestorov v dome.

10.2. Ustanovenie § 2 ods. 8 zákona o vlastníctve bytov definuje, ktoré činnosti a prostriedky sa považujú za prevádzku na účely tohto zákona. Sú to činnosti a prostriedky potrebné na pravidelné udržiavanie spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, príslušenstva a priľahlého pozemku v stave spôsobilom na ich riadne užívanie; za prevádzku sa považujú aj povinné revízie technických zariadení podľa osobitného predpisu.

11. Žalovaný poukazuje aj na nevyriešenú právnu otázku: „Ak by pritom aj takáto povinnosť správcom zo zákona o vlastníctve bytov aj vyplývala, nie je následne vyriešené, či takáto povinnosť správcov platí neobmedzene (24 hodín denne).“

11.1. Dovolací súd má vychádzajúc z ustanovenia § 6 ods. 3 zákona o vlastníctve bytov za to, že nemožno obmedziť výkon správy vyplývajúci zo zákona zmluvou, nakoľko nemôžu správu vykonávať v jednom dome aj správca aj spoločenstvo. Zákon v cit. ustanovení uvádza, že na správu domu nesmú byť dohodnuté súčasne viaceré formy správy domu. Na správu v jednom dome tak môže byť uzavretá zmluva len s jedným správcom alebo len jedna zmluva o spoločenstve.

11.2. Najvyšší súd poznamenáva, že v ustanovení § 3 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov uvádza, že ak tento zákon neustanovuje inak, vzťahuje sa na práva a povinnosti vlastníkov domov, bytov a nebytových priestorov Občiansky zákonník a osobitné predpisy.

11.3. S poukazom na uvedené najvyšší súd uvádza, že správca vykonávajúci správu domu, na ktorú sa zaviazal Zmluvou o výkone správy na údržbu spoločných častí domu, nemôže obmedziť svoje povinnosti vyplývajúce mu zo zákona o vlastníctve bytov, ktorou je aj udržiavanie spoločných častí domu v stave spôsobilom na ich riadne užívanie. Odvolací súd tak správne vychádzal z ustanovení Občianskeho zákonníka o všeobecnej zodpovednosti za škodu, kedy je povinnosťou každého účastníka občianskoprávnych vzťahov predchádzať škodám, t.j. dodržiavať nielen to, čo je stanovené zákonom alebo zmluvou, ale aj konať tak, aby k škodám nedochádzalo (tzv. priorita prevencie). Správne tak odvolací súd dospel k záveru, že v prípade zlých poveternostných podmienok je nutné zimnú údržbu vykonávať a najmä zabezpečovať podľa potreby, keď je zároveň nesporné, že konať tak, aby k škodám nedochádzalo, znamená tiež starať sa o to, aby boli vykonané opatrenia zamedzujúce či znižujúce možnosť vzniku škody v dôsledku námrazy, resp. poľadovice alebo aspoň na možnosť takéhoto nebezpečenstva na danom mieste upozorniť.

10.

R O Z H O D N U T I E

Zmluva o poskytnutí úveru na iný účel než uvedený v § 1 ods. 2 písm. a/ zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov alebo aj bez uvedenia účelu, uzavretá za účinnosti tohto zákona je zmluvou o spotrebiteľskom úvere riadiacou sa – s výnimkami ustanovenými v § 25 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov – týmto zákonom.

Podanie žaloby o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru v režime zákona č. 258/2001 Z. z. umožňuje zákon o ochrane spotrebiteľa.

Sankcia v podobe bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru podľa § 4 ods. 2 a 3 zákona č. 258/2001 Z. z. v znení platnom a účinnom od 1. januára 2008 dopadá aj na úroky a poplatky z úverov dojednaných zmluvami uzavretými pred účinnosťou zákona č. 568/2007 Z. z., na ktoré vznikne nárok po 1. januári 2008.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. januára 2022, sp. zn. 4Cdo 223/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 19. októbra 2018, č. k. 9Csp/20/2018 - 63 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa na žalovanej domáhala I. určenia, že zmluva o bezúčelovom splátkovom úvere zo 7. júla 2006 č. XXXXXXXX, zabezpečená záložným právom k nehnuteľnosti (ďalej tiež len „úverová zmluva“), neobsahuje povinné náležitosti podľa § 4 ods. 2 zákona č. 258/2001 Z. z. „účinnom“ (správne „účinného“ – pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) v čase uzatvorenia zmluvy a preto sa úver považuje v zmysle § 4 ods. 3 rovnakého zákona za bezúročný a bez poplatkov a II. zaplatenia 3 264,73 € (ako preplatku na úvere z titulu bezdôvodného obohatenia). Žalobkyni okrem toho uložil povinnosť „nahradiť“ (správne „zaplatiť“) žalovanej „trovy“ (správne „náhradu trov“) konania v plnom rozsahu s tým, že o ich výške bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku. Takéto svoje rozhodnutie odôvodnil právne ust. § 137 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení zákona č. 87/2017 Z. z. a dnes už i ďalších zmien a doplnení, ďalej tiež len „C. s. p.“); § 1 ods. 3 písm. a/ a § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej tiež len „nový ZoSÚ“) v znení zákona č. 279/2017 Z. z., účinného od 1. januára 2018 v spojení s § 5 písm. ah/ zákona č. 483/2001 Z. z.

o bankách, taktiež v znení zákona č. 279/2017 Z. z.; § 4 ods. 2 a 4 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej tiež len „skorší ZoSÚ“) a §§ 39 a 41, § 53 ods. 1 a 5, § 107 ods. 1 a 2, § 151a, § 151c ods. 1 a § 151d ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „O. z.“) i s odkazmi na článok VI ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS (o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách) a rozsudok Súdneho dvora Európskej únie v jeho veci C-453/10. Vecne mal za to, že pri úverovej zmluve napĺňajúcej definíciu hypotekárneho úveru, ktorý nový ZoSÚ výslovne vylučuje z rámca spotrebiteľských úverov, nešlo usúdiť na prípustnosť žaloby o určenie právnej skutočnosti (bezúročnosti a bezpoplatkovosti úverovej zmluvy, ako aj jej neplatnosti /?/), keďže tá by musela vyplývať z osobitného predpisu (ktorý ale takú možnosť poskytol len pri spotrebiteľských úveroch). V rámci skúmania otázok bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, resp. absolútnej neplatnosti zmluvy (vo vzťahu k požiadavke na vydanie bezdôvodného obohatenia) potom dospel (v zhode s argumentáciou žalovanej) k záveru, že v čase uzatvorenia úverovej zmluvy zákonná úprava (skorší ZoSÚ) nedostatok náležitostí upravených v § 4 ods. 2 zákona nesankcionovala bezúročnosťou a bezpoplatkovosťou a žalobkyni preto nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia nevznikol. To isté podľa prvoinštančného súdu platilo pri námietkach týkajúcich sa neprijateľných podmienok v zmluve, ktorých neplatnosť by spôsobovala neplatnosť aj úverovej zmluvy (ako celku) len v prípade neoddeliteľnosti časti úkonu dotknutého neplatnosťou od jeho ostatného obsahu (o taký prípad nešlo u dojednania rozhodcovskej doložky, záložné právo predstavovalo dovolený zabezpečovací prostriedok a aj možnosť banky požadovať poplatok za vedenie úverového účtu a spracovateľský poplatok vyplývala zo zákona o bankách i zo zmluvy a ich výška nebola neprimerane vysoká). Ani na vyhovenie žalobe o plnenie tak nebolo preukázané splnenie zákonných predpokladov, pričom u súm zaplatených žalobkyňou do 13. februára 2016 uplynula aj dvojročná subjektívna premlčacia doba a vo vzťahu k nim by i pri považovaní žaloby za dôvodnú musel byť priznaný úspech námietke premlčania vznesenej žalovanou; dôvodil napokon súd prvej inštancie.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 12. decembra 2019 sp. zn. 16Co/68/2019 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 aj 2 C. s. p. potvrdil a žalovanej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Okrem plného stotožnenia sa i s dôvodmi pojatými súdom prvej inštancie do odôvodnenia jeho rozsudku a konštatovaní o dostatočne zistenom skutkovom stave veci, vyvodení súdom prvej inštancie správnych právnych záverov a aj o zrozumiteľnosti odôvodnenia napadnutého rozsudku pre laickú i odbornú verejnosť zdôraznil predovšetkým nesplnenie zákonnej podmienky prípustnosti žaloby, ktorá mala vyplývať (avšak nevyplývala) z osobitného predpisu, ako aj nedostatok sankcie bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru v prípade absencie údajov o termíne konečnej splatnosti úveru.

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej tiež „dovolateľka“). Prípustnosť dovolania, ktorým navrhla zrušenie rozsudkov oboch nižších súdov s vrátením veci na ďalšie konanie súdu prvej inštancie, vyvodzovala z § 421 písm. b/ C. s. p., podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. V doterajšej

súdnej praxi totiž neexistuje (neexistujú) rozhodnutie (-a) dovolacieho súdu, ktoré by riešilo (-i) hneď dve pre rozhodnutie v tejto veci významné otázky, z ktorých tou prvou je, či sú alebo nie sú spotrebiteľskými úvermi úvery poskytnuté na základe zmlúv uzavretých po 1. októbri 2001 (po nadobudnutí účinnosti skoršieho ZoSÚ) a pred 11. júnom 2010 (pred účinnosťou nového ZoSÚ), ktoré boli, resp. sú zabezpečené záložným právom k nehnuteľnosti, avšak finančné prostriedky poskytnuté na ich základe neslúžili na nadobudnutie, výstavbu ani udržanie nehnuteľnosti; druhou potom, či absencia niektorej z obligatórne upravených náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa § 4 ods. 2 skoršieho ZoSÚ spôsobuje sankčnú bezúročnosť a bezpoplatkovosť aj v prípade zmlúv uzavretých pred 1. januárom 2008 (teda pred účinnosťou zákona č. 568/2007 Z. z.).

4. Obe takéto otázky podľa názoru dovolateľky nižšie súdy vyriešili nesprávne. V prípade tej prvej totiž zrejme prehliadli, že na posudzovanú vec sa pre čas uzavretia úverovej zmluvy a obsah prechodných ustanovení nového ZoSÚ vôbec nemala vzťahovať takáto úprava, ale skorší ZoSÚ, ktorý definoval výluku zo svojej pôsobnosti a de facto v zhode s pôvodnou úpravou v zákone o bankách, účinnou až do 31. decembra 2017 tak, že z rámca i žalobkyňou požadovanej ochrany vylučoval len hypotekárne úvery takpovediac v užšom zmysle tohto pojmu (čím treba rozumieť iba tie úvery, ktoré boli nielen zabezpečené záložným právom k nehnuteľnosti – ako aj ten žalobkynin, ale ktoré boli aj účelovo viazané na nadobudnutie, výstavbu, či údržbu nehnuteľností alebo splatenie skorších úverov s takýmto účelom – o aký prípad ale už u úveru poskytnutého žalovanou žalobkyni nešlo). V prípade druhej otázky potom síce niet sporu o tom, že skorší ZoSÚ, majúci sa použiť na posúdenie vzťahu v prejednávanej veci, v čase uzavretia zmluvy sankciu bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru v prípade absencie žalobkyňou uvádzaných náležitostí zmluvy neobsahoval, to sa ale zmenilo po nadobudnutí účinnosti novelizácie tohto zákona, vykonanej s účinnosťou od 1. januára 2008 zákonom č. 568/2007 Z. z., ktorého prechodné ustanovenia vztiahli novelizovanú úpravu aj na skôr založené vzťahy a režim pôvodnej úpravy obmedzili (inak v súlade s praxou intertemporality) na vznik takých vzťahov a nároky vzniknuté pred nadobudnutím účinnosti novelizácie. Správnou (nižšími súdmi ale neposkytnutou) odpoveďou je preto podľa dovolateľky v prípade prvej otázky, že jej úverová zmluva so žalovanou má charakter zmluvy o spotrebiteľskom úvere (podľa skoršieho ZoSÚ v rozhodnom znení) a to so všetkými jej atribútmi (najmä so žalovateľnosťou bezúročnosti a bezpoplatkovosti zmluvy bez rizika odmietnutia súdu zaoberať sa žalobou vecne s poukazom na jej neprípustnosť); v prípade otázky druhej potom tá odpoveď, že absencia niektorej z obligatórne upravených náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa § 4 ods. 2 a 3 skoršieho ZoSÚ spôsobuje sankčnú bezúročnosť a bezpoplatkovosť aj tých zmlúv o poskytnutí spotrebiteľského úveru, ktoré boli uzavreté pred 1. januárom 2008 (tu samozrejme len vo vzťahu k úrokom a poplatkom za obdobie od 1. januára 2008 naďalej – pozn. dovolacieho súdu).

5. Žalovaná navrhla dovolanie zamietnuť (pokiaľ šlo o druhú z ním nastolených otázok), resp. ho ako neprípustné odmietnuť (to vo vzťahu k otázke prvej). Okrem stotožnenia sa s argumentáciou nižších súdov poukázala na to, že nikdy charakter úverovej zmluvy so žalobkyňou ako zmluvy o spotrebiteľskom úvere nespochybňovala, v prejednávanej veci však podľa nej rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od tejto otázky, ale od inej (žalobkyňou ale nepoloženej) otázky, či úprava z ustanovenia § 11 ods. 4 nového ZoSÚ dopadá aj na prípady vzťahov založených podľa skoršieho ZoSÚ (kde je žalovaná v zhode s nižšími súdmi názoru, že

to tak nie je). Pri otázke použiteľnosti úpravy skoršieho ZoSÚ v znení účinnom od 1. januára 2008 aj na vzťahy založené pred takýmto dňom síce principiálne súhlasí s interpretáciou z dovolania, v prejednávanej veci však podľa nej pri spochybňovaní platnosti zmluvy, resp. nároku žalovanej na úroky a poplatky ide práve o otázky vzniku vzťahu, resp. vzniknutých nárokov.

6. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie podala včas (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana sporu, v ktorej neprospech boli vydané rozhodnutia oboch nižších súdov (§ 424 C. s. p.) a to za splnenia i zákonných podmienok jej zastúpenia aj spísania dovolania na to určenou osobou (§ 429 ods. 1 C. s. p.), prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie treba považovať za prípustné (keď obe dovolaním nastolené otázky boli nielen otázkami právnymi, ale i takými, od ktorých vyriešenia jedným či druhým možným spôsobom záviseli rozhodnutia oboch nižších súdov a – do tretice – tiež takými, na ktoré v doterajšej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu dosiaľ nezaznela odpoveď) aj za dôvodné (tu pre potrebu stotožnenia sa s riešením oboch otázok ponúkaným dovolaním, hoc aj toto v prípade otázky prvej platilo len za cenu nie až tak nepodstatného doplnenia argumentácie z dovolania dovolacím súdom).

7. Podľa § 25 nového ZoSÚ (ustanovenia zaradeného pod marginálnu rubriku „Prechodné ustanovenia“) právne vzťahy, ktoré vznikli pred 11. júnom 2010 na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere, sa spravujú podľa doterajších predpisov, ak tento zákon v odseku 2 neustanovuje inak (odsek 1) a ustanovenia § 10 ods. 2 a 3, § 12, 14, 17 ods. 1 a 2 a § 18 sa od 11. júna 2010 použijú aj na právne vzťahy vzniknuté na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktorá bola uzavretá pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona na dobu neurčitú a podľa ktorej sa po nadobudnutí účinnosti tohto zákona poskytuje alebo môže poskytovať spotrebiteľský úver (odsek 2).

8. Podľa § 1 ods. 2 písm. a/ skoršieho ZoSÚ platného a účinného v čase uzavretia úverovej zmluvy z prejednávanej veci (teda vrátane prvej novelizácie takéhoto zákona vykonanej zákonom č. 264/2006 Z. z. s účinnosťou od 1. júla 2006) zákon sa nevzťahuje na zmluvy o poskytnutí úveru (odkaz poznámkou č. 1 v tu citovanom zákone na § 2 ods. 1 písm. b/ zákona č. 483/ 2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – pozn. dovolacieho súdu) na účely nadobudnutia existujúcich alebo projektovaných nehnuteľností, dodatočné alebo ďalšie stavebné úpravy dokončených stavieb a ich údržbu.

9. Podľa § 4 ods. 2 skoršieho ZoSÚ v znení platnom a účinnom do 31. decembra 2007 vrátane, zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí (odkaz poznámkou č. 6 v tu citovanom zákone na § 43 O. z. – pozn. dovolacieho súdu) obsahuje najmä (o. i.) sumu, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov; ak je to možné, treba uviesť aj súčet týchto platieb s upozornením na možnosť účtovania kompenzácie ušlých výnosov, ak veriteľ chce túto možnosť využiť (písm. a/) a ročnú percentuálnu mieru nákladov; ak nie je uvedená, spotrebiteľský úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov (písm. g/).

10. Podľa § 4 ods. 2 skoršieho ZoSÚ v znení zákona č. 568/2007 Z. z. (platnom a účinnom od 1. januára 2008) zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí (opäť už

vyššie spomínaný odkaz poznámkou č. 6 na § 43 O. z.) musí obsahovať konečnú splatnosť spotrebiteľského úveru (písmeno g/) a výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov (písm. i/); podľa odseku 3 vety druhej rovnakého ustanovenia toho istého znenia zákona ak zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje náležitosti podľa odseku 2 písm. a/, b/, d/ až j/, k/ a l/, poskytnutý úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov a napokon podľa § 8aa ods. 2 tu citovaného zákona (v tomto prípade inak súčasti paragrafu nazvaného „Prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. januára 2008“) ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 2008; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 2008 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov.

11. Podľa § 26 ods. 3 vety prvej zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa platného a účinného v čase uzavretia úverovej zmluvy z prejednávanej veci proti porušeniu práva a povinnosti ustanovených týmto zákonom a osobitnými predpismi (tu porovnaj príkladmý odkaz poznámkou č. 14d, vloženou do zákona č. 634/1992 Zb. zákonom č. 451/2014 Z. z., o. i. aj na O. z. a skorší ZoSÚ – opäť pozn. dovolacieho súdu) môže sa spotrebiteľ proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva.

12. Aj podľa § 3 ods. 5 vety prvej zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ktorým bol zákon č. 634/1992 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení s účinnosťou od 1. júla 2007 zrušený) proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa môže sa spotrebiteľ proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva.

13. Zo súboru práve odcitovaných ustanovení celkom jednoznačne vyplýva, že úverová zmluva žalobkyne a žalovanej z prejednávanej veci sa pre založenie ňou právneho vzťahu ešte pred nadobudnutím účinnosti nového ZoSÚ musela spravovať – až na výnimky podľa § 25 ods. 2 nového ZoSÚ, u ktorých ale bolo treba prisvedčiť dovolateľke, že otázok ňou nastolených sa netýkali – skoršími predpismi, teda najmä (nie však výlučne) skorším ZoSÚ. Z režimu takéhoto zákona a takto aj z definície spotrebiteľského úveru totiž boli vylúčené (medzi inými) len zmluvy o poskytnutí úverov na účely nadobudnutia existujúcich alebo projektovaných nehnuteľností, dodatočné alebo ďalšie stavebné úpravy dokončených stavieb a ich údržbu; teda hypotekárne úvery v užšom zmysle tohto pojmu podľa dovolateľky a aj podľa definície zákona o bankách v znení účinnom do 31. decembra 2017 vrátane (tu porovnaj posuny v tejto úprave akcentované dovolaním, najmä § 68 zákona č. 483/2001 Z. z. účinného do 31. decembra 2017 a čl. I body 2 a 34 v spojení s čl. XVII zákona č. 279/2017 Z. z.), takým ale úver poskytnutý na základe spornej úverovej zmluvy v prejednávanej veci nebol.

14. Len zdanlivo a na prvý pohľad sa v tomto prípade javila opodstatnenou argumentácia žalovanej z jej vyjadrenia k dovolaniu, podľa ktorej žalobkyňa neurobila predmetom dovolacieho prieskumu tú otázku, na ktorej vyriešení skutočne záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu (otázku použiteľnosti § 11 ods. 4 nového ZoSÚ aj na vzťahy regulované skorším ZoSÚ), ale inú preň nevýznamnú otázku (tu otázku možnosti kvalifikácie úverovej zmluvy z prejednávanej veci za zmluvu o spotrebiteľskom úvere). Hoci je pravdou, že v prípade právneho podkladu

oprávňujúceho žalobkyňu na podanie žaloby o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru argumentácii z dovolania chýbala obrazná koncovka, touto logicky nemohla byť opora v novom ZoSÚ (do ktorého § 25 ods. 2 zákonodarca ustanovenie § 11 nepojal a tohto „úskalia“ argumentácie založenej na potrebe postupu podľa skoršej úpravy si zjavne bola vedomá aj dovolateľka), ale riešenie bolo treba hľadať inde (a to v právnej úprave existujúcej ako v čase účinnosti skoršieho ZoSÚ, tak i v čase iniciovania žalobkyňou sporu).

15. Pri hľadaní riešenia potom zrejme všetkým zúčastneným unikla povaha úpravy normami tzv. spotrebiteľského práva v širšom zmysle tohto pojmu, teda to, že takáto úprava vždy vykazovala (a nie je to tak inak ani dnes) prvky značnej atomizácie, čiže jej obrazného roztrúsenia do viacerých právnych predpisov. Z tých predpisom pri rozhodovaní súdov niekedy opomínaným (ako sa to prihodilo aj nižším súdom v tejto konkrétnej veci) je zákon o ochrane spotrebiteľa (či už ten pôvodný alebo aktuálny) ako osobitný predpis, s ktorým počíta C. s. p. i ZoSÚ, okrem toho však i ako predpis, ktorého súčasťou bolo urobené – nech aj v tej najvšeobecnejšej možnej podobe – tiež ustanovenie o možnosti uplatňovania práv spotrebiteľa voči porušovateľovi takýchto práv na súde prakticky za pomoci akejkoľvek do úvahy prichádzajúcej žaloby (žaloby o určenie právnych skutočností z takéhoto rámca nevynímajúc).

16. Aj pri záujme na korektnom zodpovedaní druhej dovolaním nastolenej otázky bolo namieste sa stotožniť s dovolateľkou v tom, že úprava skoršieho ZoSÚ po novelizácii zákonom č. 568/2007 Z. z. má dopadať – s výnimkou posudzovania otázok vzniku právneho vzťahu a nárokov vzniknutých pred nadobudnutím účinnosti novelizujúceho zákona – aj na vzťahy založené pred 1. januárom 2008. Logickým dôsledkom takejto úvahy (v spojení s neexistenciou žiadneho takého prechodného ustanovenia v zákone č. 568/2007 Z. z., ktoré by poskytovalo priestor pre zosúladenie vzťahov založených podľa skoršej úpravy s tou novelizovanou) musel byť tiež ďalší (taktiež dovolaním presadzovaný) záver o následku bezúročnosti a bezpoplatkovosti aj tých spotrebiteľských úverov spred 1. januára 2008, u ktorých zmluvám zakladajúcim úverové vzťahy aj po nadobudnutí účinnosti zákona č. 568/2007 Z. z. chýbali náležitosti nachádzajúce sa v § 4 ods. 3 novelizovaného zákona. Práve uvedené samozrejme nič nemení na tom, že otázku existencie náležitostí zmluvy, potrebných pre platné založenie vzťahu a teda aj otázku platnosti zmluvy ako takej bolo treba posudzovať podľa práva platného v čase uzavretia úverovej zmluvy (t. j. podľa skoršieho ZoSÚ pred jeho dotknutím všetkými novelizáciami s výnimkou tej celkom prvej) a podobne i prípadný záver o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru dojednaného pred 1. januárom 2008 pre absenciu náležitostí vyžadovaných úpravou po novelizácii môže platiť len pre nároky vzniknuté počnúc prvým dňom roka 2008.

17. Za správne odpovede na obe dovolaním nastolené otázky tak bolo treba považovať tie ponúkané dovolateľkou a po ich dotvorení vyššie naznačeným spôsobom dovolacím súdom ich zovšeobecniť tak, že

– zmluva o poskytnutí úveru na iný účel než uvedený v § 1 ods. 2 písm. a/ zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov alebo aj bez uvedenia účelu, uzavretá za účinnosti tohto zákona je zmluvou o spotrebiteľskom úvere riadiacou sa – s výnimkami ustanovenými v § 25 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z. – takýmto zákonom;

– podanie žaloby o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru v režime zákona č. 258/2001 Z z. umožňuje zákon o ochrane spotrebiteľa a

– sankcia v podobe bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru podľa § 4 ods. 2 a 3 zákona č. 258/2001 Z. z. v znení platnom a účinnom od 1. januára 2008 dopadá aj na úroky a poplatky z úverov dojednaných zmluvami uzavretými pred účinnosťou zákona č. 568/2007 Z. z., na ktoré vznikne nárok po 1. januári 2008.

11.

R O Z H O D N U T I E

Neplatnosť zmluvy o nadobudnutí vlastníckeho práva k družstevnému bytu, nárok na prevod ktorého mal v zmysle § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov len jeden z manželov, nezakladá skutočnosť, že zmluvu ako nadobúdatelia uzatvorili obaja manželia.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2021, sp. zn. 2 Cdo 7/2019)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Topoľčany (ďalej aj ako „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 7. novembra 2016, č. k. 7C/41/2014-207 (v poradí druhým) žalobu zamietol a žalovanej priznal náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že za osobitný predpis sa v danom prípade považuje zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách (ďalej aj „zákon č. 42/1992 Zb.“). Vzhľadom k tomu, že žalobca nepožiadal o prevod vlastníctva podľa tohto osobitného predpisu, vzťahujú sa na Zmluvu o prevode vlastníctva družstevného bytu ustanovenia zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej aj „zákon č. 182/1993 Z. z.“). Zmluva o prevode vlastníctva družstevného bytu zo dňa 18. mája 2001 bola podpísaná a uzatvorená v čase, keď strany sporu žili v spoločnej domácnosti. Žalobca aj žalovaná v čase podpísania tejto zmluvy boli manželmi. Žalovaná nebola v tom čase členkou Stavebného bytového družstva (ďalej aj „SBD“) T., avšak podľa stanov platných v čase uzatvorenia zmluvy členstvo v SBD nepredstavovalo žiadnu podmienku pre platné uzatvorenie Zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu a zároveň to nebránilo a nijak neodporovalo nadobudnutiu bytu do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Žalobca aj žalovaná uzatvorili predmetnú zmluvu slobodne, vážne, určito a zrozumiteľne a boli si vedomí následkov jej uzatvorenia, čo na znak svojho súhlasu preukázali podpisom tejto zmluvy. Okresný súd konštatoval, že v danom prípade sú podľa predpisov hmotného práva splnené všetky zákonné podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva žalovanou ako oprávnenou držiteľkou nehnuteľnosti. Z listinných dôkazov mal za preukázané, že žalovanej povolením vkladu do katastra nehnuteľností Okresným úradom X., katastrálnym odborom pod č. XXX dňom 20.08.2001 začala plynúť 10 ročná vydržacia lehota, počas ktorej žalovaná až do roku 2013 žila v spoločnej domácnosti so žalobcom, a teda počas tejto doby dobromyseľne užívala danú nehnuteľnosť a nakladala s ňou ako s vlastnou, čím naplnila všetky zákonom stanovené podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti oprávnenou držbou. Na základe vykonaného dokazovania uzavrel, že žaloba žalobcu nie je dôvodná, a preto ju v celom rozsahu zamietol. Dôvodom podania žaloby z hmotnoprávneho hľadiska bolo určenie neplatnosti zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu, a to v časti určenia žalovanej ako členky družstva. Z pohľadu hmotného práva nie je možné rozhodnúť o neplatnosti zmluvy o prevode vlastníctva družstevného

bytu, nakoľko s poukazom na § 28 a § 5 zákona č. 182/1993 Z. z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy, táto zmluva spĺňa všetky zákonné náležitosti pre jej platné uzatvorenie. O trovách rozhodol podľa § 255 ods. l Civilného sporového poriadku zák. č. 160/2015 Z. z. (ďalej aj „CSP“).

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozhodol rozsudkom zo dňa 25. januára 2018, sp. zn. 8Co/119/2017 (v poradí druhým) tak, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. l CSP ako vecne správny a žalovanej priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania vo výške 100 %. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že sa stotožňuje v celom rozsahu s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie (body 17., 26. a 28. až 32.) pre zamietnutie žaloby a konštatuje ich správnosť. Na zdôraznenie čoho aj s ohľadom na odvolacie dôvody poukázal na to, že žalobca v podanom odvolaní nenamietal (teda nebolo odvolacím dôvodom to), že jeho vôľa pri uzatváraní zmluvy o prevode bytu do osobného vlastníctva nezodpovedala vôli vyjadrenej v zmluve o nadobudnutí predmetného bytu do bezpodielového vlastníctva (účastníkov ako) manželov (BSM). Konštantná judikatúra Najvyššieho súdu SR (rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 291/2006, 3 Cdo 172/2012 a 2 MCdo 8/2013) neriešila doposiaľ prípad zhodujúci sa s touto vecou (t. j. prípad, keď zmluvu o prevode vlastníctva podpisovali obaja manželia, i keď členom družstva v čase jej podpisu bol výlučne len jeden z manželov), preto nemôže ísť o odklon od ustálenej rozhodovacej praxe. Zákon upravuje tri zásadné podmienky, za ktorých môže dôjsť k prevodu družstevného bytu do vlastníctva fyzickej osoby. Prvou a rozhodujúcou je členstvo v bytovom družstve, druhou podmienkou rovnakej závažnosti je skutočnosť, že žiadateľ o prevod je nájomcom bytu a treťou podmienkou je uplatnenie žiadosti na prevod bytu do svojho vlastníctva. Zákony č. 42/1992 Zb. a č. 182/1993 Z. z. upravujúce prevod vlastníctva k tzv. družstevným bytom neobsahujú výslovnú úpravu toho, že byt môže nadobudnúť len do výlučného vlastníctva člen a nájomca družstva žiadajúci o prevod vlastníctva a nevylučuje tak (dispozičnú) možnosť tohto výlučného člena a nájomcu družstva nadobudnúť byt aj do bezpodielového spoluvlastníctva manželov za predpokladu, že sa tak rozhodne a že aj jeho manželka prejaví podpisom zmluvy o prevode vlastníctva vôľu nadobudnúť byt do BSM, keď k obdobnému záveru (za v podstate obdobnej situácie právnej úpravy v Českej republike) dospel aj veľký senát Najvyššieho súdu Českej republiky v rozsudku sp. zn. 31Cdo/51/2010 zo dňa 11. januára 2012, ktorý prijal tento záver: „Zmluvu o prevode bytovej jednotky, uzavretú medzi bytovým družstvom ako prevodcom a oboma manželmi ako nadobúdateľmi, v ktorej manželia prejavia vôľu nadobudnúť bytovú jednotku do svojho spoločného majetku manželov, nemožno považovať za neplatnú pre rozpor s ustanovením § 23 ods. 1 zákona č. 72/1994 Zb. (o vlastníctve bytov, znenia „Byt v budove vo vlastníctve, prípadne spoluvlastníctve bytového družstva, ktorého nájomcom je fyzická osoba - člen družstva, možno previesť len tomuto členovi družstva. Uvedená podmienka platí i pre byty vo vlastníctve, poprípade spoluvlastníctve družstva v domoch.“) len preto, že v dobe jej uzatvorenia bol členom bytového družstva len jeden z manželov.“ Po jasnom prejavení vôle žalobcu a žalovanej nadobudnúť byt do BSM spoločným právnym úkonom zodpovedala Zmluva o prevode vlastníctva bytu ich vôli a nebola neplatnou len z toho dôvodu, že v dobe jej uzatvorenia žalovaná členom bytového družstva nebola. Na platnosť zmluvy o prevode vlastníctva nemá vplyv ani to, kedy došlo k naplneniu požiadaviek zákona č. 182/1993 Z. z. pre jej uzatvorenie, t. j. že k tomu došlo pred manželstvom. Zmluva o prevode vlastníctva nemôže byť neplatným právnym

úkonom len v časti týkajúcej sa prevodu bytu aj do osobného vlastníctva žalovanej, teda tento úkon by musel (mohol) byť neplatný len ako celok, nakoľko išlo o neoddeliteľné spoluvlastníctvo kupujúcich a časť zmluvy týkajúca sa žalovanej je obsahovo neoddeliteľná od časti týkajúcej sa žalobcu. Pri absolútnej neplatnosti Zmluvy o prevode vlastníctva bytu ako celku by potom ani samotný žalobca nemal právny titul pre určenie jeho výlučného vlastníctva bytu, a teda na základe tejto zmluvy výlučné vlastníctvo k predmetnému bytu nadobudnúť nemohol. Vzhľadom na časové súvislosti - podanie žaloby až po rozvode manželstva strán sporu bolo preukázané, že úmyslom a vôľou oboch strán sporu v čase podpisu zmluvy bolo nadobudnúť predmetný byt do BSM; i keď toto právo na prevod vlastníctva vzniklo len žalobcovi, avšak uvedené jeho právo vyplývajúce zo zákona nevylučovalo jeho právo na dispozíciu s predmetným bytom v tom smere, že tento nadobudne do BSM so žalovanou, ktorá s týmto súhlasila podpisom zmluvy o prevode vlastníctva. Pričom ani Stanovy SBD T. neobsahujú také ustanovenie, ktoré by zmluvnú voľnosť žalobcu obmedzovali.

3. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého oprel o § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa dovolateľa rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, pretože sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu, že zákon č. 42/1992 Zb. a zákon č. 182/1993 Z. z. upravujúci prevod vlastníctva k družstevným bytom neobsahuje výslovnú úpravu toho, že byt môže nadobudnúť len do výlučného vlastníctva člen a nájomca družstva žiadajúci o prevod vlastníctva a nevylučuje tak (dispozičnú) možnosť tohto člena a nájomcu družstva nadobudnúť byt aj do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Naopak podľa dovolateľa uvedená právna úprava rieši aj vzťah družstva a člena družstva, a preto aj prevod vlastníctva v zmysle tejto právnej úpravy je možný len medzi týmito subjektmi, t. j. členom družstva a družstvom. Zmluva o prevode vlastníctva družstevného bytu zo dňa 18. mája 2001 uzavretá medzi Stavebným bytovým družstvom X. na jednej strane a žalobcom a žalovanou na druhej strane bola podľa názoru dovolateľa uzavretá v rozpore zo zákonom č. 42/1992 Zb. a zákonom č. 182/1993 Z. z., je preto absolútne neplatná s odvolaním sa na § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. a § 39 Občianskeho zákonníka, tiež § 74 a § 143 Občianskeho zákonníka a § 23 zákona č. 42/1992 Zb. Prevod vlastníctva družstevného bytu je podľa zákona č. 182/1993 Z. z. podľa svojej povahy formou vyporiadania medzi družstvom a jeho členom. Preto nie je rozhodujúce, kto je nájomcom bytu, ale kto je nájomcom a súčasne členom družstva, pretože v zmysle tohto zákona je možné previesť družstevný byt len do vlastníctva člena družstva. Žalovaná nikdy nebola a ani toho času nie je členkou družstva, práve naopak od počiatku vždy vedela, že členstvo v bytovom družstve patrilo vždy len K. J., t. j. žalobcovi, a to na základe Darovacej zmluvy, ktorú uzavrel so svojou matkou T. P. Vzhľadom na túto skutočnosť na strane žalovanej nemohla nikdy vzniknúť zákonná podmienka dobromyseľnosti a vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam nemohla nadobudnúť ani formou vydržania. Žalobca nadobudol menovanou Darovacou zmluvou a Dohodou o prevode práv a povinností s členstvom v bytovom družstve podiel k predmetnému družstevnému bytu v čase, keď bol rozvedený, a preto uzavretím druhého manželstva vznikol žalovanému spoločný nájom, ale nie spoločné členstvo v bytovom družstve - v SBD TO. Žalobcovi a žalovanej nevzniklo spoločné členstvo v bytovom družstve a ak nevzniklo spoločné členstvo manželov v bytovom družstve, potom byt, ktorý nadobudol do vlastníctva ten z manželov, ktorý sa stal členom družstva, nie je bezpodielovým spoluvlastníctvom manželov. Je síce pravdou, že dovolací súd neriešil zhodný prípad, ale na strane druhej v zmysle

analógie legis, v rámci rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 291/2006 bolo jasne definované, že ustanovenie § 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. treba považovať za úpravu špeciálnu vo vzťahu k všeobecnej úprave nadobudnutia majetku za trvania manželstva obsiahnutej v § 143 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd mal prihliadať na už existujúcu judikatúru dovolacieho súdu vyslovenú v podobných alebo tematicky súvisiacich veciach. Dovolateľ spochybňuje oprávnenosť držby žalovanej, pretože pre oprávnenú držbu musia byť splnené naraz dve podmienky, a to po prvé dobromyseľnosť držiteľa, že mu vec patrí a po druhé musí existovať úkon, ktorým bola vec držiteľovi fakticky odovzdaná do užívania. Tieto podmienky nie sú podľa dovolateľa splnené, nakoľko žalovaná od počiatku vedela, že predmetný byt, resp. členský podiel v bytovom družstve, patrí žalobcovi, ktorý ho nadobudol do svojho výlučného vlastníctva od svojej matky. Nadobúdacím titulom je žalobcom napádaná Zmluva o prevode vlastníckeho práva k družstevnému bytu. Žalobca aj žalovaná mali za to, že žalovaná pri podpise zmluvy vystupuje ako nájomca. Samotné dlhodobé užívanie automaticky nezakladá vznik vlastníckeho práva. Aj v prípade preukázania nerušeného užívania nehnuteľnosti počas vydržacej doby, nemožno si úspešne uplatniť vznik vlastníckeho práva vydržaním, ak žalobca neunesie dôkazné bremeno poctivosti a existencie dobrej viery. Navrhol, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedla, že sa plne stotožňuje s rozhodnutím krajského súdu, ako aj okresného súdu. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobcu ako nedôvodné zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné, nie však dôvodné.

6. Žalobca v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

7. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP dovolací súd dospel k záveru, že žalobca v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinoval relevantnú právnu otázku (bod 3. tohto rozsudku), ktorá nebola dosiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie v danom prípade procesne prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Po vyriešení otázky prípustnosti dovolania dovolací súd skúmal, či dovolateľ dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namieta.

8. V danom prípade žalobca v dovolaní vytýkal odvolaciemu súdu (aj súdu prvej inštancie), že jeho potvrdzujúci rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení, pretože za zisteného

skutkového stavu nemožno súhlasiť s právnymi závermi, keď súdy nesprávne interpretovali na vec sa vzťahujúci zákon č. 42/1992 Zb. a zákon č. 182/1993 Z. z. upravujúci prevod vlastníctva k družstevným bytom tvrdiac, že citované zákony riešia vzťah družstva a člena družstva, a preto aj prevod vlastníctva v zmysle nich je možný len medzi týmito subjektami, t. j. členom družstva a družstvom, na základe čoho Zmluva o prevode vlastníctva družstevného bytu zo dňa 18. mája 2001 uzavretá medzi Stavebným bytovým družstvom Topoľčany na jednej strane a žalobcom a žalovanou na druhej strane bola podľa názoru dovolateľa uzavretá v rozpore so zákonom č. 42/1992 Zb. a č. 182/1993 Z. z., je preto absolútne neplatná s odvolaním sa na § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. a § 39 Občianskeho zákonníka, tiež § 74 a § 143 Občianskeho zákonníka a § 23 zákona č. 42/1992 Zb. (bližšie pozri bod 3. tohto rozhodnutia).

9. Podľa § 23 zákona č. 42/1992 Zb. oprávnenými osobami sú členovia družstva.

9.1. Transformáciu družstevného majetku po politických a spoločenských zmenách po roku 1989 prioritne reguloval zákon č. 42/1992 Zb., v zmysle ktorého § 24 členovia družstva (ako oprávnené osoby podľa § 23) mali právo do šiestich mesiacov od účinnosti tohto zákona (uplynutím tejto lehoty toto právo zaniká) vyzvať bytové družstvo na prevod vlastníckeho práva k bytom alebo nebytovým priestorom, ktorých boli v tom čase nájomcami. Na základe predmetnej výzvy bolo bytové družstvo povinné uzavrieť bezodplatne s nájomcom zmluvu o prevode vlastníckeho práva k bytu, resp. nebytovému priestoru. Následne prijatý zákon č. 182/1993 Z. z. umožnil a umožňuje prevody bytov a nebytových priestorov do osobného vlastníctva ich nájomcov doteraz.

10. Podľa § 39 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

11. Podľa § 143 OZ v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov (ďalej aj „BSM“) je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnemu nástupcovi pôvodného vlastníka.

11.1. Citované ustanovenie OZ upravuje predmet BSM, do ktorého patria všetky hmotné veci (hnuteľné a nehnuteľnosti vrátane bytov), ktoré nadobudol niektorý z manželov zákonom dovoleným spôsobom (kúpnou zmluvou, spracovaním, vydržaním a pod.) za trvania manželstva, s výnimkou vecí v zmysle zákonného ustanovenia § 143 OZ. Veci v BSM užívajú obaja manželia spoločne, spoločne uhrádzajú aj náklady vynaložené na veci alebo spojené s ich užívaním a udržiavaním (§ 144 OZ). Bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný (§ 145 ods. l OZ). Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne (§ 145 ods. 2 OZ). Vznik, trvanie a zánik BSM sú zásadne podmienené vznikom, trvaním a zánikom manželstva. Ide o právny vzťah, ktorý existuje v nerozlučnej spojitosti s manželstvom. Len výnimočne, v prípade splnenia v zákone ustanovených

dôvodov môže nastať situácia, že bezpodielové spoluvlastníctvo zanikne a manželstvo trvá (porovnaj § 148 ods. 2 OZ a § 148a ods. 2 OZ) alebo, že manželstvo zaniklo a bezpodielové spoluvlastníctvo trvá ďalej (pozri § 16 Zákona o rodine).

11.2. Okamih nadobudnutia veci do BSM závisí od existencie právnej skutočnosti, na základe ktorej toto spoluvlastníctvo vzniklo. Pri zmluvách, ktorými sa prevádza hnuteľná vec, sa vlastníctvo nadobúda prevzatím veci, ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak (§ 133 ods. l OZ, napr. výhrada vlastníctva, keď vlastnícke právo prechádza až úplným zaplatením kúpnej ceny). Pri zmluvách, ktorými sa prevádza nehnuteľná vec, sa vlastníctvo nadobúda vkladom do katastra nehnuteľností podľa zákona o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) č. 162/1995 Z. z. v platnom znení, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 133 ods. 2 OZ).

11.3. Predmetom BSM môžu byť aj nehnuteľnosti, ako pozemky, stavby (napr. garáže, chaty), byty a nebytové priestory, prípadne aj spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach. Legálna definícia nehnuteľnosti vyplýva z § 119 ods. 2 OZ (nehnuteľnosťami sú pozemky a stavby spojené so zemou pevným základom). Byt a nebytový priestor je definovaný v osobitnom právnom predpise, a to v zákone č. 182/1993 Z. z. Nehnuteľnosti môžu manželia nadobudnúť najmä na základe kúpnej zmluvy (§ 588 a nasl. OZ), zmluvy o prevode vlastníctva bytu alebo nebytového priestoru v dome (§ 5 zákona č. 182/1993 Z. z.), zhotovením veci alebo vydržaním, prípadne príklepom na dražbe. Družstevný byt nepatrí do BSM, keďže tento byt je vo vlastníctve družstva, a nie manželov. Predmetom BSM je však členský podiel manželov v bytovom družstve, ktorý má určitú majetkovú hodnotu, ktorá po zániku BSM je predmetom vyporiadania. Pojem družstevný byt, ani pojem bytové družstvo Občiansky zákonník nedefinuje, ale z jeho slovného vyjadrenia a z kontextu, v akom je družstevný byt použitý v OZ, možno vyvodiť, že sa ním rozumie byt, ktorý družstvo prenajíma alebo iným spôsobom dáva do užívania svojim členom.

12. Právna úprava spoločenských vzťahov vznikajúcich pri nájme bytov a osobitne pri družstevných bytoch vrátane úpravy práv a povinností spojených s členstvom (výlučným aj spoločným) v bytových družstvách je v slovenskom právnom poriadku tradične oddelená od nadobúdania vlastníctva veci, a to nepochybne pre svoje špecifiká. Aj inštitúty spoločného nájmu bytu manželmi, či spoločného členstva manželov vrátane ich vzniku a zániku sú upravené osobitne (§ 703 a nasl. OZ). Na tento prístup zákonodarcu nadviazala aj osobitná právna úprava nadobúdania bytov subjektami práva od obcí alebo bytových družstiev obsiahnutá v zákone č. 182/1993 Z. z. Práve táto skutočnosť je jedným z dôvodov, pre ktorý je vzťah právnej úpravy zákona č. 182/1993 Z. z. a OZ vybudovaný ako vzťah osobitnej (špeciálnej) normy (zákon č. 182/1993 Z. z.) k všeobecnej norme (OZ, pozri uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 591/2014 z 24. septembra 2014).

13. Podľa § 16 ods. l zákona č. 182/1993 Z. z. byt, ktorého nájomcom je fyzická osoba, môže vlastník domu previesť do vlastníctva len tomuto nájomcovi, ak nie je nájom bytu dohodnutý na určitý čas. Týmto ustanovením nie je dotknuté predkupné právo spoluvlastníka domu. 17b) (poznámka 17b/ odkazuje na § 140 Občianskeho zákonníka).

13.1. Podľa § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. nájomca družstevného bytu, ktorý je členom bytového družstva, má nárok na prevod vlastníctva bytu podľa tohto zákona, ak nepožiadal o prevod vlastníctva podľa osobitného predpisu (§ 22 a nasl. zákona č. 42/1992 Zb. o úprave

majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách v znení neskorších predpisov.

13.2. Z vyššie citovaného ustanovenia § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. vyplýva nárok člena bytového družstva na prevod vlastníctva družstevného bytu, nájom ktorého je s členstvom v bytovom družstve spojený. Jeho účelom bolo poskytnúť zvýšenú ochranu členovi družstva, ktorý byt na základe svojho členstva a uzatvorenej nájomnej zmluvy užíva, a tým poskytnúť ochranu jeho majetkovej hodnoty. Citované ustanovenie rieši všeobecne otázku prevodu vlastníckeho práva k družstevnému bytu z bytového družstva na nájomcu, člena bytového družstva, ktorý nepožiadal o prevod vlastníctva v zmysle zákona č. 42/1992 Zb., aby aj naďalej mal nárok na prevod vlastníctva bytu za podmienok, ktoré zákon č. 182/1993 Z. z. ukladá. Byt, ktorého nájomcom je fyzická osoba, môže vlastník domu previesť do vlastníctva len tomuto nájomcovi, ak nie je nájom bytu dohodnutý na určitý čas (§ 16 ods. l zákona č. 182/1993 Z. z.).

14. V preskúmavanej veci sa žalobca domáhal určenia výlučného vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v meste X., na ulici Y., vedených na LV č. XXX, kat. úz. X. ako byt č. XX, vchod: X, X. p., nachádzajúci sa v bytovom dome XX b. j. súpisné číslo XXX stojaci na parcele registra „C“ č. XXX, č. XXX, č. XXX, č. XXX, č. XXX a spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a zariadeniach domu vo výške 212/10000-in (ďalej aj „bytová nehnuteľnosť“) a určenia neplatnosti Zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu, a to v časti ustanovenia týkajúceho sa označenia D.P.L., t. č. O., ako člena družstva a nadobúdateľa vlastníctva bytovej nehnuteľnosti. Pre správne posúdenie opodstatnenosti žaloby žalobcu a dôvodnosti jeho dovolania bolo potrebné riešiť právnu otázku (§ 421 ods. l písm. b/ CSP), či Zmluva o prevode vlastníctva družstevného bytu uzatvorená podľa § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. medzi družstvom ako prevodcom a oboma manželmi ako nadobúdateľmi, v ktorej manželia prejavili vôľu nadobudnúť družstevný byt do svojho BSM v zmysle § 143 OZ, je ne/platná pre rozpor s § 28 ods. l zákona č. 182/1993 Z. z. len preto, že v čase jej uzatvorenia bol členom bytového družstva len jeden z manželov. Uvedenú otázku odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie.

15. Z obsahu spisu nesporne vyplýva, že strany sporu boli manželmi, pričom prvé manželstvo uzavreli dňa 10. septembra 1988 (ďalej aj „prvé manželstvo“). Okresný súd Topoľčany rozsudkom zo dňa 05. novembra 1991, č. k. 6C/166/1991-14, právoplatný dňa 12. novembra 1991, ich prvé manželstvo rozviedol. Na základe Darovacej zmluvy a Dohody o prevode práv a povinností s členstvom v bytovom družstve zo dňa 02. decembra 1991 (v čase, kedy strany sporu manželmi neboli) uzavretej medzi prevodkyňou T. P. a žalobcom ako nadobúdateľom sa stal žalobca výlučným členom bytového družstva a užívateľom 3-izbového družstevného bytu v X. na ulici Y. č. XXX na X. poschodí (ďalej aj „družstevný byt“), ako i majiteľom členského podielu k tomuto bytu. Strany sporu následne druhýkrát uzavreli manželstvo dňa XXX (ďalej aj „druhé manželstvo“), ktoré bolo rozsudkom Okresného súdu X. č. k. XXX zo dňa XXXX, právoplatným dňa XXXX, rozvedené. Za trvania druhého manželstva dňa 18. mája 2001 bola stranami sporu podpísaná Zmluva o prevode vlastníctva bytovej nehnuteľnosti medzi Stavebným bytovým družstvom X. ako prevádzajúcim a manželmi a spoločnými nájomcami družstevného bytu K. I. a T. P., t. č. O., ako nadobúdateľmi, ktorej predmetom bol prevod vlastníctva družstevného bytu a spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu.

15.1. V danom prípade žalobca nadobudol členstvo a nájom družstevného bytu ešte pred uzavretím druhého manželstva so žalovanou a uzavretím druhého manželstva (19. septembra 1998) vzniklo žalobcovi a žalovanej právo spoločného nájmu družstevného bytu, nevzniklo im však spoločné členstvo manželov (žalobcu a žalovanej) v družstve. Zmluvu o prevode vlastníctva bytovej nehnuteľnosti zo dňa 18. mája 2001 uzavreli žalobca a žalovaná spoločne ako manželia a kupujúci (tiež nadobúdatelia), ktorí prejavili vôľu (záujem) nadobudnúť spornú bytovú nehnuteľnosť do svojho bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

16. Podľa názoru dovolacieho súdu Zmluvu o prevode vlastníctva bytovej nehnuteľnosti uzatvorenú za vyššie uvádzaného skutkového stavu medzi bytovým družstvom na jednej strane a oboma manželmi (žalobcom ako členom družstva a žalovanou ako manželkou žalobcu), spoločnými nájomcami družstevného bytu, ako kupujúcimi na druhej strane, v ktorej zmluve manželia zhodne prejavili vôľu nadobudnúť družstevný byt do svojho BSM (žalobca v spore nepreukázal opak) nie je možné považovať za neplatnú pre rozpor s ustanovením § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. len preto, že v čase uzatvorenia tejto zmluvy bol výlučným členom bytového družstva len jeden z manželov, a to žalobca. Práve žalobca ako jeden z manželov a výlučný člen bytového družstva mal síce podľa § 28 nárok na prevod vlastníctva družstevného bytu, čomu zodpovedá povinnosť družstva tento zákonný nárok rešpektovať za predpokladu, že ho žalobca ako len jeden z manželov a člen bytového družstva uplatní. Za tohto stavu pokiaľ by Zmluvu o prevode vlastníctva bytovej nehnuteľnosti uzavrel s bytovým družstvom sám žalobca, nepochybne by sa bytová nehnuteľnosť stala jeho výlučným vlastníctvom, nakoľko v takom prípade by nedošlo k nadobudnutiu nového majetku ani k rozmnoženiu doterajšieho majetku za trvania manželstva; išlo by len o zmenu (transformáciu družstevných práv toho z manželov, ktorý je zároveň členom družstva), ktorá nemá vplyv na povahu veci ako predmetu osobného vlastníctva, a preto v takom prípade by nedošlo ani k vzniku BSM (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 291/2006, 3 Cdo 172/2012, 2 MCdo 8/2013, aj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 591/2014). Prejednávaný prípad je však iný, pretože Zmluvu o prevode vlastníctva družstevného bytu na strane nadobúdateľa neuzavrel žalobca sám, ale spoločne so žalovanou (svojou manželkou). Žalobca nerozporoval a ani nenamietal, že len on sám disponuje zákonným nárokom (§ 28 zákona č. 182/1993 Z. z.) na prevod vlastníctva družstevného bytu. Pojem nárok, výslovne zvolený zákonodarcom v ustanovení § 28, je odvodený, resp. súvisí s pojmom subjektívne právo a znamená oprávnenie použiť prostriedky určené právnymi predpismi na vynútenie subjektívneho práva súdom, správnym orgánom, či vlastným úkonom. Čo znamená len to, že nájomcovi, výlučnému členovi bytového družstva v zmysle § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. svedčí zákonné subjektívne vynútiteľné právo na prevod vlastníctva družstevného bytu, ktoré môže, ale nemusí využiť sám pre seba. Je na vôli nájomcu a výlučného člena bytového družstva ako bude postupovať, či sa rozhodne využiť zákonné subjektívne právo sám pre seba alebo sa rozhodne nadobudnúť družstevný byt spoločne so svojou manželkou (nečlenom bytového družstva, ale spoločným nájomcom družstevného bytu titulom uzatvoreného manželstva) do BSM. Pokiaľ teda v danom prípade Zmluvu o prevode vlastníctva družstevného bytu uzatvorili ako nadobúdatelia strany sporu ako manželia, prejavili tak nesporne zhodnú vôľu nadobudnúť družstevný byt do BSM. Pre tento záver bol rozhodujúci ich prejav vôle vyjadrený v písomnej a registrovanej Zmluve o prevode vlastníctva družstevného bytu, ktorej platnosť nebola spochybnená. Podľa názoru dovolacieho súdu sa jedná o obdobnú situáciu, akoby vec nadobudli

spoločne obaja manželia z výlučných prostriedkov len jedného z nich, kedy takáto vec, podľa všeobecne prijímaného, aj ustáleného názoru súdov (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 22Cdo/1658/1998 zo dňa 19. apríla 2000, publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. R 49/2001, podobne aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/1461/2006 zo dňa 05. decembra 2006) do ich BSM spadá, v podstate len s tým rozdielom, že zákonný nárok na nadobudnutie bytu od bytového družstva mal ako jeho výlučný člen len jeden z manželov, v tomto prípade žalobca. V tejto súvislosti dovolací súd odkazuje aj na čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého platí: „Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.“, aplikujúc na prejednávaný prípad to znamená, že nebolo zákonom zakázané, aby jeden manžel, nečlen bytového družstva, ale nájomca družstevného bytu, nemohol nadobudnúť spolu s druhým manželom, členom bytového družstva, tento družstevný byt za trvania manželstva do existujúceho (trvajúceho) BSM.

16.1. Zhrnúc vyššie uvedené vo väzbe na právnu otázku formulovanú v bode 14. tohto rozsudku dovolací súd uzavrel, že len samotná skutočnosť, že zákonný nárok na prevod vlastníckeho práva k družstevnému bytu mal len jeden z manželov (§ 28 zákona č. 182/1993 Z. z.) sama osebe nezakladá neplatnosť (inak perfektnej a bezvadnej) Zmluvy o prevode vlastníckeho práva k družstevnému bytu, ktorú podľa jej obsahu na strane nadobúdateľa uzavreli obaja manželia a tým bez akýchkoľvek pochybností prejavili vôľu nadobudnúť bytovú nehnuteľnosť spoločne do BSM. Takýto postup potom nie je a ani nemôže byť v rozpore s právnou úpravou zákona č. 182/1993 Z. z., ani zákona č. 42/1992 Zb., normatívne upravujúcich prevod vlastníctva k tzv. družstevným bytom, aj preto, že z nich výslovne nevyplýva, že družstevný byt môže nadobudnúť len do výlučného vlastníctva člen a nájomca družstva žiadajúci o prevod vlastníctva. Na základe čoho nie je možné Zmluvu o prevode vlastníckeho práva k družstevnému bytu hodnotiť ako absolútne neplatný právny úkon s odvolaním sa na § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. a § 39 OZ tak, ako to nesprávne namieta dovolateľ. Podľa názoru dovolacieho súdu aj keď účelom zákonom stanoveného nároku člena bytového družstva na prevod vlastníctva bytu, nájom ktorého je s členstvom v bytovom družstve spojený, je ochrana jeho majetkovej hodnoty, v rozpore s ktorým účelom nemôže byť členom družstva slobodne prejavená vôľa nadobudnúť družstevný byt do BSM (porovnaj rozsudok veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31Cdo/51/2010 zo dňa 11. januára 2012, publikovaný v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. R 62/2012, a tam formulovaný obdobný záver, ktorý aj odvolací súd citoval vo svojom rozsudku v bode 20., s. 8). Vzhľadom na vyššie uvedené a skutočnosť, že predmetná právna otázka bola kľúčová a od jej riešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími námietkami uvádzanými v dovolaní (oprávnenosť držby a vydržanie).

17. Pokiaľ odvolací súd vo vzťahu k nastolenej právnej otázke v podstatnom uviedol, že *„zákon č. 42/1992 Zb. a rovnako zákon č. 182/1993 Z. z. upravujúce prevod vlastníctva k tzv. družstevným bytom neobsahuje výslovnú úpravu toho, že byt môže nadobudnúť len do výlučného vlastníctva člen a nájomca družstva žiadajúci o prevod vlastníctva a nevylučuje tak (dispozičnú) možnosť tohto výlučného člena a nájomcu družstva nadobudnúť byt aj do bezpodielového spoluvlastníctva manželov za predpokladu, že sa tak rozhodne a že aj jeho manželka prejaví podpisom zmluvy o prevode vlastníctva vôľu nadobudnúť byt do BSM,“* (...) *„po jasnom prejavení*

vôle žalobcu a žalovanej nadobudnúť byt do BSM spoločným právnym úkonom zodpovedala zmluva o prevode vlastníctva bytu ich vôli a nebola neplatnou len z toho dôvodu, že v dobe jej uzatvorenia žalovaná členom bytového družstva nebola, (...) *zmluva o prevode vlastníctva nemôže byť neplatným právnym úkonom len v časti týkajúcej sa prevodu bytu aj do osobného vlastníctva žalovanej, teda tento úkon by musel (mohol) byť neplatný len ako celok, nakoľko išlo o neoddeliteľné spoluvlastníctvo kupujúcich a časť zmluvy týkajúca sa žalovanej je obsahovo neoddeliteľná od časti týkajúcej sa žalobcu*, (...) *podanie žaloby až po rozvode manželstva strán sporu bolo preukázané, že úmyslom a vôľou oboch strán sporu v čase podpisu zmluvy bolo nadobudnúť predmetný byt do BSM; i keď toto právo na prevod vlastníctva vzniklo len žalobcovi, avšak uvedené jeho právo vyplývajúce zo zákona nevylučovalo jeho právo na dispozíciu s predmetným bytom v tom smere, že tento nadobudne do BSM so žalovanou, ktorá s týmto súhlasila podpisom zmluvy o prevode vlastníctva,* (...), takéto právne posúdenie veci odvolacím súdom je v súlade s vyššie prezentovaným právnym názorom dovolacieho súdu a nepredstavuje tak nesprávne právne posúdenie veci.

12.

R O Z H O D N U T I E

Započítanie poplatku za poskytnutie úveru do ročnej percentuálnej miery nákladov je v súlade s § 9 ods. 2 písm. j) v znení účinnom do 31. marca 2015 [písm. k) v znení účinnom od 1. apríla 2015]“ zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2022, sp. zn. 7Cdo 294/2019)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Komárno (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 15. januára 2018, č. k. 8C/11/2017-288 žalobu žalobcu zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100%. Žalobca sa žalobou v znení jej zmeny domáhal určenia, že I. Zmluva o poskytnutí spotrebiteľského úveru „Flexipôžička" uzatvorená dňa 06.03.2015 medzi žalobcom a žalovanou (ďalej len „Zmluva“) je bezúročná a bez poplatkov, II. žalobca je povinný zaplatiť žalovanej z mesačnej anuitnej splátky č. 68 obsiahnutej v Zmluve iba čiastku sumy 260,47 eur, III. žalobca nie je povinný zaplatiť žalovanej z mesačnej anuitnej splátky č. 68 obsiahnutej v Zmluve čiastku sumy 34,15 eur, IV. žalobca nie je povinný zaplatiť žalovanej jednotlivé mesačné anuitné splátky od splátky č. 69 (vrátane) až po splátku č. 107 (vrátane) obsiahnuté v Zmluve, V. zmluvná podmienka uvedená v zmluve pod. čl. I bod 3: *„výška poplatku za poskytnutie úveru 400,- eur“* je ako neprijateľná podmienka podľa § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) neplatná a VI. zmluvná podmienka uvedená v zmluve pod čl. III bod 6: *„Neoddeliteľnou súčasťou zmluvy sú Obchodné podmienky, ktorými sa riadia zmluvné strany vo veciach, ktoré nie sú osobitne upravené v tejto úverovej zmluve, v spojení s čl. XII. bod 4. Všeobecných obchodných podmienok VÚB, a.s. na poskytovanie spotrebiteľských úverov fyzickým osobám - občanom „Zmluvné vzťahy medzi dlžníkom a bankou, ktoré nie sú výslovne upravené v texte úverovej zmluvy, prípadne v týchto obchodných podmienkach, sa riadia Obchodným zákonníkom“* je ako neprijateľná podmienka podľa § 53 ods. 5 OZ neplatná.

1.1. V odôvodení rozhodnutia súd prvej inštancie poukázal na to, že strany sporu dňa 06.03.2015 uzatvorili Zmluvu o poskytnutí spotrebiteľského úveru „Flexipôžička" č. XXXXXXXX, na základe ktorej poskytla žalovaná žalobcovi úver vo výške 20.000,- eur, ktorý je žalobca povinný vrátiť v 107 splátkach vo výške 294,62 eur. Podľa Zmluvy predstavujú celkové náklady žalobcu 11.923,92 eur a celková čiastka, ktorú musí zaplatiť v súvislosti s poskytnutým úverom je vo výške 31.923,90 eur. Ročná percentuálna miera nákladov (ďalej len „RPMN“) je v Zmluve určená na 12,22%, priemerná RPMN na 10,28 %, úroková sadzba na 10,90 % a poplatok za poskytnutie úveru predstavoval 400,- eur. Súd prvej inštancie uviedol, že § 9 ods. 2 písm. k) zák. č. 129/2010 Z.z. je potrebné vykladať tak, že v zmluve uvedená splátka úveru je dostatočne určená, aj keď je vyjadrená iba celkovou výškou splátky, pričom takto uvedená splátka musí

zahŕňať všetky veriteľom požadované plnenia, a nie len uvedením niektorých zložiek navodzovať dojem nízkej splátky.

1.2. K návrhu žalobcu na určenie, že čl. I bod 3 a čl. III bod 6 Zmluvy sú ako neprijateľné podmienky neplatné, súd prvej inštancie poukázal na to, že žaloba o určenie právnej skutočnosti je prípustná, ak ju pripúšťa osobitný predpis. V danej veci sa nejedná o spor v zmysle § 301 Civilného sporového poriadku o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach a žaloba výlučne na určenie neplatnosti zmluvnej podmienky v individuálnom spotrebiteľskom spore neprichádza do úvahy. Súdu bola zachovaná možnosť aj bez návrhu vysloviť, že zmluvná podmienka používaná dodávateľom v spotrebiteľskej zmluve je neprijateľná, avšak len v súvislosti so spotrebiteľským sporom. Keďže žalobca sa žalobou nedomáhal vydania bezdôvodného obohatenia titulom nedôvodne uhradeného poplatku, určením neplatnosti zmluvných podmienok sa medzi stranami sporu nič nevyrieši a žalovaná nebude zaviazaná plnenie prijaté titulom poplatku žalobcovi vrátiť. Navyše rozsudok vydaný v individuálnom spotrebiteľskom spore je záväzný len pre strany sporu a len v prejednávanej veci. Vychádzajúc z uvedeného súd prvej inštancie dospel k záveru, že predmetná zmluva nie je v rozpore s § 9 ods. 2 písm. j) a k) zák. č. 129/2010 Z.z. a úver nie je bezúročný a bez poplatkov.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 11. apríla 2019, sp. zn. 9Co/91/2018 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že prejednávaná spotrebiteľská zmluva nie je v rozpore s § 9 ods. 2 písm. j) a k) zák. č. 129/2010 Z. z.

2.1. Odvolací súd poukázal na to, že RPMN v sebe zahŕňa všetky náklady s úverom spojené ako poplatky za uzatvorenie zmluvy, za správu úveru, za poistenie schopnosti splácať a pod., a teda nemožno súhlasiť, že súčasťou RPMN nemal byť poplatok za poskytnutie úveru, pretože jeho nezahrnutím do celkových nákladov spojených s úverom, by výška RPMN nebola určená správne. Činnosť veriteľov ako podnikateľov je vykonávaná za účelom dosiahnutia zisku, a preto aj poskytovanie finančných prostriedkov vo forme spotrebiteľského úveru nie je bezodplatné. Odplata za poskytnutý úver má byť dojednaná jednoznačne, čomu dojednanie poplatku za poskytnutie úveru zodpovedá, táto položka zahrnutá do celkových nákladov úveru bola žalobcovi známa od počiatku, nebola nejednoznačne formulovaná, resp. skrytá pod akúkoľvek inú položku nákladov a nespĺňa náležitosti neprijateľnej zmluvnej podmienky.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej len „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Dovolanie odôvodnil porušením práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia a jeho predvídateľnosť. Súdy sa nesprávne vysporiadali s relevantnými otázkami. K porušeniu práva na spravodlivý proces došlo najmä tým, že odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením súdu prvej inštancie a obmedzil sa len na konštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvej inštancie. Odvolací súd sa nevysporiadal s tvrdeniami v odvolaní, a to

najmä vo vzťahu k nemožnosti akceptovania záveru, že by poplatok za spracovanie úveru bolo zákonné a spravodlivé od spotrebiteľa požadovať.

3.2. Dovolateľ mal za to, že napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení, a to v otázke *„nesprávne určenej RPMN z dôvodu započítania poplatku, ktorý predstavuje dvojité zaťaženie spotrebiteľa a slúži výlučne k prospechu dodávateľa.“* Podľa dovolateľa nesprávne právne posúdenie veci spočíva v tom, že súdy nesprávne interpretovali § 9 ods. 2 písm. j) zák. č. 129/2010 Z. z. účinného v čase uzatvorenia Zmluvy. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že tento sa zaoberal poplatkom za poskytnutie úveru, avšak svoje rozhodnutie zaťažil vadou, keď vyvodil nesprávne právne závery. Dovolateľ poukázal na to, že dojednanie o poplatku bolo v zmluve predformulované bez možnosti ovplyvnenia dovolateľom. Neprijateľnosť tohto poplatku je spôsobená aj jeho neurčitosťou, keď by mal korešpondovať nejakému predmetu plnenia. Zák. č. 129/2010 Z. z. síce predpokladá aj inštitút poplatku, ale je nevyhnutné, aby sa ním platilo skutočné plnenie spotrebiteľovi a v jeho záujme.

3.3. Dovolateľ ďalej poukázal na to, že súd prvej inštancie sa nevysporiadal s argumentáciou vo vzťahu k neprijateľnej podmienke zakotvenej v čl. III bod 6 Zmluvy, v rámci ktorého sa zmluvné strany dohodli, že ich právne vzťahy výslovne neupravené v Zmluve, sa budú spravovať Obchodným zákonníkom.

3.4. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia dôvodiac, že dovolanie osvedčuje predpoklad jeho úspešnosti. Dôvody hodné osobitného zreteľa vzhliadol v tom, že súdy sa dostatočným spôsobom nezaoberali poplatkom za spracovanie úveru, právne závery konajúcich súdov sú arbitrárne a v rozpore s judikatúrou a odkladom vykonateľnosti bude predídené možnému vzniku škody.

3.5. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd zmenil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu tak, že žalobe v plnom rozsahu vyhovie, eventuálne aby napadnutý rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V súvislosti s rozhodovaním o nároku na náhradu trov konania v prípade, zamietnutia dovolania poukázal na § 257 Civilného sporového poriadku dôvodiac povahou sporu a zmenou legislatívy a rozhodovacej praxe.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu namietla nedôvodnosť uplatnenia § 257 CSP.

5. Dovolateľ k vyjadreniu žalovanej uviedol, že dôvody hodné osobitného zreteľa v danom prípade sú dané zdôrazňujúc, že v čase podania žaloby a uplatňovania opravných prostriedkov neexistovala ustálená a záväzná rozhodovacia prax, ktorá by vyslovila jednoznačný záver týkajúci sa členenia splátok v spotrebiteľskej zmluve.

6. Najvyšší súd SR ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

7. V zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

8. V súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením veci dovolateľ za otázku neriešenú považoval otázku *„nesprávneho určenia RPMN z dôvodu započítania poplatku, ktorý predstavuje dvojité zaťaženie pre spotrebiteľa a slúži výlučne k prospechu dodávateľa.“* Dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie veci spočívajúce v nesprávnom výklade § 9 ods. 2 písm. j) zák. č. 129/2010 Z. z. účinného v čase uzatvorenia Zmluvy vo vzťahu k posúdeniu poplatku za poskytnutie úveru.

9. Podľa § 9 ods. 2 písm. j) zák. č. 129/2010 Z. z. účinného v čase uzatvorenia Zmluvy zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať tieto náležitosti: RPMN a celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítané na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere; uvedú sa všetky predpoklady použité na výpočet tejto RPMN.

10. Podľa § 19 ods. 2 zák. č. 129/2010 Z. z. účinného v čase uzatvorenia Zmluvy na účely výpočtu RPMN sa použijú celkové náklady spotrebiteľa spojené so spotrebiteľským úverom s výnimkou poplatkov, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť za nedodržanie akýchkoľvek záväzkov ustanovených v zmluve o spotrebiteľskom úvere, a iných poplatkov okrem kúpnej ceny, ktorú je spotrebiteľ povinný zaplatiť za kúpu tovaru alebo uskutočnenie služieb bez ohľadu na to, či sa operácia vykoná v hotovosti alebo na úver. Náklady na vedenie účtu, na ktorom sa zaznamenávajú platobné transakcie a čerpania, náklady na používanie platobných prostriedkov na platobné transakcie a čerpania a ostatné náklady na platobné transakcie sa zahrnú do celkových nákladov spotrebiteľa spojených s úverom, ak otvorenie účtu nie je dobrovoľné a náklady na účet neboli zrozumiteľne a samostatne uvedené v zmluve o spotrebiteľskom úvere alebo v akejkoľvek inej zmluve uzavretej so spotrebiteľom.

11. Podľa § 2 písm. g) zák. č. 129/2010 Z. z. účinného v čase uzatvorenia Zmluvy na účely tohto zákona sa rozumie celkovými nákladmi spotrebiteľa spojenými so spotrebiteľským úverom všetky náklady vrátane úrokov, provízií, daní a poplatkov akéhokoľvek druhu, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere a ktoré sú veriteľovi známe, okrem notárskych poplatkov; do celkových nákladov patria aj náklady na doplnkové služby súvisiace so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, a to najmä poistné, ak spotrebiteľ musí navyše uzavrieť zmluvu o poskytnutí takejto doplnkovej služby, aby získal spotrebiteľský úver alebo aby ho získal za ponúkaných podmienok.

12. RPMN sa v zmysle uvedeného určuje ako celkový náklad spotrebiteľa spojený so spotrebiteľským úverom s výnimkami vyplývajúcimi z tohto ustanovenia, pričom do celkových nákladov spotrebiteľa o. i. patria aj poplatky akéhokoľvek druhu, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere a ktoré sú veriteľovi známe.

13. V zmysle rozsudku SD EÚ vo veci C-621/17 z 03.10.2019 *„Čl. 4 ods. 2 a čl. 5 smernice Rady 93/13/EHS z 05.04.1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že z požiadavky, podľa ktorej musí byť zmluvná podmienka formulovaná jasne a zrozumiteľne, nevyplýva povinnosť, aby také zmluvné podmienky, o aké ide vo veci samej, ktoré neboli individuálne dohodnuté a sú obsiahnuté v zmluve o úvere uzatvorenej so spotrebiteľmi, pričom presne určujú sumu poplatkov za správu a poplatku za poskytnutie úveru, ktoré znáša spotrebiteľ, spôsob ich výpočtu a dátum ich splatnosti, tiež podrobne špecifikovali všetky služby poskytované ako protihodnota dotknutých súm.“*

14. Dovolací súd poukazuje na to, že z označenia sporného poplatku vyplýva, že ide o poplatok za poskytnutie úveru, t. j. za úkony na strane veriteľa, ktoré sú nevyhnutné pre uzavretie zmluvy, a ktoré sú jeho internou záležitosťou a súčasťou jeho nákladov, teda za úkony veriteľa súvisiace s poskytnutím úveru ako vypracovanie zmluvy a jej uzavretie a pod. Poplatok za poskytnutie úveru teda predstavuje cenu za poskytovanie služby veriteľom, pričom možnosť jeho uplatňovania pripúšťa zák. č. 129/2010 Z. z. a táto možnosť vyplýva aj z judikatúry SD EÚ. Nemožno teda v súvislosti s dojednaním poplatku za poskytnutie úveru dospieť k záveru o existencii nekalej zmluvnej podmienky.

15. Nemožno opomenúť tú skutočnosť, že bolo na dovolateľovi, ktorý mohol posúdiť hospodárske dôsledky vyplývajúce zo Zmluvy, či ju uzavrie, a ak sa mu poplatok za poskytnutie úveru, ktorý bol v Zmluve vyjadrený určito, jasne a zrozumiteľne, javil vysoký, nič mu nebránilo obrátiť sa na iný subjekt. Dovolací súd má za to, že nemožno tolerovať, aby dovolateľ, ktorý vopred vedel, že bude musieť zaplatiť poplatok za poskytnutie úveru a zároveň poznal jeho výšku, Zmluvu aj napriek tomu uzavrel, teda s poplatkom a jeho výškou súhlasil, následne zaujal stanovisko, že poplatok predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku.

16. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd mal za to, že odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil na nesprávnom právnom posúdení otázky doposiaľ neriešenej, nakoľko jeho rozhodnutie bolo v súlade so zák. č. 129/2010 Z. z. Ak súdy považovali za správne určiť RPMN aj so započítaním poplatku za poskytnutie úveru, postupovali v súlade so zákonom.

13.

R O Z H O D N U T I E

Zákonná náležitosť uvedenia druhu spotrebiteľského úveru podľa § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov je splnená, ak z obsahu zmluvy o spotrebiteľskom úvere vyplýva, že sa jedná o bezúčelový spotrebiteľský úver.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2022, sp. zn. 7Cdo 241/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) ostatným rozsudkom zo 16. októbra 2019, č. k. 22Csp/189/2016-160 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni úrok z úveru vo výške 4.356,03 €, dlžné poistné v sume 29,76 €, úrok z omeškania vo výške 8,05% ročne zo sumy 4.385,79 € od 16. apríla 2015 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol tak, že žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v plnom rozsahu, o výške ktorej rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku.

1.1. Svoje rozhodnutie odôvodnil použitím ust. § 52, § 53 ods. 1, § 53 ods. 4 písm. t) a § 566 ods. 2 OZ, ako aj § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, keď dospel k záveru, že povinnosťou žalovaného je zaplatiť dlžné úroky z úveru, ktoré boli dojednané v zmluve ako úrok z úveru (úroková sadzba) vo výške 16,90% ročne za obdobie od uzavretia zmluvy o úvere dňa 26. januára 2012 do mimoriadneho zosplatnenia úveru žalobcom dňa 15. apríla 2015, čomu zodpovedá suma 4.356,03 €. V súlade s článkom VII. Zmluvy uložil súd žalovanému zaplatiť dlžné poistné za mesiace január 2015 až marec 2015 (3 x 9,92 Eur) 29,76 €, ktorú sumu si uplatňoval žalobca pod položkou poplatky v sume 134,76 €. V prevyšujúcej časti žalobcom uplatňovaných úrokov z úveru po mimoriadnom zosplatnení dňa 15. apríla 2015, t.j. v úrokoch z úveru od 16. apríla 2015, či už vyčíslených alebo nevyčíslených a v poplatkoch spočívajúcich vo výzvach žalobcu za mesiace január 2015 až marec 2015 (3x35) 105 € súd žalobu zamietol.

1.2. O trovách konania pred súdom prvej inštancie, ako aj trovách odvolacieho konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP, a priznal žalobcovi, ktorý mal neúspech len v nepatrnej zamietnutia v časti uplatnených úrokov po zosplatnení a v časti uplatnených poplatkov za výzvy, plnú náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom zo 7. júla 2020, sp. zn. 11CoCsp/2/2020 prvostupňový rozsudok v napadnutej vyhovujúcej časti potvrdil a v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania zmenil tak, že žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v pomere 38%. Odvolací súd podľa § 387 ods. 2

CSP v plnom rozsahu odkázal na odôvodnenie napadnutého (ostatného) rozsudku súdu prvej inštancie.

2.1. Predmetom konania vedeného na súde prvej inštancie bolo zaplatenie 8.405,33 € s príslušenstvom. V poradí prvým rozsudkom z 18. mája 2018, č. k. 22Csp/189/2016-83 prvostupňový súd žalovanému uložil zaplatiť žalobkyni 2.279,62 € spolu s 8,05% ročným úrokom z omeškania zo sumy 2.279,62 € od 16. apríla 2015 do zaplatenia a vo zvyšnej časti žalobu zamietol, pričom o nároku na náhradu trov konania rozhodol tak, že žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobkyni v rozsahu 45,76%. V dôsledku podaného odvolania zo strany žalobkyne (žalovaný odvolanie nepodal, pozn.) odvolací súd uznesením z 11. júna 2019 sp. zn. 11Co/210/2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti a v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania zrušil a vec mu v zrušenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.2. K námietke neuvedenia druhu spotrebiteľského úveru odvolací súd uviedol, že zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom ku dňu 26. januára 2012 (ďalej len „zákon č. 129/2010 Z. z.“) ani v § 9 ods. 2 písm. a), a ani na inom mieste nedefinoval druhy úverov. Dôvodová správa k citovanému zákonu, ktorá nie je právne záväzná, síce uvádza niektoré druhy úverov, ale tento výpočet v osobitnej časti k § 4 bol len demonštratívny, a to napr. 1. Kontokorentný úver, 2. Klasický bezúčelový spotrebiteľský úver, 3. Spotrebiteľský úver vo forme splátkového predaja (aj odložená platba), 4. Finančný leasing, 5. Kreditné karty, 6. Ostatné typy. Na základe uvedených skutočností bolo nevyhnutné dospieť k záveru, že banka bola oprávnená použiť aj iný názov pre svoj bankový produkt, a to aj ČSOB spotrebiteľský úver (č. l. 10 spisu).

2.3. K námietke, že žalobkyňa nedodržala povinnosť skúmať bonitu spotrebiteľa s odbornou starostlivosťou odvolací súd uviedol, že ustanovenie § 7 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch zakotvuje povinnosť veriteľa skúmať bonitu spotrebiteľa s odbornou starostlivosťou, pričom ust. § 7 ods. 2 ďalej špecifikuje len to, že veriteľ je oprávnený žiadať údaje od spotrebiteľa a využívať údaje z databázy. Porušenie uvedenej povinnosti je v § 19 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch sankcionované len tým, že veriteľ nie je oprávnený požadovať jednorazové splatenie spotrebiteľského úveru. Na základe uvedených ustanovení zákona bolo zrejmé, že veriteľ má povinnosť skúmať bonitu spotrebiteľa, pričom vzhľadom na požiadavku odbornej starostlivosti je aj veriteľ povinný subjektívne údaje poskytnuté spotrebiteľom overiť minimálne u zamestnávateľa a zistené údaje konfrontovať s údajmi z verejne dostupných databáz (napr. rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 33Cdo/2178/2018). Za dôležité v tejto súvislosti považoval odvolací súd zdôrazniť, že v preskúmavanom prípade žalobkyňa nepredložila k tomuto aspektu sporu žiadne tvrdenia a dôkazy a žalovaný uviedol len to, že žalobkyňa sa spoliehala v otázke bonity na formulár vyplnený zamestnancom žalobkyne čo nemožno vyhodnotiť ako dodržanie povinnosti skúmať bonitu spotrebiteľa s odbornou starostlivosťou. Napriek tomu odvolací súd považoval za nevyhnutné konštatovať, že v poradí prvý prvostupňový rozsudok v otázke výšky a splatnosti istiny už nadobudol právoplatnosť (pozri bod 2.1.) a žalovaný tento svoj záväzok už uhradil (č.l. 81 spisu). Zároveň pripomenul, že v prípade akéhokoľvek vyhlásenia neplatnosti zosplatnenia celého úveru by došlo k zhoršeniu postavenia spotrebiteľa, nakoľko žalobkyňa by bola oprávnená účtovať dlhší čas zmluvný úrok vo výške 16,90% ročne a kratší čas úrok z omeškania 8,05% ročne, čo by odporovalo princípu zákazu *reformatio in peius,* nakoľko toto odvolanie podal žalovaný.

2.4. V súvislosti so všeobecnými obchodnými podmienkami odvolací súd uviedol, že tieto sú súčasťou spotrebiteľskej zmluvy, nakoľko by nebolo účelné uvádzať všetky údaje technického a vysvetľujúceho charakteru do každej jednotlivej spotrebiteľskej zmluvy, pričom postačuje, aby takéto ustanovenia boli uvedené len vo všeobecných obchodných podmienkach. Naproti tomu všeobecné obchodné podmienky nesmú slúžiť k tomu, aby za použitia zložitých formulácií umožnili dodávateľovi skryť ustanovenia, ktoré sú pre spotrebiteľa nevýhodné. Tu je ale dôležité, aby spotrebiteľ bol pred uzavretím spotrebiteľskej zmluvy informovaný o existencii a o obsahu všeobecných obchodných podmienok, pričom nie je relevantné, či všeobecné obchodné podmienky boli umiestnené fyzicky priamo na jednej listine spolu so spotrebiteľskou zmluvou alebo predstavujú úplne samostatný dokument, nakoľko ide len o určenie formálnej podoby bez vplyvu na obsah všeobecných obchodných podmienok (porovnaj nález Ústavného súdu ČR sp. zn. I.ÚS 3512/2011 a dovolací rozsudok sp. zn. 8Cdo/114/2017). Z uvedeného je zrejmé, že všeobecné obchodné podmienky banky boli z právneho hľadiska súčasťou spotrebiteľskej zmluvy.

2.5. Otázka skúmania RPMN je otázkou právneho posúdenia, ktorú skúma súd *ex offo*, nakoľko uvedenie tejto obsahovej náležitosti je vyžadované v § 9 ods. 2 písm. j/ zákona o spotrebiteľských úveroch. To znamená, že súd je povinný preskúmať splnenie tejto obsahovej náležitosti bez ohľadu na sudcovskú a zákonnú koncentráciu konania. Poučenie o sudcovskej a zákonnej koncentrácii konania bolo výslovne zaprotokolované v zápisnici o pojednávaní zo dňa 28. marca 2018 (č. l. 63 spisu), teda pred zrušením prvého rozsudku prvostupňového súdu odvolacím súdom. Odvolaciemu súdu bolo známe z úradnej činnosti, že aj banky používajú na výpočet RPMN vzorce nastavené v počítačovom programe. Relevantné na každej kalkulačke RPMN v počítačovom programe je však to, či je možné overiť jej výsledok matematickým výpočtom. Dôležité je zdôrazniť, že v prípade RPMN je dôležité nielen to, aký vysoký je úver a splátka, ale aj to, ako dlho má dlžník finančné prostriedky k dispozícii. Na základe uvedených skutočností je zrejmé, že pri výpočte RPMN nemožno vychádzať z hypotetickej priemernej splátky, ktorá správne neodzrkadľuje časové hľadisko. V tejto súvislosti je dôležité zdôrazniť, že poplatok za poskytnutie úveru je splatný v deň poskytnutia úveru, a teda od uvedeného dňa má spotrebiteľ k dispozícii menej finančných prostriedkov pochádzajúcich z úveru. Odvolací súd následne uviedol konkrétny výpočet RPMN, tento aj vysvetlil a konštatoval, že RPMN vo výške 21,74 % bol v zmluve o úvere uvedený správne.

2.6. Rozhodnutie prvostupňového súdu o trovách konania považoval odvolací súd za nesprávne. Keďže žalobkyňa bola celkovo úspešná v pomere 69% a žalovaný bol úspešný v pomere 31%, na základe čoho potom pomer úspechu žalobkyne predstavuje 38% (69-31). Preto v tejto časti zmenil prvostupňové rozhodnutie.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný a navrhol zrušiť obe rozhodnutia nižších súdov a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhol odložiť vykonateľnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP a § 420 písm. f/ CSP.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP namietal nedostatok dôvodov oboch rozhodnutí nižších súdov. V tejto súvislosti uviedol, že žalobkyňa v konaní nepreukázala, že pred podpisom spotrebiteľskej zmluvy bol oboznámený so všeobecnými obchodnými podmienkami (ďalej len „VOP“), a to aj napriek tomu, že v bode X zmluva o spotrebiteľskom

úvere uvádzala, že (aj) VOP boli neoddeliteľnou súčasťou tejto zmluvy. Ďalej namietal, že odvolací súd nedostatočne vysvetlil jeho odklon od rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7Sžo/61/2015 pri riešení otázky uvedenej v bode 3.1. V neposlednom rade namietal aj odvolacím súdom v odôvodnení jeho rozhodnutia prezentovaný výpočet RPMN, ktorý nepovažoval za správny. Rovnako ako v rámci dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP (bod 3.1.) tak aj v dôsledku namietaných zmätočností mal byť posudzovaný úver ako bezúročný a bez poplatkov.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP namietal nesprávne právne posúdenie otázky, či zmluva z 26. januára 2012 uzavretá medzi sporovými stranami obsahuje zákonnú náležitosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch („druh spotrebiteľského úveru“). Podľa jeho názoru sporná zmluva neobsahovala uvedenú zákonnú náležitosť a preto mal byť posudzovaný úver ako bezúročný a bez poplatkov. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 7Sžo/61/2015 s tým, že je otázne, či už táto otázka bola dovolacím súdom vyriešená.

4. Žalobkyňa sa k dovolaniu žalovaného nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala advokátom zastúpená (§ 429 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné vzhľadom na uplatnené dovolacie dôvody (§ 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP), avšak nie je dôvodné.

6. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ alternatívne písm. b/ CSP, pričom argumentoval, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vychádzalo z nesprávneho vyriešenia právnej otázky, či zmluva z 26. januára 2012 uzavretá medzi sporovými stranami obsahuje zákonnú náležitosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z. („druh spotrebiteľského úveru“). Podľa jeho názoru sporná zmluva neobsahovala uvedenú zákonnú náležitosť a preto mal byť úver posudzovaný ako bezúročný a bez poplatkov. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžo/61/2015 s tým, že je otázne, či už táto otázka bola dovolacím súdom vyriešená.

7. Najvyšší súd sa vo veci sp. zn. 7Sžo/61/2015 už síce niektorými aspektmi náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere okrajovo zaoberal, avšak z iných hľadísk. Najvyšší súd tu rozhodoval o odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu vydanom vo veci prieskumu zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu a skúmal najmä to, či zo strany dodávateľa bol spotrebiteľ náležite informovaný (§ 4 zákona č. 129/2010 Z.z.) tak, aby mal vytvorenú možnosť prijať rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktorú by pri dostatku informácii neurobil. Preto právna otázka, ktorú žalovaný nastolil v dovolaní, nebola dosiaľ dovolacím súdom vyriešená v dovolateľom vymedzenom zmysle a rozsahu (s dôrazom na otázku „bezúročnosti a bezpoplatkovosti“ úveru v prípade absencie náležitostí zmluvy v zmysle § 9 ods. ods. 2 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z.). Vec prejednávajúci trojčlenný senát najvyššieho súdu toto konštatovanie uvádza jednak z dôvodu

významného z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v nadväznosti na ktorý dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je v zmysle tohto ustanovenia prípustné, jednak z dôvodu významného z hľadiska § 48 ods. 1 CSP, v spojitosti s ktorým dospel k záveru, že nie sú dané predpoklady pre postúpenie veci veľkému senátu.

8. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaného z tohto dovolacieho dôvodu je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci predmetnej právnej otázky).

9. Ustanovenie § 9 zákona č. 129/2010 Z.z. obsahuje viaceré náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere. S porušením niektorých z nich ustanovenie § 11 citovaného zákona stanovuje predpoklad bezúročnosti a bezpoplatkovosti takejto zmluvy. V zmysle § 9 ods. 2 písm. a/ citovaného zákona musí zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovať „druh spotrebiteľského úveru“. Pokiaľ zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje predmetnú náležitosť potom sa považuje spotrebiteľský úver za bezúročný a bez poplatkov.

10. Z obsahu spisu (č. l. 10 a nasl.) vyplýva, že dňa 26. januára 2012 uzavreli sporové strany „Zmluvu o ČSOB spotrebiteľskom úvere“ (ďalej len „Zmluva“) v zmysle ktorej žalobkyňa poskytla žalovanému spotrebiteľský úver s úverovým limitom 8.000 €. Za stanovených podmienok explicitne vyjadrených v samotnej zmluve, bol žalovaný oprávnený čerpať tieto finančné prostriedky jednorazovo a bez uvedenia účelu (Zmluva, časť I. Úverový limit, účel úveru a čerpanie zmluvy).

10.1. Prvostupňový súd v prvom rozsudku z 18. mája 2018 č. k. 22Csp/189/2016-86 okrem iného uviedol: „*Predmetom zmluvy bolo dojednanie bezúčelového spotrebiteľského úveru, tak ako je uvedené v článku I Zmluvy, preto v tejto časti po zohľadnení celkového kontextu článku Zmluvy mal súd preukázaný druh spotrebiteľského úveru, ktorú náležitosť vyžaduje právna norma v § 9 ods. 2 písm. a) zákona o spotrebiteľských úveroch bez toho, že by zákonodarca špecifikoval jednotlivé možné druhy spotrebiteľských úveroch.“* (bod 28 jeho odôvodnenia).

10.2. Proti tomuto prvostupňovému rozsudku podala odvolanie (iba) žalobkyňa, ktorá v podanom odvolaní náležitosť Zmluvy podľa § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z. nerozporovala, a ku ktorej sa preto ani nevyjadril odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení z 11. júna 2019 (nebol k tomu dôvod, pozn.).

10.3. V ďalšom priebehu prvostupňového konania žalovaný vo svojom vyjadrení uvádzal, že «*V bode č. 1 ... Zmluvy je síce ako druh spotrebiteľského úveru označený „spotrebiteľský úver“, uvedené ale podľa nášho názoru nepredstavuje také určenie druhu spotrebiteľského úveru, aké má na mysli § 9 ods. 2 písm. a) ZoSU, ale len jeho všeobecné označenie*». V ďalšom uviedol, že uvedená podmienka riadneho označenia druhu úveru by splnená bola, ak by bol úver označený napr. *„Bezúčelový“, „Bezúčelový bezúročný úver“, „Úver s možnosťou prečerpania aktuálneho zostatku na účte“, či „Súkromná kreditná karta ... – revolvingový úver“* (č. l. 126 a nasl. spisu). Uvedenú argumentáciu žalovaný v podstate prebral aj v rámci odvolania proti ostatnému prvostupňovému rozsudku.

10.4. Odvolací súd v tomto ohľade uviedol, *„že zákon č. 129/2010 Z.z. ... ani v § 9 ods. 2 písm. a), a ani na inom mieste nedefinuje druhy úverov. Dôvodová správa k citovanému zákonu, ktorá nie je právne záväzná, síce uvádza niektoré druhy úverov, ale tento výpočet v osobitnej časti k § 4 je len demonštratívny, a to napr. 1. Kontokorentný úver, 2. Klasický bezúčelový spotrebiteľský úver, 3. Spotrebiteľský úver vo forme splátkového predaja (aj odložená platba), 4. Finančný leasing, 5. Kreditné karty, 6. Ostatné typy. Na základe uvedených skutočností je nevyhnutné dospieť k záveru, že banka je oprávnená použiť aj iný názov pre svoj bankový produkt, a to aj ČSOB spotrebiteľský úver, tak ako je to uvedené na čl. 10“.*

11. Odvolacím súdom zvolená interpretácia ustanovenia § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 129/2010 Z.z. je v okolnostiach posudzovanej veci správna a zodpovedajúca (aj) účelu zákona č. 129/2010 Z.z. (napr. § 1 ods. 2, § 2 písm. d/, § 4 ods. 1 písm. a/ citovaného zákona). Nemožno preto dospieť k záveru, že odvolací súd sa pri výklade zákonného predpisu natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Dôvodová správa k citovanému zákonu nad rámec odvolacím súdom uvedeného (bod 20.4.) a v podstatnom pre daný vecno-právny dovolací prieskum dodáva, že *„Zákon ... nemá ambíciu vzhľadom na rôznosť spotrebiteľských úverov na trhu definovať druhy spotrebiteľských úverov. Avšak možno veriteľom naznačiť niektoré základné typy, ktoré by mohli uvádzať do predzmluvných formulárov a zmlúv o spotrebiteľskom úvere, ako základ pre porovnanie, ktoré môže potom spotrebiteľ urobiť“* (autentický výklad zákonodarcu). Dovolací súd považuje za právne významnú v rámci tohto dovolacieho prieskumu tiež skutočnosť, že z obsahu samotnej Zmluvy bezrozporne vyplýva, že v danej veci ide o spotrebiteľský úver poskytnutý žalovanému jednorazovo a bez uvedenia účelu [viď Zmluva, časť I. Úverový limit, účel úveru a čerpanie zmluvy (bod 20)]. Dovolací súd dodáva, že samotný žalovaný považuje „bezúčelovosť“ za právne komfortný spôsob označenia druhu spotrebiteľského úveru (bod 20.3.), ktoré označenie z obsahu Zmluvy, pri rešpektovaní materiálneho prístupu, nepochybne vyplýva.

14.

R O Z H O D N U T I E

Pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, ktoré je bezúročné a bez poplatkov je podstatná skutočná vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2021, sp. zn. 5 Cdo 29/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Trebišov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo dňa 07.12.2018, č. k. 12Csp/41/2018-96 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni 290,- eur s 5 % ročným úrokom z omeškania od 21.02.2017 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku *(I. výrok)*, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol *(II. výrok)* a žalobkyni uložil povinnosť uhradiť žalovanému náhradu trov konania v rozsahu 78%, o výške ktorej rozhodne po právoplatnosti rozsudku *(III. výrok)*.

1.1. Z dôvodov rozsudku vyplýva, že žalobkyňa sa domáhala vydania bezdôvodného obohatenia 1.783,29 eur spolu s úrokmi z omeškania z tejto sumy od 21.02.2018 do zaplatenia, vzniknutého plnením bez právneho dôvodu a plnením z neplatného právneho úkonu. Uplatnila si náhradu trov konania. Okresný súd sa prednostne, aplikujúc § 100 ods. 1, 2 a § 107 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, zaoberal žalovaným vznesenou námietkou premlčania. Konštatoval, že žalobkyňa podala žalobu dňa 08.03.2018. Podľa karty klienta z úveru poskytnutého žalovaným uhradila jedenástimi splátkami za obdobie od 17.03.2016 do 20.02.2017 sumu 290,- eur, poslednú splátku dňa 20.02.2017.

1.2. Žalobkyňou tvrdené úmyselné bezdôvodné obohatenie u žalovaného okresný súd nezistil. Aj z písomných podaní žalovaného vyplynulo, že absenciu niektorých zmluvných podmienok odôvodnil tým, že im nepripisoval obligatórnu formu. K žalobkyňou tvrdenému porušeniu právnych predpisov o spotrebiteľských úveroch žalovaný poukázal na nesprávnosť jej právneho výkladu. Ak by žalobkyňa mala uniesť dôkazné bremeno v súvislosti s tvrdením, že konanie žalovaného zamerané na bezdôvodné obohatenie na úkor žalobkyne bolo úmyselným, bolo podľa súdu prvej inštancie vhodné, aby žalobkyňa podala trestné oznámenie na podozrenie z úmyselného majetkového trestného deliktu. V spore môže prichádzať do úvahy iba 3-ročná premlčacia lehota na uplatnenie nároku, ktorá začína plynúť dňom, keď bezdôvodné obohatenie vzniklo. Žalobkyňa podala žalobu 08.03.2018, objektívna 3-ročná premlčacia doba na uplatnenie jej nároku začala plynúť 08.03.2015. Ak by došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia žalovaného na úkor žalobkyne, táto môže uplatňovať nároky na jeho vydanie iba za obdobie po 08.03.2015.

1.3. Okresný súd pripomenul, že podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka v rámci 3-ročnej objektívnej premlčacej lehoty plynie 2-ročná subjektívna lehota, a to odo dňa, kedy sa oprávnená osoba dozvedela o vzniku bezdôvodného obohatenia. Oprávnená osoba sa dozvie o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jej úkor obohatil vtedy, keď skutočne (preukázateľne) zistí skutkové okolnosti, na základe ktorých môže podať žalobu o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t j. keď nadobudne vedomosť o rozsahu bezdôvodného obohatenia a o osobe obohateného bez ohľadu na to, že sa o týchto skutočnostiach mohla dozvedieť aj skôr. Žalobkyňa na tvrdenia, že sa dozvedela o vzniku bezdôvodného obohatenia pri prvej návšteve (porade) so svojím právnym zástupcom a že sa dozvedela o tom, že na jej úkor vzniklo žalovanému bezdôvodné obohatenie pri porade so svojou právnou zástupkyňou 28.03.2017 (podanie z 02.07.2018) nepredložila žiadny dôkaz. Žalobu vyhotovenú dňa 02.02.2018 podávala prostredníctvom svoje právnej zástupkyne, no neuvádza v nej, na základe ktorých skutočností sa rozhodla v tento deň konzultovať so svojou právnou zástupkyňou vznik a možnosť vydania bezdôvodného obohatenia. Ani v podaní z 02.07.2018 neuvádza, za akých okolností malo dôjsť ku konzultácií so svojou právnou zástupkyňou dňa 28.03.2017. Okresný súd zhrnul, že nakoľko v tak dôležitej otázke v priebehu konania dochádzalo medzi stranami k rozporným tvrdeniam, bolo povinnosťou žalobkyne svoje tvrdenia podrobne popísať a označiť na ich preukázanie dôkaz (§ 150 ods. 1, čl. 8 Civilného sporového poriadku). Žalobkyňa bola ako spotrebiteľka zastúpená advokátom, preto súdu nie je dovolené žalobkyňu poučovať o splnení povinnosti uvádzania presvedčivých tvrdení a dôkaznej povinnosti (§ 291 ods. 3, § 296 Civilný sporový poriadok). Žalobkyňa je potom oprávnená domáhať sa vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré žalovanému mohlo vzniknúť za obdobie 2 rokov pred podaním žaloby, t. j. za obdobie od 08.03.2016. Nároky za obdobie pred 08.03.2016, aj keby ich žalobkyňa preukázala, zanikli uplynutím premlčacej lehoty, lebo žalovaný v tomto konaní námietku premlčania vzniesol.

1.4. Súd prvej inštancie zdôraznil, že ak oprávnená osoba námietku premlčania neuzná a argumentuje iba konkrétnym tvrdením o skutočnosti získania vedomosti o bezdôvodnom obohatení, má povinnosť toto tvrdenie preukázať konkrétnym dôkazom. Ak na tvrdenie dôkaz nepredloží ani neoznačí, nemožno za deň nadobudnutia vedomosti o bezdôvodnom obohatení považovať iný deň, než deň, v ktorom povinná osoba plnenie prijala ako bezdôvodné obohatenie; poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10.01.2018, sp. zn. 3Cdo/169/2017. Vzhľadom k tomu okresný súd za deň nadobudnutia vedomosti žalobkyne o vzniku bezdôvodného obohatenia považoval deň, keď žalobkyňa uhradila platbu, ktorú si nárokuje späť z dôvodu vydania bezdôvodného obohatenia.

1.5. V tejto súvislosti súd prvej inštancie poukázal aj na intelektuálnu úroveň žalobkyne ako osoby, ktorá v minulosti vykonávala verejné funkcie a často vstupovala do úverových záväzkových vzťahov ako dlžník. Tieto skutočnosti okresný súd zistil z viacerých súdnych konaní, v ktorých bola žalobkyňa stranou v konaní alebo zástupcom Obce Veľká Tŕňa v čase, keď vykonávala funkciu starostky tejto obce. Práve v prípadoch, keď žiadna zo strán nepredloží dôkaz na preukázanie konkrétneho dňa nadobudnutia vedomosti oprávnenej osoby o vzniku bezdôvodného obohatenia je dôležitým faktorom stupeň predpokladaných rozumových schopností takejto osoby, ktorý ju oprávňuje k nadobudnutiu poznatkov a rozlišovacej schopnosti ohľadne opodstatnenosti nároku veriteľa na neprimeranú výšku odplaty dlžníka vo vzťahu k výške poskytnutého úveru. Žalobkyňa vzhľadom k vyššie uvedenému musela vedomosť o vzniku

bezdôvodného obohatenia nadobudnúť už v čase, keď začala uhrádzať pre žalovaného platby po splatení sumy, ktorá jej bola poskytnutá ako úver.

1.6. Okresný súd dospel k záveru, že v prípade vzniku bezdôvodného obohatenia nárok žalobkyne na vrátenie platieb uhradených pre žalovaného do 08.03.2016 zanikol uplynutím premlčacej lehoty. Žalovanému uložil povinnosť vydať žalobkyni bezdôvodné obohatenie v sume 290,00 eur, vzniknuté žalovanému na úkor žalobkyne uhrádzaním platieb na základe podmienok podľa úverovej zmluvy, a to za obdobie od 08.03.2016 do 20.02.2017, kedy žalobkyňa uhradila poslednú splátku. Stotožnil sa s tým, že vzhľadom k absencii podstatných zákonných náležitostí uvedených v § 9 ods. 2 písm. a) až l), písm. s), písm. z) a písm. aa) zákona č. 129/2010 Z.z. je tento úver vzhľadom k ustanoveniu § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. z. bezúročný a bez poplatkov. Prisúdené platby boli poukázané aj napriek tomu, že žalobkyňa už skôr žalovanému zaplatila čiastku rovnajúcu sa výške poskytnutého úveru.

1.7. Podľa § 517 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 3, nar. č. 87/1995 Z. z. okresný súd uložil žalovanému v zmysle žaloby aj povinnosť uhradiť žalobkyni úroky z omeškania 5 % z priznanej sumy, a to od 21.02.2017.

1.8. Žalobkyňa mala v konaní úspech 11 %, žalovaný 89 %, a preto podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku okresný súd uložil žalobkyni povinnosť uhradiť žalovanému trovy konania v rozsahu 78 %, o výške ktorých rozhodne súd podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku po právoplatnosti rozsudku.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) na základe odvolaní podaných žalobkyňou aj žalovaným rozsudkom zo dňa 21. mája 2020, sp. zn. 2Co/139/2019 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny s poukazom na § 387 ods. 1, 2 Civilného sporového poriadku potvrdil, pričom stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2.1. Na doplnenie odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, s ktorým sa stotožnil a na ktoré odkázal, odvolací súd uviedol, že začiatok plynutia kombinovanej premlčacej doby je v prípade práva na vydanie bezdôvodného obohatenia upravený odlišne, keď subjektívna aj objektívna premlčacia doba začínajú, plynú a končia nezávisle na sebe. Ich vzájomný vzťah je taký, že pokiaľ skončí plynutie jednej z nich a dôjde k vzneseniu námietky premlčania, premlčané právo nemožno oprávnenému priznať (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/169/2017).

2.2. Za rozhodujúcu v posudzovanom prípade označil odvolací súd otázku, kedy začala plynúť subjektívna dvojročná premlčacia doba, ktorá začína plynúť vtedy, kedy sa oprávnený dozvedel o bezdôvodnom obohatení povinného subjektu a o jeho výške. Túto vedomosť je potrebné odvíjať od toho, kedy oprávnený subjekt získal vedomosť o skutkových okolnostiach, z ktorých možno vyvodiť bezdôvodné obohatenie; právne posúdenie tohto nároku nie je vôbec relevantné. Podľa odvolacieho súdu treba vychádzať z rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28Cdo/685/2011 zo dňa 28.03.2012, 33Odo/528/2006 zo dňa 29.03.2007, 28Cdo/3977/2007 zo dňa 18.03.2008, 30Cdo/2758/2006 aj z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/67/2011 a z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/169/2017. Podľa týchto rozhodnutí sa v zmysle § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka vedomosťou nerozumie znalosť právnej kvalifikácie, ale ide len o skutkové okolnosti, z ktorých možno dovodiť zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie; nie je významné, či má oprávnený také právne znalosti, aby bol subjektívne schopný posúdiť uvedené skutkové okolnosti.

2.3. Pre uplatnený nárok, založený na bezdôvodnom plnení nad rámec poskytnutej istiny sú podľa odvolacieho súdu rozhodujúce tri zložky, o ktorých musela žalobkyňa vedieť, aby mohol byť nárok posudzovaný titulom bezdôvodného obohatenia: 1. vedomosť o tom, že v dôsledku absencie zákonných náležitostí v zmluve o spotrebiteľskom úvere je poskytnutý úver bezúročný a bez poplatkov, resp. vedomosť o výške úrokov, ktoré sú v rozpore s dobrými mravmi, 2. vedomosť o obsahu zmluvy, teda, že zmluva obsahuje nesprávny údaj ohľadom RPMN, resp. neobsahuje údaje o výške, počte a termínoch splátok, 3. vedomosť o tom, že zo strany žalobkyne došlo k plneniu nad rámec poskytnutej istiny. Odvolací súd uviedol, že tým, že splátky úveru uhrádza sám dlžník, v tomto prípade žalobkyňa, v jemu známej výške, je možné urobiť úsudok o okamihu zaplatenia sumy zodpovedajúcej istine na základe jednoduchého matematického výpočtu. Preto sa samotný dlžník musí dozvedieť o tom, že platí veriteľovi nad rámec poskytnutej istiny súčasne s okamihom, kedy uhradí splátku, ktorou poskytnutú istinu prvýkrát preplatí (rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 17Co/372/2015-370 zo dňa 27.04.2016).

2.4. Odvolací súd poukázal na ustálenú judikatúru, podľa ktorej je pre začiatok plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby rozhodujúci okamih, kedy sa oprávnený v konkrétnom prípade dozvie, že došlo na jeho úkor k získaniu bezdôvodného obohatenia a kto ho získal. Rozhodujúci je moment, kedy sa oprávnený subjekt dozvie skutkové okolnosti, relevantné pre uplatnenie jeho práva na súde. Okolnosti, za ktorých sa spotrebiteľský úver považuje za bezúročný a bez poplatkov, sú uvedené priamo v zákone. Vedomosť žalobkyne ako spotrebiteľa o bezúročnosti a bezpoplatkovosti jej úveru je preto potrebné spájať s touto skutočnosťou, resp. s vedomosťou o existencii zákona o spotrebiteľských úveroch, nakoľko ju nemôže ospravedlňovať, že o tomto zákone nevedela. Viazať začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty na okamih kontaktu žalobkyne s advokátom, od ktorého sa mala žalobkyňa dozvedieť, že úver poskytnutý žalovaným je bezúročný a bez poplatkov a z tohto dôvodu sa žalovaný mal na jej úkor bezdôvodne obohatiť, by bolo neprimeranou ochranou práva vybočujúcou z účelu a právneho významu ustanovenia § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd bol toho názoru, že subjektívna lehota v predmetnej veci začala žalobkyni plynúť dňom zaplatenia tej splátky, ktorou prekročila istinu poskytnutého úveru, tak ako to posúdil súd prvého stupňa, ktorý potom správne posúdil uplynutie subjektívnej premlčacej doby a v dôsledku toho časť nároku, u ktorého došlo k premlčaniu, zamietol.

2.5. Odvolací súd poukázal na právny názor vyjadrený v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/238/2017 zo dňa 18.10.2018, v ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že aplikácia 10-ročnej objektívnej premlčacej doby v týchto veciach neprichádza do úvahy. Z tohto dôvodu, keďže platí princíp právnej istoty a súdy by mali rozhodovať v súlade s rozhodovacou činnosťou najvyšších súdnych autorít, mal odvolací súd za to, že aplikácia 10-ročnej premlčacej doby je v tomto spore neprípustná.

2.6. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Žalobkyňa ani žalovaný neboli v odvolacom konaní so svojimi odvolaniami úspešní, preto im nevznikol nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie tvrdiac existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP s návrhom, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne zmenil jeho potvrdzujúci

výrok v časti o zamietnutí žaloby a závislom výroku o trovách konania tak, že žalovanému uloží povinnosť zaplatiť žalobkyni aj sumu 1.493,29 eur s príslušným úrokom z omeškania a trovami celého, aj dovolacieho, konania. Za právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená a od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu označila otázku určenia počiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby s ohľadom na spotrebiteľský charakter sporu (aj) s poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 43/2020 zo dňa 12.05.2020.

3.1. Žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) v dôvodoch dovolania uviedla, že pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby pre vydanie bezdôvodného obohatenia je v zmysle § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) rozhodujúce, kedy sa skutočne dozvedela o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jej úkor bezdôvodne obohatil. V priebehu konania neboli vyvrátené jej tvrdenia, že pri uzatváraní zmluvy o revolvingovom úvere a pri jeho splácaní nemala vedomosť o eventuálnej nezákonnosti výšky platieb prijatých žalovaným, ktoré platila na základe uzavretej zmluvy. Ako laik nemala vedomosť o skutkových okolnostiach z porušenia práva zmluvou, na základe ktorej platila splátky úveru. Až po konzultácii s advokátkou uskutočnenej dňa 28.03.2017 získala žalobkyňa skutkové informácie o vzniku bezdôvodného obohatenia pre vady zmluvy o úvere (o ktorej si až dovtedy myslela, že je právne v poriadku a plnila ju) a o jeho výške. Žalovaný nepreukázal, že sa žalobkyňa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jej úkor bezdôvodne obohatil, dozvedela skôr. K podaniu žaloby došlo dňa 08.03.2018, teda nie po uplynutí subjektívnej premlčacej doby (ktorá by plynula od 28.03.2017 do 28.03.2019).

3.2. K poukazu odvolacieho súdu na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/167/2017, 1Cdo/67/2017 a 5Cdo/121/2009 dovolateľka uviedla, že rozhodnutie sp. zn. 3Cdo/167/2017 bolo zrušené nálezom ÚS SR, sp. zn. III. ÚS 43/2020, pričom ohľadne rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/67/2017 a 5Cdo/121/2009 ústavný súd v tomto náleze konštatoval, že vychádzajú z odlišného skutkového a právneho základu. Ústavný súd skonštatoval, že tieto rozhodnutia neodpovedajú na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady neznalosť zákona neospravedlňuje) ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, keď reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia.

3.3. Odvolací súd podľa dovolateľky nesprávne odôvodnil, že mala vedomosť o bezdôvodnom obohatení žalovaného už od času, kedy ako spotrebiteľka plnila zmluvu, a to s odôvodnením, že má poznať právo. Dovolateľka uviedla, že každý má poznať právo, no nikomu nemožno nanútiť povinnosť, aby právo vedel aj správne aplikovať, zvlášť v spotrebiteľských veciach.

3.4. Občiansky zákonník pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby nepredpokladá čas, kedy sa oprávnená osoba o bezdôvodnom obohatení mala a mohla dozvedieť s poukazom na to, že mala poznať právo, ale čas, kedy sa o bezdôvodnom obohatení a o osobe obohateného dozvedela. Odvolací súd podľa dovolateľky nedôsledným výkladom zákonného termínu „dozvie sa“ potiera rozdiel medzi subjektívnou a objektívnou premlčacou dobou a začiatok ich plynutia spája do jedného okamihu. Pre začiatok plynutia subjektívnej doby je rozhodujúce poznanie skutkových okolností, no okolností nie zo zmluvy, ale z porušenia práva

(okolnosť, že došlo k porušeniu zákona, o výške bezdôvodného obohatenia a o príčinnej súvislosti). Doposiaľ nebola prekonaná judikatúra Súdneho dvora Európskej únie o existencii nezanedbateľného nebezpečenstva, že priemerný spotrebiteľ nepoukáže na neprijateľnosť zmluvnej podmienky v čase jej uzatvárania (spojené prípady C-240 až 244/98). Zdá sa, že aj v prípade, keď spotrebiteľ vykonáva reálne plnenie zo zmluvy, je tu rovnaké nebezpečenstvo. Je úplne logické domnievať sa, že spotrebitelia by asi sotva platili, ak by mali vedomosť, že platiť nemajú.

3.5. Žalobkyňa uviedla, že nemá pochybnosti o potrebe aplikácie objektívnej 10-ročnej premlčacej doby, a to so zreteľom na dlhodobú prax a výrazné skúsenosti, ktoré má žalovaný vo vzťahu k charakteru platieb, ktoré dostáva od spotrebiteľov a vo vzťahu k podmienkam, za ktorých sú tieto úvery poskytované. Žalovaný si bol v rovine nepochybnej vedomosti, a teda úmyselného konania vedomý, že so zreteľom na konkrétne ustanovenia zákona o spotrebiteľských úveroch a obsah uzavretej zmluvy ide o plnenia prijímané nezákonne z dôvodu nerešpektovania zákonných požiadaviek na obsah zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

3.6. Dovolateľka vytkla odvolaciemu súdu, že žiadnym spôsobom neodôvodnil, aké preukázateľné informácie, na základe ktorých si mohla urobiť dostatočný úsudok o tom, že platby na úverovú zmluvu súhrnom dosiahli výšku istiny úveru, dovolateľka získala. Možno sa len domnievať, že odvolací súd mal na mysli, že žalobkyňa mala už pri podpise úverovej zmluvy vedomosť o bezúročnosti a bezpoplatkovosti zmluvy. Ale potom je potrebné analogicky hľadieť aj na žalovaného, ktorý sa profesionálne venuje poskytovaniu úverov a pozná náležitosti zmlúv o spotrebiteľských úveroch, no napriek tomu ním koncipované formulárové zmluvy vykazujú nedostatky sankcionované bezúročnosťou a bezpoplatkovosťou. Žalovaný preukázateľne vedel o nedostatkoch svojich zmlúv, naďalej ich so spotrebiteľmi bez doplnenia, či zmeny uzatváral a tak ako žalobkyňa mal všetky informácie o tom, že uzatvárané zmluvy neobsahujú všetky zákonné podstatné náležitosti; zákon žalovaný neobchádzal z nevedomosti, ale úmyselne. Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/238/2017, s poukazom na ktoré odvolací súd odmietol aplikáciu 10-ročnej premlčacej doby, podľa dovolateľky nemožno považovať za ustálenú rozhodovaciu činnosť najvyšších súdnych autorít, nakoľko ide o jedno nejudikované rozhodnutie. Spolu s rozhodnutím odvolacieho súdu ide o rozhodnutie formálne odôvodnené, ale po vecnej stránke má povahu extrémnu, objektívne racionálne neakceptovateľnú a možno ho považovať za odporujúce čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 Dohovoru. Pochybnosti o správnosti záverov najvyššieho súdu Krajský súd v Prešove podrobne odôvodnil v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-485/19 podanom na Súdny dvor Európskej únie.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu žalobkyne namietol prípustnosť aj dôvodnosť dovolania. Skutočnosti uvádzané žalobkyňou nespĺňajú zákonnú požiadavku prípustnosti dovolania, pretože úprava premlčania v Občianskom zákonníku je upravená jednotne pre všetky právne vzťahy, ustanovenie § 52 a nasl. OZ špeciálnu právnu úpravu premlčania neobsahuje. Dovolateľka neuviedla nijaký argument pre iné posudzovanie subjektívnej premlčacej doby v spotrebiteľských právnych vzťahoch. V konaní nebolo preukázané, že by sa žalobkyňa o bezdôvodnom obohatení dozvedela dňa 28.03.2017. V tento deň sa nijaká porada neuskutočnila, ide iba o deň podpísania plnej moci, ktorá bola udelená korešpondenčne (žalovaný poukázal na bydlisko žalobkyne v X. a sídlo jej zástupkyne v Y.). Argumenty o 10-ročnej premlčacej dobe,

ako aj viaceré vyjadrenia dovolateľky sú mimo vymedzenú dovolaciu otázku (napr. polemika o dĺžke objektívnej premlčacej doby) a dovolanie sa javí skôr ako ďalšie „odvolanie“. Uplatnený dovolací dôvod a vymedzená právna otázka sa tvrdení o dĺžke objektívnej premlčacej doby netýka a v tomto smere dovolanie nemá náležitosti. Žalovaný navrhol odmietnutie dovolania event. v prípade jeho vecného preskúmania jeho zamietnutie. Uplatnil si náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP advokátom, skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania vrátane predpokladov prípustnosti dovolania.

6. Dovolateľka definovala ako právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, otázku určenia začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, ktoré je bezúročné a bez poplatkov. Dovolací súd z dôvodu terminologickej presnosti dopĺňa, že pod bezúročnosťou a bezpoplatkovosťou plnenia na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy je potrebné v zmysle § 11 ods. 1 písm. a), b) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov účinného k 29.06.2012 (dátum uzatvorenia zmluvy o revolvingovom úvere medzi žalobkyňou a žalovaným) rozumieť úver, ktorý je bezúročný a bez poplatkov, nakoľko podľa tohto zákonného ustanovenia sa považuje, za splnenia tam uvedených podmienok, za bezúročný a bez poplatkov poskytnutý spotrebiteľský úver (nie plnenie poskytnuté na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy).

7. Otázkou relevantnou v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP je právna otázka, ktorá ešte nebola riešená dovolacími senátmi najvyššieho súdu, takže vo vzťahu k nej sa ani nemohla vytvoriť a ustáliť rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

7.1. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie poukazoval na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/67/2011 a sp. zn. 3Cdo/169/2017, v ktorom v zmysle dovtedajšej rozhodovacej praxe (rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/67/2011 a 5Cdo/121/2009) najvyšší súd konštatoval, že pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby je rozhodujúci deň, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, pričom pri posudzovaní okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby nie je relevantné to, kedy sa oprávnený dozvedel, ako jeho nárok vyplývajúci zo skutkových okolností možno právne kvalifikovať. Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/169/2017 nálezom sp. zn. III. ÚS 43/2020 zo dňa 12. mája 2020 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V dôvodoch nálezu (body 35. – 41.) ústavný súd konštatoval, že sťažovateľka sa domáhala posúdenia určenia počiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby s ohľadom na spotrebiteľský charakter sporu. Ústavný súd konštatoval, že *„rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 a sp. zn. 5Cdo/121/2009 nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste odvíjať plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „neznalosť zákona neospravedlňuje“), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, keď reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia“.*

7.2. Aj v uznesení sp. zn. 8Cdo/163/2018 zo dňa 22.05.2019 najvyšší súd poukázal, pokiaľ ide o otázku začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby, na uznesenie sp. zn. 3Cdo/169/2017. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. I. ÚS 51/2020 zo dňa 09. júna 2020, ktorým uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/163/2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, vyslovil (bod 47. odôvodnenia), že *„Záver, že rozhodujúcim okamihom pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia je nadobudnutie skutočnej vedomosti oprávneného subjektu o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, je správny“*. Ústavný súd ale ďalej uviedol, že: *„Posúdenie skutočnej vedomosti o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu, sa posudzuje vždy podľa konkrétnych skutkových okolností. Ústavný súd je toho názoru, že v tomto ohľade iste existujú určité typové situácie (typové skutkové okolnosti), pre posúdenie ktorých možno používať skoršiu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Skutkové okolnosti sťažovateľovho prípadu však nie sú typovo obdobné ako skutkové okolnosti rozhodnutí, na ktoré poukazuje najvyšší súd. Predmetom rozhodnutí, na ktoré poukazuje najvyšší súd* (sp. zn. 1Cdo/67/2011, 5Cdo/121/2009 a 3Cdo/169/2017, pozn. dovolacieho súdu), *nebol spotrebiteľský spor, základom právneho vzťahu medzi stranami sporu ani v jednom prípade nebola zmluva o spotrebiteľskom úvere, nešlo o prípad bezdôvodného obohatenia, ktorý nastáva v dôsledku existencie osobitnej sankcie postihujúcej jednu zo zmluvných strán, upravenej priamo v zákone. Nemožno pochybovať o tom, že bezúročnosť úveru nastupujúca ako ex lege dôsledok porušenia konkrétnych ustanovení zákona o spotrebiteľskom úvere má v prípade spotrebiteľovho plnenia nad rámec požičanej istiny ten následok, že na strane prijímajúceho veriteľa vzniká bezdôvodné obohatenie. Ide o špecifický predpoklad vzniku bezdôvodného obohatenia. Jeho základ je daný porušením zákona už v priebehu kontraktačnej fázy, pričom však toto porušenie nemá vplyv na platnosť spotrebiteľskej zmluvy ako takej. Ide teda o ďalší typ skutkových okolností, ktoré treba vzhľadom na už uvedené špecifiká posúdiť najvyšším súdom nanovo. Ústavný súd konštatuje, že rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 a sp. zn. 5Cdo/121/2009 nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „neznalosť zákona neospravedlňuje“), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, kedy reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia. V tomto kontexte je potrebné sa vysporiadať s otázkou súvisiacou s bežnou životnou skúsenosťou, a síce, či je pravdepodobné, aby dlžník platil veriteľovi plnenie, ak by vedel, že mu toto plnenie nepatrí. Otázkou je, či potom možno za moment, kedy sa dlžník dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, považovať uzatvorenie konkrétnej spotrebiteľskej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.“*

8. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľkou nastolená právna otázka v doterajšej praxi dovolacieho súdu riešená nebola. Pre jej zodpovedanie je potom podľa názoru dovolacieho súdu, vychádzajúc z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 51/2020 zo dňa 09. júna 2020, nutné skúmať: 1/ ktorá skutková okolnosť (skutkové okolnosti) je (sú) podstatné pre nadobudnutie vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, potrebnej pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, 2/ ktorým momentom spotrebiteľ nadobúda skutočnú vedomosť o

uvedenej podstatnej skutkovej okolnosti (skutkových okolnostiach) a 3/ o ktorú skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia v tomto prípade ide.

9. Premlčanie (inveteratio) je kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého nárok možno odvrátiť námietkou premlčania. Použitie tohto spôsobu obrany má za následok zánik nároku patriaceho k obsahu práva. Súd sa môže zaoberať vznesenou námietkou premlčania bez toho, aby skúmal samotnú existenciu subjektívneho práva veriteľa. Premlčaním (na rozdiel od preklúzie) právo samo osebe nezaniká, len sa oslabuje v tej svojej zložke, ktorá predstavuje nárok. Subjektívne právo aj po aplikácii námietky premlčania trvá ďalej vo forme naturálneho záväzku, ktorého uplatniteľnosť je ale obmedzená na dobrovoľné splnenie povinným. Pri premlčaní práva na vydanie bezdôvodného obohatenia zákon ustanovuje kombinované premlčacie doby, a to subjektívnu dvojročnú a objektívnu trojročnú, v prípade úmyselného bezdôvodného obohatenia desaťročnú. Odlišný a na sebe nezávislý je začiatok a priebeh ich plynutia aj ich skončenie. Pre začiatok plynutia objektívnej premlčacej doby je rozhodujúci okamih, kedy k získaniu bezdôvodného obohatenia skutočne došlo. Pri posudzovaní začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby je potrebné vychádzať zo skutočnej, nie z predpokladanej vedomosti oprávneného o tom, že na jeho úkor k získaniu bezdôvodného obohatenia došlo a kto ho získal. Touto vedomosťou ustanovenie §-u 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemieni znalosť právnej kvalifikácie, ale skutkových okolností, z ktorých možno zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie vyvodiť. Začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby možno spájať s okamihom, v ktorom si žalobca musel byť vedomý toho, že bez existujúceho právneho dôvodu plnenia previedol na účet žalovaného vyššiu čiastku. Významné nie je, či oprávnený subjekt má právne znalosti, aby bol subjektívne schopný posúdiť tieto skutkové okolnosti a zistiť, že zmluva, podľa ktorej plnil, je neplatná. Nejde o vedomosť právnej kvalifikácie podľa § 107 Občianskeho zákonníka, ale o znalosť skutkových okolností, z ktorých možno zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie vyvodiť. Nie je rozhodujúce, že oprávnený sa mohol o získaní tohto bezdôvodného obohatenia dozvedieť pri vynaložení potrebnej starostlivosti prípadne aj skôr.

10. Dovolací súd akcentuje špecifickosť situácie, vzniknutú a vyvolanú osobitosťou právnej úpravy spotrebiteľského práva, najmä zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov účinného k 29.06.2012 (ďalej aj „zákon o spotrebiteľských úveroch“), na ktorú je potrebné pamätať v tomto súdnom konaní. Aj v tejto špecifickej situácii je ale pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia potrebné skúmať okamih, kedy oprávnený subjekt (t. j. spotrebiteľ) nadobudol skutočnú skutkovú vedomosť o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil.

11. Za skutkovú okolnosť (skutkové okolnosti), ktorá je (sú) podstatná pre nadobudnutie vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, potrebnej pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné považovať skutočnú vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve. Bez tejto vedomosti je spotrebiteľ v presvedčení, že jeho povinnosťou je (bolo) plniť zmluvne dohodnutý záväzok a splácať dlh splátkami vo výške dohodnutej v zmluve, ktorej návrh riadne a podľa dôvery

spotrebiteľa v súlade so zákonom vypracoval veriteľ – dodávateľ ponúkajúci svoj produkt. Nestačí preto len predpokladať, že oprávnená osoba skutkové okolnosti mohla vedieť, alebo sa ich mohla alebo mala dozvedieť, ak by vynaložila potrebnú starostlivosť. Dovolací súd zdôrazňuje, že spotrebiteľova vedomosť o tom, že výška splátok (resp. celého konečného dlhu zahŕňajúceho aj úroky a poplatky) je v úverovej spotrebiteľskej zmluve uvedená nesprávne, je sama osebe skutkovou okolnosťou, nie okolnosťou právnou (zistenie o rozpore takéhoto zmluvného dojednania so zákonom je len dôvodom nadobudnutia tejto vedomosti).

12. Otázku nadobudnutia skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, nemožno oddeliť od ustálenia momentu, kedy spotrebiteľ túto vedomosť získal. Ide totiž o to, či je možné pri každej zmluve o spotrebiteľskom úvere a u každého spotrebiteľa automaticky usudzovať nadobudnutie skutočnej vedomosti o bezdôvodnom obohatení len na základe spotrebiteľovej dôkladnej znalosti obsahu zmluvy o úvere a povinnosti plnenia na účet veriteľa, čo by v podstate znamenalo prezumpciu jeho vedomosti o rozpore jej (niektorých) ustanovení so zákonom. Najvyšší súd Slovenskej republiky už v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/1/2012 uviedol, že starorímsky princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ (práva patria bdelým) v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach (teda v závislosti od konkrétnych okolností) ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. V uznesení sp. zn. 6MCdo/9/2012 zo dňa 16.01.2013 najvyšší súd doplnil, že ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov. Poukázal na povinnosť súdu rešpektovať základné právo na spravodlivú súdnu ochranu zaručené článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré sa zaručuje nielen tomu, kto uplatňuje svoje práva, ale aj tomu, proti komu je nárok uplatňovaný. Najvyšší súd tiež uviedol, že rešpektovanie princípu „ignorantia iuris non excusat“ v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa treba vyžadovať v najvyššej možnej miere. Jeho uplatnenie v neprospech spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu. Hoci najvyšší súd v uvedenom konaní posudzoval oprávnenie exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej doložky a samotnú platnosť rozhodcovskej doložky, tieto závery sú platné aj v tejto dovolacím súdom posudzovanej kauze, a to tiež s poukazom na článok 6 základných princípov medzičasom prijatého Civilného sporového poriadku (princíp ochrany tzv. slabšej strany sporu).

13. Na základe východísk uvedených v bodoch 12. a 13. tohto uznesenia dovolací súd udáva, že podstatnou skutkovou okolnosťou, ktorú by sa mal spotrebiteľ dozvedieť, aby mu začala plynúť subjektívna premlčacia lehota, je vedomosť o tom, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov. Pri skúmaní momentu, kedy spotrebiteľ nadobudol vyžadovanú skutočnú (preukázanú) vedomosť o tejto podstatnej skutkovej okolnosti (viď uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 413/2013) je potrebné si uvedomiť, že ide o subjektívny okamih, v ktorom sa spotrebiteľ dozvie také skutkové okolnosti, ktoré mu umožnia uplatniť svoje práva v súdnom konaní žalobou o

vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď sa jeho právo stalo nárokom (actio nata). Rozhodujúce nie je, či možnosť dozvedieť sa tieto skutočnosti mal už skôr. Aj v prejednávanom spore je potom potrebné individualizovať, kedy žalobkyňa nadobudla vedomosť o tom, že došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia a kto sa na jej úkor bezdôvodne obohatil. Vychádzať treba z reálneho momentu, kedy sa žalobkyňa dozvedela o tom, že sa žalovaný na jej úkor bezdôvodne obohatil (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/121/2009). V prejednávanom spore je potrebné vychádzať z momentu, kedy si žalobkyňa sama musela byť vedomá, že bez existujúceho (platného) právneho dôvodu previedla na účet žalovaného určitú čiastku resp. čiastky. Týmto momentom je aj podľa dovolacieho súdu porada, ktorú absolvovala žalobkyňa ako priemerná spotrebiteľka – fyzická osoba s jej právnou zástupkyňou, kedy sa dozvedela o rozpore niektorých jednotlivých konkrétnych dojednaní zmluvy o revolvingovom spotrebiteľskom úvere so zákonnou úpravou (túto vedomosť je potrebné odlišovať od znalosti právnej kvalifikácie plnenia poskytnutého žalobkyňou nad rámec základnej sumy úveru ako bezdôvodného obohatenia).

14. Právna úprava bezdôvodného obohatenia vychádza zo zásady, že ten, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí takéto obohatenie vydať. To, komu je povinný bezdôvodné obohatenie vydať (§ 456 OZ) vyplýva z konkrétneho právneho dôvodu, na základe ktorého záväzok vydať bezdôvodné obohatenie vznikol. Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, z neplatného právneho úkonu, z právneho dôvodu, ktorý odpadol, z nepoctivých zdrojov alebo tým, že sa za iného plnilo, hoci mal podľa práva plniť sám (§ 451 ods. 2, § 454 OZ). Pre vyriešenie otázky, o ktorú skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia ide v posudzovanom spore, treba prihliadať na právnu úpravu zákona o spotrebiteľských úveroch účinného v čase vzniku záväzkového vzťahu žalobkyne a žalovaného (29.06.2012). Podľa § 11 ods. 1 uvedenej právnej úpravy sa poskytnutý spotrebiteľský úver považuje za bezúročný a bez poplatkov, ak a) zmluva o spotrebiteľskom úvere nemá písomnú formu podľa § 9 ods. 1 a neobsahuje náležitosti podľa § 9 ods. 2 písm. a) až k), r) a y) a § 10 ods. 1, b) je v zmluve o spotrebiteľskom úvere uvedená nesprávne ročná percentuálna miera nákladov v neprospech spotrebiteľa. Z citovanej právnej normy vyplýva, že následkom dohody zmluvných strán odporujúcej tam uvedeným ustanoveniam zákona o spotrebiteľských úveroch je tzv. fikcia bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru („považuje sa“). Ide teda o prípad bezdôvodného obohatenia, ktorý nastáva v dôsledku existencie osobitnej sankcie postihujúcej jednu zo zmluvných strán, upravenej priamo v zákone. Ako uviedol ústavný súd v už spomínanom náleze sp. zn. I. ÚS 51/2020: *„Nemožno pochybovať o tom, že bezúročnosť úveru nastupujúca ako ex lege dôsledok porušenia konkrétnych ustanovení zákona o spotrebiteľských úveroch má v prípade spotrebiteľovho plnenia nad rámec požičanej istiny ten následok, že na strane prijímajúceho veriteľa vzniká bezdôvodné obohatenie. Ide o špecifický predpoklad vzniku bezdôvodného obohatenia. Jeho základ je daný porušením zákona už v priebehu kontraktačnej fázy, pričom však toto porušenie nemá vplyv na platnosť spotrebiteľskej zmluvy ako takej.“* Túto špecifickú situáciu je možné najviac pripodobniť k vadnosti písomne uzavretej zmluvy (inej ako zmluvy o spotrebiteľskom úvere), z ktorej zmluvné strany v domnení, že sú ňou viazané plnili, ale v dôsledku vadnosti zmluvy sa dostaví zákonný následok v podobe jej neplatnosti a už poskytnuté plnenie je bezdôvodným obohatením. Uvedené umožňuje dovolaciemu súdu zovšeobecniť, že plnenie spotrebiteľa poskytnuté dodávateľovi nad rámec istiny dohodnutého spotrebiteľského úveru je bezdôvodným obohatením vzniknutým na strane dodávateľa z neplatného právneho

úkonu. Zákonná fikcia bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru je totiž z hľadiska Občianskym zákonníkom pevne daných skutkových podstát bezdôvodného obohatenia akousi modifikáciou neplatnosti právneho úkonu vyvolanou (danou) špeciálnym charakterom aplikovaného hmotnoprávneho ustanovenia zákona o spotrebiteľských úveroch (vzhľadom na neskoršie zmeny a dopĺňanie odsekov v ustanovení § 11 ide v tejto veci o § 11 ods. 1).

15. Vyššie uvedené závery dovolacieho súdu sú plne súladné s rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie vydaného dňa 22. apríla 2021 vo veci LH proti Profi Credit Slovakia s.r.o. (C-485/19). Podstatou prvej položenej prejudiciálnej otázky bolo určiť, či sa má zásada efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm zaplatených neoprávnene na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu. Súdny dvor Európskej únie (ďalej aj „Súdny dvor“) v odpovedi na túto prejudiciálnu otázku vyložil zásadu efektivity (bod 52. označeného rozsudku) tak, že: *„...podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora v prípade neexistencie pravidiel Únie v danej oblasti prináleží vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu, aby na základe zásady procesnej autonómie upravil procesné podmienky týkajúce sa žalôb určených na zaručenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, avšak pod podmienkou, že nie sú menej výhodné ako procesné podmienky, ktoré upravujú podobné situácie podľa vnútroštátneho práva (zásada ekvivalencie), a nevedú k praktickému znemožneniu alebo nadmernému sťaženiu výkonu práv priznaných právom Únie (zásada efektivity) (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 83, ako aj zo 6. októbra 2020, La Quadrature du Net a i., C-511/18, C-512/18 a C-520/18, EU:C:2020:791, bod 223, ako aj citovanú judikatúru).“* Súdny dvor tiež spresnil (v bodoch 54. a 55. rozsudku), že *„povinnosť členských štátov zabezpečiť efektivitu práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, zahŕňa, osobitne, pokiaľ ide o práva vyplývajúce zo smernice 93/13, požiadavku účinnej súdnej ochrany zakotvenú tiež v článku 47 Charty, ktorá osobitne platí pre procesné podmienky žalôb založených na takýchto právach (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 17. júla 2014, Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, bod 35, ako aj z 31. mája 2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, bod 49). S prihliadnutím na tieto skutočnosti je potrebné preskúmať, či také vnútroštátne pravidlo premlčania, aké je uvedené v bode 51. tohto rozsudku, možno považovať za zlučiteľné so zásadou efektivity, pričom toto preskúmanie sa musí týkať nielen dĺžky lehoty, o ktorú ide vo veci samej, ale aj podmienok jej uplatnenia, vrátane právnej skutočnosti zvolenej pre začatie jej plynutia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 61).“* K začiatku plynutia objektívnej trojročnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia Súdny dvor uviedol, že za okolností, o ktoré ide v prejednávanej veci existuje nezanedbateľné riziko, že sa spotrebiteľ nebude počas stanovenej lehoty dovolávať svojich práv, priznaných právom Únie (keď k premlčaniu v trojročnej premlčacej dobe v zmysle § 107 ods. 2 OZ dôjde aj vtedy, keď spotrebiteľ sám nie je schopný posúdiť, či je zmluvná podmienka nekalá, alebo keď nevedel o nekalej povahe zmluvnej podmienky). Potrebné je zohľadniť znevýhodnené postavenie spotrebiteľa pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ale aj úroveň informovanosti a skutočnosť, že je možné, že spotrebitelia nevedia

o svojich právach. Na prvú položenú prejudiciálnu otázku potom Súdny dvor odpovedal, že: *„zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.“*.

15.

R O Z H O D N U T I E

Analogická aplikácia desaťročnej objektívnej premlčacej doby súdmi Slovenskej republiky pri práve spotrebiteľa na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka) získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, je právnym dôsledkom prednosti rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C - 485/19 zo dňa 22. apríla 2021 v právnom poriadku Slovenskej republiky.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2022, sp. zn. 7Cdo 268/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil I. a III. výrok rozsudku Okresného súdu Prešov, (ďalej len „súd prvej inštancie“) č. k. 8Csp/33/2018-61 zo dňa 14.08.2020, ktorým súd prvej inštancie I. výrokom žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcom bezdôvodné obohatenie vo výške 1.200,33 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 1.200,33 eur od 29.04.2018 do zaplatenia, II. výrokom v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a III. výrokom priznal žalobcom právo na náhradu trov konania voči žalovanej v rozsahu 100%.

2. Odvolací súd poukázal na odôvodnenie súdu prvej inštancie, z obsahu ktorého vyplýva, že medzi stranami sporu vznikol záväzkový vzťah vo forme zmluvy o spotrebiteľskom úvere (ďalej len „Zmluva“), v ktorej je uvedená celková výška nákladov na poskytnutý úver sumou 1.462,31 eur, čo spolu s istinou 2.000,- eur predstavuje sumu 3.462,31 eur, avšak pri počte splátok 40 a výške mesačnej splátky 59,- eur to predstavuje výslednú sumu 3.540,- eur, teda rozdiel medzi deklarovaným stavom a skutočnosťou je 77,69 eur v neprospech dlžníka, t.j. spotrebiteľa, čo skresľuje výslednú RPMN. Zmluva neobsahuje zákonom vyžadovanú náležitosť uvedenú v § 9 ods. 2 písm. j) zák. č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov (ďalej len „zák. č. 129/2010 Z.z.“), a to uvedenie predpokladov výpočtu RPMN, pričom absencia tejto skutočnosti postačuje na aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) zák. č. 129/2010 Z.z., a teda úver je bezúročný a bez poplatkov. Súd prvej inštancie konštatoval, že právny predchodca žalobcov mal žalovanej zaplatiť len 2.000,- eur a keďže zaplatil spolu až 3.200,33 eur, bolo dôvodné zaviazať žalovanú k zaplateniu sumy 1.200,33 eur titulom bezdôvodného obohatenia v dôsledku plnenia bez právneho dôvodu podľa § 451 a nasledovne Občianskeho zákonníka. K námietke premlčania súd prvej inštancie uviedol, že vo vzťahu k subjektívnej lehote sa právny predchodca žalobcov dozvedel o bezdôvodnom obohatení v auguste 2017, pričom v konaní nebola preukázaná nepravdivosť tohto tvrdenia, na základe čoho bola žaloba podaná včas. Vo vzťahu k objektívnej premlčacej lehote súd prvej inštancie uviedol, že konanie žalovanej pri uzatváraní zmluvy, ktorá nerešpektovala ustanovenia zákona slúžiace na ochranu spotrebiteľa nemožno

považovať za súladné s dobrými mravmi. Súd prvej inštancie aplikoval desaťročnú objektívnu premlčaciu dobu, ktorá začala plynúť v momente, keď suma celkových úhrad právneho predchodcu žalobcov prekročila sumu poskytnutého úveru. Z listinného dôkazu predloženého právnym predchodcom žalobcov súd prvej inštancie zistil, že právny predchodca žalobcov preplatil úver dňa 19.11.2013 a preto na základe uvedeného nedošlo k premlčaniu sumy vo výške 1.200,33 eur.

3. K objektívnej 10-ročnej premlčacej dobe odvolací súd uviedol, že ani v tomto ohľade nemožno prisvedčiť tvrdeniu žalovaného, že je potrebné preukázanie jeho úmyslu bezdôvodne sa obohatiť, a to ani s poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Cdo/238/2017 zo dňa 18.10.2018. Vo vzťahu k aplikovaniu 10-ročnej alebo 3-ročnej objektívnej premlčacej doby odvolací súd poukazuje na bod 42. v spojení so záverom Písomných pripomienok Európskej komisie vo veci C-485/19 zo dňa 07.10.2019, kde Európska komisia uviedla, že 51. 6 ods. 1 a čl. 7 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS z 05.04.1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vo svetle zásady efektivity vykladať tak, že mu odporuje taká vnútroštátna úprava, v zmysle ktorej spotrebiteľ, ktorý uplatňuje svoj nárok na vrátenie plnenia bezdôvodného obohatenia vzniknutého na základe plnenia spotrebiteľa z nekalej zmluvnej podmienky má pre uplatnenie 10-ročnej objektívnej premlčacej doby povinnosť dokázať, že veriteľ úmyselne porušil práva spotrebiteľa.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzovala z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

5. Dovolateľka vo svojom dovolaní poukázala na to, že procesný postup odvolacieho súdu viedol k porušeniu jej práva na spravodlivý proces, keď ignoroval rozhodovaciu prax iných krajských súdov a Najvyššieho súdu ČR a zároveň sa dostatočne nevysporiadal s právnym názorom Najvyššieho súdu SR vysloveným v uznesení sp. zn. 1Cdo/238/2017.

6. Dovolateľka poukázala ďalej na to, že odvolací súd nesprávne vyriešil právne otázky, ktoré ešte neboli vyriešené v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, a od ktorých záviselo jeho rozhodnutie, a to *„či sa vzťahuje na premlčanie nároku dlžníka na vydanie bezdôvodného obohatenia z úverovej zmluvy desaťročná premlčacia lehota podľa §107 ods. 2 OZ bez ďalšieho z toho dôvodu, že veriteľ (banka) je profesionálom a podniká v oblasti poskytovania úverov“*

„či možno kritériá pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej lehoty na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia podľa § 107 ods. 1 OZ vyhodnocovať bez zohľadnenia objektívnych skutočností, iba na základe tvrdenia žalobcu a ním predloženého písomného stanoviska tretej osoby o právnej kvalifikácii tohto nároku“.

7. Jediným rozhodnutím dovolacieho súdu, ktoré dáva odpoveď na prvú otázku, je uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 18.10.2018, sp. zn. 1 Cdo 238/2017. Žalobcovia, resp. ich právny predchodca, nepreukázali pravdivosť tvrdenia, že sa žalovaná obohatila na ich úkor úmyselne, neuviedli skutočnosti, ktoré by aspoň nasvedčovali jej úmyselnému konaniu, a nenavrhli dôkazy. Oba súdy konštatovali, že žalovaná sa obohatila na úkor dlžníka úmyselne. Tento záver vyvodili zo skutočnosti, že podniká na finančnom trhu a má nad spotrebiteľom

odbornú prevahu.

8. Dovolateľka navrhla, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie zo dňa 14. augusta 2020, č. k. 8Csp/33/2018-61 v časti jeho výroku zmení tak, že žalobu v časti o vydanie bezdôvodného obohatenia spolu s úrokom z omeškania zamietne a prizná žalovanej proti žalobcom nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie, trov odvolacieho a dovolacieho konania.

9. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu navrhli, aby dovolací súd dovolanie žalovanej odmietol, resp. zamietol a priznal im nárok na náhrad trov konania. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP uviedli, že odvolací súd sa zaoberal všetkými významnými argumentmi žalovanej. Žalobcovia poukázali na to, že problematika premlčania bola už posudzovaná na úrovni Súdneho dvora EU vo veci C-485/19 v spojení s odôvodnením vo veci C-698/18 a C-699/18. Dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je súladný so závermi citovaných rozsudkov Súdneho dvora EÚ, najmä vo veci C-485/19.

10. K vyjadreniu žalobcov dovolateľka zotrvala na podanom dovolaní. Žalobcovia pri poukázaní na rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 09.07.2020 v spojených veciach SC Raiffeisen Bank SA proti JB a BRD Groupe Société Générale SA proti KC, C-698/18 a C-699/18 nezohľadnili osobitosti daného prípadu.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a podľa § 447, písm. f/ odmietol, pretože dovolanie nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

12. Dovolací súd konštatuje, že právne otázky položené dovolateľkou sú riešené judikatúrou ad1/ rozsudkom SD EÚ C- 485/19 a ad2/ rozhodnutím najvyššieho súdu sp.zn. 5Cdo/29/2021.

13. Podľa čl. 7 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

14. Podľa rozsudku Súdneho dvora EÚ C - 485/19 zo 22.4.2021 dňa zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008

o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.

15. Článok 10 ods. 2 a článok 22 ods. 1 smernice 2008/48, ako boli vyložené rozsudkom z 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), sa majú uplatniť na zmluvu o úvere, ktorá bola uzatvorená pred vyhlásením uvedeného rozsudku a pred zmenou vnútroštátnej právnej úpravy vykonanou s cieľom dosiahnuť súlad s výkladom, ktorý bol v ňom prijatý.

16. Podľa čl. 3 ods. 1 CSP každé ustanovenie tohto zákona je potrebné vykladať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, verejným poriadkom, princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie, a to s trvalým zreteľom na hodnoty, ktoré sú nimi chránené.

17. Predmetom konania je spotrebiteľský nárok, ktorý je harmonizovaný právom Európskej únie. Rozsudky Súdneho dvora EÚ majú prednosť pred vnútroštátnymi prameňmi práva a v rozsahu, v ktorom im vnútroštátne právo odporuje, má súd povinnosť zdržať sa aplikácie konfliktného vnútroštátneho práva.

18. Vzhľadom na to, že podľa rozsudku Súdneho dvora EÚ C - 485/19 zásada efektivity bráni vnútroštátnej úprave objektívnej trojročnej premlčacej lehote, je nevyhnutné na tento typ nárokov subsidiárne uplatňovať 10 ročnú objektívnu premlčaciu lehotu na vydanie bezdôvodného obohatenia (a to bez skúmania zavinenia). Dovolací súd súčasne poukazuje na vecne správny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého vo vzťahu k aplikovaniu 10-ročnej alebo 3-ročnej objektívnej premlčacej doby odvolací súd poukazuje na bod 42. v spojení so záverom Písomných pripomienok Európskej komisie vo veci C-485/19 zo dňa 07.10.2019, kde Európska komisia uviedla, že čl. 6 ods. 1 a čl. 7 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS z 05.04.1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vo svetle zásady efektivity vykladať tak, že mu odporuje taká vnútroštátna úprava, v zmysle ktorej spotrebiteľ, ktorý uplatňuje svoj nárok na vrátenie plnenia bezdôvodného obohatenia vzniknutého na základe plnenia spotrebiteľa z nekalej zmluvnej podmienky má pre uplatnenie 10-ročnej objektívnej premlčacej doby povinnosť dokázať, že veriteľ úmyselne porušil práva spotrebiteľa. Aplikácii uznesenia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1 Cdo/238/2017 zo dňa 18.10.2018 bráni princíp prednosti rozsudku Súdneho dvora EÚ C-485/19 .

19. Pokiaľ ide o druhú otázku položenú dovolateľom, najvyšší súd poukazuje na to, že v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/29/2021, týkajúcom sa podobnej skutkovej a právnej problematiky najvyšší súd najskôr poukázal na dovolacie rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/169/2017 a 8Cdo/163/2018, ktoré obe boli neskôr zrušené ústavným súdom (III. ÚS 43/2020 a I. ÚS 51/2020). V tejto súvislosti akcentoval názor ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 51/2020, že „n*emožno pochybovať o tom, že bezúročnosť úveru nastupujúca ako ex lege dôsledok porušenia konkrétnych ustanovení zákona o spotrebiteľskom úvere má v prípade spotrebiteľovho plnenia nad rámec požičanej istiny ten následok, že na strane prijímajúceho veriteľa vzniká bezdôvodné obohatenie. Ide o špecifický*

predpoklad vzniku bezdôvodného obohatenia. Jeho základ je daný porušením zákona už v priebehu kontraktačnej fázy, pričom však toto porušenie nemá vplyv na platnosť spotrebiteľskej zmluvy ako takej. Ide teda o ďalší typ skutkových okolností, ktoré treba vzhľadom na už uvedené špecifiká posúdiť najvyšším súdom nanovo". Ústavný súd v danej veci ďalej konštatoval, že predchádzajúce rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 a sp. zn. 5Cdo/121/2009 *«nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „neznalosť zákona neospravedlňuje"), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, kedy reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia. V tomto kontexte je potrebné sa vysporiadať s otázkou súvisiacou s bežnou životnou skúsenosťou, a síce, či je pravdepodobné, aby dlžník platil veriteľovi plnenie, ak by vedel, že mu toto plnenie nepatrí. Otázkou je, či potom možno za moment, kedy sa dlžník dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, považovať uzatvorenie konkrétnej spotrebiteľskej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.*" V rozhodnutí sp.zn. 5Cdo/29/2021 najvyšší súd zvýraznil špecifickosť situácie, vzniknutej a vyvolanej osobitosťou právnej úpravy spotrebiteľského práva, najmä zák. č. 129/2010 Z.z. V podstatnom uviedol, že „[z]*a skutkovú okolnosť (skutkové okolnosti), ktorá je (sú) podstatná pre nadobudnutie vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, potrebnej pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné považovať skutočnú vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve. Bez tejto vedomosti je spotrebiteľ v presvedčení, že jeho povinnosťou je (bolo) plniť zmluvne dohodnutý záväzok a splácať dlh splátkami vo výške dohodnutej v zmluve, ktorej návrh riadne a podľa dôvery spotrebiteľa v súlade so zákonom vypracoval veriteľ – dodávateľ ponúkajúci svoj produkt. Nestačí preto len predpokladať, že oprávnená osoba skutkové okolnosti mohla vedieť, alebo sa ich mohla alebo mala dozvedieť, ak by vynaložila potrebnú starostlivosť. Dovolací súd zdôrazňuje, že spotrebiteľova vedomosť o tom, že výška splátok (resp. celého konečného dlhu zahŕňajúceho aj úroky a poplatky) je v úverovej spotrebiteľskej zmluve uvedená nesprávne, je sama osebe skutkovou okolnosťou, nie okolnosťou právnou (zistenie o rozpore takéhoto zmluvného dojednania so zákonom je len dôvodom nadobudnutia tejto vedomosti) ... Otázku nadobudnutia skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, nemožno oddeliť od ustálenia momentu, kedy spotrebiteľ túto vedomosť získal. Ide totiž o to, či je možné pri každej zmluve o spotrebiteľskom úvere a u každého spotrebiteľa automaticky usudzovať nadobudnutie skutočnej vedomosti o bezdôvodnom obohatení len na základe spotrebiteľovej dôkladnej znalosti obsahu zmluvy o úvere a povinnosti plnenia na účet veriteľa, čo by v podstate znamenalo prezumpciu jeho vedomosti o rozpore jej (niektorých) ustanovení so zákonom ... Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu.".* Najvyšší súd v danej veci uzavrel, že *„podstatnou skutkovou okolnosťou, ktorú by sa mal spotrebiteľ dozvedieť, aby mu začala plynúť subjektívna premlčacia lehota, je vedomosť o tom, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov. Pri skúmaní momentu, kedy spotrebiteľ nadobudol vyžadovanú skutočnú (preukázanú) vedomosť o tejto podstatnej skutkovej okolnosti ... je potrebné si uvedomiť, že ide o*

subjektívny okamih, v ktorom sa spotrebiteľ dozvie také skutkové okolnosti, ktoré mu umožnia uplatniť svoje práva v súdnom konaní žalobou o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď sa jeho právo stalo nárokom (actio nata). Rozhodujúce nie je, či možnosť dozvedieť sa tieto skutočnosti mal už skôr".

20. Uvedené závery dovolacieho súdu boli plne súladné s rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „Súdny dvor") vydaného dňa 22. apríla 2021 vo veci LH proti Profi Credit Slovakia s.r.o. (C-485/19). „*Podstatou prvej položenej prejudiciálnej otázky bolo určiť, či sa má zásada efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm zaplatených neoprávnene na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu".* Súdny dvor v tejto súvislosti vyslovil názor, že *„zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu."*

21. V zhode s vyššie uvedenými závermi vyslovenými v uznesení sp. zn. 5Cdo/29/2021 dovolací súd uvádza, že v prejednávanom spore bolo potrebné individualizovať, kedy pôvodný žalobca nadobudol vedomosť o tom, že došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia a kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil. Na pojednávaní dňa 14.08.2020 právny zástupca žalobcov predložil súdu potvrdenie Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS zo dňa 25. mája 2017, z ktorého vyplýva, že ho toto združenie dňa 24. augusta 2016 poučilo o náležitostiach, ktoré spotrebiteľská zmluva má obsahovať ako aj o neprijateľnosti zmluvných podmienok a tento deň považovali súdy za deň, kedy sa pôvodný žalobca dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia žalovanej. Vychádzať preto treba z reálneho momentu, kedy sa pôvodný žalobca dozvedel o tom, že sa žalovaná na jeho úkor bezdôvodne obohatila. Z uvedených dôvodov možno v okolnostiach posudzovanej veci považovať za správny právny názor odvolacieho súdu.

16.

R O Z H O D N U T I E

V zmluvách o spotrebiteľských úveroch uzatváraných podľa zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom do 30. apríla 2018 nie je potrebné uvádzať presný termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru. Náležitosti uvedené v ustanovení § 9 ods. 2 písm. f/ zákona sú splnené, ak zmluva obsahuje údaj o dobe trvania zmluvy a údaje, z ktorých možno určiť, dokedy povinnosť platiť úver s príslušenstvom trvá.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. novembra 2021, sp. zn. 2Cdo 69/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Piešťany (ďalej aj ako „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 6. novembra 2018, č. k. 15Csp/43/2017-204 určil, že zmluva o spotrebiteľskom úvere uzatvorená medzi žalobkyňou a žalovaným dňa 30. januára 2016 je bezúročná a bez poplatkov (I. výrok), vo zvyšnej časti konanie zastavil (II. výrok) a o trovách konania rozhodol tak, že žalovaný má nárok na náhradu trov konania voči žalobkyni v rozsahu 50 %. (III. výrok) Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie vo výroku o zastavení konania (II. výrok) odôvodnil právne podľa § 144, § 145 ods. 2 a § 146 ods. 1 Civilného sporového poriadku zákon č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) a vecne tým, že žalobkyňa využila svoje dispozičné právo a podanú žalobu vzala čiastočne späť, preto súd konanie vo zvyšnej časti zastavil. Vo výroku I. rozsudok dôvodil § 137 písm. d/ CSP, § 11 ods. 4, § 1 ods. 1, ods. 2, § 2 písm. a/, b/, d/, § 9 ods. 1, ods. 2 písm. f/, k/, l/, § 11 ods. 1 písm. b/ zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon č. 129/2010 Z. z.“). Na základe vykonaného dokazovania okresný súd zistil, že žalobkyňa a žalovaný uzatvorili dňa 30. januára 2016 zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXX, ktorej predmetom bolo poskytnutie bezúčelového úveru v sume 6.500 eur, ktorá zmluva neobsahovala náležitosť v zmysle § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z., t. j. dobu trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Ani termín konečnej splatnosti (v zmluve uvedené: 78 mesiacov po poskytnutí úveru, a to do 15. dňa v poslednom mesiaci) súd nepovažoval za splnenie povinnosti uvedenej v § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z., nakoľko pokiaľ zákon ako vyslovenú náležitosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere uvádza konečnú splatnosť spotrebiteľského úveru, tak jednoznačne tento údaj v zmluve musí byť uvedený, nie je prípustné, aby účastník zmluvy sa k tomuto údaju dopracovával výkladom a výpočtom. Súd konštatoval, že už len z týchto dôvodov je potrebné predmetný úver považovať za bezúročný a bez poplatkov v zmysle § 11 ods. 1 písm. b/ zákona č. 129/2010 Z. z. Nad rámec potrebný pre rozhodnutie súd tiež uviedol, že predmetný úver je potrebné považovať za bezúročný a bez poplatkov v zmysle § 11 ods. 1 písm. b/ zákona č.

129/2010 Z. z. aj z dôvodu, že zmluva neobsahuje predpoklady použité na výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov (§ 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z. z.), ako i z dôvodu, že neobsahuje náležitosť v zmysle § 9 ods. 2 písm. l/ zákona č. 129/2010 Z. z., t. j. výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priraďovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia. Výkladom ustanovenia § 9 ods. 2 písm. l/ zákona č. 129/2010 Z. z. treba dospieť k záveru, že každý z atribútov vyjadrených v zákone slovami „výška, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“ sa viaže ku každej z tam uvedených zložiek spotrebiteľského úveru majúceho sa v konečnom dôsledku zaplatiť, teda ako k istine, tak i k úrokom a tiež k prípadným iným poplatkom. Zmluva obsahuje len údaj o celkovej (súhrnnej) výške splátky v sume 133,47 eur mesačne. Súd poznamenal, že po tom, čo dospel k záveru o bezpoplatkovosti úveru, bolo bezpredmetným sa zaoberať prípadnou neprijateľnosťou poplatkov za službu Odložené splátky vo výške 1,45 eur mesačne. Podľa súdu nepostačuje, ak zmluva o spotrebiteľskom úvere má písomnú formu. Ustanovenie § 11 ods. 1 písm. b/ zákona č. 129/2010 Z. z. si nemožno vykladať tak, že musia byť kumulatívne splnené podmienky nedostatku písomnej formy a absencie niektorej z tam uvedených náležitostí zmluvy, nakoľko takýto výklad nemá základnú logiku a viedol by k absurdnému záveru, že by stačilo, ak by dodávateľ v zmluve uviedol len výšku spotrebiteľského úveru bez ďalších náležitostí, čo určite nebolo zámerom zákonodarcu. Citované ustanovenie je potrebné vykladať tak, že záver o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru je potrebné prijať pri nedostatku písomnej formy o spotrebiteľskom úvere alebo pri absencii konkrétnych obligatórnych náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Výklad a aplikácia § 11 zákona č. 129/2010 Z. z. musí byť v súlade so zmyslom a účelom citovaného zákona. Predpísaná písomná forma musí byť zachovaná vo vzťahu k podstatným obsahovým náležitostiam, ktoré sú vymenované v § 9 ods. 2 a § 11 ods. 1 písm. b/ zákona č. 129/2010 Z. z. (rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 21Co/10/2015-74 zo dňa 26.11.2015). O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol aj bez návrhu (§ 262 ods. l CSP), pričom vyslovil, že o výške trov konania bude rozhodnuté po právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 262 ods. 2 CSP).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobkyne čo do výroku III. a žalovaného čo do výroku I. a III. rozhodol rozsudkom zo 06. novembra 2019, č. k. 24Co/41/2019-264 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v napadnutých výrokoch I. o určení bezúročnosti a bezpoplatkovosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere a III. o nároku na náhradu trov konania (§ 387 ods. l CSP), žalobkyni priznal nárok na náhradu trov voči žalovanému v odvolacom konaní v plnom rozsahu. V odôvodnení uviedol, že prebral súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie žalobkyňou tvrdeného nároku, ktorý vo vyčerpávajúcom rozsahu vykonal dokazovanie potrebné na posúdenie uplatneného nároku, výsledky dokazovania jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach dôkladne a správne vyhodnotil, dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec i správne právne posúdil, preto odvolací súd podľa § 387 ods. 2 CSP odkázal na správne a presvedčivé odôvodnenie preskúmavaného rozsudku. Na zdôraznenie správnosti záverov súdu prvej inštancie a v reakcii na odvolanie odvolací súd dodal, že pokiaľ žalovaný podal odvolanie podľa § 365 ods. 1 písm. f/ a h/ CSP, potom odvolací súd poukázal na skutočnosť, že žalovaný v odvolacom konaní neuviedol žiadne nové skutočnosti alebo dôkazy, ktoré objektívne nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie, a ktoré by spĺňali procesné podmienky

uvedené v ustanovení § 366 CSP. Okolnosti namietané žalovaným v odvolaní nemajú za následok úvahu odvolacieho súdu, ktorá by nebola zhodná s úvahou súdu prvej inštancie prezentovanou v napadnutom rozhodnutí. K odvolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 365 ods. 1 písm. h/ CSP o nesprávnom právnom posúdení veci odvolací súd konštatoval, že v prejednávanej veci súd prvej inštancie dospel k záveru, že predmetná zmluva neobsahuje náležitosť podľa § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z., pretože údaj o trvaní zmluvy sa v nej nenachádza. Poukázal na § 11 ods. l písm. b/ zákona č. 129/2010 Z. z. a zdôraznil, že účelom ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. bolo zabezpečiť, aby bol spotrebiteľ jasne a bez pochybností a ďalších výpočtov informovaný, kedy nastane konečná splatnosť úveru, teda dokedy bude splácať úver. Pojem „termín“ predstavuje presné časové vymedzenie. Termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru v zmluvách nie je uvedený ani tak, aby sa dal bez pochybností určiť odkazom na dohodnutý termín splatnosti jednotlivých splátok a ich počet. Termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru musí byť v zmluve vyjadrený dostatočne určito a nie udalosťou, ktorá je závislá na vôli ktorejkoľvek zmluvnej strany, pričom odvolací súd zdôrazňuje, že v prejednávanom prípade ide o náležitosť predpokladanú zákonom. Úverová zmluva je konsenzuálnym kontraktom, a už pri uzavretí zmluvy v deň jej uzavretia bez ohľadu na deň poskytnutia spotrebiteľského úveru musia byť dohodnuté jej podstatné obsahové náležitosti. Bolo preto povinnosťou žalovaného v uzatvorených úverových zmluvách jednoznačne a zrozumiteľne uviesť termín konečnej splatnosti úveru. Tento údaj sa však v zmluve nenachádza, pritom údaj o počte splátok a dni splatnosti splátok, ako ani odkaz na vymedzenie konečnej splatnosti v ďalších zmluvných dojednaniach, požiadavku citovaného zákonného ustanovenia o konečnej splatnosti úveru nespĺňa. Naviac odvolací súd poznamenal, že nie sú žiadne pochybnosti o tom, že predmetná zmluva bola uzavretá medzi podnikateľom a spotrebiteľom, a že má podobu štandardnej formulárovej zmluvy, ktorá je typická tým, že sa uzatvára vo viacerých prípadoch, a že spotrebiteľ spravidla jej obsah nemení vzhľadom na formulárovú predtlač. Už len vyššie uvedená absencia v zmluve o spotrebiteľskom úvere postačuje pre záver o bezúročnosti a bezpoplatkovosti predmetného úveru v zmysle súdom prvej inštancie aplikovaných ustanovení § 11 ods. 1 písm. b/ v spojení s § 9 ods. 2 písm. j/ zák. č. 129/2010 Z. z. Preto by bolo nadbytočným a v rozpore so zásadou hospodárnosti konania (čl. 17 princípov CSP) zaoberať sa aj príp. ďalšími okolnosťami, aj ďalšou súvisiacou odvolacou argumentáciou žalovaného, ktorá nemohla mať vplyv na vyššie uvedené závery. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovení § 262 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti rozhodnutiu krajského súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, keď namietal nesprávne právne posúdenie veci. Podľa dovolateľa rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia nasledujúcej právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu ešte nebola vyriešená: „Či možno v zmluvách uzatvárateľných podľa zákona č. 129/2010 Z. z. od veriteľov žiadať, aby v nich uvádzali termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru a pokiaľ ustanovenie § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. uvádza pojem ako termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru, či je za použitia eurokonformného výkladu práva možné dospieť k záveru, že toto ustanovenie len vyjadruje požiadavku na uvedenie doby trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere.“ Uvedenú právnu otázku je potrebné podľa dovolateľa vyriešiť nasledovne: „Od veriteľov nemožno žiadať pri zmluvách uzatváraných podľa zákona č. 129/2010 Z. z., aby v nich uvádzali termín konečnej

splatnosti spotrebiteľského úveru a pokiaľ ustanovenie § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. uvádza pojem ako termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru, je za použitia eurokonformného výkladu práva možné dospieť k záveru, že toto ustanovenie len vyjadruje požiadavku na uvedenie doby trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere.“ Dovolateľ je toho presvedčenia, že pokiaľ pojmy „dátum splatnosti, termín splatnosti a doba trvania“, ktoré používal zákon č. 129/2010 Z. z., podrobíme jazykovému, teleologickému a logickému výkladu, je možné rozdiely medzi pojmami definovať na nasledovnom príklade: dátum splatnosti - 15. augusta 2022, termín splatnosti - 78 mesiacov po poskytnutí úveru a to do 15. dňa v poslednom mesiaci, doba trvania - 78 mesiacov po poskytnutí úveru. Dovolateľ poukázal na právny záver a správne právne posúdenie veci, že tak ako uviedol splatnosť v bode 39. Zmluvy o hotovostnom úvere - 78 mesiacov po poskytnutí úveru, a to do 15. dňa v poslednom mesiaci, tak pri eurokonformnom výklade práva dodržal ustanovenie v § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z., keďže zrozumiteľne a stručne uviedol dobu trvania zmluvy o úvere do 15. dňa v 78. mesiaci po poskytnutí úveru. Navrhol, aby najvyšší súd rozsudkom zmenil výrok I. napadnutého rozhodnutia krajského súdu tak, že žalobu zamieta a rozhodne o náhrade trov konania.

4. Žalobkyňa v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovaného uviedla, že v dovolaní absentuje dovolací dôvod a dovolanie je v celom rozsahu neodôvodnené, neopodstatnené. Navrhla, aby najvyšší súd dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania vo výške 100 % vrátane trov právneho zastúpenia, eventuálne zamietol podľa § 448 CSP a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania vo výške 100 % vrátane trov právneho zastúpenia.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

6. Žalovaný v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

7. Otázkou relevantnou v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je právna otázka, ktorá ešte nebola riešená dovolacími senátmi najvyššieho súdu, takže vo vzťahu k nej sa ani nemohla ustáliť rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Ak procesná strana vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, musí: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená.

8. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania žalovaného podľa § 421 ods. 1 CSP dovolací súd dospel k záveru, že právna otázka, ktorú žalovaný nastolil a dostatočne konkretizoval v dovolaní (bod 3. tohto rozhodnutia), nebola dosiaľ dovolacím súdom vyriešená v dovolateľom vymedzenom zmysle a rozsahu (s dôrazom na otázku „bezúročnosti“ úveru v prípade absencie

niektorých náležitostí zmluvy), preto je dovolanie v danom prípade procesne prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Po vyriešení otázky prípustnosti dovolania dovolací súd skúmal, či dovolateľ dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namieta.

9. Dovolateľ v dovolaní argumentoval tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie) vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci v otázke aplikácie ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení platnom ku dňu uzatvorenia zmluvy (aktuálne ide o modifikované ustanovenie § 9 ods. 2 písm. d/ - pozn. dovolacieho súdu), pretože odvolací (i prvoinštančný) súd učinil nesprávny právny záver o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru na základe údajnej absencie náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. Podľa dovolateľa naopak pri eurokonformnom výklade práva dodržal ustanovenie v § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z.

10. Podľa čl. 10 ods. 2 písm. c/ Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (ďalej len „Smernica“) zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza dĺžku trvania zmluvy o úvere.

11. Podľa čl. 10 ods. 2 písm. u/ Smernice zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza prípadné iné zmluvné podmienky.

12. Podľa článku 22 ods. l Smernice keďže táto smernica obsahuje harmonizované ustanovenia, členské štáty nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto Smernice.

13. Podľa odôvodnenia 47 Smernice členské štáty by mali ustanoviť pravidlá o sankciách uplatniteľných v prípade porušenia vnútroštátnych ustanovení prijatých podľa tejto smernice a zabezpečiť ich vykonávanie. Aj keď výber sankcií ostáva v právomoci členských štátov, ustanovené sankcie by mali byť účinné, primerané a odrádzajúce.

13.1. Podľa článku 23 Smernice členské štáty ustanovia pravidlá o sankciách za porušenie vnútroštátnych ustanovení prijatých na základe tejto smernice a prijmú všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili ich vykonávanie. Ustanovené sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce.

13.2. Článok 23 Smernice vo väzbe na odôvodnenie 47 Smernice stanovuje, že systém sankcií za porušenie vnútroštátnych ustanovení, ktoré stanovujú povinné informácie, ktoré musí zmluva o úvere obsahovať, má byť účinný, primeraný a odrádzajúci; členské štáty navyše majú prijať všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili vykonávanie týchto sankcií. V týchto medziach ostáva výber sankcií v právomoci členských štátov. Súdny dvor tiež konštatoval, že tvrdosť sankcií musí byť primeraná závažnosti porušení, ktoré postihujú, a to najmä zabezpečením skutočne odrádzajúceho účinku, pričom musia rešpektovať všeobecnú zásadu proporcionality.

14. Európsky súdny dvor v Rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-42/15 z 9. novembra 2016 Home Credit Slovakia, a. s. proti Kláre Bíróovej (ďalej aj „Rozsudok“) konštatoval, že:

14.1. článok 10 ods. 2 písm. h/ Smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že nie je nevyhnutné, aby zmluva o úvere uvádzala splatnosť každej zo splátok spotrebiteľa odkazom na konkrétny dátum, pokiaľ podmienky tejto zmluvy umožňujú spotrebiteľovi bez ťažkostí a s istotou identifikovať dátumy týchto splátok (bod 50. Rozsudku).

14.2. pokiaľ ide o zmluvy patriace do pôsobnosti Smernice, členské štáty by nemali ukladať zmluvným stranám povinnosti, ktoré táto smernica neupravuje, ak táto smernica obsahuje harmonizované ustanovenia v oblasti, do ktorej patria tieto povinnosti. Článok 10 ods. 2 Smernice obsahuje takúto harmonizáciu, pokiaľ ide o náležitosti, ktoré musia byť nevyhnutne obsahom zmluvy o úvere (bod 55. a 56. Rozsudku).

14.3. v zmysle článku 10 ods. 2 písm. u/ Smernice zmluva o úvere musí zrozumiteľne a stručne uvádzať prípadné iné zmluvné ustanovenia a podmienky. Cieľom tohto ustanovenia je však stanoviť povinnosť zahrnúť do zmluvy vyhotovenej písomne alebo na inom trvalom nosiči akékoľvek ustanovenie a akúkoľvek povinnosť, ktoré sa dohodli medzi zmluvnými stranami v rámci ich úverového zmluvného vzťahu. Uvedené ustanovenie by sa však nemalo vykladať tak, že oprávňuje členské štáty, aby vo svojej vnútroštátnej právnej úprave stanovili povinnosť zahrnúť do zmluvy o úvere iné náležitosti, než sú tie, ktoré vymenúva článok 10 ods. 2 uvedenej Smernice (bod 57. a 58. Rozsudku).

14.4. článok 23 Smernice sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby členský štát vo svojej vnútroštátnej právnej úprave stanovil, že v prípade, ak zmluva o úvere neobsahuje všetky náležitosti uvedené v článku 10 ods. 2 tejto smernice, táto zmluva sa bude považovať za zmluvu o úvere bez úrokov a poplatkov, pokiaľ ide o okolnosť, ktorej neuvedenie môže spochybniť možnosť spotrebiteľa posúdiť rozsah svojho záväzku (bod 73. Rozsudku, bližšie k tomu pozri aj body 60. až 72. Rozsudku).

15. Právny poriadok Slovenskej republiky považuje zmluvu o spotrebiteľskom úvere za právny úkon, ktorým sa veriteľ (dodávateľ) zaväzuje poskytnúť dlžníkovi (spotrebiteľovi) peňažné prostriedky v jeho prospech do určitej sumy a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky.

15.1. Podľa § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. (v znení účinnom do 30. apríla 2018, t. j. v dobe uzavretia zmluvy /30. január 2016/, ďalej aj „zákon č. 129/2010 Z. z.“, ktorým došlo s účinnosťou od 11. júna 2010 k zrušeniu zákona č. 258/2001 Z. z. a vyhlášky MF SR č. 620/2007 Z. z.) zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať dobu trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru.

15.2. V zmysle § 11 ods. 1 písm. b/ zákona č. 129/2010 Z. z. poskytnutý spotrebiteľský úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov, ak zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje náležitosti podľa § 9 ods. 2 písm. a/ až l/, s/, z/ a aa/.

15.3. Podľa § 4 (Poskytovanie informácií pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere) ods. 1 písm. d/ zákona č. 129/2010 Z. z. veriteľ alebo finančný agent je povinný v dostatočnom časovom predstihu pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred prijatím ponuky o spotrebiteľskom úvere poskytnúť spotrebiteľovi v súlade so zmluvnými podmienkami ponúkanými veriteľom alebo požiadavkami spotrebiteľa informácie o dobe trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a termíne konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru.

15.3.1. Informácie pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere (§ 4 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z.) je povinný veriteľ alebo finančný agent poskytnúť spotrebiteľovi prostredníctvom formulára pre štandardné informácie o spotrebiteľskom úvere, ktorý je uvedený v prílohách č. 3 a 4 zákona č. 129/2010 Z. z.

16. V úvode všeobecnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 129/2010 Z. z. sa uvádza, že predložený návrh zákona „je svojím obsahom úplnou transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS do slovenského právneho poriadku. Uplatňovaním tejto novej úpravy bude slovenský úverový trh zosúladený v rámci vnútorného trhu Spoločenstva“. V závere všeobecnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 129/2010 Z. z. sa konštatuje, že predkladaným zákonom je Smernica transponovaná do slovenského právneho poriadku v plnom rozsahu.

17. V dôvodovej správe k § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z. sa zdôrazňuje zásadný význam ochrany spotrebiteľa v zmluvných vzťahoch, ktorý má mať dostatočné množstvo informácií o podmienkach úveru, nákladoch a záväzkoch, ktoré z neho vyplývajú. Zmluva o spotrebiteľskom úvere musí uvádzať celkovú výšku, menu spotrebiteľského úveru a podmienky upravujúce jeho čerpanie (v zmluve musí byť zrozumiteľne uvedené, aká je celková výška a mena poskytnutého spotrebiteľského úveru, prípadne strop, do ktorého spotrebiteľ môže opakovane čerpať finančné prostriedky). Zmluva o spotrebiteľskom úvere musí upravovať výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov (spotrebiteľ musí byť zrozumiteľne informovaný v akých termínoch, resp. kedy, v akej výške a ako dlho je povinný plniť si povinnosti (splácať istinu, úroky a iné poplatky) vyplývajúce mu zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere).

18. Smernica ako špecifický prameň práva (norma práva) Európskej únie vyžaduje od členských štátov, aby dosiahli cieľ sledovaný Smernicou prijatím transpozičných opatrení vo svojom právnom poriadku. Členský štát musí transpozíciu Smernice uskutočniť spôsobom plne zodpovedajúcim potrebám jasnosti a určitosti. Na tento účel musia byť ustanovenia Smernice vykonané tak, aby bola ich záväznosť nespochybniteľná, a aby sa zachovala ich konkrétnosť, presnosť a jasnosť. Nakoľko v sporoch medzi jednotlivcami je priamy účinok smernice v zásade vylúčený, vnútroštátne súdy musia skúmať, či môžu normu práva Európskej únie transponovanú určitým zákonom vykladať eurokonformne. Tento nepriamy účinok smernice nie je absolútny - eurokonformný výklad zákona nemôže nahradiť výslovné znenie zákona; v opačnom prípade by išlo o výklad contra legem. To však nič nemení na tom, že zásada konformného výkladu vyžaduje, aby sa súdy pri interpretácii vnútroštátneho práva usilovali dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s účelom sledovaným Smernicou a zaručuje jej úplnú účinnosť (pozri bližšie rozsudok Európskeho súdneho dvora C-212/07, bod 110).

19. Rozsudok konštatoval, že Smernica bráni členským štátom, aby vo svojej vnútroštátnej právnej úprave stanovili povinnosť zahrnúť do zmluvy o úvere iné náležitosti, než sú tie, ktoré vymenúva článok 10 ods. 2 Smernice. Aj so zreteľom na to sa v praxi všeobecných súdov Slovenskej republiky vyskytujú (resp. vyskytovali) pochybnosti o tom, či textu „zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza dĺžku trvania zmluvy o úvere“ (článok 10 ods. 2 písm. c/

Smernice) obsahovo zodpovedá text „zmluva o spotrebiteľskom úvere ... musí obsahovať dobu trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru“ (§ 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30. apríla 2018). Ako už bolo uvedené, úmyslom zákonodarcu, ktorý zreteľne vyjadril aj v úvodnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 129/2010 Z. z., bolo transponovať Smernicu v celom rozsahu. Zámerom zákonodarcu teda bezpochyby nebolo, aby novo prijímané ustanovenie § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. bolo v rozpore s článkom 10 ods. 2 Smernice. To je skutočnosť, na ktorú musí vziať zreteľ vnútroštátny súd pri aplikácii ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z.

20. Eurokonformným výkladom ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30. apríla 2018, ktorý je v danom prípade nielen možný, ale aj potrebný, dospel dovolací súd k záveru, že v zmluvách uzatváraných podľa zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30. apríla 2018 nemožno od dodávateľov (veriteľov) žiadať, aby v nich uvádzali presný termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru a pokiaľ ustanovenie § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. uvádzalo tento pojem („termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru“), je za použitia eurokonformného výkladu práva možné dospieť k záveru, že toto ustanovenie len vyjadruje požiadavku na uvedenie „dĺžky, či doby trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere“.

21. Z dôvodovej správy k zákonu č. 129/2010 Z. z. v žiadnom prípade nevyplýva, že by zámerom zákonodarcu bolo, aby ustanovenie § 9 ods. 2 písm. f/ tohto zákona sprísnilo požiadavku zakotvenú v Smernici, teda to, aby zmluva o úvere upravovala okrem dĺžky trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere, aj termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru dokonca v podobe konkrétneho dátumu. Podľa názoru dovolacieho súdu zohľadňujúceho aj účel zákona, ktorý je vyjadrený v dôvodovej správe, tak ustanovenie § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. neupravuje požiadavku odlišnú od toho, ako ju vymedzuje článok 10 ods. 2 písm. c/ Smernice.

21.1. V tejto súvislosti dovolací súd z hľadiska historického prehľadu a rozhodovacej praxe poukazuje aj na predchádzajúci zákon č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, ktorý v § 4 ods. 2 písm. g/ upravoval požiadavku na „konečnú splatnosť úveru“, k čomu najvyšší súd uviedol, že požiadavka o vyjadrenie dátumu konečnej splatnosti úveru z textu zákona nevyplýva (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 183/2018).

22. Vychádzajúc z účelu Smernice, právnych záverov vyjadrených v Rozsudku, účelu § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. a čiastkových právnych záverov vyjadrených vyššie dovolací súd uzatvára, že predmetné ustanovenie je potrebné interpretovať tak, že nie je nutné, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala okrem doby trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere, aj termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru dokonca v podobe konkrétneho dátumu. Pokiaľ predmetné ustanovenie zákona č. 129/2010 Z. z. hovorí o dobe trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a termíne konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru, je potrebné ho eurokonformne vykladať tak, že sa tým neustanovuje povinnosť uviesť požadované informácie vo vzťahu ku každej náležitosti (t. j. k dobe trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a aj termínu konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru) osobitne, ale len vyjadruje požiadavku na uvedenie „doby, či dĺžky trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere“ v súlade s článkom 10 ods. 2 písm. c/ Smernice.

23. Vyššie uvedené interpretačné prístupy a právne závery najvyššieho súdu sa vzťahujú na právny stav v čase, ktorý bol rozhodujúci pre posúdenie správnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia.

24. Napokon pre úplnosť dovolací súd uvádza, že zákonom z 12. októbra 2017 č. 279/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení oznámenia o oprave chyby č. 299/2017 Z. z., došlo k zmene (medziiným) ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v tom zmysle, že s účinnosťou od 1. mája 2018 „v § 9 ods. 2 sa vypúšťajú písmená c/, e/, j/, z/ a aa/, doterajšie písmeno d/ sa označuje ako písmeno c/, písmená f/ až i/ sa označujú ako písmená d/ až g/, písmená k/ až y/ sa označujú ako písmená h/ až v/ (bod 30. novelizovaného zákona č. 129/2010 Z. z. v platnom znení, čl. XII zákona č. 279/2017 Z. z.), „v § 9 ods. 2 písm. d/ sa vypúšťajú slová „a termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru“ (bod 32. novelizovaného zákona č. 129/2010 Z. z. v platnom znení, čl. XII zákona č. 279/2017 Z. z.).

24.1. Správnosť vyššie uvedených záverov dovolacieho súdu týkajúcich sa eurokonformného výkladu ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 (v znení v dobe uzavretia zmluvy, aktuálne ustanovenie § 9 ods. 2 písm. d/) potvrdzuje nielen samotné znenie účinného zákona č. 279/2017 Z. z., ale aj jeho dôvodová správa, v ktorej sa uvádza, že vypustenie náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere bolo nevyhnuté so zreteľom na závery vyjadrené v Rozsudku a zabezpečenie súladu so Smernicou. V zmysle Rozsudku zmluva o spotrebiteľskom úvere musí obsahovať len náležitosti výslovne uvedené v čl. 10 ods. 2 Smernice, a to vzhľadom k tomu, že touto Smernicou sa zabezpečuje úplná harmonizácia v oblasti spotrebiteľských úverov (v článku 22 ods. 1 smernice 2008/48/ES je uvedené, že „členské štáty nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto smernice“) Zmluva o spotrebiteľskom úvere môže obsahovať aj prípadné iné zmluvné podmienky zakotvené v čl. 10 ods. 2 písm. u/ Smernice, avšak tieto podmienky musia byť individuálne dohodnuté so spotrebiteľom v rámci ich úverového zmluvného vzťahu, ako to vyplýva z bodu 57. Rozsudku. Ustanovenie čl. 10 ods. 2 písm. u/ Smernice by sa nemalo podľa bodu 58. Rozsudku vykladať tak, že oprávňuje členské štáty, aby vo svojej vnútroštátnej právnej úprave stanovili povinnosť zahrnúť do zmluvy o úvere iné náležitosti, než sú tie, ktoré vymenúva článok 10 ods. 2 Smernice. Ak by predmetné ustanovenie bolo ponechané v zákone č. 129/2010 Z. z., Slovenská republika by išla nad rámec podmienok stanovených Smernicou. Súčasne zákon neobmedzuje veriteľa v tom, aby nad rámec zákona dohodol so spotrebiteľom doplnenie ustanovení, ktoré pomáhajú spotrebiteľovi pochopiť rozsah jeho záväzku. V záujme každého veriteľa, ktorého zámerom je zodpovedné podnikanie a poskytovanie spotrebiteľských úverov, je poskytnutie čo najkomplexnejšieho rozsahu informácií.

24.2. Účinnosťou zákona č. 279/2017 Z. z. sa tak legislatívne pregnantnejším vyjadrením odstráni možnosť rôzneho výkladu ustanovenia § 9 ods. 2 písm. d/ novelizovaného zákona č. 129/2010 Z. z. v platnom znení (predtým § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z.), ktorú bolo - podľa názoru vec prejednávajúceho senátu najvyššieho súdu - možné (a potrebné) preklenúť už podľa doterajšej právnej úpravy jeho eurokonformným výkladom.

25. Zo spisu dovolací súd zistil, že na základe úverovej zmluvy č. 4601304980 (formálne označenej ako Zmluvu o spotrebiteľskom úvere, č. l. 10 a nasl. spisu) uzatvorenej stranami sporu 30. januára 2016 bol žalovaným žalobkyni poskytnutý bezúčelový úver vo výške 6.500 eur, s ročnou úrokovou sadzbou vo výške 15,02 %, s ročnou percentuálnom mierou nákladov (RPMN) 16,2 %, priemernou hodnotou RPMN 15,55 % a celkovou čiastkou splatnou spotrebiteľom vo výške 10.297,56 eur, s mesačnou splátkou 133,47 eur, splatnou v 15. deň v kalendárnom mesiaci, s tým, že prvá anuitná splátka bude splatná po mesiaci od dátumu poskytnutia úveru, pokiaľ kalendárny mesiac nasledujúci po poskytnutí úveru neobsahuje poradové číslo dňa poskytnutia úveru, je splatnosť prvej splátky posledný deň v tomto kalendárnom mesiaci, termín konečnej splatnosti 78 mesiacov po poskytnutí úveru, a do 15. dňa v poslednom mesiaci.

25.1. Podľa názoru dovolacieho súdu v danom prípade uzavretá zmluva o spotrebiteľskom úvere v bode 27. až 39. (č. l. 11 a nasl. spisu) určovala primeraným spôsobom výšku úveru, dátum prvej splátky, dátum poslednej splátky, termín splatnosti splátky, úrokovú sadzbu, anuitnú splátku, poplatok za poskytnutie úveru, dátum uzatvorenia zmluvy.

25.2. Neoddeliteľnou súčasťou úverovej zmluvy boli úverové podmienky spoločnosti Home Credit Slovakia, a. s. s kódom ITH115 (č. l. 12 spisu), ktoré v spise založené nie sú (podľa bodov 29. a 30. Rozsudku zmluva o úvere nemusí byť uzatvorená „v jedinom dokumente“). Taktiež žalobkyňa svojím podpisom na úverovej zmluve potvrdila, že pred jej uzavretím prevzala formulár so štandardnými európskymi informáciami o spotrebiteľskom úvere, ktorý bol vyhotovený v súlade s právnymi predpismi, a bolo jej poskytnuté náležité vysvetlenie (č. l. 12 spisu, bližšie pozri bod 20.3. tohto rozhodnutia).

25.3. Pokiaľ ide o posúdenie správnosti záveru odvolacieho súdu, že predmetná zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje náležitosť v zmysle § 9 ods. 2 písm. f/ zák. č. 129/2010 Z. z. (v znení v dobe uzavretia zmluvy, aktuálne ustanovenie § 9 ods. 2 písm. d/), a preto je potrebné úver považovať za úver bezúročný a bez poplatkov, tak je potrebné uviesť, že eurokonformný výklad ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zák. č. 129/2010 Z. z. v znení v dobe uzavretia zmluvy (30. január 2016) umožňuje dospieť k záveru, že toto ustanovenie nevyžaduje, aby zmluva o úvere obsahovala presné uvedenie požadovaných informácií vo vzťahu ku každej náležitosti (t. j. k dobe trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a aj termínu konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru) osobitne, ale len vyjadruje požiadavku na uvedenie „doby, či dĺžky trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere“ v súlade s článkom 10 ods. 2 písm. c/ Smernice (viď vyššie body 15. až 27. aj 29. tohto rozhodnutia).

26. Z uvedených dôvodov dovolací súd konštatuje opodstatnenosť námietky dovolateľa, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení v takej otázke (splnenia náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere vyplývajúcich z ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30. apríla 2018), ktorá bola podkladom pre záver o tom, či poskytnutý spotrebiteľský úver je/nie je bezúročný (§ 11 ods. 1 písm. b/ zákona č. 129/2010 Z. z.), na základe čoho najvyšší súd uzatvára, že dovolanie žalovaného v zmysle § 421 ods. l písm. b/ je nielen prípustné, ale tiež dôvodné.

17.

R O Z H O D N U T I E

I. Ak je štatutárny orgán právnickej osoby v pracovnoprávnom vzťahu, je zamestnancom tej právnickej osoby, ktorú riadi; nie je zamestnancom jej zriaďovateľa.

II. V pracovnoprávnych vzťahoch riaditeľa školy koná za zamestnávateľa (v jeho mene a nie v mene jeho zriaďovateľa) starosta obce. Pracovnoprávne úkony, ktoré inak voči podriadeným zamestnancom robí v mene zamestnávateľa riaditeľ školy, bude voči riaditeľovi školy robiť starosta. Pôjde pritom o úkony v mene školy.

III. V prípade žaloby odvolaného riaditeľa školy o neplatnosť skončenia jeho pracovného pomeru treba dôsledne rozlišovať funkčný vzťah riaditeľa ku škole a k zriaďovateľovi školy a pracovnoprávny vzťah riaditeľa k škole.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. septembra 2020, sp. zn. 8Cdo 140/2019)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Žalobou doplnenou na výzvu súdu sa žalobkyňa domáhala, aby súd určil, že „skončenie pracovného pomeru medzi sporovými stranami na základe odvolania z funkcie zo dňa 09. 12. 2016 je neplatné alebo pracovný pomer medzi sporovými stranami trvá“. Tiež sa domáhala, aby žalovanej bola uložená povinnosť poskytnúť jej náhradu mzdy „v sume priemerného zárobku žalobkyne podľa príslušných ustanovení Zákonníka práce odo dňa 12. 12. 2016 až do času, keď žalovaný umožní pokračovať žalobkyni v práci“. Ako rozhodujúce skutočnosti žalobkyni uviedla, že žalovanou („prostredníctvom zriaďovateľa“) jej bolo doručené odvolanie z funkcie. Podľa obsahu odvolania z funkcie skončil týmto úkonom aj pracovný pomer strán sporu. V odvolaní z funkcie ale absentuje skutkové vymedzenie dôvodov tohto úkonu, a teda „odvolanie z funkcie je neurčité, a teda neplatné, a teda neplatné je aj skončenie pracovného pomeru“.

2. Okresný súd Piešťany rozsudkom zo 7. marca 2018 č. k. 18Cpr/7/2017-102 žalobu zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Rozhodol tak majúc za to, že žalovaná nemá v danom spore pasívnu vecnú legitimáciu. Dôvodil, okrem iného, tým, že „Podľa zisteného skutkového stavu veci žalovaná nie je pasívne legitimovaná v tomto súdnom spore napriek tomu, že žalobkyňa bola v pracovnom pomere u žalovanej, ktorá bola jej zamestnávateľom. Vychádzajúc z dikcie ustanovenia § 3 ods. 3 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, zriaďovateľ, ktorým v danom prípade bola obec D., súčasne s vymenovaním žalobkyne do funkcie riaditeľky s ňou mal dohodnúť na dobu funkčného

obdobia podmienky v pracovnej zmluve a určiť jej platové náležitosti. V konaní nebolo sporné, že žalobkyňa bola v pracovnom pomere u žalovanej napriek neexistencii písomného vyhotovenia pracovnej zmluvy (ústna pracovná zmluva nespôsobuje neplatnosť zmluvy). Z uvedeného ustanovenia zákona vyplýva, že zriaďovateľ okrem vymenovania do funkcie, uzatvára s vymenovaným riaditeľom aj pracovnú zmluvu a tým pádom je účastníkom pracovného pomeru, resp. tým subjektom, ktorý je oprávnený aj pracovný pomer ukončiť. K skončeniu pracovného pomeru žalobkyne malo v predmetnom prípade dôjsť jednostranným právnym úkonom zo strany starostu obce D. (odvolaním), a nie právnym úkonom zo strany žalovanej Základnej školy s materskou školou. Sám právny zástupca žalobkyne na pojednávaní uviedol, že došlo k okamžitému skončeniu pracovného pomeru žalobkyne, ktoré považuje za neplatné a tiež poukázal na to, že žalovanej nebol odovzdaný jednostranný právny úkon zriaďovateľa žalovanej, ktorým by bol platne ukončený pracovný pomer žalobkyne. Je zrejmé, že žalovaná neuskutočnila žiaden úkon smerujúci k skončeniu pracovného pomeru žalobkyne (nakoľko ju na to ani zákon neoprávňuje), napriek tomu ju žalobkyňa označila za žalovanú v tomto spore. Na tomto mieste súd podotýka, že zmätočne vyznieva aj tvrdenie žalovanej v žalobe, keď uviedla, že dňa 09.12.2016 doručila žalovaná (prostredníctvom zriaďovateľa) žalobkyni odvolanie z funkcie. V skutočnosti však ide o odvolanie urobené samotným zriaďovateľom. Na základe uvedeného súdu nezostávalo iné, než žalobu pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v tomto spore zamietnuť.“

3. Krajský súd v Trnave rozsudkom z 19. decembra 2018, sp. zn. 11CoPr/3/2018 potvrdil odvolaním žalobkyne napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie. O trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žalovaná má nárok na ich náhradu v rozsahu 100 %. Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a na zdôraznenie jeho správnosti, reagujúc aj na dôvody odvolania, uviedol ďalšie dôvody. V rámci nich, okrem iného, uviedol:

„(15.) Odvolateľka uvádza, že nesúhlasí s názorom súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovanej argumentujúc tým, že predsa žalobkyňa bola zamestnancom žalovanej, a nie zamestnancom Obce D. Odvolací súd pripomína, že uvedená skutočnosť (že žalobkyňa bola zamestnancom žalovanej), nebola a nie je medzi stranami sporná. Rovnako v prejednávanom prípade nebolo a nie je sporné to, čo vyplýva z ustanovenia § 3 ods. 6 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, na ktoré ustanovenie poukazuje v odvolaní žalobkyňa tvrdiac, že ho súd opomína. Podľa tohto ustanovenia riaditeľ školy alebo riaditeľ školského zariadenia, ktoré v právnych vzťahoch vystupuje vo svojom mene a má zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov (ďalej len „právnická osoba“), je zamestnancom školy alebo školského zariadenia. Ako bolo uvedené vyššie, v tomto prípade niet pochybností o tom, že žalobkyňa ako riaditeľka bola zamestnancom Základnej školy s materskou školou D., t. j. žalovanej.

(16.) Žalobkyňa argumentuje, že ustanovenie § 3 ods. 1, 3 zákona č. 596/2003 Z. z. neupravuje, kto je zamestnávateľom riaditeľa, avšak v prejednávanom prípade táto skutočnosť nie je sporná, ako bolo uvedené vyššie. Toto ustanovenie je právne významné z iného hľadiska, keďže umožňuje v spojení s ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a za použitia interpretačných pravidiel vyvodiť, komu prináleží oprávnenie na skončenie pracovného pomeru s odvolaným riaditeľom školy.

(17.) Podľa citovaného ustanovenia § 3 zákona č. 596/2003 Z. z., riaditeľa vymenúva na dobu funkčného obdobia a odvoláva zriaďovateľ školy alebo zriaďovateľ školského zariadenia (ďalej len "zriaďovateľ") (ods. 1). Zriaďovateľ súčasne s vymenovaním riaditeľa s ním dohodne na dobu funkčného obdobia podmienky podľa osobitného predpisu v pracovnej zmluve a určí mu platové náležitosti podľa osobitného predpisu (ods. 3).

(18.) Nemožno súhlasiť s tvrdením žalobkyne, že zriaďovateľ školy len koná za zamestnávateľa, nakoľko z ustanovenia § 3 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 4 zákona č. 552/2003 Z .z. o výkone práce vo verejnom záujme, § 7 ods. 3 a § 42 ods. 2 Zákonníka práce vyplýva, že vymenovanie alebo odvolanie riaditeľa školy je právnym úkonom obce ako zriaďovateľa, ktorý buď predchádzal vzniku samotného pracovnoprávneho vzťahu (vymenovanie) alebo sa realizoval v existujúcom pracovnoprávnom vzťahu (odvolanie) (porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6MCdo/3/2015 zo dňa 24.2.2016). Z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyplýva, že odvolanie z funkcie riaditeľa školy je právnym úkonom urobeným zriaďovateľom (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/253/2007 zo dňa 25. februára 2009 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/133/2011 zo dňa 29. októbra 2012 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/235/2011 zo dňa 18. septembra 2012).

(19.) Z logického výkladu vyššie uvedených právnych predpisov potom vyplýva, že obec ako zriaďovateľ školy, ktorá po vymenovaní riaditeľa školy dojednáva podmienky v pracovnej zmluve s vymenovaným riaditeľom školy, uzatvára týmto nepochybne s riaditeľom pracovnú zmluvu. Potom musí mať po odvolaní riaditeľa školy aj oprávnenie skončiť s odvolaným riaditeľom školy pracovný pomer.

(20.) V danom prípade žalobkyňa pred jej vymenovaním do funkcie riaditeľky nebola zamestnancom žalovanej a jej pracovný pomer vznikol menovaním do tejto funkcie (k žalovanej nastúpila na základe menovacieho dekrétu do funkcie riaditeľky školy, pred týmto menovaním na škole nepracovala). Trvanie jej pracovného pomeru bolo závislé na trvaní tejto funkcie. Keďže Obec D. bola na začiatku zapojená do procesu uzatvárania pracovnej zmluvy so žalobkyňou, i keď neexistuje písomná pracovná zmluva, čo však v zmysle § 17 ods. 2 a § 42 ods. 1 Zákonníka práce nespôsobuje neplatnosť pracovnej zmluvy, musí potom Obci D. prináležať aj oprávnenie byť súčasťou procesu skončenia pracovného pomeru so žalobkyňou. Tak menovanie do funkcie riaditeľky školy ako aj odvolanie z funkcie riaditeľky školy bolo označené v záhlaví identifikačnými údajmi obce a podpísané starostom ako štatutárnym orgánom obce. Rovnako oznámenie o výške a zložení funkčného platu je jednoznačne právnym úkonom Obce D., nakoľko takéto oznámenie je podpísané obcou konajúcou prostredníctvom starostu, čo je v súlade s § 3 ods. 3 zákona č. 596/2003 Z. z., pričom označenie Základnej školy s materskou školou v záhlaví tohto oznámenia má za cieľ len identifikovať toho, kto bude vyplácať funkčný plat. Odvolací súd sa nestotožňuje s názorom žalobkyne, že zriaďovateľ žalovanej nie je oprávnený ukončiť so žalobkyňou pracovný pomer. Obec D. najskôr právnym úkonom odvolala riaditeľku školy - žalobkyňu, a súčasne (tou istou listinou) práve v súvislosti s uvedenou skutočnosťou Obec D.

okamžite skončila pracovný pomer so žalobkyňou, čo je potrebné vyvodiť z posledného odseku odvolania z funkcie zo dňa 9.12.2016, v ktorom sa uvádza, že „odvolaním z funkcie sa končí aj Váš pracovný pomer u vášho zamestnávateľa Základná škola s materskou školou D., keďže tento bol viazaný na dobu výkonu funkcie riaditeľky školy“.

(21.) Odvolací súd preto dospel k rovnakému záveru ako súd prvej inštancie a síce, že zriaďovateľ okrem vymenovania do funkcie, uzatvára s vymenovaným riaditeľom aj pracovnú zmluvu a je teda tým subjektom, ktorý je oprávnený aj pracovný pomer ukončiť, preto voči nemu mala uvedená žaloba smerovať. Žalovaná neuskutočnila žiaden úkon smerujúci k skončeniu pracovného pomeru žalobkyne. Keďže žalobkyňa označila v žalobe za žalovanú Základnú školu s materskou školou v D., ktorá nie je pasívne vecne legitimovaná, nebolo možné sa ďalej zaoberať prípadnou neplatnosťou skončenia pracovného pomeru zo strany Obce D.“

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalobkyňa podala dovolanie. Jeho prípustnosť vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP tvrdiac, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Tou otázkou podľa žalobkyne je: „Kto je pasívne vecne legitimovaný (zamestnávateľom) v spore o neplatnosť skončenia pracovného pomeru, kde žalobcom (zamestnancom) je – riaditeľ školy, ktorej zriaďovateľom je obec?“ Žalobkyňa dôvodí, že odvolací súd predmetnú otázku vyriešil nesprávne, v rozpore s príslušnou právnou úpravou v Zákonníku práce a v zákone č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zdôrazňuje, že v zmysle týchto právnych úprav pasívne legitimovaným subjektom v danom spore je zamestnávateľ, teda ňou žalovaná škola. Odvolací súd, hoci nepochybne mal za to, že jej zamestnávateľom bola žalovaná, nepochopiteľne, v rozpore so zákonom, za pasívne legitimovaného v spore považoval zriaďovateľa žalovanej. Podľa žalobkyne súd nesprávne zamieňa odvolanie z funkcie riaditeľa so skončením pracovného pomeru strán sporu. Odvolanie z funkcie podľa príslušných ustanovení zákona č. 596/2003 Z. z. „nie je právny titul na ukončenie pracovného pomeru v zmysle príslušných ustanovení Zákonníka práce.“ V odvolaní z funkcie z 9. decembra 2016 je preto „nezákonne“ uvedené, že odvolaním z funkcie sa končí aj pracovný pomer. Naostatok, odvolanie z funkcie nie je titulom na skončenie pracovného pomeru „ani obsahovo“, pretože skutkovo nevymedzuje dôvody podľa § 70 Zákonníka práce. Žalobkyňa z uvedených dôvodov navrhla dovolaciemu súdu napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, a tiež rozsudok súdu prvej inštancie, zrušiť alebo spor rozhodnúť tak, že pracovný pomer strán sporu trvá.

5. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadrila.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné a zároveň aj dôvodné.

7. Žalobkyňa v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho

súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

8. V danom prípade žalobkyňa v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinovala relevantnú právnu otázku (viď bod 4. tohto uznesenia), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Prípustnosť jej dovolania preto vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

9. Z odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších stupňov (tieto z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok – II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08) vyplýva, že záver o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v spore (ktorý záver ich viedol k zamietnutiu žaloby bez ďalšieho skúmania otázky platnosti či neplatnosti skončenia pracovného pomeru) súdy vyvodili z toho, že „zriaďovateľ okrem vymenovania do funkcie, uzatvára s vymenovaným riaditeľom aj pracovnú zmluvu a tým pádom je účastníkom pracovného pomeru, resp. tým subjektom, ktorý je oprávnený aj pracovný pomer ukončiť“ (súd prvej inštancie), resp. že „zriaďovateľ okrem vymenovania do funkcie, uzatvára s vymenovaným riaditeľom aj pracovnú zmluvu a je teda tým subjektom, ktorý je oprávnený aj pracovný pomer ukončiť, preto voči nemu mala uvedená žaloba smerovať“ (odvolací súd). Inak povedané, súdy vychádzali z toho, že i keď zamestnávateľom žalobkyne bola žalovaná, oprávnenie skončiť pracovný pomer s ňou svedčilo inému subjektu, zriaďovateľovi žalovanej, ktorý žalobkyňu do funkcie riaditeľky vymenoval (a podľa súdu prvej inštancie bol aj „účastníkom pracovného pomeru“), a ako taký bol aj oprávnený pracovný pomer s ňou, keďže trvanie pracovného pomeru bolo závislé na trvaní funkcie riaditeľky, „okamžite“ aj skončiť. V tejto súvislosti odvolací súd nepovažoval za opodstatnené tvrdenie žalobkyne, že v danej veci zriaďovateľ školy (len) konal za školu, jej zamestnávateľa.

10. Žalobkyňa spochybňuje právnu udržateľnosť záverov súdov nižších stupňov tvrdiac, že súdy vyriešili pre právne posúdenie veci relevantné otázky v rozpore so Zákonníkom práce a zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dovolací súd považuje túto dovolaciu námietku za plne opodstatnenú.

11. Pri posúdení otázok vznikajúcich v okolnostiach danej veci bolo podľa dovolacieho súdu potrebné, uplatňujúc zásadu lex specialis derogat legi generali, aplikovať a správne vyložiť ustanovenia právnych predpisov upravujúcich vznik a skončenie pracovného pomeru riaditeľa školy, pri tomto výklade dôsledne rozlišovať dve roviny vzťahov riaditeľa školy, a to rovinu funkčnú, t. j. funkčný vzťah riaditeľa k škole a k obci (zriaďovateľovi), a rovinu pracovnoprávnu, t. j. pracovnoprávny vzťah riaditeľa k škole.

12. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z. riaditeľa vymenúva na dobu funkčného obdobia a odvoláva zriaďovateľ školy alebo zriaďovateľ školského zariadenia (ďalej len „zriaďovateľ“).

13. Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 596/2003 Z. z. zriaďovateľ súčasne s vymenovaním riaditeľa s ním dohodne na dobu funkčného obdobia podmienky podľa osobitného predpisu [4)] v pracovnej

zmluve a určí mu platové náležitosti podľa osobitného predpisu. [5)] (v poznámke pod čiarou k bodom [4)] a [5)] sú uvedené ustanovenia § 7 ods. 3, § 42 a 43 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, resp. zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

14. Podľa § 1 ods. 4 zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme (ktorý zákon sa podľa § 1 ods. 2 písm. b/ vzťahuje aj na zamestnancov základných a stredných škôl zriadených obcou), na pracovnoprávne vzťahy zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme sa vzťahuje Zákonník práce, ak tento zákon alebo osobitný predpis neustanovuje inak.

15. Podľa § 4 prvá veta zákona č. 552/2003 Z. z. právne úkony za zamestnávateľa voči zamestnancovi, ktorý je štatutárnym orgánom, robí orgán, ktorý ho vymenoval alebo zvolil.

16. Podľa § 7 ods. 3 Zákonníka práce so zamestnancom, ktorý je aj štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, dohodne podmienky podľa § 43 ods. 1 v pracovnej zmluve orgán alebo právnická osoba, ktorá ho ako štatutárny orgán ustanovila.

17. Podľa § 13 ods. 5 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení starosta je štatutárnym orgánom obce.

18. Z uvedených zákonných ustanovení podľa dovolacieho súdu vyplýva, že v pracovnoprávnych vzťahoch riaditeľa školy koná za zamestnávateľa (v jeho mene, a nie teda v mene jeho zriaďovateľa) starosta obce. Rovnako, pracovnoprávne úkony, ktoré inak voči podriadeným zamestnancom robí v mene zamestnávateľa riaditeľ školy, bude voči riaditeľovi školy robiť starosta. Pôjde pritom o úkony v mene školy. Ak je štatutárny orgán právnickej osoby v pracovnoprávnom vzťahu, je zamestnancom tej právnickej osoby, ktorú riadi; nie je teda zamestnancom zriaďovateľa.

19. Z vyššie uvedeného vyplýva, že výkon práv zriaďovateľa rozhodne nie je možné zamieňať s výkonom práv zamestnávateľa a pri úvahe o existencii pasívnej legitimácie v prípade žaloby o neplatnosť skončenia pracovného pomeru treba dôsledne rozlišovať medzi vznikom a výkonom funkcie riaditeľa školy a jeho pracovným pomerom na jednej strane a skončením výkonu funkcie riaditeľa odvolaním a medzi skončením jeho pracovného pomeru na strane druhej, ako pomerne zložitými vzťahmi vyplývajúcimi z dvojakého postavenia riaditeľa školy, v ktorom sa spája výkon funkcie s pracovným pomerom. Podľa dovolacieho súdu, je potrebné rozlišovať dve roviny vzťahov riaditeľa školy, a to rovinu funkčnú, t. j. funkčný vzťah riaditeľa k škole a k obci, a rovinu pracovnoprávnu, t. j. pracovnoprávny vzťah riaditeľa k škole. Teda v prípade zániku funkcie riaditeľa treba vyriešiť osobitne aj otázku zániku jeho pracovného pomeru.

20. Majúc na zreteli vyššie uvedené dovolací súd za zjavne nesprávnu považuje aj záver odvolacieho súdu, že „Obec D. okamžite skončila pracovný pomer so žalobkyňou, čo je potrebné vyvodiť z posledného odseku odvolania z funkcie zo dňa 9.12.2016, v ktorom sa uvádza, že „odvolaním z funkcie sa končí aj Váš pracovný pomer u vášho zamestnávateľa Základná škola s materskou školou D., keďže tento bol viazaný na dobu výkonu funkcie riaditeľky

školy“. Odvolaním z funkcie pracovný pomer nekončí. Skončenie pracovného pomeru, keďže zákon č. 552/2003 Z. z. ani zákon č. 596/2003 Z. z. neustanovuje inak, upravuje Zákonník práce (§ 59 a nasl.).

21. Individuálnym pracovnoprávnym sporom na účely Civilného sporového poriadku sa rozumie spor medzi zamestnancom a zamestnávateľom, ktorý vyplýva z pracovnoprávnych a iných obdobných pracovných vzťahov (§ 316 ods. 1 CSP); nejde teda o spor medzi zamestnancom a tým, ktorý konal v mene zamestnávateľa.

22. Odvolací súd vec z vyššie uvedených hľadísk zjavne neposudzoval a jeho rozhodnutie preto nemôže obstáť z hľadiska správnosti.

18.

R O Z H O D N U T I E

Rozširovanie zmluvnej zodpovednosti aj na škodu, ktorá vznikla tretej osobe je možné iba výnimočne, ak identita resp. vymedzenie a ochrana tretej osoby museli byť druhej strane pri uzatváraní zmluvy známe.

Banka, ktorá zmluvou so svojím klientom prevzala na seba povinnosť trvalými príkazmi klienta hradiť záväzky tretej osoby, môže niesť zodpovednosť za škodu spôsobenú tejto osobe iba vtedy, ak pri uzavretí zmluvy s klientom mohla rozumne predpokladať, že práva tretej osoby môžu byť dotknuté porušením tejto povinnosti..

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2020, sp. zn. 7Cdo 163/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 26. septembra 2018, č. k. 16C/17/2018-91 žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania.

1.1. Zo skutkových zistení vyplynulo, že žalobca uzavrel so spoločnosťou KOOPERATIVA poisťovňa, a.s. (ďalej aj „poisťovňa“), poistnú zmluvu, ktorej predmetom bolo jeho životné poistenie. Družka žalobcu a majiteľka účtu u žalovanej sa zaviazala uhrádzať mesačné poistné v sume 64 €. Z dôvodu technického pochybenia žalovanej došlo k jednostrannému dočasnému zrušeniu trvalého príkazu v období od 23. januára 2014 do 13. októbra 2014, v dôsledku čoho poisťovňa v danom období poistnú zmluvu redukovala. Dňa 12. augusta 2014 utrpel žalobca úraz. Poisťovňa listom zo dňa 19. mája 2015 oznámila žalobcovi, že ak by zmluva nebola redukovaná, vzniklo by mu právo na poistné plnenie na sumu 3.665,80 €. Žalobca listom zo dňa 23. novembra 2015 oznámil žalovanej, že jej zavinením mu nevznikol nárok na poistné plnenie a súčasne si voči nej uplatnil náhradu škody. V prípade, ak by zmluva v danom období nebola redukovaná, poistenému by vznikol nárok voči poisťovni na poistné plnenie v celkovej sume 6.518,15 € ako dôsledok trvalých následkov zapríčinených úrazom.

1.2. Podľa právneho názoru prvostupňového súdu žalobca nebol v spore aktívne vecne legitimovaný, nakoľko majiteľkou účtu bola družka žalobcu, ktorá mu len umožnila s účtom disponovať. Vzhľadom na to, namietať možné pochybenie zo strany žalovanej mohla len majiteľka účtu a to družka žalobcu, a nie sám žalobca. Súčasne súd prvej inštancie považoval uplatnený nárok žalobcu za premlčaný, nakoľko podľa vyjadrení žalobcu sa o redukcii zmluvy dozvedel od poisťovne listom zo dňa 2. septembra 2014. Majiteľka účtu požiadala poisťovňu o vysvetlenie dňa 8. septembra 2014. Na základe dvojročnej premlčacej doby, ktorá vyplýva z ustanovenia § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) sa právo na náhradu škody

premlčí za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o tom, kto za ňu zodpovedá. Tak isto podľa ustanovenia § 106 ods. 2 OZ sa v tomto prípade právo neuplatnilo ani v trojročnej premlčacej dobe, keďže žaloba bola doručená súdu dňa 15. marca 2018.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 30. októbra 2019, sp. zn. 17Co/329/2018 potvrdil prvostupňový rozsudok a zaviazal žalobcu nahradiť žalovanej trovy odvolacieho konania.

2.1. Najskôr odvolací súd uviedol, že so záverom prvostupňového súdu o nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobcu v spore sa nestotožnil, keďže z vykonaného dokazovania bolo zrejmé, že v okolnostiach posudzovaného predmetu konania bolo možné považovať žalobcu za poškodeného. Nebyť škodovej udalosti (redukcia poistnej zmluvy v dôsledku neplatenia poistného spôsobeného nedôvodným zrušením trvalého príkazu) žalobcovi by nevznikla škoda, ktorej zaplatenia sa domáhal v prejednávanom spore. Naopak v prípade družky žalobcu (majiteľky účtu u žalovanej) zo spisu nevyplývala žiadna konkrétna škoda v jej majetkovej sfére (či už v dôsledku škodovej udalosti, resp. samotného nedôvodného zrušenia trvalého príkazu), preto v prejednávanom spore nemohla byť aktívne vecne legitimovaná na podanie žaloby.

2.2. Na druhej strane však odvolací súd dospel k záveru, že žalovaná nie je v prejednávanom spore pasívne vecne legitimovaná, ktorou otázkou sa prvostupňový súd v napadnutom rozhodnutí výslovne nezaoberal. Keďže však otázka posúdenia vecnej legitimácie strán spadá do rámca právneho posúdenia veci, pre rozhodnutie odvolacieho súdu o podanom odvolaní bol postačujúci skutkový stav veci, ako ho zistil súd prvej inštancie, z ktorého pri rozhodovaní vychádzal aj odvolací súd (§ 383 CSP). Pre rozhodnutie odvolacieho súdu o podanom odvolaní tak nebolo potrebné opakovať ani dopĺňať dokazovanie (§ 384 CSP), nakoľko odvolací súd pri rozhodovaní nevychádzal z iných skutkových zistení ako súd prvej inštancie. Preto bolo možné sa v odvolacom konaní zaoberať aj otázkou pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v spore.

2.3. Odvolací súd ďalej uviedol, že vzhľadom na zistený skutkový stav žalovaná voči družke žalobcu ako majiteľke účtu porušila svoju zmluvnú povinnosť [§ 709 ods. 1 Obchodného zákonníka (ďalej len „ObZ“)]. Pri riešení otázky pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v spore bolo nevyhnutné predovšetkým ustáliť komu škodca zodpovedá za škodu v prípade porušenia zmluvnej povinnosti, t.j. či len druhej zmluvnej strane (spolukontrahentovi) alebo aj tretej osobe stojacej mimo ich zmluvného vzťahu (t. j. voči komu žiadnu svoju povinnosť neporušila). Odvolací súd tu vychádzal z názoru, že nakoľko zo zmluvy o bežnom účte (§ 708 a nasledujúce ObZ) ako relatívneho právneho vzťahu vznikajú práva a povinnosti len zmluvným stranám, je logické, že ani porušenie povinnosti z tohto vzťahu nemôže vo všeobecnosti vyvolať právo na náhradu škody u tretej osoby stojacej mimo zmluvného vzťahu, pretože inak by práva z relatívnych právnych vzťahov vznikali tretím osobám v rozpore so súkromnoprávnym princípom rovnosti. Ďalej aj s poukazom na stanoviská právnej doktríny poukázal na zásadu, že zo záväzkov iných osôb nemajú tretie osoby odvodzovať práva ani povinnosti; výnimky z tejto zásady má formulovať len súdna prax v prípadoch, kedy osobitné okolnosti posudzovanej veci odôvodňujú, aby aj tretia osoba mala právo na náhradu škody, ktorá bola spôsobená porušením povinnosti z relatívneho právneho vzťahu iných subjektov resp. že porušenie povinnosti zo zmluvného záväzku môže založiť zodpovednosť škodcu len voči druhej zmluvnej strane (citácie pozri v bode 4.5.2 odôvodnenia odvolacieho súdu).

2.4. Na margo vyššie uvedenej výnimky uviedol, že mu nebola známa ustálená súdna (rozhodovacia) prax, ktorá by sa zaoberala touto otázkou, t.j. možnosťou vzniku zodpovednosti škodcu za porušenie zmluvnej povinnosti na náhradu škody aj vo vzťahu k tretej osobe (odlišnej od druhej zmluvnej strany). V tomto smere bolo odvolaciemu známe len uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 4Cdo/319/2008 z 28. apríla 2010, ktoré však prioritne posudzovalo odlišnú právnu situáciu (nesplnenie povinnosti sprevádzkovať verejnú kanalizáciu, v dôsledku čoho nedošlo ku kolaudácii stavby so vznikom škody v podobe ušlého nájomného a skutočnej škody v dôsledku zvlhnutia suterénu rodinného domu), kde najvyšší súd v závere rozhodnutia vo všeobecnosti bez bližšieho vysvetlenia uviedol, že „k samotnému predpokladu zodpovednosti za škodu, ktorým je porušenie právnej povinnosti, dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že porušenie zmluvnej povinnosti je protiprávnym úkonom aj vo vzťahu k poškodenému, ktorý nie je účastníkom zmluvy“. Je zrejmé, že išlo o citáciu záverov súdnej praxe (právnej vety v zbierke rozhodnutí) českého najvyššieho súdu (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 29Odo/379/2001 z 25. marca 2003 a ďalšie), ktorej zohľadnenia sa domáhal aj žalobca. V tejto súvislosti považoval odvolací súd za potrebné uviesť, že súdne rozhodnutia českého najvyššieho súdu jednak nepredstavujú pre odvolací súd ustálenú rozhodovaciu prax a jednak je možné uzavrieť, že aj súdna prax českého najvyššieho súdu dospela k záveru, že o zodpovednosti škodcu za porušenie zmluvnej povinnosti vo vzťahu k tretej osobe možno uvažovať v prípade, že porušenie tejto zmluvnej povinnosti sa prejavilo v právnej (majetkovej) sfére tretej osoby a išlo pritom o zmluvnú povinnosť, ktorá mala slúžiť (slúžila) na ochranu subjektívnych práv poškodeného. Z hľadiska prejednávaného sporu nebola podľa odvolacieho súdu ani táto podmienka splnená, pretože povinnosť žalovanej uskutočniť v mene družky žalobcu na jej príkaz platby iným osobám (trvalý príkaz) v zmysle § 709 ods. 1 ObZ vyplývajúca zo zmluvy o bežnom účte celkom zjavne neslúžila na ochranu subjektívnych práv žalobcu a žalovaná nemohla mať ani vedomosť, že družka žalobcu zriadi trvalý príkaz na splnenie povinnosti tretej osoby (žalobcu).

2.5. Odvolací súd na základe uvedeného dospel k záveru, že v prejednávanom spore nevyšli najavo žiadne také výnimočné skutkové okolnosti, na základe ktorých by prichádzal do úvahy záver o zodpovednosti žalovanej za škodu (v podobe ušlého zisku) žalobcu na základe porušenia zmluvného záväzku žalovanej voči majiteľke účtu (družke žalobcu). Žalovaná preto nebola v spore pasívne vecne legitimovaná. V čase uzavretia zmluvy o bežnom účte s družkou žalobcu nemohla mať žalovaná vedomosť o tom, že účet bude používať aj tretia osoba (žalobca) a v prípade zmluvy o bežnom účte nešlo o také ustanovenia, ktoré v čase uzavretia zmluvy zjavne slúžili na ochranu záujmov tretej osoby (žalobcu). Naopak bolo zrejmé, že družka žalobcu sa ako majiteľka účtu so žalobcom dohodla, že pre neho zabezpečí platenie poistného prostredníctvom zriadenia trvalého príkazu na svojom účte u žalovanej. Medzi porušením povinnosti žalovanej realizovať tento trvalý príkaz pre družku žalobcu (majiteľku účtu) a vznikom škody žalobcu je tak zjavne ďalší (neformálny) zmluvný vzťah, ktorý voči žalobcovi porušila jeho družka (majiteľka účtu). Nárok na náhradu škody tak bol žalobca oprávnený uplatniť proti svojej družke ako majiteľke účtu. Podľa odvolacieho súdu tu preto neprichádzalo do úvahy splnenie predpokladov zodpovednosti žalovanej za škodu voči žalobcovi, ktorý je oprávnený uplatniť si svoj nárok na náhradu škody z porušenia záväzku voči inej osobe (svojmu spolukontrahentovi). Výnimočné okolnosti na priznane nároku na náhradu škody tak nemôžu byť podľa odvolacieho súdu vo všeobecnosti splnené v prípade, ak poškodený má možnosť uplatniť nárok na náhradu škody z porušenia zmluvnej

povinnosti voči druhej zmluvnej strane. Na základe uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že žalobca nepodal žalobu voči žalovanej dôvodne.

2.6. Pre úplnosť odvolací súd uviedol, že vzhľadom na záver o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v spore by bolo nadbytočné zaoberať sa dôvodnosťou námietky premlčania vznesenou žalovanou (dôvodnosť námietky premlčania zostala medzi stranami sporná aj v odvolacom konaní), pretože plynutie premlčacej doby má praktický zmysel skúmať len medzi vecne legitimovanými sporovými stranami. Nad rámec uvedeného dodal, že na právny vzťah žalobcu a žalovanej prichádzala do úvahy aplikácia Obchodného zákonníka (vrátane spornej otázky premlčania uplatneného nároku), keďže uplatnená škoda mala vzniknúť z porušenia zmluvy o bežnom účte (§ 708 a nasledujúce ObZ).

2.7. Nakoľko žalovaná bola v odvolacom konaní v plnom rozsahu úspešná, priznal jej odvolací súd proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Navrhol, aby najvyšší súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V podstatnom nesúhlasil s nosnými právnymi závermi odvolacieho súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v danom spore tvrdiac, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku zodpovednosti žalovanej za škodu žalobcu na základe porušenia zmluvného záväzku žalovanej voči majiteľke účtu (družke žalobcu). Poukázal na to, že majiteľka bankového účtu je jeho dlhoročnou družkou, t. j. blízkou osobou, že odvolací súd mal uviesť, či na strane družky boli splnené všetky zákonné podmienky vzniku zodpovednosti za škodu, ďalej že v prípade žalovanej mal odvolací súd na vec aplikovať ustanovenie § 373 ObZ, kde sa nevyžaduje zavinenie.

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu v podstatnom poukázala na správne právne závery odvolacieho súdu a navrhla, aby najvyšší súd dovolanie zamietol.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné, nie však dôvodné.

6. Žalobca v dovolaní uviedol, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

7. V danom prípade žalobca v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinoval relevantnú právnu otázku (bod 3), týkajúcu sa zodpovednosti za porušenie zmluvnej povinnosti s účinkami voči tretím osobám. Odvolací súd zodpovedal uvedenú otázku tak, že žalovaná v danom spore nedisponuje pasívnou vecnou legitimáciou, keďže nenesie zodpovednosť voči žalobcovi (tretej osobe) za porušenie jej zmluvnej povinnosti voči družke žalobcu (dočasné jednostranné zrušenie trvalého príkazu) vyplývajúcej zo zmluvy o bežnom účte.

8. Podľa názoru dovolacieho súdu bola rovnako splnená ďalšia podmienka uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, že táto otázka ešte nebola vyriešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, a to aj napriek tomu, že v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/319/2008 najvyšší súd už uviedol, že „porušenie zmluvnej povinnosti je protiprávnym úkonom aj vo vzťahu k poškodenému, ktorý nie je účastníkom zmluvy“. Ako správne uvádza aj odvolací súd (bod 2.4.), v uvedenom rozhodnutí najvyšší súd posudzoval odlišnú skutkovú a právnu situáciu a navyše vyššie citovaný názor uviedol najvyšší súd iba všeobecne a bez bližšieho vysvetlenia, v dôsledku čoho nie je možné dospieť k záveru, že nastolenú otázku dovolací súd vyriešil v inom (iných) rozhodnutí (rozhodnutiach).

9. Jadrom žalobcom nastolenej dovolacej otázky bolo, či sa môže subjekt, ktorému vznikne škoda z porušenia zmluvnej povinnosti škodcu, domáhať náhrady škody voči škodcovi, s ktorým nebol v zmluvnom vzťahu. Odvolací súd argumentujúc názormi právnej teórie (pozri bod 4.5.2. jeho odôvodnenia) dospel k záveru, že vo všeobecnosti naďalej platí zásada, že zo záväzkov iných osôb nemajú tretie osoby odvodzovať práva ani povinnosti. Zároveň ale pripustil resp. nevylúčil výnimky z tejto zásady v prípadoch, kedy osobitné okolnosti posudzovanej veci odôvodňujú, aby aj tretia osoba mala právo na náhradu škody, ktorá bola spôsobená porušením povinnosti zo zmluvného vzťahu iných subjektov. S poukazom na judikatúru českého najvyššieho súdu (29Odo/379/2001) pripustil, že o zodpovednosti škodcu za porušenie zmluvnej povinnosti vo vzťahu k tretej osobe možno uvažovať v prípade, že porušenie tejto zmluvnej povinnosti sa prejavilo v právnej (majetkovej) sfére tretej osoby a išlo pritom o zmluvnú povinnosť, ktorá mala slúžiť (slúžila) na ochranu subjektívnych práv poškodeného. Odvolací súd v tejto súvislosti konštatoval, že v posudzovanom spore nebola splnená ani táto podmienka (výnimka), pretože povinnosť žalovanej uskutočniť v mene družky žalobcu na jej príkaz platby iným osobám (trvalý príkaz) v zmysle § 709 ods. 1 ObZ vyplývajúca zo zmluvy o bežnom účte celkom zjavne neslúžila na ochranu subjektívnych práv žalobcu a žalovaná nemohla mať ani vedomosť, že družka žalobcu zriadi trvalý príkaz na splnenie povinnosti tretej osoby (žalobcu). Odvolací súd preto dospel k záveru, že v prejednávanom spore nevyšli najavo žiadne také výnimočné skutkové okolnosti, na základe ktorých by prichádzal do úvahy záver o zodpovednosti žalovanej za škodu žalobcu na základe porušenia zmluvného záväzku žalovanej voči majiteľke účtu (družke žalobcu). V tejto súvislosti ďalej uviedol, že v prípade zmluvy o bežnom účte nešlo o také ustanovenia, ktoré v čase uzavretia zmluvy zjavne slúžili na ochranu záujmov tretej osoby (žalobcu). Naopak bolo zrejmé, že družka žalobcu sa ako majiteľka účtu so žalobcom dohodla, že pre neho zabezpečí platenie poistného prostredníctvom zriadenia trvalého príkazu na svojom účte u žalovanej, takže medzi porušením povinnosti žalovanej realizovať tento trvalý príkaz pre družku žalobcu (majiteľku účtu) a vznikom škody žalobcu bol tak zjavne ďalší (neformálny) zmluvný vzťah, ktorý voči žalobcovi porušila jeho družka (majiteľka účtu). Výnimočné okolnosti na priznane nároku na náhradu škody preto nemohli byť podľa odvolacieho súdu vo všeobecnosti splnené (aj) vtedy, ak poškodený má možnosť uplatniť nárok na náhradu škody z porušenia zmluvnej povinnosti voči druhej zmluvnej strane.

10. Vyslovené právne závery odvolacieho súdu, súvisiace s jeho interpretáciou režimu zodpovednosti za porušenie zmluvnej povinnosti s účinkami voči tretím osobám na danú vec,

považuje dovolací súd za správne. Podľa názoru dovolacieho súdu z hľadiska platného práva („de lege lata“) rozširovanie zmluvnej zodpovednosti aj na škodu, ktorá vznikla tretej osobe je možné iba výnimočne, ak identita resp. vymedzenie a ochrana tretej osoby museli byť druhej strane pri uzatváraní zmluvy známe. Inak povedané zmluvná strana môže niesť zodpovednosť za škodu iba voči tretím osobám, u ktorých pri uzavretí zmluvy mohla rozumne predpokladať, že môžu byť dotknuté porušením jej zmluvnej povinnosti.

19.

R O Z H O D N U T I E

Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania na základe nezákonného uznesenia o jeho začatí podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, uvedenej ústavným zákonom č. 23/1991 Zb.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2020, sp. zn. 6 Cdo 152/2018)

Z o d ô v o d n e n i a:

1. Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 23. apríla 2014, sp. zn. 7C/41/2012 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu škody v sume 12.519,14 eur (škoda pozostávala z trov obhajoby v trestnom konaní v sume 2.519,14 eur a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 10.000 eur) spolu s 9,25 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 2.519,14 eur od 22.7.2011 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti (prísudku nad sumu 2.519,14 eur do sumy 3.847,05 eur a nad sumu 10.000 eur do sumy 667.725,37 eur) žalobu zamietol s tým, že o náhrade trov konania rozhodne po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že boli splnené zákonné podmienky vyplývajúce z ustanovenia §§ 1 až 5 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) pre ustálenie zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia voči žalobcovi ako aj rozhodnutia o väzbe, lebo žalobca bol rozsudkom Okresného súdu Poprad z 20. apríla 2007, sp. zn. 2T/186/2001 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 5. decembra 2007, sp. zn. 1To/36/2007 spod obžaloby oslobodený (nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol žalobca stíhaný). Pokiaľ ide o nárok žalobcu predstavujúci trovy obhajoby a náhradu nemajetkovej ujmy dospel k záveru o čiastočnej dôvodnosti žalovanou vznesenej námietky premlčania vo vzťahu k trovám obhajoby za väzbu a k nemajetkovej ujme spôsobenej rozhodnutím o väzbe. Vychádzal z právneho názoru, že nároky z nezákonného rozhodnutia o väzbe sa v zmysle § 23 zákona č. 58/1969 Zb. premlčia za rok odo dňa, keď nadobudlo právoplatnosť oslobodzujúce rozhodnutie alebo rozhodnutie odsudzujúce na miernejší trest alebo rozhodnutie, ktorým bolo trestné konanie zastavené. Keďže oslobodzujúci rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu nadobudol právoplatnosť 5.12.2007 a jednoročná objektívna premlčacia lehota uplynula dňa 5.12.2008, je nárok žalobcu, ktorý podal žalobu na súd až 14.6.2011, na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe (trovy obhajoby za väzbu a nemajetková ujma spôsobená rozhodnutím o väzbe) premlčaný. Pokiaľ ide o nárok na náhradu škody (trovy obhajoby a nemajetková ujma) spôsobenej nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia dospel k záveru, že tento nárok premlčaný nie je. Vychádzal pritom z ustanovenia § 22

zákona č. 58/1969 Zb., podľa ktorého sa právo na náhradu škody premlčí za tri roky odo dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode (ods. 1), pričom ak je potrebné nárok predbežne prerokovať na ústrednom orgáne (§ 9 ods. 1), premlčacia doba odo dňa podania žiadosti do skončenia prerokovania, najdlhšie však po dobu šiestich mesiacov, neplynie (ods. 3). Mal za to, že pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby je rozhodujúca preukázateľne získaná vedomosť poškodeného o jej vzniku. Žalobca na verejnom zasadnutí, na ktorom bol vyhlásený rozsudok krajského súdu, prítomný nebol. Osobnú vedomosť o tom, že mu škoda vznikla, získal preto až doručením rozsudku krajského súdu, t. j. dňom 30.1.2008. Trojročná subjektívna premlčacia lehota mohla preto začať plynúť najskôr od tohto dňa a s pripočítaním šiestich mesiacov, kedy lehota neplynie (predbežné prerokovanie žiadosti trvalo viac ako 6 mesiacov), uplynula 30.7.2011. Keďže žalobca podal žalobu na súd prvej inštancie 14.6.2011, nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia uplatnil v zákonom stanovenej premlčacej lehote. K námietke žalovanej, že podľa zákona č. 58/1969 Zb. nie je možné uplatniť si nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to ani podľa článku 5 Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách (ďalej len „Dohovor“) uviedol, že Dohovor, keďže je súčasťou slovenského právneho poriadku, má prednosť pred zákonom. Článok 5 ods. 5 Dohovoru zaručuje odškodnenie za pozbavenie osobnej slobody v prípadoch obdobných prípadom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom. Dohovor umožňuje v uvedenom článku odškodnenie aj nemateriálnej ujmy; jeho aplikácia má pokiaľ ide o obsah pojmu škoda, prednosť pred vnútroštátnou úpravou. V tejto súvislosti odkázal aj na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4 Cdo 177/2005 a aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva. Poukázal na to, že zákon č. 58/1969 Zb. neupravoval kritériá priznania nemajetkovej ujmy, čo urobil zákonodarca až v zákone č. 514/2003 Z. z., ktorý zrušil pôvodný zákon. Dával do pozornosti, že uvedený zákon upravuje nemajetkovú ujmu všeobecne, a teda je možné potom odškodniť nielen nemajetkovú ujmu súvisiacu s väzbou, ale aj nemajetkovú ujmu súvisiacu s celým trestným stíhaním. Pokiaľ ide o výšku priznanej nemajetkovej ujmy, považoval ju za primeranú skutkovým okolnostiam prípadu a za zodpovedajúcu utrpenej ujme na strane žalobcu. Pri jej určení vzal do úvahy osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti za ktorých k nej došlo, závažnosť následkov, ktoré vznikli žalobcovi v súkromnom živote a v spoločenskom uplatnení, povahu trestnej veci, celkovú dĺžku trestného konania. Rozsah nemajetkovej ujmy určil aj za využitia komparačnej metódy vo vzťahu k iným obdobným prípadom. Žalobcovi preto priznal nemajetkovú ujmu v peniazoch v sume 10.000 eur a v prevyšujúcej časti (nad rozsah sumy 10.000 eur do sumy 663.878,37 eur) žalobu ako nedôvodnú zamietol. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 151 ods. 3 O. s. p.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom na odvolanie oboch strán sporu rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania. K odvolaniu žalovanej, ktorá ním napadla nesprávne posúdenie otázky premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej rozhodnutím o vznesení obvinenia, uviedol, že súd prvej inštancie vychádzal pri premlčaní tohto nároku správne z ustanovenia § 22 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., podľa ktorého je pre začiatok plynutia trojročnej premlčacej doby rozhodujúci okamih, kedy sa poškodený o škode dozvedel. Stotožnil sa so záverom súdu prvej inštancie, že v tomto prípade na strane žalobcu vznikla osobná vedomosť o výsledku trestného konania, a teda o vzniku škody, až

doručením rozsudku Krajského súdu v Prešove, ku ktorému došlo dňa 30.1.2008. Ak súd prvej inštancie dospel k právnemu názoru, podľa ktorého tento nárok žalobcu premlčaný nie je, treba ho preto považovať za vecne správny. Pokiaľ žalovaná namietala, že súd prvej inštancie v prípade nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch nesprávne postupoval podľa článku 5 ods. 5 Dohovoru uviedol, že sa s týmto názorom žalovanej nestotožňuje. Hoci zákon č. 58/1969 Zb. výslovne neupravoval možnosť náhrady nemajetkovej ujmy, neznamená to, že nebolo možné nemajetkovú ujmu priznať podľa článku 5 ods. 5 Dohovoru v spojení s článkom 154 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Vyššie citovaný článok Dohovoru zaručuje odškodnenie za pozbavenie osobnej slobody v prípadoch obdobných prípadom zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom. Výkladom tohto článku treba mať za to, že sa vzťahuje na prípady vydania nezákonných rozhodnutí, a to nezákonného rozhodnutia o začatí trestného stíhania, ako aj rozhodnutia o väzbe, v dôsledku ktorých bol žalobca obmedzený na osobnej slobode. V zmysle vyššie uvedeného eurokonformného výkladu dospel súd prvej inštancie k správnemu záveru o možnosti odškodnenia žalobcu aj vo forme náhrady nemajetkovej ujmy. Poukázal na to, že ak aj bol určitý osobitný nárok uplatnený žalobcom premlčaný, neznamená to, že bude premlčaný aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, týkajúci sa trestného stíhania. Nemajetková ujma totiž súvisí s celkovým trestným konaním, musí sa preto posudzovať komplexne ako celok tak ako to správne urobil a v dôvodoch svojho rozhodnutia vysvetlil aj súd prvej inštancie. Pokiaľ ide o výšku nemajetkovej ujmy (jej primeranosti), správne vzal do úvahy výsledkami vykonaného dokazovania preukázané skutkové okolnosti a správne vzal do úvahy ich vplyv v celom trestnom konaní na osobu žalobcu. Z tohto pohľadu považoval priznanú výšku nemajetkovej ujmy v sume 10.000 eur za primeranú, zodpovedajúcu objektívne zistenému skutkovému stavu veci. Naopak, žalobcom uplatňovaná výška nemajetkovej ujmy v sume 663.878,37 eur je podľa odvolacieho súdu neadekvátna, neodrážajúca skutočnú intenzitu, rozsah a následky celého trestného stíhania do osobnostnej sféry žalobcu. Aj v otázke výšky priznanej nemajetkovej ujmy považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne, z ktorého dôvodu napadnutý rozsudok podľa § 387 ods. 1 a ods. 2 C. s. p. potvrdil. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol poukazom na ustanovenie § 255 ods. 1 C. s. p. a keďže ani strana žalobcu a ani strana žalovanej v odvolacom konaní nemali úspech vyslovil, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti tomuto rozsudku krajského súdu podala dovolanie žalovaná z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, a to v otázke, či „možno priznať žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v súvislosti s väzobným trestným stíhaním v prípade dôvodne vznesenej námietky premlčania podľa § 23 zákona č. 58/1969 Zb.“ a v otázke, či možno žalobcovi priznať nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia v prípade, že nárok je uplatnený podľa zákona č. 58/1969 Zb. s podpornou aplikáciou článku 5 Dohovoru. Uviedla, že v konaní pred súdom prvej inštancie sa dovolala premlčania vo vzťahu ku všetkým žalobcom uplatneným nárokom, t. j. aj k nárokom v súvislosti s rozhodnutím o väzbe. Nesúhlasila s názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého vo vzťahu k nárokom žalobcu odvodeným od rozhodnutia o väzbe, sa premlčujú podľa § 23 zákona č. 58/1969 Zb. len niektoré z nich (napr. nárok na náhradu trov obhajoby), nie však nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Vyslovila názor, že premlčanie nároku na náhradu škody spôsobenej väzbou nemožno posudzovať podľa § 22 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., a to už len z toho dôvodu, že zákonodarca

pre nároky z titulu rozhodnutia o väzbe stanovil v § 23 osobitnú jednoročnú premlčaciu lehotu. Bolo by v rozpore so systematickým výkladom citovaného zákona hľadať úpravu premlčania akéhokoľvek nároku z tohto titulu v iných ustanoveniach zákona, prípadne aj v inej právnej úprave, napr. vo všeobecných ustanoveniach Občianskeho zákonníka o premlčaní náhrady škody. Ak teda na uplatnený nárok o náhradu škody treba aplikovať zákon č. 58/1969 Zb., je potom nutné otázku premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch z titulu rozhodnutia o väzbe posudzovať podľa § 23 citovaného zákona. Aj keď súhlasí s odvolacím súdom v tom, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je potrebné v každom jednotlivom prípade posudzovať komplexne, neznamená to nemožnosť osobitného posudzovania námietky premlčania tak vo vzťahu k nárokom odvodeným od uznesenia o vznesení obvinenia (§ 22 ods. 1), ako aj k nárokom odvodeným od rozhodnutia o väzbe (§ 23). Z jej strany bola preto dôvodne vznesená námietka premlčania podľa § 23 zákona č. 58/1969 Zb. a preto žalobcovi nemohli byť priznané žiadne nároky v súvislosti s rozhodnutím o väzbe. Keďže táto právna otázka nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená, je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. Pokiaľ ide o druhú právnu otázku uviedla, že v prípade nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia, nemožno aplikovať Dohovor. Podľa článku 5 ods. 5 Dohovoru má totiž nárok na odškodnenie každý, kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku. Uvedený článok sa vzťahuje len na prípady, ak došlo k obmedzeniu osobnej slobody. Tento článok nikde nehovorí o práve na odškodnenie za samotné vedenie trestného stíhania (za nezákonné rozhodnutie o vznesení obvinenia), ale upravuje iné situácie. Na základe tohto článku Dohovoru preto nebolo možné priznať nemajetkovú ujmu v peniazoch za trestné stíhanie žalobcu. V tomto smere odkázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 6 Cdo 37/2012. Správne mali preto konajúce súdy žalobu žalobcu v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zamietnuť, a to v prípade ujmy spôsobenej rozhodnutím o väzbe z dôvodu premlčania a v prípade ujmy spôsobenej rozhodnutím o vznesení obvinenia pre nemožnosť aplikácie Dohovoru. Navrhla, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobca k dovolaniu žalovanej uviedol, že odvolací súd v napadnutom rozsudku dostatočne vysvetlil správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým mu priznal nemajetkovú ujmu v sume 10.000 eur. Správne pri posúdení priznania nemajetkovej ujmy použil eurokonformný výklad Dohovoru. Navrhol preto dovolanie žalovanej ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), zastúpená v súlade s ustanovením § 429 ods. 2 písm. b) C. s. p., zaoberal sa bez nariadenia pojednávania osobitne vo vzťahu k prvej žalovanou nastolenej otázke, či sú splnené procesné podmienky dovolania a osobitne vo vzťahu k druhej otázke, či dovolanie je prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. K prvej žalovanou nastolenej otázke, a to „či možno priznať žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v súvislosti s väzbou v prípade dôvodne vznesenej námietky premlčania podľa § 23 zák. č. 58/1969 Zb.“ dovolací súd uvádza nasledovné:

7. Žalovaná takto formulovanú otázku v podstate odôvodňuje tým, že odvolací súd mal vysloviť v dôvodoch svojho rozhodnutia právny názor, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v prípade väzobného stíhania možno priznať napriek dôvodne vznesenej námietke premlčania podľa § 23 zákona č. 58/1969 Zb., o čom svedčí skutočnosť, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v časti, v ktorej bola zaviazaná zaplatiť žalobcovi sumu 10.000 eur z titulu nemajetkovej ujmy. Preto má pre ňu vyriešenie tejto otázky kľúčový význam.

8. Dovolací súd považuje za potrebné najskôr poznamenať, že pre posúdenie prípustnosti dovolania vrátane posúdenia, či ide o právnu otázku, ktorej riešenie v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu je ustálené, alebo ktorá ešte vyriešená nebola, resp. je riešená rozdielne, nie je rozhodujúci subjektívny názor strany sporu, že jej dovolanie je procesne prípustné, ale významný je výlučne záver (zistenie) dovolacieho súdu rozhodujúceho o jej dovolaní. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie a meritórny dovolací prieskum, je totiž otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012). Procesný postoj strany sporu nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť súdu akceptovať obsah jej opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Súčasťou práva na súdnu ochranu nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané stranou, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno považovať za porušenie základného práva na súdnu ochranu. V opačnom prípade by súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania boli vôbec naplnené (I. ÚS 145/2010, III. ÚS 226/2017).

9. Dovolací súd ďalej uvádza, že pre dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 C. s. p. má mimoriadny význam obsah pojmu právna otázka a to, ako ju dovolateľ vo svojom dovolaní zadefinuje a špecifikuje. Aby dovolanie bolo podľa tohto ustanovenia prípustné, v dovolaní nastolená otázka musí byť otázkou právnou (či už hmotnoprávnou, alebo procesnoprávnou, avšak nikdy nie skutkovou) a zároveň otázkou rozhodujúcou pre rozhodnutie odvolacieho súdu, to znamená otázkou, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení svoje rozhodnutie založil (t. j. otázkou, od ktorej vyriešenia záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu). Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

10. V prvom rade treba k tejto otázke žalovanej uviesť, že odpoveď na ňou formulovanú otázku dáva vo všeobecnosti priamo zákon, a to ustanovenie § 100 Občianskeho zákonníka. Z tohto ustanovenia totiž vyplýva, že právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej. Vyplýva z neho aj to, že ak sa dlžník, v tomto prípade žalovaná, premlčania dôvodne dovolá, súd musí na námietku premlčania prihliadnuť a premlčané právo nemôže priznať.

11. Okrem toho, súd prvej inštancie v dôvodoch rozhodnutia jednoznačne konštatoval, že nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia nie je premlčaný (str. 27 bod Ad 2. písm. a), keď premlčanie posúdil podľa § 22 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. a že nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe je premlčaný (str. 28 písm. b.), pričom premlčanie posúdil podľa § 23 citovaného zákona. Odvolací súd sa s týmto právnym

názorom súdu prvej inštancie v celom rozsahu stotožnil. Konajúce súdy teda otázku premlčania náhrady nemajetkovej ujmy posúdili v zhode tak, ako to v dovolaní uvádza aj žalovaná. To znamená, že z pohľadu premlčania nebola vylúčená možnosť žalobe vyhovieť a priznať žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za samotné trestné stíhanie. Sama žalovaná v dovolaní uvádza, že konajúce súdy mali žalobu v prípade ujmy spôsobenej rozhodnutím o vznesení obvinenia zamietnuť pre nemožnosť aplikácie Dohovoru a nie z dôvodu premlčania. V dovolaní správnosť právneho názoru o premlčaní nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia prijatého konajúcimi súdmi, nenapáda.

12. Podľa názoru dovolacieho súdu, krajský súd nikde v dôvodoch rozhodnutia nevyslovil právny názor, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v prípade väzobného stíhania možno priznať, napriek dôvodne vznesenej námietke premlčania podľa § 23 zákona č. 58/1969 Zb. Pokiaľ v bode 33. rozsudku (v tomto bode riešil otázku možnosti priznania nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie podľa Dohovoru) uvádzal, že ak určitý osobitný nárok mohol byť čiastočne premlčaný, to ešte neznamená, že žalobca nemôže požadovať nárok na náhradu nemajetkovej ujmy (za trestné stíhanie), keďže táto ujma súvisí s celkovým trestným konaním, chcel tým v podstate povedať, že tento nárok je potrebné hodnotiť komplexne a posudzovať ako celok, pričom odkázal na podrobné zdôvodnenie v rozhodnutí súdu prvej inštancie. Napokon, odvolací súd a ani súd prvej inštancie neuvádzajú a osobitne v rozhodnutiach nezdôvodňujú, že by žalobcovi priznaná nemajetková ujma v peniazoch mala predstavovať čiastočne (prípadne v akom rozsahu) nemajetkovú ujmu za rozhodnutie o väzbe.

13. Pre úplnosť treba dodať, že žalovaná v odvolaní k posúdeniu otázky premlčania súdom prvej inštancie okrem iného uviedla, že ak súd prvej inštancie dospel k záveru o dôvodnosti ňou vznesenej námietky premlčania vo vzťahu k nároku na náhradu škody za rozhodnutie o väzbe a teda, že tento nárok je premlčaný, v tejto časti súdu prvej inštancie nemôže nič vyčítať a s jeho názorom sa plne stotožňuje. Svoju zásadnú námietku v otázke premlčania smerovala proti tej časti rozhodnutia, v ktorej súd prvej inštancie dospel k právnemu názoru, podľa ktorého nárok žalobcu týkajúci sa nemajetkovej ujmy spôsobenej rozhodnutím o vznesení obvinenia, nie je premlčaný. To znamená, že odvolací súd sa v súvislosti s premlčaním žalobcom uplatneného nároku zaoberal vecou len z hľadiska, či nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia je alebo nie je premlčaný, pričom zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že premlčaný nie je. Iné otázky v súvislosti s premlčaním odvolací súd neriešil; nemal na to žiaden dôvod, keďže žalovaná žiadne iné námietky k otázke premlčania nevzniesla. Žalovanou nastolenú otázku až v dovolaní nie je preto možné považovať za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

14. Najvyšší súd so zreteľom na vyššie uvedené dospel k záveru, že žalovanou nastolená otázka nie je z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p. relevantná, z ktorého dôvodu nebolo možné vykonať meritórny dovolací prieskum.

15. Pokiaľ ide o druhú žalovanou nastolenú otázku, a to či právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa zákona č. 58/1969 Zb. s podporou článku 5 Dohovoru možno odškodniť aj v prípade, ak ujma mala vzniknúť samotným trestným stíhaním (nie rozhodnutím o väzbe, či

iným rozhodnutím o pozbavení osobnej slobody), treba uviesť, že ide o otázku právnu. Zároveň je otázkou rozhodujúcou pre rozhodnutie odvolacieho súdu, to znamená otázkou, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení svoje rozhodnutie založil. Najvyšší súd nezistil, že by táto otázka bola v čase podania dovolania v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Dospel preto k záveru, že vo vzťahu k tejto právnej otázke je dovolanie žalovanej prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p.

16. Dovolací súd následne pristúpil k posúdeniu dôvodnosti dovolania žalovanej.

17. K otázke, či (ne)možno priznať osobe, ktorej trestné stíhanie bolo ukončené inak než právoplatným odsúdením náhradu škody spočívajúcu v náhrade nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania na základe nezákonného uznesenia o jeho začatí sa vyjadril Ústavný súd Slovenskej republiky už v rozhodnutí z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016 (žalovaná v ústavnej sťažnosti namietala nemožnosť aplikácie čl. 5 Dohovoru v prípade nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným stíhaním). V tomto rozhodnutí vyslovil názor, podľa ktorého „vedenie trestného stíhania na základe nezákonného uznesenia o jeho začatí bez ohľadu na to, či bolo vydané za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. alebo za účinnosti zákona č. 514/2003 Z. z. odôvodňuje s ohľadom najmä na čl. 46 ods. 3 ústavy a čl. 36 ods. 3 listiny právo na náhradu nemajetkovej ujmy takto stíhanej osoby, pokiaľ jej táto v príčinnej súvislosti s vedením trestného stíhania vznikla.

18. Ústavný súd tu konštatoval, že ak sťažovateľka poukazuje na podporu svojho názoru na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 37/2012, ani dôvody tohto rozhodnutia na vyššie uvedenom závere, nemôžu nič zmeniť. Ako je z citovaného rozhodnutia zrejmé, názor, na ktorý poukazuje sťažovateľka, sa vzťahuje na otázku odškodňovania väzby a potrebu aplikovania pri jej odškodňovaní článku 5 Dohovoru. Ani z tohto rozhodnutia najvyššieho súdu však nevyplýva právny názor, že na základe aplikácie iných ustanovení nášho ústavného poriadku by bolo priznanie náhrady nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania poškodenému vylúčené. Podľa ústavného súdu takýmto ustanovením umožňujúcim priznanie tejto náhrady je aj vo vzťahu k prípadom posudzovaným podľa zákona č. 59/1969 Zb. ustanovenie čl. 46 ods. 3 ústavy, resp. čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd. Ústavný súd tu konštatoval, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za vedenie trestného stíhania, ktoré sa právoplatne skončilo inak než odsúdením (a to aj v prípade, že bolo realizované väzobne) je ústavne akceptovateľným a ústavou predpokladaným spôsobom poskytnutia satisfakcie takto stíhanej osobe, a to aj v prípade, ak bolo trestné stíhanie začaté už za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb.

Dovolací súd sa v tejto veci s názorom vysloveným ústavným súdom plne stotožňuje, akceptuje ho a nemá žiaden dôvod od tohto názoru sa odkloniť. Pokiaľ preto odvolací súd vychádzal z právneho názoru, podľa ktorého žalobcovi možno priznať odškodnenie vo forme nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania, ak bol spod obžaloby oslobodený, hoci to zákon č. 58/1969 Zb. výslovne neupravoval, jeho rozhodnutie je vecne správne, aj keď z iných dôvodov. Žalovaná v tejto právnej otázke dovolaním napadla rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd preto dovolanie žalovanej ako nedôvodné podľa § 448 C. s. p. zamietol.

20.

R O Z H O D N U T I E

Vecné bremeno podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka zriadi súd len za primeranú náhradu.

Ide o vzájomne podmienený vzťah, čo musí vyplývať z výroku súdneho rozhodnutia, a to aj v prípade, že sa takej náhrady nikto v spore nedomáhal. Vzájomná podmienenosť je dôsledkom aplikácie článku 20 ods. 4 v spojení s článkom 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky súdmi Slovenskej republiky.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2022, sp. zn. 7Cdo 257/2021)

1. Napadnutým rozsudkom zo dňa 18. februára 2021, č. k. 7Co/58/2019-334 Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Nitra (ďalej ako „súd prvej inštancie“) č. k. 19C/74/2011-282 zo dňa 17. decembra 2018, ktorým súd prvej inštancie rozhodol I. výrokom o zriadení vecného bremena spočívajúceho v práve cesty cez priľahlé pozemky žalobcu podľa § 151o ods. 3 OZ v prospech žalobcov 1/- 7/ ako spoluvlastníkov obytného domu súp. č. XXX. v R. a v prospech žalobcov 9/-12/ ako spoluvlastníkov obytného domu č. XXX. v R. a súčasne II. – XII. výrokmi uložil každému žalobcovi povinnosť zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena, a to žalobcovi v 1.) rade zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur, žalobcom v 1.) a 2.) rade zaplatiť žalovanému spoločne a nerozdielne jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur, žalobkyni v 3.) rade zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur, žalobcom v 4.) a 5.) rade zaplatiť žalovanému spoločne a nerozdielne jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur, žalobcovi v 6.) rade zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur, žalobcovi v 7.) rade zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur, žalobcom v 9.) a 10.) rade zaplatiť žalovanému spoločne nerozdielne jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur, uložil žalobkyni v 9.) rade zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 100,- eur, žalobcovi v 10.) rade zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 100,- eur, žalobcovi v 11.) rade zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur, žalobcovi v 12.) rade zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur a XIII. výrokom priznal žalobcom náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd priznal žalobcom proti žalovanému plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie svoj v poradí druhý rozsudok odôvodnil po právnej stránke ustanovením § 123, § 124, § 15ln ods. 1,2, § 15ln ods. 2, § 15lo ods. 1,3

Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), ako aj zisteným skutkovým stavom. Na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že boli splnené hmotnoprávne podmienky žaloby na zriadenie vecného bremena „in rem“, spočívajúceho v práve cesty za účelom vstupu, prechodu a prejazdu motorovým vozidlom cez priľahlý pozemok žalovaného. Žalobcovia ako podieloví spoluvlastníci bytových domov, pozemkov pod nimi, ako aj vlastníci bytov, sú vo svojom vlastníckom práve konaním žalovaného obmedzovaní. Žalobcovia nie sú vlastníkmi priľahlého pozemku - nehnuteľností zapísaných v LV č. XXX pre kat. úz. R. ako parc. č. XXX/X- zastavané plochy a nádvoria o výmere 1394m^2 , parc. č. XXX/X- zastavané plochy a nádvoria o výmere 1978m^2 a parc. č. XXX/X-zastavané plochy a nádvoria o výmere 1130m^2. Ich vlastníkom je žalovaný, ktorý na týchto nehnuteľnostiach prevádzkuje parkovisko. Žalobcovia zo strany R. ulice, ktorá je súčasťou pešej zóny, nemajú vytvorené žiadne parkovacie miesta a jediný možný prístup motorovým vozidlom na pozemky nachádzajúce sa v podielovom spoluvlastníctve žalobcov je za ich bytovým domom, a to cez vyššie uvedené parcely, nachádzajúce sa vo výlučnom vlastníctve žalovaného.

3. Odvolací súd vo svojom skoršom zrušujúcom rozhodnutí č. k. 7Co/2/2013-127 zo dňa 03.07.2014 posúdil odvolanie odporcu ako čiastočne dôvodné a to v časti jeho námietok týkajúcich sa nerozhodnutia súdu o náhrade za zriadenie vecného bremena. Vecné bremeno cesty môže zriadiť súd len za náhradu. Náhradu za zriadenie vecného bremena určí súd aj bez návrhu. Výška odplaty musí byť primeraná ujme, ktorú vlastník pozemku v dôsledku zriadenia práva cesty utrpí. Na rozhodnutie o náhrade nie je potrebný návrh vlastníka pozemku. Dôvodom zrušenia napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa, ktorý žalobe o zriadenie vecného bremena vyhovel, je skutočnosť, že súd prvého stupňa sa ani len okrajovo nezmieňuje o hmotnoprávnej podmienke zriadenia vecného bremena- práva cesty podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorou je „náhrada za zriadenie vecného bremena“, ktorú súd určí aj bez návrhu. Výška odplaty musí byť primeraná ujme, ktorú vlastník pozemku v dôsledku zriadenia práva cesty utrpí (rozsudok NS ČR sp. zn. 22Cdo 1897/2004). Pretože v prejednávanej veci bolo hmotnoprávnou podmienkou zriadenia vecného bremena aj rozhodnutie o primeranej náhrade zaviazal súd prvej inštancie právnym názorom rozhodnúť v ďalšom konaní aj o primeranej náhrade za zriadenie vecného bremena. (Odvolací súd neuviedol právnu kvalifikáciu nároku na primeranú náhradu za zriadenie vecného bremena. Ustanovenie § 151o ods.3 OZ nárok na primeranú náhradu neupravuje).

4. V ďalšom konaní súd prvej inštancie rozhodol aj o výške náhrady za zriadenie vecného bremena ku ktorej dospel vlastnou úvahou súdu a zamietol návrh žalobcov na doplnenie dokazovania znaleckým dokazovaním, aj s poukazom na hospodárnosť konania. Uviedol, že je potrebné si uvedomiť, že vecné bremeno nie je nájomným vzťahom medzi povinným a oprávneným subjektom. Vecné bremeno vzniká spravidla za jednorazovú náhradu za jeho zriadenie. Je teda potrebné určiť primeranú náhradu, ktorá bude kompenzovať ujmu povinného subjektu. V iných prípadoch zriaďovania vecného bremena za náhradu spravidla ide o sumu, ktorá pri uložení na bežný termínovaný vklad (tzn. vklad s bežným úrokom), bude počas celej doby trvania (v SR max. 20 rokov) poskytovať čiastky ktoré budú primerane kompenzovať ujmu povinného subjektu (napríklad pri práve doživotného bývania čiastky, ktoré by postačovali na úhradu nájomného za rovnaké alebo porovnateľné bývanie). Konštatoval, že v danom prípade je situácia špecifická tým, že Mesto R. odpredalo žalovanému nehnuteľnosti a neprihliadalo na

žalobcov, ktorí pokiaľ sa chcú dostať k svojim nehnuteľnostiam autom, nemajú inú možnosť, ako prejsť po majetku žalovaného. Pokiaľ by žalobcovia kupovali parkovaciu kartu od Mesta R., ktorá by ich oprávňovala parkovať počas celého roka na dvoch uliciach, zaplatili by ročne sumu 10 eur. Súd preto považoval jednorazovú náhradu vo výške 200 eur za dostatočne primeranú, a to aj s poukazom na právny názor odvolacieho súdu, keď v danom prípade ide o parkovisko, na ktorom žalobcovi nebudú parkovať, ale ním budú len prechádzať a žalovanému nevzniknú žiadne mimoriadne náklady na zriadenie práva prejazdu cez jeho pozemok. Súd pri určovaní výšky náhrady bral do úvahy aj skutočnosť, koľko bytov v bytových domoch žalobcovia vlastnia a podľa toho zaviazal jednotlivých žalobcov zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadení vecného bremena, pričom pokiaľ je byt v bytovom dome v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobcov, súd ich zaviazal na zaplatenie sumy 200 eur spoločne a nerozdielne, pokiaľ je žalobca výlučným vlastníkom bytu, zaplatí túto sumu žalovanému sám ako výlučný vlastník a pokiaľ je byt v podielovom spoluvlastníctve žalobcov, sumu 200 eur súd rozdelil podľa výšky spoluvlastníckych podielov žalobcov. Súd považoval za spravodlivé brať do úvahy počet bytov, ktoré žalobcovia v bytových domoch vlastnia. Bolo by nespravodlivé, keby žalobcovia vlastniaci v bytovom dome jeden byt zaplatili žalovanému rovnakú sumu ako žalobca vlastniaci viac bytov a rovnakú sumu by zaplatil aj žalobca vlastniaci len spoluvlastnícky podiel k bytu. Súd uprednostnil jednorazovú náhradu aj s poukazom na budúcnosť, keď zo strany žalobcov môže dôjsť k odpredaju bytu a nový vlastník bytu už nebude povinnosťou zaplatiť náhradu za zriadené vecné bremeno zaťažený. Odvolací súd sa v bode 16 odôvodnenia v celom rozsahu stotožnil s určením náhrady za zriadenie vecného bremena súdom prvej inštancie a poukázal na jeho odôvodnenie.

5. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval z § 420 písm. f) CSP.

6. Dovolateľ vo svojom dovolaní namietol tvrdenie odvolacieho súdu, že po zrušení predchádzajúceho rozsudku súdu prvej inštancie, sa mal tento zaoberať iba otázkou náhrady za zriadenie vecného bremena. Bolo povinnosťou súdu prvej inštancie ďalej konať a opätovne rozhodnúť o celej prejednávanej veci a svoje rozhodnutie riadne a presvedčivo odôvodniť. Súd prvej inštancie mal vykonaným dokazovaním opätovne preukázané, že boli kumulatívne splnené podmienky pre zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty cez priľahlé pozemky žalovaného, a to, že vlastník stavby, v prospech ktorého sa má vecné bremeno zriadiť, nie je súčasne vlastníkom priľahlého pozemku, prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak a neexistujú okolnosti, ktoré zriadenie práva cesty vylučujú. Odvolací sud sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s odvolacou námietkou žalovaného, že prístup k stavbe je možné zabezpečiť inak, a to odkúpením časti pozemku žalobcami, zriadením vecného bremena dohodou medzi stranami sporu alebo prenájmom časti priľahlého pozemku. Žalovaný mal záujem sa dohodnúť na zabezpečení práva uplatňovaného žalobcami, a to uzavretím nájomnej zmluvy, avšak žalobcovia túto možnosť nevyužili pre výšku nájomného.

7. Súdy nižších inštancií dospeli k záveru, že za iný prístup nemožno považovať prístup z R. ulice, napriek tomu, že táto je síce súčasťou pešej zóny, avšak zabezpečuje vlastníkom prístup aj autom na základe osobitného povolenia, a teda je zrejmé, že majú zabezpečený riadny prístup k

svojim nehnuteľnostiam. Odvolací sud v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysvetlil, prečo nepovažoval prístup z R. ulice za dostatočný. Záver odvolacieho súdu je podľa názoru dovolateľa v rozpore s § 151o ods. 3 OZ, ktorý umožňuje zriadiť vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu a prejazdu len za účelom zabezpečenia prístupu k stavbe, nie k pozemkom. Odvolací súd nereflektoval ani na odvolaciu námietku žalovaného, že zriadením vecného bremena došlo k neprimeranému obmedzeniu žalovaného ako vlastníka priľahlého pozemku aj s prihliadnutím na jeho podnikateľské aktivity. Súdy nižších inštancií sa nevysporiadali s výpoveďou štatutárneho zástupcu žalovaného, že podnikateľský zámer je reálny, pričom žalovaný požiadal o vydanie územného rozhodnutia, ktoré bolo odvolacím súdom zrušené a pre obštrukcie žalobcov nedisponuje právoplatným územným rozhodnutím.

8. Odvolací súd sa nevysporiadal ani s odvolacou námietkou žalovaného, že určenie výšky náhrady za zriadenie vecného bremena je otázkou odbornou, na zodpovedanie ktorej bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie. Odvolací súd len konštatoval, že súd prvej inštancie nebol povinný nariadiť znalecké dokazovanie za účelom určenia primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena, a to aj napriek tomu, že stanovenie výšky primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena prostredníctvom znaleckého posudku navrhovali aj žalobcovia. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie vychádzal z porovnania výšky jednorazovej náhrady za prejazd vozidlom s cenou za parkovanie, pričom prihliadal aj na ujmu žalovaného. Takýto záver však z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie nevyplýva. Možno sa len domnievať, že súd prvej inštancie prepočítal sumu poplatku za parkovanie v zóne spoplatneného parkovania vo výške 10,- eur na údajnú maximálnu dobu trvania bežného termínovaného vkladu, ktorá však nemá oporu vo všeobecných obchodných podmienkach žiadnej z bánk, kedy dospel k určenej výške jednorazovej náhrady za zriadenie vecného bremena vo výške 200,- eur. Súd prvej inštancie považoval za spravodlivé brať do úvahy počet bytov, ktoré v bytových domoch vlastnia a podľa toho zaviazal jednotlivých žalobcov zaplatiť žalovanému jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena. Súd prvej inštancie nepovažoval za spravodlivé brať do úvahy počet motorových vozidiel, ktoré jednotliví žalobcovia vlastnia. Súd prvej inštancie nezdôvodnil, prečo pri určení primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena neprihliadol na kúpnu cenu, ktorú bol povinný žalovaný zaplatiť. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie nevyplýva ani odvolacím súdom tvrdený záver, že súd prvej inštancie vychádzal z porovnania výšky jednorazovej náhrady za prejazd vozidlom s cenou za parkovanie, a to jednak na parkovisku žalovaného ako i v zóne spoplatneného parkovania.

9. Z odôvodnenia rozsudkov súdov nižších inštancií nevyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Právne závery súdu prvej inštancie sú v nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami, resp. z nich v žiadnej interpretácii odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie nevyplývajú. Súdy si nesplnili svoju povinnosť presvedčivého odôvodnenia rozhodnutia, keď sa nevysporiadali s namietanými skutočnosťami, ktoré boli podstatné pre rozhodnutie vo veci a za skutkové okolnosti považovali skutočnosti, ktoré boli založené len na predpokladoch a domnienkach, pričom sa nevysporiadali s otázkami, ktoré sú podkladom pre vydanie rozhodnutia v tejto veci, ako ani s podstatnými argumentmi žalovaného.

10. Dovolateľ navrhol, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

11. Žalobcovia sa podľa predkladacej správy a obsahu spisu k dovolaniu nevyjadrili.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je dôvodné podľa § 449 ods. 1 CSP a podľa § 450 CSP vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

13. V danom prípade dovolateľ prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP.

14. Dovolateľ tvrdil, že k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces došlo vo viacerých smeroch: a) odvolací sud sa nevysporiadal s jeho odvolacími námietkami, že prístup k stavbe je možné zabezpečiť inak, s otázkou nedostatočnosti prístupu z R. ulice, že zriadením vecného bremena došlo k neprimeranému obmedzeniu žalovaného ako vlastníka priľahlého pozemku aj s prihliadnutím na jeho podnikateľské aktivity a žiadosť o vydanie územného rozhodnutia a tiež, že neboli kumulatívne splnené podmienky pre zriadenie vecného bremena; b) záver odvolacieho súdu je v rozpore s § 151o ods. 3 OZ; c) nenariadenie znaleckého dokazovania za účelom určenia primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena aj napriek návrhu žalobcov; d) dovolateľ tiež namietal určenie výšky náhrady za zriadenie vecného bremena.

15. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. K námietkam dovolateľa vo vzťahu k nevysporiadaniu sa s jeho odvolacími námietkami týkajúcimi sa samotného zriadenia vecného bremena spočívajúceho v práve cesty cez priľahlé pozemky dovolací súd uvádza, že preskúmaním spisu zistil, že žalobcovia ako vlastníci bytov v bytovom dome súp. č. XXX. v R. nemajú prístup k „zadnému dvoru (pozemkom) a zadnej časti bytového domu **na zabezpečenie nevyhnutnej údržby bytového domu a samotnej správy bytového domu“,** keďže prístupová cesta vedie cez priľahlé pozemky žalovaného, ktoré pred ich predajom Mestom R. žalovanému, už plnili funkciu prístupovej komunikácie. Dovolací súd prihliadol na skutočnosť, že z hľadiska údržby nehnuteľnosti žalobcov i z hľadiska požiarnej bezpečnosti verejného záujmu prístup musí byť zachovaný i k zadnej časti bytového domu.

17. *Podľa § 151o ods.3 OZ ak nie je vlastník stavby zároveň vlastníkom priľahlého pozemku a prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak, súd môže na návrh vlastníka stavby zriadiť vecné bremeno v prospech vlastníka stavby spočívajúce v práve cesty cez priľahlý pozemok.*

18. *Podľa čl. 152 ods.4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.*

19. *Podľa čl. 20 ods.4 Ústavy SR vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.*

20. Dovolací súd sa nestotožnil s výškou priznanej náhrady za zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty cez priľahlé pozemky žalobcu trvale obmedzuje vlastníka pozemkov (žalovaného) v spôsobe užívania týchto pozemkov a jednorazová náhrada sa javí ako neprimerane nízka. Zriadenie vecného bremena rozhodnutím súdu podľa § 151o ods. 3 OZ je obdobné trvalému obmedzeniu vlastníckeho práva vyvlastnením. Ide o nútené obmedzenie vlastníckeho práva v zmysle článku 20 ods.4 Ústavy SR a môže byť vykonané iba za primeranú náhradu. Ustanovenie § 151o ods. 3 OZ neustanovuje povinnosť primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena. Ide o právnu medzeru, ktorú dovolací súd musel odstrániť ústavne konformným výkladom podľa čl. 152 ods.4 Ústavy SR v spojení s článkom 20 ods. 4 Ústavy SR a čl. 4 ods.1 CSP. Stanovenie náhrady za zriadenie vecného bremena je odbornou znaleckou otázkou. Môže byť však riešená aj dohodou strán sporu. Dovolací súd poukazuje na to, že zriadenie vecného bremena za účelom zabezpečenia nevyhnutnej údržby bytového domu implicitne obsahuje aj verejný záujem napr. protipožiarna bezpečnosť.

21. Medzi zriadením vecného bremena a zaplatením primeranej náhrady za jeho zriadenie je synalagmatický vzťah. Obmedzenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti sa zriaďuje oproti zaplateniu primeranej náhrady (čl. 20 ods. 4 Ústavy SR). Výroky o zriadení vecného bremena a zaplatenie náhrady za jeho zriadenie sú vzájomne podmienené. Z tohto dôvodu dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok a rozsudok súdu prvej inštancie ako celok. Súčasne konštatuje, že v časti zriadenia vecného bremena zákonné podmienky sú splnené.

22. Dovolací súd poukazuje na to, že určenie výšky náhrady za zriadenie vecného bremena je výsledkom posúdenia individuálnych okolností každej prejednávanej veci. Každé rozhodnutie o náhrade za zriadenie vecného bremena je založené na riešení individuálnych otázok. Určenie náhrady za zriadenie vecného bremena je na úvahe súdu, pričom táto musí byť primeraná ujme, ktorú vlastník pozemku v dôsledku zriadenia cesty utrpí. Ide o jednorazovú náhradu, ktorá má kompenzovať ujmu, že vlastník nemôže iba z dôvodov na strane žalobcov ekonomicky využiť vlastný majetok v plnom rozsahu.

21.

R O Z H O D N U T I E

Dôvodom odmietnutia odvolania proti uzneseniu o nariadení neodkladného opatrenia je, okrem prípadov uvedených v ustanovení § 386 Civilného sporového poriadku, aj zánik neodkladného opatrenia uplynutím času, na ktorý bolo nariadené.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2Cdo 187/2021 z 29. novembra 2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“ a „okresný súd“) uznesením z 19. mája 2020 č. k. 9C/18/2020-19 uložil odporcovi, aby nevstupoval do bytu č. 1, ktorý sa nachádza na X. poschodí bytového domu, vchod X, ulica M., or. č. X, X, X, X, X, súp. č. XXX, postaveného na pozemku s parc. č. XXX, XXX, XXX, XXX, na ulici M. v N., v kat. úz. N., zapísanom na LV č. XXX, vedenom Katastrálnym úradom v N., a to po dobu 90 dní odo dňa doručenia tohto uznesenia, a zároveň navrhovateľke priznal voči odporcovi právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, pričom o výške náhrady trov konania bude rozhodnuté po právoplatnosti uznesenia samostatným uznesením. V odôvodnení súd prvej inštancie uviedol, že nariadil neodkladné opatrenie z dôvodu, aby zabránil prípadnému útoku manžela navrhovateľky na navrhovateľku, maloletého syna, dcéru navrhovateľky, ktorý je (vzhľadom na navrhovateľkou opísané doterajšie správanie sa jej manžela - odporcu) možné očakávať. V tejto súvislosti uviedol, že právo na ochranu života a zdravia, ktoré je násilníkom ohrozované, má absolútnu povahu, pričom je silnejšie aj ako vlastnícke (spoluvlastnícke) právo násilníka, či ako právo na obydlie. Dodal, že trvanie tohto zákazu je naviac obmedzené na dobu 90 dní podľa návrhu navrhovateľky.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“ a „krajský súd“) uznesením z 9. septembra 2020, sp. zn. 22Co/42/2020 odmietol odvolanie a stranám sporu náhrada trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie limitoval dobu trvania nariadeného neodkladného opatrenia, a to po dobu 90 dní odo dňa doručenia tohto uznesenia. Napadnuté uznesenie bolo doručené navrhovateľke 19. mája 2020 a odporcovi 19. mája 2020. Súdom určená lehota trvania nariadeného neodkladného opatrenia uplynula 20. augusta 2020. Dňa 9. septembra 2020 bola predložená prejednávaná vec odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní. Uplynutím lehoty 90 dní odo dňa doručenia napadnutého uznesenia stranám sporu uplynula doba trvania nariadeného neodkladného opatrenia, ktoré tak v zmysle ustanovenia § 333 CSP zaniklo. Odvolací súd poukázal na to, že aj v civilnom práve procesnom sa môžu vyskytnúť situácie, keď text zákona nedáva jasnú alebo jednoznačnú odpoveď na konkrétnu procesnú situáciu. Rovnako aj v prejednávanej veci platný a účinný Civilný sporový poriadok nedáva odpoveď, ako má odvolací súd postupovať a rozhodnúť v prípade, ak v odvolacom konaní uplynie doba trvania nariadeného neodkladného opatrenia a uznesenie o nariadenom neodkladnom opatrení zanikne. Občiansky súdny poriadok účinný do 30. júna 2016 v

ustanovení § 218 ods. 1 písm. e/ stanovoval, že odvolací súd odmietne odvolanie, ak rozhodnutie napadnuté odvolaním zaniklo inak. Podľa komentára k Občianskemu súdnemu poriadku rozhodnutie môže zaniknúť aj inak, predovšetkým ak stratí účinnosť, alebo ak sú účinky jeho výroku obmedzené lehotou ustanovenou priamo vo výroku napadnutého rozhodnutia (typicky pri predbežných opatreniach). V takých prípadoch je odvolanie bezpredmetné a rozhodnutie odvolacieho súdu by bolo iba akademické, bez praktického významu pre pomery účastníkov konania. Odvolací súd sa preto inšpiroval bývalým ustanovením § 218 ods. 1 písm. e/ Občianskeho súdneho poriadku a vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti aplikoval čl. 4 Základných zásad CSP a analogicky odmietol odvolanie odporcu z dôvodu, že napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie zaniklo uplynutím doby, na ktorú bolo nariadené. Odmietnutie odvolania bráni tomu, aby sa odvolací súd zaoberal dôvodmi podaného odvolania, a aby skúmal vecnú stránku napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie a jemu predchádzajúce konanie. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ustanovenia § 257 CSP v spojení s § 396 ods. 1 CSP. Odvolací súd považoval za dôvody hodné osobitného zreteľa okolnosti konkrétneho prípadu, keď k odmietnutiu odvolania odporcu došlo z dôvodu zániku nariadeného neodkladného opatrenia uplynutím doby jeho trvania na základe aplikácie čl. 4 Základných zásad CSP a nie zavinením odporcu.

3. Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podal odporca (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

3.1. Dovolateľ k dovolaciemu dôvodu § 421 ods. 1 písm. b/ CSP uviedol, že právna otázka spočíva v posúdení „*možnosti odvolacieho súdu odmietnuť riadne a včasne podané odvolanie v prípadoch, kedy odvolaním napádané rozhodnutie bolo časovo obmedzené, pričom na rozhodnutie o odvolaní sa uvedené rozhodnutie dostalo na prejednanie odvolaciemu súdu až po uplynutí času, na ktoré bolo uvedené rozhodnutie (spravidla neodkladné opatrenie) predložené*.“ Rovnako tak právna otázka spočíva v posúdení, „*či môže odvolací súd odmietnuť odvolanie aj z dôvodu, že odvolaním napádané rozhodnutie „zaniklo iným spôsobom”, (teda z dôvodu, že časový rámec, ktorým bolo odvolaním napádané rozhodnutie ohraničené uplynul), pričom platná právna úprava prezentovaná predovšetkým ustanovením § 386 CSP takýto dôvod na odmietnutie odvolania nepozná*.“ Zároveň dovolateľ poukázal na ďalšiu právnu otázku, ktorá doposiaľ nebola dovolacím súdom riešená a to ten, „*či môže odvolací súd založiť svoje rozhodnutie o odmietnutí riadne a včasne podanom odvolaní použitím analógie s poukazom na obsolentnú právnu úpravu ustanovenia § 218 ods. 1 písm. e/ O. s. p.*“ Dovolateľ má za to, že vyriešenie týchto právnych otázok, ktoré neboli dovolacím súdom doposiaľ vyriešené, je podstatou uvedeného sporu a vytýkaného nesprávneho postupu a právneho posúdenia odvolacieho súdu.

3.2. Dovolateľ ďalej namieta aj nesprávny procesný postup odvolacieho súdu. Dovolateľ poukázal na skutočnosť, že ustanovenie § 386 CSP nepozná odvolacím súdom uplatnený dôvod na odmietnutie odvolania. Ak takéhoto ustanovenia niet, nemôže sa súd postaviť do role zákonodarcu a svojvoľne kreovať právnu normu, resp. určitý právno- legislatívny stav, ktorý nemá oporu v zákone. Uvedenú nemožnosť o to viac podčiarkuje využitie právnej normy, ktorá bola nahradená novou, a ktorou je súd pri rozhodovaní viazaný. Tu dovolateľ poukazuje na dôvodovú správu k CSP, a to k ustanoveniu § 379 (toho času § 386). V zmysle dôvodovej správy, ak by zákonodarca mal v úmysle do dikcie tohto ustanovenia CSP zakomponovať aj odmietnutie pre iný spôsob zániku uznesenia odvolaním napádaného, tak by tak zákonodarca učinil. Súd tak nemá

legitímne možnosti na to, aby suploval zákonodarcu v intenciách toho, čo tento zamýšľal alebo nezamýšľal pri kreovaní právnych noriem. Rovnako tak v zmysle tohto výkladu z dôvodovej správy vyplýva, že odmietnutím odvolania v zmysle ustanovenia § 379 (resp. § 386) nie je meritórnym rozhodnutím, ale len vyhodnotením tzv. podmienok prípustnosti. Samotný odvolací súd konštatoval, že neexistuje podmienka v zmysle ustanovenia § 386 na odmietnutie odvolania. Odvolací súd tak vôbec neskúmal námietky, ktoré dovolateľ v odvolaní koncipoval, a ktoré smerovali predovšetkým k nepreukázaniu dôvodnosti nariadenia neodkladného opatrenia a na zneužitie práva. Ak by súd hodnotil meritórne podané odvolanie, nemohli by sme hovoriť o výsledku tohto posúdenia ako o výlučne „akademickom" alebo „pre účastníkov bezpredmetnom" práve naopak, konajúci súd prvej inštancie by bol viazaný názorom odvolacieho súdu vo vzťahu k hodnotiacim aspektom dôvodnosti predmetného neodkladného opatrenia a tieto by bol povinný riadne preskúmať aj pri opätovnom návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia z tých istých dôvodov na základe úplne zhodných skutkových tvrdení navrhovateľky. Zároveň má dovolateľ za to, že z dôvodu, že o podanom odvolaní nebolo náležite rozhodnuté, toto nadobudlo právoplatnosť, čo spôsobilo, že na uvedené rozhodnutie je potrebné nazerať ako na vecne a právne správne, avšak toto napriek riadne a včas podanému odvolaniu neprešlo absolútne žiadnym hodnotením jeho správnosti zo strany odvolacieho súdu. Uviedol, že nemožno prisvedčiť v tomto smere argumentácii odvolacieho súdu o tom, že v takých prípadoch je odvolanie bezpredmetné a rozhodnutie odvolacieho súdu by bolo iba akademické, bez praktického významu pre pomery účastníkov konania, nakoľko aj rozhodovanie po lehote platnosti má význam vo vzťahu k rozhodnutiu o náhrade trov konania, voči ktorému rovnako smerovalo odvolanie dovolateľa. Odvolanie dovolateľ podal voči všetkým výrokom dovolaním napádaného rozhodnutia aj voči výroku II., ktorým súdom prvej inštancie bol priznaný nárok na náhradu trov konania. Odvolanie dovolateľ podal riadne a včas a pri potrebe zachovania jeho práva vyjadrovať sa ku všetkým vykonávaným dôkazom sa mal odvolací súd jeho námietkami zaoberať a meritórne rozhodnúť, a to aj napriek tomu, že lehota trvania neodkladného opatrenia uplynula. Argumentáciu odvolacieho súdu o aplikácii analógie právnych predpisov považuje dovolateľ za arbitrárnu a nedostačujúcu, nakoľko vzhľadom k zložitosti danej problematiky je táto argumentácia nedostatočná. Ak súd pri odôvodňovaní rozsudku nepostupuje spôsobom, ktorý záväzne určuje ustanovenie § 220 ods. 2 CSP, dochádza nielen k tomu, že uznesenie je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, alebo pre ich nezrozumiteľnosť, ale aj k tomu, že základné právo na súdnu ochranu nie je naplnené reálnym obsahom. Na záver dovolateľ navrhol, aby dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil v celom rozsahu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a zaviazal navrhovateľku k náhrade trov odporcu dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Navrhovateľka vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že odvolací súd postupoval procesne správne, správne právne vec posúdil a na tom základe vydal vecne správne rozhodnutie. Zároveň má za to, že dovolanie odporcu nie je prípustné. Čo sa týka tvrdenia odporcu, že vo svojom odvolaní voči neodkladnému opatreniu zákazu vstupu do bytu náležite verifikoval svoje tvrdenia o tom, že nie sú dané dôvody pre nariadenie neodkladného opatrenia, k uvedenému uvádza, že všetky jeho tvrdenia sú nepravdivé a zavádzajúce. Navrhovateľka navrhla, aby dovolací súd dovolanie odporcu odmietol ako neprípustné a odporcu zaviazal k náhrade trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. Dovolateľ vo svojej replike na vyjadrenie navrhovateľky zotrval na svojich tvrdeniach uvedených v dovolaní a uviedol, že v danom konaní o nariadení neodkladného opatrenia o uložení zákazu nevstupovať do bytu neboli splnené zákonné podmienky pre vydanie neodkladného opatrenia, navrhovateľka v konaní neosvedčila dôvodné podozrenie z násilia na nej a jej blízkych.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo ako „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie nie je dôvodné.

7. Dovolateľ v rámci ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietal postup odvolacieho súdu, ktorý odmietol riadne a včas podané odvolanie použitím analógie s poukazom na ustanovenie § 218 ods. 1 písm. e/ O. s. p. Odvolací súd tak vôbec neskúmal námietky, ktoré dovolateľ v odvolaní koncipoval.

8. Podľa článku 4 ods. 1, 2 Základných princípov CSP, ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi podľa ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci. Ak takého ustanovenia niet, súd prejedná a rozhodne právnu vec podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej náuky a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

9. Súd prvej inštancie uznesením nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil odporcovi, aby nevstupoval do bytu č. 1, ktorý sa nachádza na X. poschodí bytového domu, vchod X., ulica M., or. č. X, X, X, X, súp. č. XXX, postaveného na pozemku s parc. č. XXX, XXX, XXX, XXX, na ulici M. v N., v kat. úz. N., zapísanom na LV č. XXX, vedenom Katastrálnym úradom v N., a to po dobu 90 dní odo dňa doručenia tohto uznesenia obmedzil jeho trvanie (§ 330 ods. 1 CSP). Napadnuté uznesenie bolo doručené navrhovateľke 19. mája 2020 a odporcovi 19. mája 2020. Súdom určená doba trvania nariadeného neodkladného opatrenia uplynula 17. augusta 2019 (odvolací súd nesprávne uviedol 20. augusta 2019). Dňa 9. septembra 2020 bola prejednávaná vec predložená odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní.

10. K samotnému zániku neodkladného opatrenia môže dôjsť iba v prípade uplynutia času, na ktorý bolo nariadené; to je z povahy veci podmienené predchádzajúcim rozhodnutím súdu o tom, že neodkladné opatrenie bude trvať len po určený čas, resp. účelom neodkladného opatrenia bude dočasná úprava pomerov v presne vymedzenom časovom období. Pre každé časovo obmedzené neodkladné opatrenie platí, že uplynutím stanoveného času bez ďalšieho zaniká ex lege, pokiaľ už skôr nedošlo k jeho zrušeniu. O zániku neodkladného opatrenia sa nevydáva osobitné rozhodnutie; zánik jeho účinkov sa viaže na objektívnu právnu skutočnosť, ktorou je uplynutie času.

11. Účelom odvolacieho konania je v zásade preskúmať vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia, a tak ustáliť právny vzťah medzi stranami konečným rozhodnutím odvolacieho súdu. V prípade zaniknutého neodkladného opatrenia takýto prieskum neprichádza do úvahy, pretože predmet odvolacieho konania odpadol. Na rozhodnutie o odvolaní proti uzneseniu, ktorým bolo nariadené neodkladné opatrenie, ktoré zaniklo uplynutím času, nemožno priamo aplikovať ustanovenie § 386 CSP o odmietnutí odvolania podaného oneskorene, podaného neoprávnenou osobou, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné alebo ktoré nemá náležitosti podľa § 363 CSP. Civilný sporový poriadok tak výslovne neupravuje spôsob rozhodovania o odvolaní proti uzneseniu o nariadení neodkladného opatrenia, ktoré zaniklo uplynutím času, na ktoré bolo nariadené, o podanom odvolaní je však potrebné rozhodnúť.

12. Procesný kódex dáva v citovaných základných princípoch súdu možnosť v prípade, ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia zákona (CSP), ani podľa ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci, aby ju rozhodol podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon (CSP). Aj najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3 Sžf 41/2008 uvádza: „V prípade, keď sa pri riešení určitého prípadu nenájde ani podobná právna norma, postupuje orgán aplikácie práva podľa právneho poriadku ako celku, podľa všeobecných princípov, ktoré platia pre celý systém platného práva, prípadne podľa princípov daného alebo príbuzného odvetvia práva. Prihliada pritom na zmysel, či účel zákona, na jeho ducha.“ A rovnako Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 317/09 konštatuje: „V prípadoch medzery zákona, ak sú dané podmienky pre dotváranie práva súdom, je súd k dotváraniu práva nielenže oprávnený, vychádzajúc z princípu rovnosti, dokonca povinný. Inštitút analógie je tak legitímnou metódou aplikácie práva a využíva sa v prípadoch, ak určitý spoločenský vzťah nie je upravený konkrétnym ustanovením príslušného zákona, resp. iného právneho predpisu (analogia legis), resp. ak existuje spoločenský vzťah, na ktorý nepamätá právna norma, ktorá by ho regulovala (analogia iuris).“

13. S prihliadnutím na uvedené, keďže došlo k zániku odvolaním napadnutého rozhodnutia (právne už neexistujúce) a vzhľadom na skutočnosť, že ustanovenia Civilného sporového poriadku danú procesnú situáciu neriešia, odvolací súd správne v preskúmavanej veci využil možnosť upravenú v čl. 4 Základných princípov tohto procesného kódexu. Je totižto dôvodné v prípade, ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona (CSP), posúdiť ju podľa tohto ustanovenia alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec, čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci, a v prípade ak takého ustanovenia niet, aby súd právnu vec prejednal a rozhodol podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon. Pretože na rozhodnutie o odvolaní proti uzneseniu, ktorým bolo nariadené neodkladné opatrenie, ktoré zaniklo uplynutím času, nemožno priamo aplikovať ustanovenie § 386 CSP, odvolací súd správne v záujme rozumného usporiadania procesných vzťahov vychádzal z možnosti spravodlivo a racionálne dotvoriť normu na tento konkrétny prípad, keď pritom vychádzal aj zo skôr platnej a účinnej procesnoprávnej úpravy (ustanovenie § 218 ods. 1 písm. e/ O. s. p.), a na základe uvedeného v zmysle článku 4 ods. 1, 2 Základných princípov Civilného sporového poriadku odvolanie odporcu odmietol.

14. Dovolací súd k uvedenému poukazuje na to, že v danej veci rozhodol Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 14/2021 z 21. januára 2021, kde konštatoval, že ústavnú sťažnosť (ktorú v tomto konaní podal odporca) voči postupu Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 22Co/42/2020 jeho uznesením z 9. septembra 2020 odmieta ako zjavne neopodstatnenú. Odporca ako sťažovateľ považoval aplikáciu analógie práva krajským súdom za nesprávnu a porušujúcu jeho práva zakotvené v čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ústavný súd v uvedenom rozhodnutí uviedol, že *„treba argumentáciu krajského súdu opierajúcu sa o čl. 4 ods. 1 a 2 Základných princípov Civilného sporového poriadku v spojení s ustanovením § 218 ods. 1 písm. e/ skôr platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku považovať za dostatočnú a presvedčivú, a to najmä s poukazom na zásadné závery krajského súdu uvedené v odseku 16 opierajúce sa o odbornú literatúru, ale aj o judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, resp. ústavného súdu. Ústavný súd osobitne zdôrazňuje, že podľa § 333 Civilného sporového poriadku neodkladné opatrenie zanikne, ak uplynul čas, na ktorý bolo nariadené. Táto okolnosť výrazným spôsobom posilňuje argumentáciu krajského súdu, podľa ktorej neprichádza do úvahy preskúmavať v odvolacom konaní zaniknuté (právne už neexistujúce) uznesenie.“*

15. Z uvedeného rozhodnutia ústavného súdu v tomto konaní je preto jednoznačne zrejmé, že odvolací súd postupoval správne, keď konštatoval, že k odmietnutiu odvolania odporcu došlo z dôvodu zániku nariadeného neodkladného opatrenia uplynutím doby jeho trvania na základe aplikácie čl. 4 Základných princípov CSP.

16. Na podklade vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie odporcu nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, a preto ho podľa § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné odmietol.

22.

R O Z H O D N U T I E

Samotné konštatovanie znalca, že postup zdravotníckeho zariadenia pri výkone operácie pacienta bol *lege artis*, teda že pri ňom neboli použité žiadne zakázané medicínske postupy alebo zdravotne závadné materiály, nepostačuje pre záver súdu o nenaplnení predpokladov zodpovednosti zdravotníckeho zariadenia za škodu (ujmu) spôsobenú pacientovi. Iba náležité zistenie, že zdravotná starostlivosť bola poskytnutá správne nielen za podmienky, že bola poskytnutá štandardnými postupmi v súlade so súčasnými dostupnými poznatkami lekárskej vedy, za súčasne zohľadneného individuálneho stavu pacienta, t. j. stavbu jeho tela, zdravotný stav, vek či ďalšie rozhodujúce faktory opodstatňuje záver, že postup zdravotníckeho zariadenia bol *de lege artis medicinae*.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. mája 2020, sp. zn. 4 Cdo 140/2019)

Z o d ô v o d n e n i a:

1. Okresný súd Bratislava I (po pripustení zmeny žaloby) rozsudkom z 12. júna 2017, č. k. 11 C 114/2012-817 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala zaplatenia sumy 37 449,89 eur z titulu náhrady škody za nesprávne poskytnutú zdravotnú starostlivosť v súvislosti s vykonaním operácie spočívajúcej vo výmene prsných implantátov (pozostávajúcej z náhrady straty na zárobku počas pracovnej neschopnosti, náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrady účelne vynaložených nákladov spojených s liečením, náhrady nemajetkovej ujmy a náhrady nákladov následnej reoperácie, ktorou boli odstránené estetické nedostatky a ďalšie pochybenia operácie vykonanej žalovanou a s ňou spojené nepriaznivé pooperačné zdravotné následky), eventuálne zaplatenia uvedenej sumy 37 449,89 eur a sumy 3 677,- eur z titulu zľavy z ceny diela (pre prípad, že by súd posúdil jej vzťah so žalovanou ako spravujúci sa zmluvou o dielo – zmluvou o úprave a oprave veci), a rozhodol, že žalovaná má právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že z vykonaného dokazovania nemal preukázané porušenie právnej povinnosti žalovanej ako jeden z predpokladov pre vznik zodpovednosti za škodu, pretože z obidvoch v konaní vypracovaných znaleckých posudkov vyplýva, že operácia poprsia žalobkyne, ako aj predoperačná a pooperačná starostlivosť bola zo strany žalovanej (t. j. lekára a zdravotníckych pracovníkov) vykonaná *de lege artis medicinae*. Každé ľudské telo reaguje na operačný zásah osobitne, iným spôsobom, a preto subjektívna nespokojnosť žalobkyne s estetickým výsledkom operácie či následné pooperačné komplikácie a ťažkosti nemôžu – pokiaľ bol operačný zákrok vykonaný a následná zdravotná starostlivosť poskytnutá postupom v súlade s dostupnými poznatkami lekárskej vedy – bez

ďalšieho založiť zodpovednostný vzťah. Z tohto dôvodu žalobu žalobkyne ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol.

2. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 19. septembra 2018, sp. zn. 4 Co 5/2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, vec správne právne posúdil a s odôvodnením jeho rozhodnutia sa v celom rozsahu stotožnil. Odvolacie námietky žalobkyne vyhodnotil ako nedôvodné a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia dodal, že pokiaľ bol postup žalovanej spojený s operačným zákrokom vrátane zvolenia vhodného implantovaného zdravotníckeho materiálu vyhodnotený z medicínskeho hľadiska ako správny (*lege artis*), resp. žalobkyni nebol spôsobený následok v podobe poškodenia jej zdravia, pričom tieto skutočnosti vyplývajú tak zo znaleckého posudku i kontrolného znaleckého posudku vypracovaného v konaní, ako aj zo správy o šetrení postupu žalovanej Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, nemohlo dôjsť k založeniu zodpovednostného vzťahu podľa § 415, § 420, § 420a ani § 421a Občianskeho zákonníka. Absencia protiprávneho úkonu žalovanej či kvalifikovanej škodovej udalosti (poškodenia zdravia) vedie zároveň aj k nesplneniu podmienok pre vznik zodpovednosti za nemajetkovú ujmu súvisiacu s porušením osobnostných práv v zmysle § 11 Občianskeho zákonníka či zodpovednosti za vady podľa ustanovení o zmluve o oprave a úprave veci (§ 652 a nasl. Občianskeho zákonníka) aplikovanej v danom spore *per analogiam,* z ktorej si žalobkyňa *in eventum* nárokuje právo na primerané zníženie ceny úpravy časti ľudského tela (poprsia). Za nedôvodnú považoval tiež námietku nevykonania kontrolného znaleckého dokazovania znalcom z územia mimo Slovenskej republiky či neumožnenia v primeranej lehote zabezpečiť vyhotovenie súkromného znaleckého posudku, keďže v prejednávanom spore súdom nariadené znalecké dokazovanie ako aj kontrolné znalecké dokazovanie bolo vykonané a z nich zistené závery znalcov boli totožné a bez rozdielov, ktoré by bolo potrebné ďalším znaleckým dokazovaním odstraňovať, a preto boli dostatočným podkladom pre rozhodnutie v merite veci. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie vec správne právne posúdil, ak žalobu žalobkyne ako neopodstatnenú zamietol.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, ktorého prípustnosť a opodstatnenosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. Namietala, že odvolací súd jej žalobou uplatnený nárok nesprávne právne posúdil, pretože žalovanou vykonaná operácia nedopadla tak, ako mala, a to ani zo zdravotného hľadiska, ani z estetického hľadiska, keďže nepostupovala správne a riadne tak, ako si to vyžadoval jej zdravotný stav. Zároveň súdom oboch nižších inštancií vytýkala, že ich nesprávnym procesným postupom bolo porušené jej právo na spravodlivý proces tým, že jej odopreli právo súkromným znaleckým posudkom (resp. nariadením znaleckého dokazovania znalcom z územia mimo Slovenskej republiky) preukázať pochybenia a nesprávnosti v postupe žalovanej, ktoré vyústili do toho, že následne musela podstúpiť reoperáciu, a že nevzali do úvahy a vôbec sa nevysporiadali s ňou predloženými dôkazmi – odborným stanoviskom a posudkom talianskych lekárov, ktorí ju vyšetrovali a následne vykonali reoperáciu na odstránenie negatívnych a neestetických výsledkov operačného zákroku žalovanej, ako aj ďalšími odbornými článkami rozporujúcimi

závery v konaní vypracovaných znaleckých posudkov slovenských znalcov z oblasti plastickej chirurgie, ktorí navyše majú úzke spoločné kontakty, čo vnáša dôvodnú pochybnosti o ich nezaujatosti, ktoré podľa jej tvrdenia jednoznačne svedčia o dôvodnosti jej žaloby. Argumentáciu o individuálnej reakcii každého tela na operačný zásah a jeho nepredvídateľnosti či o udelení informovaného súhlasu považovala za účelovú a nedostatočnú k skutočnosti, že žalovaná k operačnému zákroku pristúpila laxne a nedôsledne. Na základe uvedeného mala za to, že boli splnené všetky predpoklady pre vznik nároku na náhradu škody v rozsahu, v akom si ju v žalobe uplatnila. Navrhla, aby dovolací súd rozhodnutia súdov oboch nižších inštancií zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie; zároveň navrhla odložiť vykonateľnosť napadnutých rozhodnutí.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu žalobkyne uviedla, že rozhodnutia súdov oboch nižších inštancií považuje za vecne správne a dostatočne odôvodnené a žalobkyňou namietané dovolacie dôvody za neopodstatnené, pretože spočívajú len v jej nespokojnosti so spôsobom hodnotenia vykonaných dôkazov súdmi, na ktoré má žalobkyňa odlišný pohľad, čo ale nenapĺňa skutkovú podstatu porušenia práva na spravodlivý proces a nezakladá vadu v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne ako procesne neprípustné odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie podmienok pre odloženie vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 1 C.s.p. a v súlade s jeho ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f/ C.s.p.), ale aj dôvodné (§ 431 ods. 1 C.s.p.).

7. Nižšie súdy postavili svoje rozhodnutie na záveroch, že žalobkyňa nepreukázala, že jej škoda na zdraví vznikla v dôsledku porušenia, či zanedbania nejakej povinnosti žalovanou pri zdravotnom výkone (výmene prsných implantátov).

8. Podľa ustanovenia § 421a Občianskeho zákonníka každý zodpovedá aj za škodu spôsobenú okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci, ktoré sa pri plnení záväzku použili; tejto zodpovednosti sa nemôže zbaviť (ods. 1). Zodpovednosť podľa predchádzajúceho odseku sa vzťahuje aj na poskytovanie zdravotníckych, sociálnych, veterinárnych a iných biologických služieb (ods. 2).

Citované ustanovenie obsahuje skutkovú podstatu osobitnej prísnej objektívnej zodpovednosti (bez liberácie) toho, kto plní záväzok (tu poskytuje zdravotnícke služby), za nebezpečie či riziko spôsobenej škody, ktoré je dané povahou či vlastnosťami použitého prístroja či inej veci, ovšem za predpokladu, že okolnosti, ktoré škodu spôsobili, mali svoj pôvod práve v tejto konkrétnej veci, t. j. ak je preukázané, že konkrétna ujma poškodeného bola vyvolaná

jej samotnými účinkami či vlastnosťami. Zodpovednosť je teda daná aj v prípade, že táto vec bola správne použitá, teda *lege artis,* ale práve svojou charakteristickou vlastnosťou zapríčinila vznik škody. Len ak nie je preukázané, že práve okolnosti majúce pôvod v povahe použitej veci pri zdravotníckej službe boli vyvolávajúcim činiteľom poškodenia zdravia, nie je naplnený základný predpoklad pre vznik zodpovednosti v zmysle § 421a Občianskeho zákonníka.

9. Napriek tomu zodpovednosť za škodu podľa ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka spočíva nielen v postupe žalovanej *lege artis* pri vlastnom operačnom výkone, ale aj v tom, či samotný výkon bol vykonaný bez akéhokoľvek pochybenia a bez následkov, ktoré viedlo ku škode na zdraví, o ktorú náhradu vo veci ide.

10. Odvolací súd, ale ani súd prvej inštancie, z uvedených hľadísk zodpovednosti žalovanej za škodu na zdraví žalobkyne dôsledne neposúdili, resp. zodpovednosti v zmysle § 421a Občianskeho zákonníka sa vôbec nevenovali a zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka sa venovali len povrchne. Predpoklad zodpovednosti za škodu podľa ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka totiž spočíva nielen v postupe žalovanej pri vlastnom vykonaní operačného výkonu, ale aj pri pooperačnej starostlivosti z hľadiska jeho výsledku, pri ktorých došlo k závažnej komplikácii s vážnymi dôsledkami pre žalobkyňu, ktoré museli riešiť lekári v Taliansku.

11. Podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov, ako napr. právnej istoty, legitímneho očakávania, legality, či princípu opomenutého dôkazu a pod., ktoré sú obsahom právneho štátu (čl. 1 ods. 1, ale aj v spojení s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

13.1. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť, pričom sa musí vysporiadať so všetkými relevantnými námietkami uplatnenými účastníkmi konania, a to spôsobom zodpovedajúcim miere ich závažnosti. Porušením práva na spravodlivý proces je aj situácia, keď v hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov absentuje určitá časť skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, eventuálne – alebo tým skôr – pokiaľ boli stranami sporu namietané, no napriek tomu ich odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných

skutočností nezhodnotil bez toho, že by dostatočným spôsobom odôvodnil ich nadbytočnosť, bezvýznamnosť či irelevantnosť. Pokiaľ takto odvolací súd postupoval aj v prejednávanej veci, dopustil sa svojvôle zakázanej preň v čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a založil tým nepreskúmateľnosť ním vydaného rozhodnutia, a v dôsledku toho aj jeho protiústavnosť. Ak nie sú totiž zrejmé dôvody toho-ktorého rozhodnutia, nastávajú obdobné následky ako tie, ktoré vedú k nezákonnosti a hlavne k nepresvedčivosti rozhodnutia, čo je však v rozpore nielen s požadovaným účelom súdneho konania, ale tiež aj so zásadami spravodlivého procesu; len náležité, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie napĺňa – ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu“ – ústavné kritériá vyplývajúce preň z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (porov. III. ÚS 36/2010 a I. ÚS 33/2012, publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 37/2010 a č. 40/2012, ale aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 102/2017, 4 Cdo 120/2019).

13.2. Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia, či porušením princípu opomenutého dôkazu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, 4 Cdo 34/2018, 4 Cdo 3/2019, 5 Cdo 57/2019, 8 Cdo 152/2018).

14. V prejednávanej veci podľa názoru dovolacieho súdu súdy oboch nižších inštancií nepostupovali uvedeným spôsobom, pretože nevzali do úvahy podstatné dôkazy z hľadiska tvrdení žalobkyne, ktoré mohli mať vplyv na správne a spravodlivé posúdenie skutkového stavu. Svoje rozhodnutia založili iba na záveroch protokolu o vykonanom dohľade Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, znaleckého posudku W. B. O. a tzv. „kontrolného“ znaleckého posudku W. E. R. [ktorý takisto treba považovať „len“ za znalecký posudok v zmysle § 207 C.s.p. a len za jeden z viacerých dôkazov vykonaných v konaní, z ktorých žiadny nemá vyššiu dôkaznú váhu či predpísanú zákonnú silu (čl. 15 ods. 2 C.s.p.) a treba ho vyhodnotiť nielen jednotlivo, ale aj vo vzájomnej súvislosti s ostatnými v konaní vykonanými dôkazmi a prihliadnuť pritom na všetko, čo v konaní vyšlo najavo (§ 191 ods. 1 C.s.p.)]. Súdy sa ale v odôvodneniach svojich rozhodnutí žiadnym spôsobom nevysporiadali s tvrdeniami a dôkazmi predkladanými žalobkyňou, a to predovšetkým odborným posudkom X. O. B. a lekárskych správ talianskych lekárov, ktorí žalobkyni vykonali reoperáciu prsných implantátov, v ktorých uvádzajú nesprávnosti a pochybenia pri výkone operácie zo strany žalovanej, ktoré bolo potrebné odstrániť.

15. Samotné konštatovanie znalca, že postup žalovanej pri výkone operácie žalobkyne bol *lege artis*, tzn. že pri ňom neboli použité žiadne zakázané medicínske postupy alebo zdravotne závadné materiály, podľa názoru dovolacieho súdu samo osebe nepostačuje pre záver o nenaplnení predpokladov jej zodpovednosti za škodu (ujmu). Urobiť záver, či zdravotnícke zariadenie postupovalo alebo nepostupovalo *de lege artis medicinae*, je záverom právnym, a preto spadá do kompetencie nezávislého súdu. Znalecký posudok, resp. konštatovanie znalca, môže byť len skutkovým podkladom pre právny záver súdu o postupe zdravotníckeho zariadenia *lege artis* alebo *non lege artis* – pretože je, ako už bolo uvedené, len jedným z dôkazov vykonaných v konaní, ktorý podlieha hodnoteniu súdu v zmysle zásad uvedených v čl. 15 a § 191 C.s.p. – a jeho závery nemôžu byť súdom iba mechanicky preberané, pretože by to vo svojich dôsledkoch jednak znamenalo popretie možnosti súdu hodnotiť dôkazy podľa svojho vnútorného presvedčenia, privilegovanie znaleckého dôkazu a prenesenie zodpovednosti za skutkovú správnosť súdneho

rozhodnutia na znalca, čo je postup z ústavného hľadiska neakceptovateľný, a jednak „pri takomto postupe by sa totiž mohli medicínske spory ponechať iba dišputáciám lekárskych kapacít (spolu so všetkými rizikami vyplývajúcimi zo stavovskej solidarity) a sudcovia by ich závery za štát iba formálne stvrdzovali“ (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3937/18).

16. Podľa § 4 ods. 3 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti a službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti poskytovateľ je povinný poskytovať zdravotnú starostlivosť správne. Zdravotná starostlivosť je poskytnutá správne, ak sa vykonajú všetky zdravotné výkony na správne určenie choroby so zabezpečením včasnej a účinnej liečby s cieľom uzdravenia osoby alebo zlepšenia stavu osoby pri zohľadnení súčasných poznatkov lekárskej vedy a v súlade so štandardnými postupmi na výkon prevencie, štandardnými diagnostickými postupmi a štandardnými terapeutickými postupmi pri zohľadnení individuálneho stavu pacienta.

17. Ako už dovolací súd uviedol, samotná skutočnosť, že zdravotnícke zariadenie (žalovaná) pri operácii postupovalo štandardnými a zaužívanými medicínskymi postupmi v súlade s dostupnými poznatkami lekárskej vedy, ešte neznamená, že pri nej nedošlo (nemuselo dôjsť) k takým nedostatkom (nesprávnostiam, pochybeniam, zanedbaniam), ktoré následne vyvolali ďalšie nutné (re)operačné zásahy na ich odstránenie alebo zmiernenie a s tým spojené výdavky, ktoré by inak nemuseli vzniknúť. Štandardizované medicínske postupy sú zovšeobecnené, prevažne vychádzajú z priemerných hodnôt (parametrov), a samy osebe preto ešte nemusia dostatočne zohľadňovať mieru individuality stavu pacienta. To znamená, že aj v rámci týchto bežných, zaužívaných postupov a metód si každý zásah do tela ľudského jedinca vyžaduje osobitný prístup, a tak sa môže stať, že pre poskytnutie správnej (adekvátnej, zodpovedajúcej) zdravotnej starostlivosti pacientovi bude vzhľadom na jeho individuálny stav v niektorých prípadoch štandardizovaný postup celkom postačujúci a v niektorých prípadoch ho bude potrebné modifikovať a prispôsobiť ďalším relevantným okolnostiam.

18. Pokiaľ pacient tvrdí, že mu pri poskytnutí zdravotnej starostlivosti vznikla ujma (škoda), táto ujma je vždy (môže byť len) individuálna, personalizovaná, a preto nemožno právne posúdenie veci založiť len na zistení, že poskytnutie zdravotnej starostlivosti ako takej bolo v súlade so všeobecne zaužívanými, štandardizovanými (priemerovanými) medicínskymi postupmi. Vždy bude potrebné aj skúmať, či zvolený, inak štandardný, priemerný postup bol s ohľadom na osobité okolnosti týkajúce sa konkrétneho pacienta (individuálny stav pacienta, t. j. stavbu jeho tela, zdravotný stav, vek či ďalšie rozhodujúce faktory) dostatočne vhodný a primeraný a či v tejto súvislosti nedošlo, resp. nemohlo dôjsť k zanedbaniu, prípadne zlyhaniu v tom smere, že vzhľadom na tieto osobité, jedinečné okolnosti na strane pacienta nebolo pre väčšiu pravdepodobnosť dostavenia sa želaného výsledku operácie, minimalizovania rizík a potlačenia (eliminovania) nežiaducich resp. nechcených „vedľajších účinkov“ vhodnejšie použiť (zvoliť) inú metódu alebo odlišný (modifikovaný) postup. Zdravotná starostlivosť je totižto poskytnutá správne iba vtedy, ak sa vykonajú všetky potrebné zdravotné výkony s cieľom uzdravenia osoby alebo zlepšenia stavu osoby pri zohľadnení súčasných poznatkov lekárskej vedy a v súlade so štandardnými postupmi, avšak pri súčasnom zohľadnení individuálneho stavu pacienta (porov. § 4 ods. 3 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti a službách

súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti). V opačnom prípade – teda ak by sa v medicínskych sporoch o náhradu škody spôsobenej pacientovi skúmanie splnenia predpokladov pre vznik zodpovednostného vzťahu (existencie protiprávneho úkonu, resp. právne relevantnej škodnej udalosti) obmedzilo len na zistenie, či pacientovi poskytnutá zdravotná starostlivosť bola alebo nebola štandardnými postupmi a v súlade so súčasnými dostupnými poznatkami lekárskej vedy, avšak bez relevantného skúmania jej poskytnutia vo vzťahu k individuálnemu stavu pacienta – by právna zodpovednosť poskytovateľa zdravotnej starostlivosti za škodu v dnešnej dobe, kedy v zásade každý štátom licencovaný poskytovateľ zdravotnú starostlivosť takýmito štandardnými (všeobecne uznávanými medicínskymi) postupmi *de facto* aj poskytuje, prakticky ani nemohla vzniknúť.

19. So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že zdravotná starostlivosť je poskytnutá správne nielen za podmienky, že bola poskytnutá štandardnými postupmi v súlade so súčasnými dostupnými poznatkami lekárskej vedy, ale súčasne za podmienky, že bola poskytnutá pri zohľadnení individuálneho stavu pacienta. Len takýto postup poskytovateľa zdravotnej starostlivosti (zdravotníckeho zariadenia) pri vykonávaní zdravotného výkonu možno považovať za postup *de lege artis medicinae.*

20. Uvedené obdobne platí aj vo vzťahu k použitému zdravotníckemu materiálu pri zdravotnom výkone. Samotná skutočnosť, že pri zdravotnom výkone bol použitý nezávadný, zdraviu neškodný materiál (aj tu vznikli pochybnosti), bez ďalšieho neznamená, že s ohľadom na individuálny stav pacienta a osobitosti (vlastnosti) jeho organizmu použitím takéhoto zdravotníckeho materiálu nevznikla (nemusela vzniknúť) pacientovi ujma (škoda).

21. Dovolací súd nijako nespochybňuje, že výsledok operácie nie je dopredu striktne daný, ale vždy len predpokladaný, že neexistuje univerzálne pravidlo, ako pri zdravotnom výkone postupovať, ale skutočnosť, či je alebo nie je niečo potrebné pri ňom vykonať, závisí iba od rozhodnutia lekára, a že ak by sa pri zdravotnom výkone aj ešte niečo ďalšie vykonalo resp. nevykonalo, automaticky to neznamená, že by bol výsledok zdravotného výkonu pre pacienta priaznivejší, pretože každý pacient reaguje vždy individuálne a táto reakcia sa nedá dopredu predvídať. Avšak súd je povinný vec posúdiť nie z hľadiska medicíny, ale z hľadiska práva a právnych princípov, a preto skutočnú príčinu škodlivého následku v medicínskoprávnych sporoch bude možné stanoviť len s určitou mierou jej pravdepodobnosti, teda či povinná osoba vykonala aj všetky tie opatrenia, ktoré sú z pohľadu rozumne uvažujúcej a primerane obozretnej a informovanej osoby potrebné na jeho odvrátenie alebo zmiernenie (porov. II. ÚS 716/2016).

22. Podstatou medicínskoprávneho sporu totiž nie je to, či bola alebo nebola zdravotná starostlivosť poskytnutá, ale to, či bola poskytnutá spôsobom adekvátnym vo vzťahu k individuálnemu stavu konkrétneho pacienta, teda že či bolo zo strany poskytovateľa zdravotnej starostlivosti pri uskutočňovaní zdravotného výkonu (operácie) vzhľadom na individuálny stav pacienta včas a adekvátne reagované; inými slovami, či poskytovateľ zdravotnej starostlivosti pri uskutočňovaní zdravotného výkonu urobil vzhľadom na individuálny stav pacienta všetko pre to, aby bol výsledok zdravotného výkonu čo možno najpriaznivejší a riziká nechcených účinkov (následkov) čo možno najnižšie, pretože len vtedy je skutočne zachované základné právo na

ochranu zdravia v zmysle čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré je zaručené každému. Ak poskytovateľ zdravotnej starostlivosti pri zohľadnení individuálneho stavu pacienta a pri zachovaní primeranej obozretnosti všetko pre čo možno najpriaznivejší výsledok zdravotného výkonu vykonal, potom možno uzavrieť, že z jeho strany nebola porušená žiadna právna povinnosť a v takom prípade vzťah zodpovednosti za škodu (ujmu) nevznikne ani vtedy, ak by sa u pacienta predpokladaný (želaný) výsledok nedostavil.

23. Dovolací súd si plne uvedomuje, že sudca nie je odborne kvalifikovaný v oblasti medicíny a mnohé pojmy, poznatky, metódy a postupy sú preňho neznáme, ale ani to ho nezbavuje povinnosti urobiť všetko pre to, aby rozhodol spor zákonne a spravodlivo – v súlade so zásadou rozumného a spravodlivého usporiadania vzťahu medzi účastníkmi (stranami), a to obzvlášť v prípade, kedy obidve sporové strany mu v konaní argumentujú a predkladajú vlastný pohľad na riešenie vzniknutej situácie. Zodpovedanie otázky, či ten-ktorý zvolený medicínsky postup, ktorý je síce v súlade so súčasnými dostupnými poznatkami lekárskej vedy, bol pre konkrétneho pacienta vzhľadom na jeho individuálny stav dostatočne vhodný a primeraný a či nebolo v danej situácii vhodnejšie zvoliť (použiť) iný, modifikovaný postup, ktorý by dokázal možno viac minimalizovať riziká a s väčšou pravdepodobnosťou dosiahnuť želaný výsledok, si vyžaduje odborné lekárske znalosti, a preto súd nemôže túto otázku posúdiť sám, ale musí pre to ustanoviť znalca z odboru zdravotníctva. Súd síce nemôže hodnotiť správnosť odborných záverov vyjadrených znalcom, avšak tieto závery nemôže ani nekriticky preberať, ale v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov ich musí zhodnotiť vo vzťahu k skutkovým okolnostiam, ktoré vyplynuli z iných dôkazov, čiže či znalec prihliadol ku všetkým skutočnostiam, s ktorými sa mal vysporiadať, či sú jeho závery podložné výsledkami konania a logicky odôvodnené a či nie sú v rozpore s výsledkami ostatných vykonaných dôkazov. Ak vzniknú alebo ďalej pretrvávajú o niektorej odbornej otázke pochybnosti, súd ich nemôže sám odstrániť vlastným názorom, ale musí znalcovi uložiť, aby (písomne alebo v rámci jeho výsluchu) podal vysvetlenie a vyjadril sa k doplňujúcim otázkam či námietkam strán k znaleckému (odbornému) posudku, prípadne znalcov (odborne kvalifikované osoby) vzájomne konfrontovať.

24. Postupovať vyššie popísaným spôsobom treba obzvlášť v prípade, ak sa odborné závery jedného znalca rozchádzajú so závermi iného znalca, resp. iného kvalifikovaného odborníka v danom odbore, čiže v prejednávanej veci závery slovenských znalcov so závermi talianskych lekárov, ktorí žalobkyni po operácii žalovanou vykonali diagnostiku a následnú reoperáciu, pretože ak má súd pri rozhodovaní k dispozícii dva (či viacero) znaleckých (odborných) posudkov s rozdielnymi závermi o tej istej otázke, musí ich zhodnotiť v tom zmysle, ktorý z nich a z akých dôvodov vezme za podklad svojho rozhodnutia a z akých dôvodov nevychádza zo záveru druhého znaleckého (odborného) posudku (porov. R 45/1984); inak sa súd dopúšťa svojvôle a zakladá tým nepreskúmateľnosť ním vydaného rozhodnutia, čo napĺňa dovolací dôvod v zmysle § 431 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 420 písm. f/ C.s.p. (porov. bod 9.1. a 9.2. tohto rozhodnutia).

25. So zreteľom na uvedené teda pre náležité zistenie skutkového stavu má presnosť a výstižnosť znalcovi položených otázok mimoriadny význam, pretože odpovede na tieto otázky majú súdu slúžiť ako podklad pre jeho rozhodnutie. Súd by pri tejto činnosti nemal rezignovať

v tom smere, že formuláciu otázok pre znalca celkom „prenechá“ na pacienta, ktorý je v medicínskoprávnych sporoch pre svoje odborné a materiálne značne nevýhodnejšie postavenie v porovnaní so zdravotníckym zariadením tou slabšou sporovou stranou, ale s ohľadom na zásadu rovnosti strán, ktorá je jedným z aspektov práva na spravodlivé súdne konanie, by mal z obsahu jeho vyjadrení a (laickej) argumentácie vyabstrahovať, k čomu jeho tvrdenia, námietky a výhrady smerujú (čo sa nimi vytýka) a podľa toho v rámci svojho dopytovacieho a vysvetľovacieho oprávnenia pri materiálnom vedení konania a dokazovania sám otázky znalcovi presne a výstižne naformulovať a položiť, pretože jednak sa to javí ako potrebné pre zistenie správneho a úplného skutkového stavu, a jednak sudca (a nie strana) je ten, ktorý musí vedieť, zodpovedanie akej odbornej otázky je relevantné pre náležité objasnenie skutkového stavu. Bolo by v rozpore s právom na spravodlivý proces, ak by pacient bol v spore neúspešný len z toho dôvodu, že odborná odpoveď, ktorá sa vyžadovala pre rozhodnutie v merite veci, nebola v spore podaná, pretože pacient dostatočne presne a výstižne nenaformuloval otázku znalcovi, alebo ak by jeho tvrdenia a vyjadrenia týkajúce sa odborných otázok boli ignorované len preto, že je v odbore medicíny laikom.

26. V prejednávanej veci z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa namietala, že žalovaná (resp. jej lekár-operatér) neurobila všetko pre to, aby sa v čo najväčšej miere zamedzilo negatívnym následkom vykonanej operácie, a uvádza viaceré nesprávnosti a následné komplikácie, ku ktorým počas zdravotného výkonu a po ňom došlo (napr. nevykonanie drenáže, výskyt hematómu, výskyt serómu, presakovanie silikónu z pôvodných implantátov, nesprávne vedenie chirurgického rezu, nesprávne umiestnenie implantátov pod žľazu a nie pod sval, či ich nevhodná veľkosť) a ktoré podľa jej názoru či už vo väčšej, alebo menšej miere zapríčinili u nej opätovný vznik kapsulárnej kontraktúry, pričom tieto tvrdenia preukazuje odbornými lekárskymi vyjadreniami a posudkami. Za takejto procesnej situácie teda bolo dokazovanie potrebné zamerať práve na overenie alebo vyvrátenie týchto pre spor relevantných skutočností, čiže zistiť, či v konkrétnom prípade žalobkyne po zohľadnení jej individuálneho stavu bolo alebo nebolo správne (resp. pre vec rozhodujúce) umiestniť prsné implantáty pod žľazu a nie pod sval, či v konkrétnom prípade žalobkyne bola alebo nebola správne vykonaná voľba vhodného implantátu z hľadiska druhu a veľkosti, pokiaľ žalobkyňa tvrdí, že pre minimalizáciu rizika opätovného vzniku kapsulárnej kontraktúry mali byť použité polyuretánové implantáty a menšej veľkosti, či v konkrétnom prípade žalobkyne bolo vhodnejšie použiť drenáž alebo bol postačujúci postup bez jej použitia, pokiaľ z odborného posudku X. B. vyplýva, že rozhodnutiu neumiestniť žalobkyni drenáž pri takomto krvavom a invazívnom zákroku možno prisúdiť zodpovednosť za vzniknutú kapsulárnu kontraktúru a kvôli tomu bude nutný v čo najkratšej dobe ďalší operačný zákrok, a podobným spôsobom sa vysporiadať s ďalšími jej námietkami k vykonanej operácii a na základe takto riadne zisteného skutkového stavu vykonať právne posúdenie, či žaloba žalobkyne čo do základu je (či už celkom, alebo aspoň v niektorej svojej časti) dôvodná a ak áno, následne posúdiť v akej výške je ňou uplatnený nárok opodstatnený, alebo žaloba žalobkyne je v celom rozsahu nedôvodná, a preto ju treba zamietnuť.

27. Súdy ale tieto skutočnosti v prejednávanej veci nezisťovali, len sa obmedzili na mechanické a formalistické prevzatie záverov v konaní vypracovaných znaleckých posudkov, pričom podľa názoru dovolacieho súdu treba ešte dodať, že ani znalci k týmto sporným a pre

predmet konania relevantným skutočnostiam vo svojich posudkoch nedali postačujúcu odpoveď, pretože im položené otázky, aby sa k týmto skutočnostiam náležite vyjadrili, priamo nesmerovali, ale boli formulované skôr vo všeobecnej rovine bez priamej nadväznosti na osobitné okolnosti konkrétneho prípadu. Týmto postupom tak v procese zisťovania skutkového stavu súdy oboch nižších inštancií časť skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré tvorili podstatný obsah tvrdení a argumentácie žalobkyne v rámci ňou použitých prostriedkov procesného útoku v konaní, náležitým spôsobom nezhodnotili v celom súhrne posudzovaných skutočností bez toho, aby dostatočne odôvodnili ich bezvýznamnosť či irelevantnosť, a tak svojim nesprávnym procesným postupom znemožnili realizáciu žalobkyni patriacich procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces.

28. Konkludujúc uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné (§ 420 písm. f/ C.s.p.), ale aj dôvodné (§ 431 ods. 1 C.s.p.), a preto dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a rovnakou vadou postihnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a 2 a § 450 C.s.p.) s tým, že súdy oboch nižších inštancií sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.) a v novom rozhodnutí rozhodnú o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

29. Záverom sa ešte žiada poznamenať, že žaloba žalobkyne je nezrozumiteľná čo do jej eventuálneho petitu. O taký petit ide v prípade, ak žalobca žiada zaviazať žalovaného na jeden druh plnenia (napr. na vydanie veci) a len ak objektívne nebude možné vyhovieť prvému petitu (napr. preto, že vec už neexistuje alebo že žalovaný ju už nemá), žiada ho zaviazať *„in eventum“* na iné plnenie (napr. na peňažné plnenie z titulu náhrady škody), pričom súd sa môže zaoberať a rozhodovať o druhom (eventuálnom) petite až potom, kedy je zistená a preukázaná neodôvodnenosť alebo neopodstatnenosť plnenia v zmysle prvého petitu (porov. 3 Cdo 347/2009, 4 Cdo 113/2010). V prejednávanej veci však tento predpoklad splnený nie je, pokiaľ žalobkyňa žiada prisúdiť peňažné plnenie z titulu zodpovednosti za škodu a „eventuálne“ to isté peňažné plnenie z toho istého titulu, ale zároveň navýšené o výšku primeranej zľavy z ceny úpravy veci (časti ľudského tela). Zo žaloby teda nie je celkom zrejmé, či sa žalobkyňa v spore domáha alebo nedomáha (či trvá alebo netrvá) aj nároku na zľavu z ceny vykonanej operácie. Povinnosťou súdu prvej inštancie bude tento nedostatok odstrániť.

23.

R O Z H O D N U T I E

Skutočnosť, že pri rozhodovaní vo veci na odvolacom súde bol sudcom spravodajcom člen odvolacieho senátu, ktorého riadiaci predseda senátu pôvodne nepoveril jej referovaním, ešte sama osebe neznamená, že vo veci rozhodol nesprávne obsadený súd podľa § 420 písm. e/ Civilného sporového poriadku.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2021, sp. zn. 8Cdo 213/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 8. októbra 2015 uložil žalovaným 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom 1/, 2/ sumu 35.500,- Eur s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 2. decembra 2010 do zaplatenia, ako aj sumu 678,65 Eur v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku *(I. výrok).* Vo zvyšku žalobu zamietol *(II. výrok*). Zároveň vo výroku rozhodnutia konštatoval, že o trovách konania bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku podľa § 151 ods. 3 OSP *(III. výrok*).

1.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že uplatnený nárok je bezdôvodné obohatenie žalovaných na úkor žalobcov spolu s úrokom z omeškania získaným tým, že žalobcovia mimo kúpnej ceny dohodnutej v kúpnej zmluve zaplatili žalovaným sumu 35.500,- Eur, pričom od kúpnej zmluvy žalovaní 1/ a 2/ odstúpili, bola vyhotovená zmluva na obnovenie pôvodného stavu, pričom žalobcovia im uvedenú sumu 35.500,- Eur nevrátili a časť kúpnej ceny vo výške 32.380,- Eur im nebola vrátená v dohodnutom termíne.

1.2. Prvoinštančný súd ďalej konštatoval, že aj v e-mailovej komunikácii medzi žalobcom 1/ a realitnou kanceláriou v súvislosti s návrhom kúpnej zmluvy je uvedená kúpna cena 180.000,- Eur a nie cena 147.000,- Eur vyplývajúca zo zmluvy, čo by znamenalo skutočne radikálne zníženie kúpnej ceny o 33.000,- Eur. Žalovaní 2/ potvrdili, že by boli spokojní aj s kúpnou cenou 160.000,- Eur, z čoho možno vyvodiť, že žalobcovia by určite nepredávali nehnuteľnosti za sumu 147.000,- Eur, keď verziu s nábytkom žalovaní nijako nevysvetlili.

1.3. Po zhrnutí vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalovaní 1/ a 2/ skutočne dňa 9. augusta 2010 prevzali od žalobcov 1/ a 2/ aj sumu 35.500,- Eur, ktorú im po odstúpení od kúpnej zmluvy žalovaní doposiaľ nevrátili, pričom na to nemajú žiadny právny titul. Sumu 32.380,- Eur žalovaní žalobcom vrátili, no jej zvyšok nevrátili. Po právnej stránke ide o bezdôvodné obohatenie sa žalovaných o sumu 35.500,- Eur, a to podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nakoľko žalovaní získali majetkový prospech v tomto rozsahu bez právneho dôvodu. Podľa § 451 ods. 1 a § 456 Občianskeho zákonníka musia potom toto obohatenie vydať žalobcom, na úkor ktorých ho získali. Žalobcom priznal i úrok z omeškania vo výške 9 % ročne, avšak odo dňa 2. decembra 2010, nakoľko žalovaní mali podľa dohody o vrátení nehnuteľnosti vrátiť obdržané prostriedky do 5 dní odo dňa povolenia spätného vkladu

vlastníckeho práva v ich prospech, k čomu došlo dňa 26. novembra 2010. Následne uplynutím 5 dní, t. j. od 2. decembra 2010 sa žalovaní dostali do omeškania. Rovnako sa žalovaní dostali do omeškania i s vrátením sumy 32.380,- Eur, konkrétne od 2. decembra 2010, nakoľko aj táto suma sa mala vrátiť do 5 dní od povolenia vkladu vlastníckeho práva, ktorú sumu zaplatili na účet žalobkyne 2/ až dňa 25. februára 2011. Preto za obdobie od 2. decembra 2010 až do 24. februára 2011 boli žalovaní v omeškaní, pričom vzhľadom na výšku úroku z omeškania 9 % ročne sú potom za túto dobu povinní zaplatiť žalobcom i úrok z omeškania v sume 678,65 Eur, t. j. za 85 dní omeškania. Vo zvyšku súd žalobu zamietol.

1.4. V závere odôvodnenia rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že podľa § 151 ods. 3 OSP bude o trovách konania rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku z dôvodu potreby zúčtovania trov konania, ktoré boli platené štátom v súvislosti s prekladom listín a tlmočením.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie oboch žalovaných proti vyhovujúcemu výroku *(I. výrok*) a proti závislému výroku o trovách konania *(III. výrok*) rozsudok Okresného súdu Žiar nad Hronom, vo výroku ktorým uložil žalovaným 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ sumu 35.500,- Eur s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 2. decembra 2010 do zaplatenia, ako aj sumu 678,65 Eur všetko v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku *(III. výrok)* a v závislom výroku o trovách konania *(III. výrok)* potvrdil podľa § 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správny.

2.1. Na zdôraznenie správnosti prvoinštančného rozsudku v napadnutej časti a k odvolacím námietkam žalovaných uviedol, že prvoinštančný súd správne posúdil nárok žalobcov v zmysle ustanovení § 451 ods. 1, 2 a § 456 Občianskeho zákonníka, ako aj podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Z obsahu spisu vyplýva, že strany sporu pôvodne uzavreli dňa 6. augusta 2010 kúpnu zmluvu ohľadne nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. území L. zapísaných na LV č. XXX a č. XXX, pričom kúpna cena bola dohodnutá vo výške 147.000,- Eur v zmysle článku II. zmluvy s tým, že prvá časť kúpnej ceny vo výške 33.000,- Eur bude hradená na účet žalovaných 1/ a 2/ (predávajúcich) ihneď po podpise zmluvy a druhá časť vo výške 114.000,- Eur bude uhradená z hypotekárneho úveru. V konaní nebolo sporné, že dňa 9. augusta 2010 došlo k stretnutiu strán sporu v peňažnom ústave Unicredit banke, pobočka Bratislava za účelom podpisu zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti v prítomnosti pracovníka peňažného ústavu, ktorého po podpise zmluvy požiadali, aby ich nechal osamote. Tento svedok potvrdil, že na žiadosť žalobcu 1/ ponechal žalobcov a žalovaných osamote v zasadačke a tiež skutočnosť, že približne 3 týždne od podpisov dokumentov sa žalobca 1/ dotazoval na existenciu kamerového záznamu z predmetného stretnutia, pričom vzhľadom na uplynutú dobu peňažný ústav predmetným záznamom už nedisponoval. Uvedený svedok takisto potvrdil, že záznam požadoval žalobca 1/ z dôvodu vyplatenia peňažných prostriedkov žalovaným mimo dohodnutej kúpnej ceny. Taktiež z výpisu z účtu žalobcu 1/ bolo preukázateľné, že dňa 6. augusta 2010 zo svojho účtu vybral čiastku 35.500,- Eur, pričom išlo o výber z účtu vedenom v Slovenskej sporiteľni, a. s. Časť kúpnej ceny podľa kúpnej zmluvy vo výške 33.000,- Eur bola prevedená z účtu žalobcu 1/ na účet žalovaného 2/, čo preukazuje výpis z účtu Unicredit bank.

2.2. Odvolací súd ďalej konštatoval, že napriek nepredloženiu písomného listinného dôkazu žalobcami o prevzatí sumy 35.500,- Eur, s prihliadnutím na ďalšie okolnosti a to najmä výbery z účtu žalobcu 1/, výpoveď svedka, ale aj podstatné zníženie kúpnej ceny nehnuteľnosti, ako aj stretnutie žalobcov a žalovaných v peňažnom ústave bez prítomnosti zamestnanca banky

tieto preukazujú dôvodnosť nároku zo strany žalobcov. V súvislosti s argumentáciou žalovaných 1/, 2/ o znížení kúpnej ceny po ocenení nehnuteľnosti znaleckým posudkom, odvolací súd uvádza, že túto argumentáciu považuje za neprijateľnú a nevieryhodnú, pričom k cene nehnuteľnosti vrátane nábytku sa žalovaní nevedeli jednoznačne vyjadriť.

2.3. Podľa názoru odvolacieho súdu cena nehnuteľnosti stanovená znaleckým posudkom nie je smerodajný údaj pre požadovanú kúpnu cenu zo strany predávajúceho a táto môže mať vplyv iba na účely poskytnutia hypotekárneho úveru. Pokiaľ ide o argumentáciu žalovaných, že v zmluve o vrátení nehnuteľnosti nebola uvedená žalobcami nárokovaná suma 35.500,- Eur, ale iba prvá časť kúpnej ceny vo výške 33.000,- Eur, tak skutočnosť je pochopiteľná, pretože ak došlo k vyplateniu peňažných prostriedkov, ktoré nevyplývajú z písomnej kúpnej zmluvy, či z iného dokladu nebol dôvod túto sumu uvádzať v uvedenej zmluve. Skutočnosť, že z výpisov bankových účtov žalovaných nebola preukázaná suma 35.500,- Eur, podľa názoru odvolacieho súdu neznamená, že vyplatená nebola, navyše keď k jej odovzdaniu došlo pri osobnom stretnutí v peňažnom ústave a nie prevodom na účet. Žalobcovia, ktorí vyplatili žalovaným sumu 35.500,- Eur bez akéhokoľvek písomného dokladu, sa týmto vystavili značnému riziku, čoho dôkazom je súdny spor. Dôkazy (priame a nepriame) získané zákonným spôsobom hodnotí súd podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo i v ich súhrne. Pokiaľ sa žalovaný v odvolaní bránili, že priamy dôkaz neexistuje o vyplatení žalovanej sumy a prvoinštančný súd založil svoje rozhodnutie len na nepriamych dôkazoch, tak toto tvrdenie zo strany odvolacieho súdu nebolo vyhodnotené ako relevantné. V čase konania pred súdom prvej inštancie v tom momente platný procesno-právny predpis Občiansky súdny poriadok nemal zákonné ustanovenia o priradení dôkaznej sily tomu - ktorému vykonanému dôkaznému prostriedku, pretože vykonané dôkazy hodnotí súd z hľadiska ich pravdivosti, dôležitosti, výpovednej hodnoty v kontexte s ostatnými dôkazmi a zisťovaným skutkovým stavom v tej - ktorej samotnej sporovej právnej veci. Prvoinštančný súd v čase svojho konania a rozhodovania takto vykonané dôkazy pred ním vyhodnotil, ich zhodnotenie aj zdôvodnil, a pokiaľ uvedené nebolo vykonané v zmysle predstáv žalovaných, prípadne ich námietok, tak podľa vyššie uvedených zhodnotení a záverov odvolacieho súdu toto neviedlo k nesprávnemu skutkovému zisteniu a k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci.

2.4. Podľa záveru odvolacieho súdu prvoinštančný súd spoľahlivo zistil skutkový stav veci, ktorý aj vecne správne posúdil a právne vyhodnotil na základe jednotlivých zákonných ustanovení, ktoré v odôvodnení svojho rozsudku citoval a tieto aj správnym spôsobom interpretoval. Platí to i ohľadne sumy 678,65 Eur, ktorá suma predstavovala vyčíslený úrok z omeškania za 85 dní pri omeškaní žalovaných s vrátením sumy 32.380,- Eur za obdobie od 2. decembra 2010 do 24. februára 2011, nakoľko podľa dohody o vrátení nehnuteľnosti boli povinní žalovaní vrátiť túto časť kúpnej ceny do 1. decembra 2010.

2.5. Odvolaním nenapadnutý výrok rozsudku prvoinštančného súdu, ktorým vo zvyšku žalobu zamietol *(II. výrok*) zostal nedotknutý (§ 367 ods. 3 CSP).

3. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napádali dovolaním obaja žalovaní (ďalej aj „dovolatelia“). Prípustnosť, ako aj dôvodnosť dovolania výslovne odôvodnili ustanovením § 420 písm. e/ a f/ CSP.

3.1. Uviedli, že vada podľa § 420 písm. e/ CSP spočíva v nesprávne obsadenom senáte 12Co Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorý rozhodol o ich odvolaní. Po podaní odvolania voči

prvoinštančnému rozsudku, tento súd po vykonaní jemu príslušných procesných úkonov predložil vec na rozhodnutie Krajskému súdu v Banskej Bystrici (ďalej „odvolaciemu súdu“) dňa 15. júna 2016, keď vec bola pridelená do senátu odvolacieho súdu 12Co. Podľa Rozvrhu práce na rok 2016 v znení Dodatku č. 7 platného v čase nápadu danej veci bol senát 12Co zložený z Mgr. Kataríny Katkovej ako riadiacej predsedníčky senátu, JUDr. Ing. Jána Gandžalu, PhD., ako predsedu senátu a JUDr. Klaudii Koskovej ako členky senátu. Dodatkom č. 8 došlo k zmene rozvrhu práce s účinnosťou od 1. júla 2016, od kedy sa členkou senátu 12Co stala namiesto JUDr. Klaudii Koskovej, JUDr. Jana Halušková ako členka senátu, s tým že veci napadnuté do senátu 12Co do 30. júna 2016 sa dokončia v senáte v zložení k 1. júla 2016. Uvedené sa týkalo aj ich odvolania, ktoré napadlo na odvolací súd pred účinnosťou Dodatku č. 8., t.j. pred 1. júlom 2016. Podľa Rozvrhu práce na rok 2017 v znení jeho dodatkov bol senát 12Co zložený z členov senátu ako o zmene Rozvrhu práce na rok 2016 v znení Dodatku č. 8 účinnom od 1. júla 2017. Ďalšia zmena zloženia senátu 12Co nastala prijatím Rozvrhu práce na rok 2018, podľa ktorého bolo zloženie senátu 12Co z Mgr. Kataríny Katkovej ako riadiacej predsedníčky senátu, JUDr. Ing. Jána Gandžalu, PhD., ako predsedu senátu a Mgr. Janky Benkovičovej ako členky senátu. Sudcom spravodajcom bola v danej právnej veci určená Mgr. Janka Benkovičová, ktorá sa stala členkou senátu až od 1. januára 2018. Podľa bodu 2.6.7. Rozvrhu práce na rok 2018 (str. 19) sa veci napadnuté do 31. decembra 2017 do senátu 12Co dokončia v zložení senátu k 1. januáru 2018. Od dátumu napadnutia veci na odvolací súd sa rozvrhom práce dvakrát zmenilo zloženie senátu 12Co. V čase vydania napadnutého rozhodnutia bola sudcom spravodajcom nová členka senátu Mgr. Janka Benkovičová, je preto dôvodné sa domnievať, že sudcom spravodajcom v čase napadnutia veci bola členka senátu JUDr. Klaudia Kosková, neskôr Mgr. Jana Halušková. Ak by bol sudcom spravodajcom jeden zo stálych členov senátu 12Co, t.j. Mgr. Katarína Katková alebo JUDr. Ing. Ján Gandžala, PhD., sudcom spravodajcom v čase vydania rozhodnutia by nebola nová členka senátu Mgr. Janka Benkovičová, ktorá pôsobila v senáte až od 1. januára 2018. Podľa bodu 2.6.9. Rozvrhu práce na rok 2018 (str. 19) sa veci pridelené do 31. decembra 2017 ako sudcovi spravodajcovi JUDr. Jane Haluškovej dokončia v zložení senátu podľa zaradenia sudcov od 1. januára 2018. Dovolatelia v tejto súvislosti poukázali na konštantnú judikatúru Ústavného súdu SR (konkretizovanú označenými rozhodnutiami), podľa ktorej je akceptovateľné, že dôjde k zmene senátu, avšak osoba sudcu spravodajcu ako člena senátu by mala ostať nezmenená. Preto ak dôjde k zmene v obsadení pôvodného senátu, do ktorého vec napadla a sudca spravodajca je pridelený do iného senátu, o veci by mal ďalej rozhodovať senát, členom ktorého je pôvodný sudca spravodajca. Rovnaký postup predpokladá aj zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch v § 51 ods. 4 písm. b/ a aj rozvrh práce Krajského súdu v Banskej Bystrici. Ak pred účinnosťou Rozvrhu práce na rok 2018, kedy sa sudcom spravodajcom pre ich odvolania stala nová členka senátu Mgr. Janka Benkovičová, bol sudcom spravodajcom niektorý zo stálych členov senátu 12Co, nebol dôvod na zmenu sudcu spravodajcu od 1. januára 2018 až do rozhodnutia dňa 27. februára 2018. Dôvodne sa preto domnievajú, že sudcom spravodajcom nebol ani jeden zo stálych členov senátu 12Co, t. j. Mgr. Katarína Katková ani JUDr. Ing. Ján Gandžala PhD., pretože ak by to bol niektorý z nich, nebolo by opodstatnené meniť osobu sudcu spravodajcu 27 dní pred rozhodnutím o ich odvolaní. Ak však pred účinnosťou zmeny rozvrhu práce na rok 2018 bola sudcom spravodajcom pre odvolanie Mgr. Jana Halušková, v zmysle bodu 2.6.9. rozvrhu práce na rok 2018 mal o ich odvolaní rozhodovať senát podľa zaradenia Mgr. Haluškovej, t. j. senát 11Co. Dovolatelia uzavreli, že nesprávnym postupom o ich odvolaní rozhodoval nesprávne obsadený senát,

dôsledkom čoho bolo porušené ich právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

3.2. Dovolatelia použili tiež dovolací dôvod podľa § 420 ods. f/ CSP a ako vadu podľa uvedeného zákonného ustanovenia namietali ich neupovedomenie o verejnom vyhlásení rozsudku s citáciou čl. 6 ods. 1 Dohovoru o základných ľudských práv a slobôd, čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, § 219 ods. 1 CSP a odkazom na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky (konkretizovanú označenými rozhodnutiami) ako aj na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sutter v. Švajčiarsko zo dňa 22. februára 1984. Podľa dovolateľov odvolací súd neupovedomil strany sporu a ani verejnosť o verejnom vyhlásení rozsudku vyvesením oznamu na úradnej tabuli súdu a ani na jeho webovej stránke. Takýmto postupom tiež došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces.

3.3. Z týchto dôvodov žalovaní navrhli rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

3.4. Dovolatelia zároveň žiadali samostatným návrhom odložiť vykonateľnosť napadnutého rozsudku do právoplatného rozhodnutia o ich dovolaní. Najvyšší súd ale nezistil splnenie predpokladov pre takéto rozhodnutie (§ 444 ods. 1 CSP) a v súlade s jeho ustálenou praxou o tom nevydal samostatné uznesenie.

4. Žalobcovia vo svojom stanovisku k dovolaniu žalovaných navrhli najvyššiemu súdu, aby ho zamietol ako nedôvodné. Poukázal na správnosť obsadenia odvolacieho senátu 12Co, ktorý rozhodoval o odvolaní žalovaných. Nespochybňujú špecifikáciu rozvrhu práce Krajského súdu v Banskej Bystrici na roky 2016 až 2018 žalovanými, z ktorých vyplýva, že vo veci rozhodoval správne obsadený senát. Vzhľadom na dovolaciu argumentáciu ohľadne nesprávnosti zloženia senátu podali dotaz na príslušný krajský súd na zodpovedanie otázky, kto bol sudcom spravodajcom vo veci 12Co/226/2016 od 1. júla do 31. decembra 2017, čím sledovali preveriť tvrdenie žalovaných, či sudkyňou spravodajkyňou bola k 31. decembra 2017 Mgr. Jana Halušková. Krajský súd v Banskej Bystrici im listom zo dňa 13. augusta 2020 oznámil, že zloženie senátu 12Co zodpovedá rozvrhom práce na roky 2016 až 2018, vec bola od nápadu pridelená ako sudcovi spravodajcovi JUDr. Ing. Jánovi Gandžalovi PhD. a z titulu zmeny zloženia senátu od 3. januára 2018 bola pridelená sudcovi spravodajcovi Mgr. Janke Benkovičovej za účelom zefektívnenia práce senátu 12Co. Predmetná vec rozhodnutá dňa 27. februára 2018 tak bola rozhodnutá v súlade s bodom 2.6.7. Rozvrhu práce na rok 2018. Podľa žalobcov boli dodržané i zákonné podmienky pre verejné vyhlásenie rozsudku v zmysle § 219 ods. 1 a 3 CSP. Z obsahu spisu vyplýva pokyn predsedníčky senátu Mgr. Kataríny Katkovej vytýčiť verejné vyhlásenie rozsudku na určený deň a čas, s pokynom oznámiť verejné vyhlásenie rozsudku na úradnej tabuli a webovej stránke súdu. Z oznámenia o verejnom vyhlásení rozsudku zo dňa 16. februára 2018 vyplýva, že na úradnej tabuli súdu bolo zverejnené dňa 16. februára a z úradnej tabule súdu bolo zvesené dňa 28. februára 2018. Pokiaľ žalovaní namietajú, že v časti verejné vyhlásenia rozsudkov na webovej stránke Krajského súdu v Banskej Bystrici absentuje oznam o verejnom vyhlásení rozsudku, majú za to, že z webovej stránky súdu je zrejmé, že sa na nej nenachádzajú všetky oznámenia, čo však neznamená, že tam oznámenie o verejnom vyhlásení napadnutého rozsudku nebolo zverejnené.

5. Žalovaní vo svojej reakcii k stanovisku žalobcov zdôraznili, že ak sudcom spravodajcom

od nápadu veci odvolaciemu súdu bol sudca JUDr. Ing. Gandžala PhD. ako stály člen senátu 12Co, t. j. naprieč rokov 2016-2018, následne však po zmene rozvrhu práce pre rok 2018 a teda aj zmene v zložení senátu 12Co, sa stala sudcom spravodajcom nová členka senátu Mgr. Janka Benkovičová a to na pokyn riadiacej predsedníčky senátu, v zmene v osobe sudcu spravodajcu vidia niekoľko problémov. Sudca spravodajca má v senáte veľmi významné postavenie, čo sa napokon odzrkadľuje aj v rozvrhoch práce všeobecných súdov, kedy sa v prípade zmeny v zložení senátov vec prideľuje do senátov, v ktorom pôsobí sudca spravodajca. Je preto z ich pohľadu nepochopiteľné, prečo došlo po takmer 2 rokoch po tom, čo vec napadla na krajskom súde, k zmene osobe sudcu spravodajcu. Pôvodný sudca spravodajca začal s najväčšou pravdepodobnosťou vec postupne študovať odo dňa nápadu a pridelenia mu veci, nie je preto zrejmé, prečo niekoľko dní pred verejným vyhlásením rozsudku došlo k zmene v osobe sudcu spravodajcu, kedy bola vec pridelená novej členke senátu. Navyše rozhodnutie riadiacej predsedníčky senátu im nebolo žiadnym právne relevantným spôsobom ozrejmené, voči tomuto rozhodnutiu nemohli namietať. Zdôrazňujú, že zefektívnenie práce, resp. vyťaženosť konkrétneho sudcu nie je dôvodom na zmenu rozvrhu práce, resp. dôvodom na zmenu v osobe sudcu spravodajcu, nakoľko každý sudca, resp. súd zodpovedá za výkon svojej činnosti a usporiadanie povinnosti tak, aby nedochádzalo k prieťahom v konaní. Rozhodnutie riadiacej predsedníčky senátu, ktorá je podľa Ústavného súdu Českej republiky aj súdnym funkcionárom, bolo v konkrétnom prípade nedôvodné a nezákonné.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Dovolatelia v rámci vyvodzovania prípustnosti dovolania z § 420 písm. e/ CSP namietajú nesprávnosť obsadenia senátu 12Co Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorý rozhodol o ich odvolaní, ako i prípadnú nedôvodnosť a nezákonnosť rozhodnutia riadiacej predsedníčky senátu ako súdneho funkcionára, ktorým po takmer 2 rokoch od napadnutia veci na odvolacom súde zmenila osobu sudcu spravodajcu. Vytýkaná vada zmätočnosti predstavuje rozhodnutie nesprávne obsadeného súdu, ktorým je aj súd, ktorý nie je obsadený v súlade s ustanoveniami určujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

8. Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o súdoch“) zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte.

9. Podľa § 3 ods. 4 zákona o súdoch zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

10. Podľa § 16 zákona o súdoch senát krajského súdu sa skladá z troch sudcov, z ktorých jeden je predsedom senátu. Predseda senátu riadi a organizuje činnosť senátu (ods. 1) Ak má v senáte viac sudcov funkciu predsedu senátu, určí predsedu senátu, ktorý riadi a organizuje činnosť senátu, rozvrh práce. Každý predseda senátu má právo predsedať senátu vo veci, ktorá mu bola pridelená ako spravodajcovi. (ods. 2)

11. Podľa § 49 písm. a/ zákona o súdoch predsedovia súdov zabezpečujú riadenie súdov v oblasti výkonu súdnictva najmä rozvrhom práce.

12. Podľa § 50 ods. 1 zákona o súdoch na účely tohto zákona sa rozvrhom práce rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

13. Podľa § 50 ods. 2 písm. a/ až e/ a h/ zákona o súdoch (v znení relevantnom pre posúdenie dovolania žalovaných) rozvrh práce obsahuje

a/ určenie senátov, samosudcov, súdnych úradníkov a notárov poverených vybavovaním agendy jednotlivých druhov vecí, ktoré došli na súd,

b/ zloženie senátov s uvedením predsedu senátu a ďalších sudcov; v rozvrhu práce sa tiež uvedie, ktorý z viacerých predsedov senátov určených do toho istého senátu riadi a organizuje činnosť senátu,

c/ určenie spôsobu zastupovania senátov, sudcov, samosudcov, predsedov senátov a súdnych úradníkov tak, aby bolo možné zabezpečiť v súlade s osobitnými zákonmi konanie a rozhodovanie v prejednávanej veci v prípade vylúčenia sudcu alebo súdneho úradníka a v prípade náhlej prekážky brániacej sudcovi alebo súdnemu úradníkovi vykonať jednotlivé úkony,

d/ spôsob a podmienky vykonania zmien v rozvrhu práce v prípade dlhodobej neprítomnosti sudcu a ak sa zmení personálne obsadenie súdu,

e/ spôsob a podmienky vykonania zmien v rozvrhu práce z dôvodu výrazných rozdielov v pracovnom zaťažení sudcov a poverených zamestnancov súdu, ktoré vznikli z objektívnych dôvodov v priebehu kalendárneho roka,

h/ ustanovenie maximálneho rozdielu v počte pridelených vecí podľa § 51 medzi senátmi, samosudcami a súdnymi úradníkmi.

14. Podľa § 51 ods. 1 zákona o súdoch ak tento zákon neustanovuje inak, veci určené podľa predmetu konania sa v súlade s rozvrhom práce prideľujú jednotlivým senátom, alebo samosudcom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí. Súdnym úradníkom sa prideľujú veci podľa rozvrhu práce tak, aby sa zabezpečilo ich rovnomerné zaťaženie a riadny chod súdu.

15. Podľa § 51 ods. 4 písm. a/ až d/ zákona o súdoch náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom sa podľa rozvrhu práce alebo jeho zmeny prerozdeľujú už pridelené veci aj v prípade

a/ dlhodobej šesť týždňov presahujúcej neprítomnosti zákonného sudcu, ktorému bola vec pridelená,

b/ zmeny v obsadení súdu sudcami, a to vrátane zmeny v dôsledku dočasného pridelenia sudcu; pri zmene v zložení senátu sa vec ponecháva v pôvodnom senáte, alebo sa prerozdelí do iného senátu, kde sa zaraďuje sudca spravodajca tak, aby prerozdelením veci bola zabezpečená rovnomerná zaťaženosť senátov na súde,

c/ výraznej nerovnomernosti zaťaženosti sudcov a

d/ ak bol zákonný sudca, ktorému bola vec pridelená, z konania a rozhodovania vo veci vylúčený.

16. Podľa § 52 ods. 1 zákona o súdoch rozvrh práce zostavuje predseda súdu tak, aby bol zabezpečený výkon súdnictva. Pri tvorbe rozvrhu práce je povinný rešpektovať zásadu rovnomernej zaťaženosti sudcov a súdnych úradníkov.

17. Podľa § 52 ods. 4 zákona o súdoch rozvrh práce vydá predseda súdu s uvedením pripomienok a výhrad sudcovskej rady bezodkladne po jeho prerokovaní v sudcovskej rade, najneskôr však do 15. decembra kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, na ktorý je rozvrh práce určený. Rozvrh práce sa zverejňuje spolu so stanoviskom sudcovskej rady.

18. Podľa § 52 ods. 7 zákona o súdoch zmeny a dodatky rozvrhu práce, ktoré sa dotýkajú sudcov a súdnych úradníkov poverených konaním a rozhodovaním, vykoná predseda súdu spôsobom určeným v rozvrhu práce po ich prerokovaní v sudcovskej rade. Po každej zmene rozvrhu práce je predseda súdu povinný zabezpečiť vyhotovenie úplného znenia rozvrhu práce. Úplne znenie rozvrhu práce zverejní predseda súdu rovnako ako rozvrh práce.

19. Množstvo sporov súd rozhoduje v senáte zloženom zo sudcov (daný prípad). V takom prípade sa pojem „zákonný sudca“ nesmie vysvetľovať doslovne, ale extenzívne. Zákonným sudcom je každý sudca pridelený do daného senátu. Podľa ústavného súdu: „Za senát zložený zo zákonných sudcov možno považovať len senát zložený zo sudcov príslušného súdu, ktorí tvorili tento senát v čase pridelenia veci. Ústavnej zásade neodňateľnosti zákonného sudcu, ktorá vyplýva zo základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, nezodpovedá prípad, ak zákonní sudcovia senátu, ktorému bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie, boli zmenení bez splnenia zákonných predpokladov na vykonanie takýchto zmien neskoršie vydaným rozvrhom práce ako riadiacim aktom predsedu súdu (prípadne jeho zmenami a doplneniami). K zmene v zložení senátov vo veciach už pridelených na prerokovanie a rozhodnutie by malo dochádzať v zásade výnimočne.“ (III. ÚS 212/2011), čo ale nie je daný prípad.

20. Právna vec žalobcov proti žalovaným o zaplatenie 35.500,- Eur s príslušenstvom vedená na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 6C/241/2011 bola predložená za účelom rozhodnutia o odvolaní proti rozsudku okresného súdu č. k. 6C/241/2011-260 zo dňa 8. októbra 2012 Krajskému súdu v Banskej Bystrici dňa 15. júna 2016. Vec na krajskom súde bola aplikáciou (technickými a programovými prostriedkami MS SR) náhodným výberom pridelená a zapísaná do nápadu senátu 12Co pod sp. zn. 12Co/226/2016. V čase nápadu veci na Krajský súd v Banskej Bystrici senát 12Co pracoval v zložení Mgr. Katarína Katková, ako riadiaca predsedníčka senátu a členovia senátu JUDr. Ing. Ján Gandžala, PhD., predseda senátu a JUDr. Klaudia Kosková ako

členka senátu od 1. júna 2016 do 31. júna 2016. Z uvedeného je potom zrejmé, že v danom čase občianskoprávne kolégium nemalo dostatok sudcov na vytvorenie kompletných trojčlenných odvolacích senátov, keďže práve v senáte 12Co členka senátu JUDr. Klaudia Kosková bola zároveň stálou členkou senátu 15Co. Za daného stavu s prihliadnutím na pokyn riadiacej predsedníčky senátu zo dňa 15. februára 2018 na predloženie spisu sudkyni spravodajkyni Mgr. Janke Benkovičovej, ktorá sa stala stálou členkou senátu od 1. januára 2018 (podľa Rozvrhu práce na rok 2018 a podľa bodu 2.6.7. tohto rozvrhu, podľa ktorého sa veci, ktoré napadli do senátu 12Co do 31. decembra 2017 dokončia v zložení senátu k 1. januáru 2018), bol od nápadu veci na odvolací súd (15. júna 2016) do jej rozhodnutia napadnutým rozsudkom (15. februára 2018) sudcom spravodajcom určený JUDr. Ing. Ján Gandžala, PhD. ako stály člen senátu 12Co (vyplýva to i zo samotného vyjadrenia riadiacej predsedníčky senátu zo dňa 13. augusta 2018 - č. l. 392 spisu), ktorého vec nasleduje. Podľa konštatovaného je na mieste tiež dedukovať, že i keď pred účinnosťou zmeny rozvrhu práce na rok 2018 bola namiesto JUDr. Klaudii Koskovej členkou senátu 12Co Mgr. Jana Halušková (od 1. júna 2016 do 31. decembra 2017 podľa Dodatku č. 8 k Rozvrhu práce na rok 2016 a rozvrhu práce na rok 2017), nakoľko nebola sudcom spravodajcom pre danú vec, v zmysle bodu 2.6.9. rozvrhu práce na rok 2018 nemohol o odvolaní rozhodovať senát podľa zaradenia Mgr. Haluškovej, t.j. senát 11Co. Až rozhodnutím riadiacej predsedníčky senátu 12Co Mgr. Kataríny Katkovej (podľa vyjadrenia riadiacej predsedníčky senátu z 13. augusta 2018 ide o rozhodnutie zo dňa 3. januára 2018), ktorému zodpovedá pokyn Mgr. Kataríny Katkovej adresovaný súdnej kancelárii na predloženie veci sudkyni spravodajkyni Mgr. Janke Benkovičovej (č. l. 284 spisu), bola daná vec pridelená novému sudcovi spravodajcovi (podľa vyjadrenia riadiacej predsedníčky senátu z 13. augusta 2018 za účelom zefektívnenia práce senátu 12Co).

21. Ústavný súd v súvislosti s uplatnením práva na zákonného sudcu odmietol možnosť, že toto právo zaručuje viac ako iba právo na „zákonný senát“, teda právo na jedného zo sudcov senátu, ktorému sa vec pridelila. *„Z tvrdení navrhovateľa vyplýva, že obsahom práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy by malo byť aj právo na referujúceho sudcu alebo referujúceho člena senátu... Hoci možno do určitej miery súhlasiť s názorom navrhovateľa, že referujúci člen senátu má nepopierateľne dôležitý význam pre priebeh konania a rozhodovanie vo veci, jeho tvrdenia o tom, že právne stanovisko referujúceho sudcu tvorí základ pre rozhodovanie, výrazne ovplyvňuje konečné rozhodnutie, pričom ostatní členovia senátu sa na výsledky jeho štúdia spisu vo veľkej miere spoliehajú a vychádzajú z nich (čo všetko má byť argumentom pre záver, že zásada pevného prideľovania súdnej agendy a vylúčenia výberu sudcov ad hoc sa musí týkať aj referujúceho člena senátu), sú však značne diskutabilné, a nie rozhodujúce. Rozhodujúcimi skutočnosťami sú zásady rovnakého plnenia základných sudcovských povinností všetkých členov senátu v konaní a pri rozhodovaní vecí, rovnosť ich hlasov pri rozhodovaní a potreba väčšiny hlasov na prijatie rozhodnutia. Právne stanovisko referujúceho člena senátu preto nemusí byť nutne základom pre rozhodnutie (môže byť prehlasovaný). Funkcia referujúceho sudcu priamo súvisí s deľbou a organizáciou práce v senáte, s náležitým výkonom spravodlivosti, a nie s právom na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Člen príslušného senátu je zákonným sudcom účastníka konania bez ohľadu na to, či je zároveň aj sudcom referujúcim... Pridelením veci v senáte na prípravu tomu alebo onému referujúcemu členovi senátu nemôže totiž dôjsť k odňatiu účastníkovi konania jeho zákonného sudcu.“* (III. ÚS 31/2001).

22. Dovolatelia mali v tejto veci na krajskom súde ako súde odvolacom teda troch zákonných sudcov, a nie jedného (ide o sudcov z povolania). Na všetkých týchto sudcov sa bez rozdielu vzťahuje napríklad aj základná povinnosť podľa § 2 ods. 2 zákona č. 385/200 o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov: *„Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prieťahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom.“.*

23. Podľa § 47 CSP senát rozhoduje po neverejnej porade, na ktorej môže byť prítomný zapisovateľ; ... Na rozhodnutie je potrebná väčšina hlasov, pričom hlasovať sú povinní všetci členovia senátu. Hlasovanie vedie predseda senátu. Funkčne mladší členovia senátu hlasujú pred funkčne staršími členmi senátu. Predseda senátu hlasuje posledný.

24. Hoci možno do určitej miery súhlasiť s názorom dovolateľov, že referujúci člen senátu má nepopierateľne dôležitý význam pre priebeh konania a rozhodovanie vo veci, ich tvrdenia najskôr o tom, že referujúci sudca začal s najväčšou pravdepodobnosťou vec postupne študovať odo dňa nápadu a pridelenia mu veci, nie je preto zrejmé, prečo niekoľko dní pred verejným vyhlásením rozsudku došlo k zmene v osobe sudcu spravodajcu, kedy bola vec pridelená novej členke senátu a následne, že zefektívnenie práce, resp. vyťaženosť konkrétneho sudcu nie je dôvodom na zmenu rozvrhu práce, resp. dôvodom na zmenu v osobe sudcu spravodajcu, nakoľko každý sudca, resp. súd zodpovedá za výkon svojej činnosti a usporiadanie povinnosti tak, aby nedochádzalo k prieťahom v konaní, sú však značne diskutabilné (z uvedených časových súvislostí a riadiacou predsedníčkou senátu zdôvodnená zmena referujúceho sudcu, sa javí ako najskôr pravdepodobné značné zaťaženie pôvodného sudcu spravodajcu a snaha vybaviť senátne veci v čo najkratšej možnej dobe a tým zabrániť v prospech sporových strán zbytočným prieťahom v konaní) a nie rozhodujúce.

25. Rozhodujúcimi skutočnosťami sú zásady rovnakého plnenia základných sudcovských povinností všetkých členov senátu v konaní a pri rozhodovaní veci, rovnosť ich hlasov a potreba väčšiny hlasov na prijatie rozhodnutia. Právne stanovisko referujúceho člena senátu preto nemusí byť nutne základom pre rozhodnutie (môže byť prehlasovaný). Funkcia referujúceho sudcu priamo súvisí s deľbou a organizáciou práce v senáte, s náležitým výkonom spravodlivosti, a nie s právom na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Člen príslušného senátu je zákonným sudcom strany sporového konania bez ohľadu na to, či je zároveň aj sudcom referujúcim. Pokiaľ je preto rozdeľovanie vecí v senáte na prípravu jednotlivým sudcom ponechané na senát alebo jeho predsedu (lebo vopred stanovené striktné pravidlo aj pre určovanie referujúceho sudcu by mohlo ísť na úkor náležitého výkonu spravodlivosti), nemá to vplyv na právo na zákonného sudcu. Pridelením veci v senáte na prípravu tomu alebo onomu referujúcemu členovi senátu nemôže totiž dôjsť k odňatiu účastníkovi konania jeho zákonného sudcu. Právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy zahŕňa právo účastníka konania na sudcu, ktorý v jeho veci koná a rozhoduje, nie však právo na vopred určeného referujúceho člena senátu.

26. Ak dovolatelia vyvodzovali vadu nesprávne obsadeného súdu tým, že v danej právnej veci rozhodoval senát 12Co Krajského súdu v Banskej Bystrici nesprávne obsadený, ako i nedôvodnosť a nezákonnosť rozhodnutia riadiacej predsedníčky senátu ako súdneho funkcionára o zmene sudcu spravodajcu, dovolací súd uvádza, že namietané nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. e/ CSP, a námietka žalovaných 1/ a 2/ nie je dôvodná.

24.

R O Z H O D N U T I E

Vo vzťahu k prípustnosti obnovy konania podľa § 397 písm. a/ Civilného sporového poriadku je právne relevantná iba nemožnosť použitia určitého dôkazu a nie jeho neexistencia.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2021, sp. zn. 8Cdo 50/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Žalobkyňa sa žalobou z 2. marca 2018 domáhala povolenia obnovy konania vedeného na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou (ďalej len „súd prvej inštancie“) pod sp. zn. 5C/232/2016, v ktorom súd prvej inštancie rozsudkom z 9. marca 2017, č. k. 5C/232/2016-35 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 10. januára 2018, sp. zn. 5NcC/11/2017 zaviazal žalobkyňu zaplatiť žalovanému 2.900,- eur s príslušenstvom. Uviedla, že počas konania sa jej nepodarilo preukázať, že dlh, ktorý mala voči žalovanému, si splnila, nakoľko o tom nemala doklad a žalovaný prijatie finančnej hotovosti poprel. K žalobe na obnovu konania pripojila zápisnicu o výsluchu žalovaného ako svedka - poškodeného zo 16. januára 2018 v trestnom konaní vedenom na Krajskom riaditeľstve PZ v Trenčíne pod sp. zn. ČVS: KRP-17/2-VYS-TN-2017, ktorá podľa názoru žalobkyne preukazuje pravdivosť jej tvrdenia o úhrade uplatnenej pohľadávky žalovanému. Žalobkyňa tento dôkaz, ktorý môže privodiť pre ňu priaznivejšie rozhodnutie vo veci, nemohla bez svojej viny použiť v pôvodnom konaní, nakoľko v čase vykonania výsluchu už bolo vynesené aj rozhodnutie odvolacieho súdu.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom z 5. apríla 2019, č. k. 2C/6/2018-78 povolil obnovu konania vedeného na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 5C/232/2016 (výrok I.) a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania v celom rozsahu, a to do troch dní od právoplatnosti uznesenia o výške náhrady trov konania, ktoré vydá súdny úradník súdu prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku (výrok II.). Na odôvodnenie rozhodnutia uviedol, že z výsluchu žalovaného uskutočneného 16. januára 2018 v trestnom konaní vedenom na Krajskom riaditeľstve PZ v Trenčíne pod sp. zn. ČVS: KRP-17/2-VYS-TN-2017 vyplynulo, že okrem zmluvy o pôžičke z 12. augusta 2016 na sumu 2.900,- eur bola medzi žalobkyňou a žalovaným v ten istý deň uzatvorená aj ďalšia zmluva o pôžičke na sumu 7.000,- eur. Žalovaný vo výpovedi uviedol, že zo zmluvy z 12. augusta 2016 na sumu 7.000,- eur a zmluvy na sumu 2.900,- eur mu žalobkyňa vrátila sumu 5.000,- eur. Vypovedal, že žalobkyňa mu jednoducho doniesla len 5.000,- eur s tým, že druhú časť mu pošle na účet. Žalovaný si to takto sám logicky zadelil časť na tú a časť na tú druhú (zmluvu, pozn. dovolacieho súdu). Skutočnosť, že zo strany žalobkyne došlo k úhrade sumy 5.000,- eur v nadväznosti na zmluvy o pôžičke uzatvorené 12. augusta 2016 súd prvej inštancie považoval za novú skutočnosť vo vzťahu k

pôvodnému sporovému konaniu vedenom pod sp. zn. 5C/232/2016, ktorá má priamy dopad na správne zistenie skutkového stavu. Vzhľadom na obsah výpovede žalovaného v trestnom konaní skonštatoval, že žalovaný v pôvodnom konaní neuviedol úplne rozhodujúce skutkové tvrdenia týkajúce sa sporu tak, ako túto povinnosť stanovuje § 150 ods. 1 CSP. Zápisnicu o výsluchu žalovaného zo 16. januára 2018 posúdil ako dôkaz týkajúci sa strán a predmetu pôvodného konania, ktorý žalobkyňa bez svojej viny nemohla použiť v pôvodnom konaní. Argumentoval, že v posudzovanom prípade žalobkyňu zaťažuje dôkazné bremeno na preukázanie skutkového tvrdenia, že pri plnení určila, aby jej úhrada v sume 5.000,- eur bola započítaná na pohľadávku zo zmluvy o pôžičke na sumu 2.900,- eur. Na tomto mieste uviedol, že ak by aj žalobkyňa nepreukázala, že pri plnení sumy 5.000,- eur prejavila vôľu plniť konkrétny dlh, neprešlo právo tohto určenia na žalovaného, keďže ten si nemohol jednostranne určiť, na ktorú zmluvu o pôžičke plnenie žalovanej započíta. V tomto smere poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej len „najvyšší súd ČR“) zo 7. júla 2004, sp. zn. 21Cdo/326/2004. Uzavrel, že pri existencii rovnocenných zmlúv o pôžičke uzatvorených v jeden deň s rovnakou lehotou splatnosti a pri rovnakom zabezpečení a rešpektovaní rovného postavenia veriteľa a dlžníka, aby nedošlo k uprednostneniu jedného a ukráteniu druhého, je potrebné postupovať pri započítaní úhrady dlžníka podľa zásady proporcionality. Podaná žaloba by tak bola čiastočne nedôvodná a predmetný dôkaz je spôsobilý privodiť pre žalobkyňu priaznivejšie rozhodnutie vo veci. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

3. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 23. októbra 2019, sp. zn. 19Co/91/2019 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu na obnovu konania zamietol a rozhodol, že žalovaný má proti žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci, a preto bolo potrebné ho zmeniť (§ 388 CSP). V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa v spore vedenom na súde prvej inštancie pod sp. zn. 5C/232/2016 o. i. namietala, že celú sumu pôžičky vrátane úrokov veriteľovi (žalovanému) vrátila, čo však v konaní nepreukázala. Tvrdenie o úhrade žalobou uplatnenej pohľadávky 2.900,- eur s príslušenstvom tak nie je novou skutočnosťou vo vzťahu k pôvodnému konaniu, ako to uvádza v dôvodoch svojho rozhodnutia súd prvej inštancie, ktorý týmto prijal argumentáciu žalobkyne pre povolenie obnovy konania. V žalobe na povolenie obnovy konania žalobkyňa označila nový dôkaz, a to výsluch žalovaného ako svedka – poškodeného zo dňa 16. januára 2018 v trestnom konaní vedenom na Krajskom riaditeľstve PZ v Trenčíne pod sp. zn. ČVS: KRP-17/2-VYS-TN-2017, z ktorého možno vyvodiť, že svoj dlh voči žalovanému splnila. Tento dôkaz nemohla bez svojej viny použiť v pôvodnom konaní a môže pre ňu privodiť priaznivejšie rozhodnutie vo veci. Odvolací súd v tejto súvislosti skonštatoval, že predpokladom obnovy konania podľa § 397 písm. a/ CSP je skutočnosť, aby dôkazy, ktoré v dobe pôvodného rozhodovania už existovali, nemohla strana sporu použiť bez svojej viny. Právne relevantná je teda nemožnosť použitia dôkazov, nie ich neexistencia, ako tomu je v danom spore, v ktorom odvolací súd v pôvodnom konaní rozhodol 10. januára 2018 a dôkaz, vykonania ktorého sa žalobkyňa domáha, je zo 16. januára 2018. Na záver dodal, že predmetom pôvodného konania bol nárok na zaplatenie 2.900,- eur s príslušenstvom titulom zmluvy o pôžičke uzavretej na sumu 2.900,- eur. Tzv. nový dôkaz sa týka vyjadrenia žalovaného zo 16. januára 2018, ktorý vyšetrovateľovi uviedol, že prvá pôžička

poskytnutá žalobkyni bola 2.900,- eur (o ktorú sa súdia), ďalšia bola 7.000,- eur a okolo 3.000,- eur. Všetky pôžičky jej poskytol v auguste 2016 a od septembra prestala splácať. Zotrval na tom, že prvá, doposiaľ nevrátená pôžička je 2.900,- eur, keďže predchádzajúca pôžička vo výške 7.000,- eur bola z väčšej časti splatená (žalobkyňa vrátila sumu 5.000,- eur). O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 396 ods. l, § 255 ods. 1 a § 262 ods. l CSP.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorým znemožnil dovolateľke, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, spočíval podľa jej názoru v tom, že (i) odvolací súd napadnutým rozsudkom prekročil odvolacie dôvody, (ii) žalovaný nikdy nenamietal, že ňou navrhnutý dôkaz (zápisnicu o výsluchu svedka - poškodeného zo 16. januára 2018) nie je možné vykonať, pričom dovolateľke bola odňatá možnosť vyjadriť sa k tejto právnej otázke a (iii) rozhodnutie odvolacieho súdu je nepravdivé a arbitrárne, nakoľko obsahuje zavádzajúce a účelové tvrdenia. Ďalej namietala, že výklad § 397 písm. a/ CSP použitý odvolacím súdom je zužujúci a extrémne nespravodlivý, pretože takáto argumentácia sa v právnej praxi používa iba v prípade, keď súdy žalobu na obnovu konania zamietli z dôvodu, že dôkaz existoval už v čase pôvodného konania a žalobca ho nepoužil, t. j. že nevedomosť o dôkaze, ktorý existuje, nemôže byť dôvodom na obnovu konania. Argumentovala, že § 397 písm. a/ a b/ CSP nezakazuje nový dôkaz. Podstatné je iba to, že skutočnosť, ktorú dokazuje, existovala v čase pôvodného konania. V danom prípade skutočnosť, že dovolateľka 12. septembra 2016 uhradila žalovanému sumu 5.000,- eur existovala v čase rozhodovania v pôvodnom konaní, avšak dokázaná bola až v rámci konania o obnovu konania. S poukazom na uvedené navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie alebo aby ho zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí a dovolateľke prizná náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia vo výške 100 %.

5. Žalovaný sa v celom rozsahu stotožnil s napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu a dovolanie navrhol odmietnuť.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalobkyňa zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

7. V posudzovanom prípade dovolateľka uplatnila dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

8. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

9. Dovolateľka poukazuje na skutočnosť, že odvolací súd jej neumožnil vyjadriť sa k právnej otázke týkajúcej sa možnosti, resp. nemožnosti vykonať ňou navrhnutý dôkaz (zápisnicu o výsluchu svedka – poškodeného), čím malo dôjsť k založeniu vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Z obsahu uvedenej námietky možno vyvodiť (§ 124 ods. 1 CSP), že dovolateľka namieta, že odvolací súd postupoval v rozpore s § 382 CSP, podľa ktorého ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí a vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia. Prvou podmienkou použitia § 382 CSP je, že nárok treba posúdiť buď podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia (iného paragrafu alebo iného jeho odseku). Druhou zákonnou podmienkou, ktorá musí byť splnená súčasne, je, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, t. j. odvolací súd mieni dané ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1270 - 1273). Dovolací súd považuje túto námietku dovolateľky za neopodstatnenú. Odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie, aplikoval v danej veci § 397 písm. a/ CSP s tým, že odlišná bola iba jeho interpretácia odvolacím súdom. Z uvedených dôvodov zákonné podmienky na použitie § 382 CSP neboli dané.

10. Pretože konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľkou namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f/ CSP, dovolací súd pristúpil k posúdeniu jej dovolania aj z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu – nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

11. Z obsahu podaného dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) vyplýva, že dovolateľka za podstatnú právnu otázku považuje to, či dôkaz, ktorý by bol spôsobilý založiť dôvod obnovy konania podľa § 397 písm. a/ CSP, musí existovať v čase pôvodného konania. Dovolateľka uviedla, že predmetná právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP). O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP (a to z hľadiska všetkých troch procesných situácií upravených v uvedenom ustanovení pod písmenom a/ až c/) rozhoduje dovolací súd, preto posudzoval, tak ako je nižšie uvedené, prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, keďže obdobnou právnou otázkou sa dovolací súd už vo svojej rozhodovacej praxi zaoberal. Vzhľadom na kvalifikované vymedzenie právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 v spojení s § 432 ods. 2 CSP je podané dovolanie prípustné. Následne dovolací súd skúmal, či je aj dôvodné, avšak dospel k záveru, že tomu tak nie je.

12. V danej veci súd prvej inštancie dospel k záveru o dôvodnosti podanej žaloby na obnovu konania podľa § 397 písm. a/ CSP, podľa ktorého proti právoplatnému rozsudku je prípustná žaloba na obnovu konania, ak a/ sú tu skutočnosti, rozhodnutia alebo dôkazy týkajúce sa strán a predmetu pôvodného konania, ktoré ten, kto podal žalobu na obnovu konania, bez svojej viny nemohol použiť v pôvodnom konaní, ak môžu privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie vo veci. Novou skutočnosťou bolo podľa jeho názoru to, že žalobkyňa uhradila žalovanému sumu 5.000,- eur v nadväznosti na zmluvy o pôžičke uzatvorené 12. augusta 2016 a predložený dôkaz - výpoveď žalovaného v trestnom konaní zo 16. januára 2018 je spôsobilý privodiť pre žalobkyňu priaznivejšie rozhodnutie vo veci. Odvolací súd sa s uvedeným záverom nestotožnil, pretože označený dôkaz v čase rozhodnutia odvolacieho súdu v pôvodnom konaní (ešte) neexistoval.

13. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu z 29. septembra 2009, sp. zn. 2Cdo/96/2008. V tomto prípade dovolateľ, domáhajúci sa obnovy konania, namietal nesprávnu identifikáciu parciel Správy katastra W. z 20. októbra 1995, teda stotožnenie parciel s pozemnoknižným stavom. O nesprávnom stotožnení parciel sa objektívne dozvedel až z geometrického plánu vyhotoveného 22. marca 2007. O nesprávnej identifikácii parciel v pôvodnom konaní nevedel, a preto sa jedná o novú skutočnosť, ktorú nemohol bez svojej viny použiť v pôvodnom konaní a táto skutočnosť môže pre stranu privodiť priaznivejšie rozhodnutie vo veci. V odôvodnení uznesenia dovolací súd uviedol nasledovné: „Dovolací súd sa stotožňuje s právnym záverom odvolacieho súdu, že súd musí v konaní o návrhu na obnovu konania prihliadať aj na to, prečo účastník nesplnil v pôvodnom konaní povinnosť tvrdenia. Pokiaľ účastník zo svojej viny neuplatnil určitú skutočnosť v pôvodnom konaní, je vylúčený aj s dôkazmi, ktoré majú túto skutočnosť preukázať. Na účastníkovi občianskeho súdneho konania teda je, aby dbal o ochranu svojich práv aj tým, že úplne a pravdivo opíše všetky skutočnosti rozhodujúce pre konanie vo veci. Účastník je povinný starať sa o to, aby rozhodujúce skutočnosti boli súdu predložené, aby na ne aj označil dôkazy. U toho, kto má byť vlastníkom nehnuteľnosti sa predpokladá aj vedomosť o tom, čoho je vlastníkom, v akom rozsahu a ako mohol realizovať oprávnenia vlastníka, t. j. predmet svojho vlastníctva v medziach zákona držať, užívať a požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním. Pri takomto predpoklade je vylúčené, aby bolo možné skutočnosti vyplývajúce z geometrického plánu zo dňa 22.3.2007 považovať za také, ktoré neboli známe vlastníkovi, prípadne tomu, kto si robil vlastnícke nároky už v čase pôvodného konania a že by tieto skutočnosti nemohol bez svojej viny použiť v súdnom konaní.“

14. Dovolací súd má za to, že právny záver vyjadrený vo vyššie citovanom rozhodnutí je aplikovateľný aj v posudzovanej veci. Skutočnosti, rozhodnutia a dôkazy môžu byť dôvodom obnovy konania podľa § 397 písm. a/ CSP iba v prípade, ak sú pre stranu, ktorá sa obnovy konania domáha, v porovnaní s pôvodným konaním nové, t. j. že strana ich nemohla včas použiť v pôvodnom konaní bez svojej viny, pretože o nich nevedela a nesplnenie povinnosti dané skutočnosti tvrdiť a predkladať o nich dôkazy z procesného hľadiska nezavinila. S poukazom na § 217 ods. 1 CSP musí ísť vždy o skutočnosť, ktorá nastala do doby vyhlásenia rozsudku, pretože iba na takú mohol súd prihliadať v pôvodnom konaní (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 25Cdo/321/2003). Inými slovami ide o prípady, keď skutočnosti, rozhodnutia a dôkazy už v dobe pôvodného konania síce existovali, ale strane neboli známe, takže ich ani pri svojich procesných úkonoch netvrdila a nenavrhovala ako dôkazy. Nejde o také skutočnosti, resp.

skutkové okolnosti, ktoré nastali po právoplatnom skončení veci a ktoré do tej doby ešte neexistovali, a teda v čase rozhodovania súdu nemali na zistenie skutkového stavu žiadny vplyv. Odvolací súd tak správne uzavrel, že vo vzťahu k prípustnosti obnovy konania podľa § 397 písm. a/ CSP je právne relevantná iba nemožnosť použitia určitého dôkazu a nie jeho neexistencia. Dôkaz, v tomto prípade zápisnica o výsluchu žalovaného spísaná až po rozhodnutí odvolacieho súdu v pôvodnom konaní, nie je spôsobilý založiť dôvod obnovy konania podľa § 397 písm. a/ CSP. Dovolanie tak neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 2 CSP).

25.

R O Z H O D N U T I E

V spotrebiteľskom spore možno za relevantný prejav spotrebiteľa, že uznáva nárok dodávateľa (§ 282 Civilného sporového poriadku) považovať iba jednoznačný, pochybnosti nevyvolávajúci prejav spotrebiteľa, ku ktorému pristúpil až po osobitnom poučení súdom v zmysle § 292 písm. b) Civilného sporového poriadku. Bez takéhoto poučenia súdom samo vyjadrenie spotrebiteľa, že „si je vedomý dlhu“ a „chce dlžnú sumu zaplatiť“ nemožno považovať za uznanie nároku.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. novembra 2021, sp. zn. 7Cdo 179/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bardejov (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. januára 2018, č. k. 5Csp/30/2017-39 konanie v časti o zaplatenie sumy 91 eur s úrokom z omeškania vo výške 8,15 % ročne zo sumy 91 eur od 20. júla 2014 do zaplatenia zastavil (výrok I); žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 3.455,41 eura s úrokom z omeškania vo výške 8,15 % ročne zo sumy 3.455,41 eura od 20. júla 2014 do zaplatenia, všetko mesačnými splátkami vo výške 50 eur splatnými vždy k 25. dňu kalendárneho mesiaca počnúc právoplatnosťou rozsudku až do úplného vyrovnania, pod následkom straty výhody splátok v prípade nezaplatenia ktorejkoľvek splátky riadne a včas (výrok II); v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok III) a žalobkyni priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 11,20 % (výrok IV). Rozhodnutie právne odôvodnil podľa § 52 ods. 1, § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 1 ods. 2, § 9 ods. 1 a 2, § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch.

1.1. V odôvodnení uviedol, že medzi právnou predchodkyňou žalobkyne spoločnosťou Consumer Finance Holding, a.s. ako veriteľom a žalovaným ako dlžníkom bola dňa xx. augusta xxxx. uzavretá zmluva o pôžičke č. XXXXX, ktorou právna predchodkyňa žalobkyne poskytla žalovanému pôžičku vo výške 6.749,55 eura. V zmluve sa žalovaný zaviazal zaplatiť celkovo sumu 14.553 eur, a to v 99 mesačných splátkach po 147 eur splatných k 20. dňu v mesiaci. Keďže žalovaný pôžičku riadne a včas nesplácal, spoločnosť Consumer Finance Holding, a.s. úver zosplatnila ku dňu 19. júla 2014. Na základe Rámcovej zmluvy o postúpení pohľadávok zo dňa 30. decembra 2016 a žiadosti o postúpenie a prevod zo dňa 7. augusta 2017 bola pohľadávka voči žalovanému postúpená na žalobkyňu. Žalovaný do podania žaloby na súd zaplatil celkovo sumu 3.294,14 eura. Keďže žalobkyňa vzala svoju žalobu v časti o zaplatenie zmluvných poplatkov vo výške 91 eur s príslušenstvom späť pred začatím pojednávania, pričom súhlas žalovaného so späťvzatím v tomto štádiu konania nebol potrebný, súd prvej inštancie na základe tohto dispozitívneho úkonu žalobkyne postupom podľa § 145 Civilného sporového poriadku (ďalej len

„CSP“) konanie v časti o zaplatenie poplatkov vo výške 91 eur s úrokom z omeškania vo výške 8,15 % ročne zo sumy 91 eur od 20. júla 2014 do zaplatenia zastavil. Po tomto čiastočnom späťvzatí sa žalobkyňa domáhala voči žalovanému zaplatenia sumy 6.123,22 eura s úrokom z omeškania vo výške 8,15 % ročne zo sumy 6.123,22 eura od 20. júla 2014 do zaplatenia.

1.2. Z predloženej zmluvy o pôžičke bolo nesporne preukázané, že táto neobsahuje podstatné náležitosti zmluvy podľa § 9 ods. 2 písm. j) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“), t. j. nie sú uvedené všetky predpoklady použité na výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov. Ďalej zmluva o pôžičke neobsahuje výšku, počet a termíny splátok istiny, úroku a iných poplatkov podľa § 9 ods. 2 písm. k) zákona o spotrebiteľských úveroch. Zmluva o pôžičke obsahuje dojednanie o tom, že mesačná splátka je vo výške 147 eur, avšak nie je zrejmé, čo z toho predstavuje istinu, čo úrok. Vzhľadom na nedodržanie obligatórnych náležitostí zmluvy o pôžičke, táto sa považuje za bezúročnú a bez poplatkov v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) zákona o spotrebiteľských úveroch.

1.3. Keďže poskytnutý úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov, prvostupňový súd priznal žalobcovi iba sumu 3.455,41 eura, čo predstavuje rozdiel medzi poskytnutou pôžičkou vo výške 6.749,55 eura a úhradou žalovaného pred podaním žaloby vo výške 3.294,14 eura. Zároveň súd žalobkyni priznal aj úrok z omeškania vo výške 8,15 % ročne zo sumy 3.455,41 eura od 20. júla 2014 do zaplatenia. O trovách konania rozhodol podľa § 255 CSP.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 31. januára 2019, sp. zn. 6Co/71/2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch III a IV potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP a stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Konštatoval, že súd prvej inštancie postupoval v konaní správne, správne zistil skutkový stav veci a vec správne právne posúdil.

2.1. Vo vzťahu k odvolacím námietkam uviedol, že vyjadrenia žalovaného v rámci výpovede pred súdom prvej inštancie dňa 29. januára 2018 nemožno považovať za taký prejav jeho vôle, ktorý by vyvolával právne účinky predpokladané v ust. § 282 CSP. Žalovaný uviedol, že si je vedomý dlhu voči žalobcovi, dlh prestal splácať po tom, čo manželka prišla o zamestnanie, táto pred niekoľkými mesiacmi zomrela a žalovaný nemá dlh z čoho zaplatiť. Chcel by dlžnú sumu splatiť, požiadal o splátkový kalendár. Vzhľadom na závažnosť inštitútu, a to najmä za stavu, že ide o konanie s tzv. slabšou stranou, ako je to aj v predmetnom prípade, kedy má žalovaný postavenie spotrebiteľa, je potrebné dôsledne vyžadovať náležitosti uznávacieho právneho úkonu. V tomto smere odvolací súd poukázal na skutočnosť, že výrazový prostriedok „je si vedomý dlhu“, „chce dlžnú sumu zaplatiť“ nemožno bez ďalšieho považovať za uznávací prejav. Z vyjadrenia žalovaného nie je zrejmé, v akom rozsahu považuje žalobu za opodstatnenú. Byť si vedomý dlhu ešte samo osebe neznamená, že dlžník svoj dlh aj uznáva. Žalovaný naviac nesúhlasil, aby bol na úhradu dlhu zaviazaný bez možnosti jeho úhrady v splátkach.

2.2. Ďalej uviedol, že v konaní nebolo sporné, že zmluva o pôžičke z 21. augusta 2012, z ktorej žalobkyňa odvodzuje svoj nárok uplatnený žalobou, má povahu spotrebiteľskej zmluvy v zmysle § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka. V prípade spotrebiteľských sporov je súd povinný preskúmať spotrebiteľskú zmluvu, ktorá je právnym základom uplatneného nároku z toho hľadiska, či neobsahuje neprijateľné zmluvné podmienky, či spĺňa obsahové požiadavky ustanovené zákonom o spotrebiteľských úveroch a pod. Priečilo by sa zásade spravodlivosti, ak

by v konaní pasívni spotrebitelia boli zvýhodňovaní voči spotrebiteľom, ktorí dlh pred súdom uznajú, a to častokrát len z obavy, že v opačnom prípade im nebude umožnené uhradiť dlh v splátkach, z dôvodu neinformovanosti, neznalosti svojich práv, pocitu bezmocnosti voči dodávateľovi, ktorý je v konaní právne zastúpený a pod. Aj v tomto prípade všetky okolnosti nasvedčujú tomu, že žalovaný existenciu dlhu nepoprel a vyjadrenie k veci na pojednávaní formuloval pod tlakom okolností – prebiehajúce súdne konanie, nepriaznivá finančná situácia žalovaného, snaha o docielenie možnosti úhrady dlhu v splátkach. V spotrebiteľských sporoch možno za relevantný považovať iba informovaný uznávací prejav vôle spotrebiteľa, t. j. taký, ku ktorému spotrebiteľ pristúpil až po tom, čo súd prvej inštancie vykonal poučenie podľa § 292 písm. b/ CSP, teda vhodným spôsobom, nielen v rozsahu všeobecnej poučovacej povinnosti, no hlavne aj o „iných možnostiach obrany...“. Ako však už bolo konštatované vyššie, v predmetnom konaní ani nemožno dospieť k záveru, že prejav žalovaného predstavuje uznanie dlhu. S poukazom na túto skutočnosť, vyjadreniu žalovaného učinenému v priebehu konania pred súdom prvej inštancie nemožno priznať právne účinky uznania dlhu v zmysle § 558 OZ. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, v ktorom namietala nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Zopakovala svoju argumentáciu z konania pred nižšími súdmi, polemizovala s právnymi závermi odvolacieho súdu, spochybňovala správnosť jeho rozhodnutia a kritizovala prístup odvolacieho súdu k právnemu posúdeniu veci, keď tvrdila, že jeho právny názor je nesprávny a v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (ktorú nešpecifikovala). Dôvodila, že požiadavka určitosti uznávacieho prejavu čo do dôvodu a výšky je splnená aj bez výslovného použitia výrazu uznanie dlhu, ak z okolností prípadu je nepochybné, že išlo o uznávací prejav. Z obsahu dovolania vyplýva, že relevantná právna otázka je nasledovná: *„[a]k sa žalovaný na pojednávaní k žalobe o zaplatenie vyjadril tak, že si je vedomý dlhu a žiada o možnosť tento zaplatiť, niet pochybností o tom, že takéto jeho vyjadrenie je uznaním žalovaného nároku.“* Keďže v konaní pred súdom prvej inštancie boli splnené procesné podmienky pre rozhodnutie rozsudkom pre uznanie, odvolací súd mal vyhovieť odvolaniu žalobkyne a napadnuté výroky III. a IV. prvoinštančného rozsudku zmeniť v súlade s petitom odvolania.

3.1. Na základe uvedeného dovolateľka žiadala, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu tak, že sa mení výrok III. rozsudku súdu prvej inštancie, a to tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi istinu 2 667,81 eura s úrokom z omeškania vo výške 8,15 % ročne od 20. júla 2014 do zaplatenia v splátkach po 50 eur mesačne splatných k 25. dňu v mesiaci, počnúc prvou splátkou 20. dňa v mesiaci nasledujúceho po mesiaci, v ktorom rozhodnutie vo veci samej nadobudne právoplatnosť, pod následkom straty výhody splátok v prípade neuhradenia čo i len jednej splátky a výrok IV. tak, že žalobkyňa má voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

4. Žalovaný sa k dovolaniu žalobkyne písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané

(§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné, nie však dôvodné.

6. Žalobkyňa v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

7. V danom prípade žalobkyňa v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinovala relevantnú právnu otázku (bod 3), pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Prípustnosť jej dovolania preto vyplýva z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Žalobkyňa vytýkala odvolaciemu súdu, že nevyhovel jej odvolaniu, hoci v konaní pred súdom prvej inštancie boli splnené procesné podmienky pre rozhodnutie sporu rozsudkom pre uznanie. Keďže žalovaný sa na pojednávaní k žalobe o zaplatenie vyjadril tak, že si je vedomý dlhu a žiada o možnosť tento zaplatiť, niet pochybností o tom, že takéto jeho vyjadrenie je uznaním žalovaného nároku.

8. Podľa § 282 CSP ak žalovaný uzná nárok uplatnený žalobcom alebo jeho časť, rozhodne súd na návrh žalobcu rozsudkom pre uznanie nároku.

9. Odvolací súd vo vzťahu k nastolenej otázke žalobkyňou (bod 3) v podstatnom uviedol, že vyjadrenia žalovaného v rámci výpovede pred súdom prvej inštancie dňa 29. januára 2018 nemožno považovať za taký prejav jeho vôle, ktorý by vyvolával právne účinky predpokladané v ust. § 282 CSP. Žalovaný uviedol, že si je vedomý dlhu voči žalobcovi, dlh prestal splácať po tom, čo manželka prišla o zamestnanie, táto pred niekoľkými mesiacmi zomrela a žalovaný nemá dlh z čoho zaplatiť. Chcel by dlžnú sumu splatiť, požiadal o splátkový kalendár. Vzhľadom na závažnosť inštitútu, a to najmä za stavu, že ide o konanie s tzv. slabšou stranou, ako je to aj v predmetnom prípade, kedy má žalovaný postavenie spotrebiteľa, je potrebné dôsledne vyžadovať náležitosti uznávacieho právneho úkonu. V tomto smere odvolací súd poukázal na skutočnosť, že výrazový prostriedok „je si vedomý dlhu“, „chce dlžnú sumu zaplatiť“ nemožno bez ďalšieho považovať za uznávací prejav. Z vyjadrenia žalovaného nie je zrejmé, v akom rozsahu považuje žalobu za opodstatnenú. Byť si vedomý dlhu ešte samo osebe neznamená, že dlžník svoj dlh aj uznáva. V konaní nebolo sporné, že zmluva o pôžičke z 21. augusta 2012, z ktorej žalobkyňa odvodzuje svoj nárok uplatnený žalobou, má povahu spotrebiteľskej zmluvy v zmysle § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka. V prípade spotrebiteľských sporov je súd povinný preskúmať spotrebiteľskú zmluvu, ktorá je právnym základom uplatneného nároku z toho hľadiska, či neobsahuje neprijateľné zmluvné podmienky, či spĺňa obsahové požiadavky ustanovené zákonom o spotrebiteľských úveroch a pod. V spotrebiteľských sporoch možno za relevantný považovať iba informovaný uznávací prejav vôle spotrebiteľa, t. j. taký, ku ktorému spotrebiteľ pristúpil až po tom, čo súd prvej inštancie vykonal poučenie podľa § 292 písm. b/ CSP, teda vhodným spôsobom, nielen v rozsahu všeobecnej poučovacej povinnosti.

10. Vyslovený právny názor odvolacieho súdu pri jeho interpretácii na vec sa vzťahujúcich

zákonných hmotnoprávnych (§ 52 a nasl. Občianskeho zákonníka) ako aj procesných ustanovení (čl. 282, 292 písm. b/ CSP) považuje dovolací súd za správny. Podľa názoru dovolacieho súdu žalobkyňou prezentovaný výklad posudzovanej právnej otázky je neprípustne formalistický. Uznanie nároku ako celku v sebe zahŕňa uznanie základu nároku i jeho výšky. Nie je možné uznanie výšky nároku bez toho, aby sa uznal jeho základ. Prejav žalovaného, tak ako je zachytený v zápisnici z pojednávania na súde prvého stupňa, nie je natoľko jasný a jednoznačný, aby z neho bolo možné usúdiť, že jeho úmyslom bolo skutočne uznanie základu aj výšky nároku. Za takéhoto stavu, keď obsah prednesu žalovaného nebol dostatočne určitý a umožňoval rozdielnu interpretáciu, neboli splnené podmienky na to, aby súd prvého stupňa rozhodol spôsobom upraveným v ustanovení § 282 CSP. V krajnom prípade bolo možné takýto prejav žalovaného považovať v spojení s obsahom žaloby za zhodné tvrdenie sporových strán o určitej skutočnosti, v dôsledku ktorého mohol súd pri zisťovaní skutkového stavu vychádzať z tohto zhodného tvrdenia.

10.1. Napokon dovolací súd poukazuje na svoje rozhodnutie z 1. novembra 1996, publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 69/1996, v zmysle ktorého rozsudkom na základe uznania alebo vzdania sa nároku môže súd rozhodnúť len vtedy, ak je prejav účastníka natoľko určitý, že z neho možno urobiť nepochybný záver, že úkon smeruje k uznaniu nároku alebo vzdaniu sa nároku. Podľa R 13/1988 uznanie nároku účastníkom v priebehu občianskeho súdneho konania musí súd zhodnotiť v zmysle ustanovenia § 132 OSP (teraz § 191 CSP, pozn.), teda v súvislosti s výsledkami vykonaného dokazovania, prihliadajúc na všetko, čo vyšlo za konania najavo.